

1 § Val av ordförande i Statsrådsarvodesnämnden

Från konstitutionsutskottet hade inkommit följande skrivelse:

Riksdagen

Gunnar Grenfors har anhållit om att bli entledigad från uppdraget att vara ledamot och ordförande i Statsrådsarvodesnämnden.

Statsrådsarvodesnämnden består enligt 8 kap. 4 § riksdagsordningen av ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter varje ordinarie val till riksdagen för tiden intill dess nytt val till nämnden har ägt rum. Suppleanter skall inte utses. Val av ledamöterna bereds av konstitutionsutskottet (tilläggsbestämmelse 8.4.1).

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden till dess nytt val har ägt rum till ordförande i Statsrådsarvodesnämnden väljer f.d. kanslichefen Ove Nilsson.

Stockholm den 22 maj 2008

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed – för tiden till dess nytt val ägt rum – till

ordförande i Statsrådsarvodesnämnden

f.d. kanslichef Ove Nilsson

2 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Andre vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 16 maj inkommit.

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Trafikuskottets betänkande 2007/08:TU13
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08:MJU8
Civilutskottets betänkanden 2007/08:CU18 och CU19
Socialutskottets betänkande 2007/08:SoU14

*Sveriges antagande
av rambeslut om
en europeisk bevis-
inhämtningsorder*

4 § Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU22
Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder
(prop. 2007/08:141).

Anf. 1 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! När vi i dag debatterar justitieutskottets betänkande *Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder* skulle det kunna vara en debatt där vi alla är överens om att detta är ett viktigt instrument när det gäller att bekämpa grov organiserad brottslighet som är gränsöverskridande.

Men, fru talman, precis som tidigare rambeslut från EU är detta ett väldigt övergripande rambeslut. Vi saknar en följdlagstiftning och förtydliganden. I dagsläget vet vi inte exakt hur lagstiftningen ska utformas. Vi vet heller inte hur den som blir utsatt för förfarandet eventuellt ska kunna överklaga ett sådant beslut, vilket är en väldigt viktig rättssäkerhetsgrund.

Majoriteten säger i vanlig ordning att kampen mot den organiserade brottsligheten är en av våra viktigaste frågor. Det är viktigt att alla länder i EU agerar samfällt och med liknande regler. Man framför också att Sverige som land inte kan fördröja ett antagande av rambeslut med att ta sig tid att utforma den svenska följdlagstiftningen.

Fru talman! Jag har en fråga till majoriteten. Om kampen mot den organiserade brottsligheten är så viktig och prioriterad, varför kan man då inte ta sig tid att göra ett gediget lagstiftningsarbete så att Sveriges riksdag exakt vet vad det är man fattar beslut om? Om frågan är så viktig och prioriterad borde det även vara en prioriterad uppgift för Justitiedepartementet att i samband med att man lämnar över ett förslag till Sveriges riksdag om antagandet av ett rambeslut också ha tagit fram en följdlagstiftning så att vi ledamöter av Sveriges riksdag vet vad vi fattar beslut om.

I diskussionen om att Sverige inte kan vara ett land som fördröjer kampen mot den organiserade brottsligheten skulle jag vilja uppmana alla ledamöter i justitieutskottet att gå in och titta på statistiken från EU över hur olika länder har antagit rambeslut, hur lång tid det tar innan man antar rambeslut och hur man agerar i de olika parlamenten. Då ser man att det inte någon gång är så att Sverige fördröjer någon process – tvärtom. Sverige är det land som i stort sett alltid snabbast har antagit rambeslut. När det gäller annan lagstiftning brukar vi i Sverige tycka att det är

viktigt med de tre grundprinciperna förutsägbarhet, tydlighet och rättssäkerhet. Vi borde ta lite mer tid på oss och använda dessa principer även när det gäller rambeslut.

Därför yrkar vi avslag på propositionen i punkt 1. Jag gör det inte med någon glädje, för jag inser också att detta är ett instrument som vore bra att använda. Men om man fattar det här beslutet – och det har även en del remissinstanser, till exempel Advokatsamfundet, påpekat – vet vi i dagsläget inte hur den enskilde ska kunna hävda sin rätt. Det är också en åtgärd som gäller all brottslighet, inte bara den grova brottsligheten.

Bevisinhämtningen omfattar föremål, handlingar och uppgifter, men det är egentligen ganska oklart vad det egentligen kan innehålla. I propositionen har man gjort ett försök att räkna upp och förklara vad det skulle kunna vara, men det finns inte tydligt upptaget i lagstiftningen.

Fru talman! Jag skulle egentligen vilja peka på vad utskottet säger i sitt ställningstagande: I rambeslutet definieras inte vad som avses med föremål, handlingar eller uppgifter, utan detta får avgöras av respektive medlemsland. Utskottet anser i likhet med regeringen att begreppet föremål och handlingar är enkelt att avgränsa.

Men om det vore enkelt att avgränsa vore det ganska enkelt att också tydligt ha det i en lagstiftning, anser vi. Att man säger att begreppet uppgifter främst torde ta sikte på sådana uppgifter som finns i handlingar på föremål är inte vad jag kallar en rättssäker, tydlig och avgränsad lagstiftning. ”Det främst torde ta sikte på” – var är förutsägbarheten, och var är tydligheten?

Dessutom finns det ytterligare ett problem. Det gäller frågan om en aktuell vägransgrund i artikel 13.1f, att den bör tillämpas i förhållande till bevisinhämtningsordern och att detta noga bör övervägas i det lagstiftningsarbete som behövs för att genomföra rambeslutet. Men, säger man, eftersom en förklaring om att tillämpa vägransgrunden bara kan avges i samband med antagandet av rambeslutet bör Sverige avge en sådan förklaring.

Fru talman! Detta handlar också om tydligheten och förutsägbarheten. När vi fortfarande inte tydligt vet vad lagstiftningen kommer att innehålla blir det också otydligt vad Sverige egentligen avser med vägransgrunden, även om vi tycker att det är positivt att Sverige avser att avge en sådan förklaring i samband med att vi har antagit rambeslutet.

Om majoriteten här i kammaren anser att detta är en viktig kamp och att detta är ett prioriterat arbete skulle jag önska att man prioriterade att ta fram en klar och tydlig lagstiftning i samband med detta. En prioriterad fråga borde kunna få en bättre handläggning än vad dessa frågor nu får i Sveriges riksdag.

Med detta yrkar jag återigen bifall till vår reservation och avslag på propositionen.

I detta anförande instämde Lena Olsson (v).

Anf. 2 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Det här är en av de frågor där vi skiljer oss från majoriteten och där vi i mångt och mycket har mycket mer gemensamt med en del av oppositionen. Därför skulle jag vilja instämma i allt väsentligt i det Alice Åström har sagt och i synnerhet lyfta upp frågan om de rättsgaran-

*Sveriges antagande
av rambeslut om
en europeisk bevis-
inhämtningsorder*

tier som vi normalt brukar hävda är viktiga när det gäller den här typen av lagstiftning och implementering av rambeslut.

Det finns heller inget undantag för den typ av brottslighet som inte kan karakteriseras som allvarlig. Det är också en princip som brukar vara viktig för denna kammars ledamöter, nämligen att man skiljer på dem som begår allvarliga brott och dem som begår brott som förvisso är brott men som till sin omfattning och skada kan betecknas som mindre allvarliga.

Med detta instämmer jag också i föregående talares reservation och yrkar bifall till den och avslag på propositionen.

Anf. 3 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet. Vi socialdemokrater har i stort ingenting att invända mot det här rambeslutet utan tycker tvärtom att det är viktigt eftersom det syftar till att förbättra samarbetet mellan brottsbekämpande myndigheter i EU:s medlemsstater, i det här fallet när det handlar om att samla in bevismaterial i andra medlemsländer.

Självklart vore det bra att ha alla fakta, all följdlagstiftning och alla förslag på bordet när man tar diskussionen om rambeslutet i riksdagen. Av erfarenhet från partikolleger vet jag att den socialdemokratiska regeringen hade precis samma problem med att den europeiska gången och gången i EU inte harmoniserar med den lagstiftningsprocess vi har i Sverige. Till en del tror jag att vi måste ta bredare grepp, speciellt nu när beslutsprocessen inom EU, speciellt på rättsområdet, förändras i och med Lissabonfördraget.

Men när det gäller det här enskilda beslutet tror jag att det kommer att bidra till att hjälpa de polisiära myndigheter i Europa som bör samarbeta för att lösa brott, så jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 4 INGE GARSTEDT (m):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag samt avslag på de framställda yrkandena från v och mp.

En effektiv brottsbekämpning förutsätter en fungerande rättskedja med duktiga, kompetenta, väl fungerande poliser, åklagare och domare. Det är också därför som vi från alliansregeringens sida har satsat mycket kraftigt på rättsväsendet. Men en effektiv brottsbekämpning förutsätter också bra verktyg i samarbete med andra stater, och det tycks vi ju vara relativt överens om, även om det finns vissa nyansskillnader.

Det här rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder, som riksdagen ska ta i dag, är ett led i den positiva, framåtsyftande utvecklingen av det straffrättsliga samarbetet och brottsbekämpande arbetet inom EU. Den första rättsakten som togs på det här området om samarbete som bygger på ömsesidigt erkännande var den europeiska arresteringsordern, och den följdes sedan av ett antal andra rambeslut, bland annat om böter, förverkande samt frysning av egendom och bevismaterial.

Det pågår inom EU ett omfattande arbete med att förbättra just det straffrättsliga områdets samarbete. Målsättningen är att man ska kunna erkänna straffrättsliga beslut. Här är bevisinhämtning viktig, inte minst för att bekämpa den allvarliga gränsöverskridande brottsligheten. Det tycks

vi också i stort sett vara ganska överens om, men det gäller ju även andra typer av brottslighet.

I dag är det väldigt många gånger komplicerat och svårt att få fram bevismaterial från andra länder. Med det här rambeslutet, som sedan kommer att följas av en lagstiftning som Sveriges riksdag kommer att ta ställning till underlättas det här arbetet.

Anf. 5 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag har egentligen bara en fråga till Inge Garstedt, och jag ställer den utifrån en interpellationsdebatt som jag hade i måndags morse med utrikesministern, som är partikollega till Inge Garstedt. Vi debatterade rättssäkerheten i terrorismbekämpning och terroristlistor. Utrikesministern betonade tydligt att är det någonting som Sverige lyfter fram i både FN-sammanhang och EU-sammanhang är det just att bygga rättssäkra system, rättssäkra för individen, för individens möjlighet att överklaga och att förutse beslutet och så vidare. Han betonade också att det här var en viktig princip för den svenska regeringen.

Min fråga blir då: Varför gäller inte samma princip, Inge Garstedt, i justitieutskottet när det gäller att fatta beslut och ha en lagstiftning på plats där vi har de rättssäkerhetsgarantierna, där det tydligt framgår hur man kan få ett beslut prövat och hur man överklagar? Varför är man beredd att här i Sveriges riksdag fatta beslut utan att vi egentligen har alla bitar på plats? Vi säger internationellt att det är väldigt viktigt att lagstiftningen utformas så att den enskilde individens rättssäkerhet och garantier alltid finns tydligt på plats.

Anf. 6 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Den enskildas rättssäkerhet och den enskildas möjlighet att överklaga och veta vad som gäller är A och O inom svenskt rättsväsende. Det är också därför man i propositionen klart tydliggör att det nu blir ett godkännande av rambeslutet, och sedan kommer en lagstiftning. Det är självklart.

Anf. 7 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag förstår fortfarande inte det resonemanget. Här i Sveriges riksdag behöver riksdagsledamöterna inte ha någon följdlagstiftning eller tydlig lagstiftning där vi ser exakt vad vi beslutar, hur det är utformat och så vidare, utan här i Sveriges riksdag kan ledamöterna säga: Ja, nu fattar vi beslutet att vi ska genomföra det här, men exakt hur det ska genomföras tar vi i ett senare skede.

Jag förstår inte den debatten och de principerna, när man nu också framhårdar så tydligt från majoriteten att det här är ett väldigt viktigt och prioriterat område.

Slutligen blir min fråga: Vad skulle det innebära i EU-processen om Sverige skulle säga att det nu kommer att ta lite längre tid eftersom vi också måste ta fram följdlagstiftningen innan vi kan presentera och fatta beslut om det här i Sveriges riksdag? Och har Inge Garstedt sett hur vi ligger till i förhållande till andra länder när det gäller att anta rambeslut väldigt snabbt? På den tiden som alla andra eller i alla fall många länder kommer att ta på sig att fatta beslut om rambeslutet skulle den svenska

regeringen också ha hunnit få fram en följdlagstiftning så att vi hade kunnat fatta beslut om den. Varför denna brådska?

Anf. 8 INGE GARSTEDT (m) replik:

Fru talman! Många av de beslut som vi fattar inom EU och som sedan ska fattas av de nationella parlamenten sker i två steg. Man fattar principbeslut eller rambeslut i parlamentet. Därefter följer den nationella lagstiftningen. Det är ingenting som, vad jag förstår, skiljer detta fall från många andra beslut som tidigare fattats av denna riksdag.

Anf. 9 MILDRED THULIN (c):

Fru talman! Centerpartiet är positivt till straffrättsligt samarbete inom EU. Vikten av att på ett effektivare sätt kunna samarbeta över gränserna samt bistå varandra i detta ärende är ofta en förutsättning för att brott ska kunna klaras upp.

EU är och förblir ett alltmer öppet område. Det ömsesidiga beroendet ökar, men det möjliggör också ökad fri rörlighet. Baksidan av ett öppet EU med fri rörlighet är att det kan missbrukas av kriminella. Som boende i Skåne med Öresundsbron och hamnarna till kontinenten runt knuten och en utveckling av brottsligheten, som inte stannar vid gränserna, ser jag en stor potential i och känner tillfredsställelse med det förslag vi i dag har att ta ställning till.

Att bekämpa kriminalitet är således i högsta grad en fråga för internationellt samarbete. Det har vi ett gemensamt ansvar för att lösa. Genom våra alltmer internationella kontakter och den internationella brottsutvecklingen uppstår också behov av att söka internationell hjälp vid utredning av brott. Ofta finns i en medlemsstat bevis för ett brott som begåtts i en annan medlemsstat. Svenska åklagare och domstolar har allt oftare behov av internationell hjälp i sina brottsutredningar. Personer, varor, tjänster och kapital förflyttar sig allt snabbare, lättare och oftare, särskilt inom och mellan europeiska stater.

Fru talman! Det beslut vi i dag har att ta ställning till syftar till att förbättra samarbetet mellan EU:s medlemsstater när det gäller att hämta in bevis som finns i annan medlemsstat. Flera av åtgärderna i rambeslutet är sådana som staterna redan i dag bistår varandra med men som framöver skulle kunna genomföras på ett smidigare sätt. Godkännandet av rambeslutet ingår i EU:s övergripande arbete med att förbättra det straffrättsliga samarbetet. Det handlar om att förenkla och effektivisera samarbetet. Därför är samarbetet inte heller begränsat till att omfatta en viss kriminalitet.

Rambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande. Det är därför nödvändigt att kunna begränsa utfärdandet av en bevisinhämtningsorder till domare, domstolar, undersökningsdomare, åklagare och vissa andra rättsliga myndigheter. Det är den medlemsstat som bedriver en förundersökning och upptäcker att det i en annan medlemsstat finns bevis som behövs i utredningen som avgör om denna bevisning ska hämtas in från den staten. En förutsättning för att en bevisinhämtningsorder ska få utfärdas är att den gärning den avser är straffbar i den utfärdande staten.

Medlemsstaten som är i behov av bevisningen utfärdar då en bevisinhämtningsorder som skickas till den medlemsstat där bevisningen finns.

Den mottagande staten ska erkänna och verkställa bevisinhämtningen i enlighet med de regler som finns i rambeslutet. Samarbetsförfarandet kring utfärdandet är begränsat till föremål, handlingar och uppgifter som redan finns antingen hos en fysisk eller juridisk person eller hos den verkställande myndigheten.

Fru talman! I rambeslutet finns reglerat under vilka omständigheter den verkställande staten har möjlighet att vägra verkställighet. Till exempel utgör principen att ingen får dömas två gånger för samma sak en sådan grund. Även verkställighet som skulle skada väsentliga nationella intressen får vägras. En annan mycket viktig vägransgrund är den som rör vägran på grund av att det finns skäl att tro att bevisinhämtningsorder utfärdats i syfte att straffa en person på grund av dennes kön, ras eller etniska ursprung, religion, sexuella läggning, nationalitet, språk eller politiska uppfattning.

För mig och Centerpartiet utgör rambeslutets regleringar kring möjligheten för berörda parter att få tillgång till effektiva rättsmedel mot erkännande och verkställighet av bevisinhämtningsorder en mycket viktig princip. Jag vill därmed, fru talman, framföra att rambeslutet innehåller flera regleringar som utöver att de syftar till ett smidigare samarbete mellan EU:s medlemsstater även tar hänsyn till berörda personers rätts-säkerhet.

Mot bakgrund av det anförda yrkar jag bifall till regeringens förslag att anta rambeslutet om bevisinhämtning.

Anf. 10 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Fru talman! Vi har i Sverige varit medlemmar av den europeiska unionen sedan 1994. Det har visat sig vara väldigt positivt. Det har öppnat möjligheterna för oss att bo och arbeta var vi vill i Europa. Våra företag kan sälja produkter utan tullar och problem. Genom det europeiska samarbetet har vi alltså fått stor frihet; vi kan röra oss fritt i Europa. Det är mycket glädjande att en opinionsundersökning nyligen visade att svenskarnas inställning till EU-samarbetet numera är klart positiv. En betydligt större grupp människor är nu positiv till EU-samarbetet.

Det positiva med EU-samarbetet, fru talman, har förstås också följts av negativa effekter. De öppna gränserna har inte bara inneburit en möjlighet för mig att fritt förflytta mig inom Europa utan även kriminella människor kan utnyttja den fria rörligheten, utnyttja de borttagna gränserna. Vi i Folkpartiet vill att EU-samarbetet ska ta tag i de problem som följer av det öppna samarbetet. Rättssamarbetet inom EU är därför mycket viktigt.

Den organiserade brottsligheten, som nämnts av tidigare talare, breder ut sig i Sverige och är i mångt och mycket europeisk och internationell. Men det handlar också om annan typ av brottslighet där EU-samarbetet kan vara viktigt för att vi ska kunna komma åt den. Då tänker jag till exempel på det tragiska Arbogafallet som nyligen inträffade och där en mamma och två små barn blev överfallna i sitt hem. Barnen blev mördade, och mamman låg länge skadad och helt onåbar på sjukhus.

Den svenska polisen har en misstänkt person, någon som de befarar har utfört det fruktansvärda dådet. Det gäller en kvinna från Tyskland. Hon hade lämnat Sverige och befann sig i Tyskland. Tack vare den europeiska arresteringsordern, som vi beslutat om tidigare, kunde svensk po-

lis få kvinnan häktad i Sverige, ja, men också utlämnad från Tyskland. Hon befinner sig alltså numera i Sverige och kan förhöras av den svenska polisen. Det är mycket positivt.

Vi kunde tänka oss att den svenska polisen i just Arbogafallet skulle vilja gå in i kvinnans dator, den dator hon haft i Tyskland och från vilken hon kanske skickat e-post, för att se om hon efter det att hon återvände från Sverige till Tyskland i korrespondens med några vänner, möjligtvis i något mejl, kanske skrivit vad hon gjorde i Sverige. Kanske har hon till och med i något förtroligt mejl till en väninna medgivit att hon utfört dådet.

Jag vet inte. Detta är hypoteser. Det jag vill poängtera, fru talman, är att den bevisinhämtningsorder som vi nu diskuterar är viktig. Det är viktigt att vi nu kan ge möjligheter för svensk polis att inte bara få en misstänkt utlämnad till Sverige utan också hämta in bevismaterial som kan finnas i ett annat EU-medlemsland.

Anf. 11 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att vi inte kan göra insinuationer om odömda personer. Därför vill jag be Cecilia Wigström att hålla sig utanför bedömningar som polis och andra ska göra.

Anf. 12 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Fru talman! Okej, jag ska ta till mig det. Vi kan ta ett helt annat hypotetiskt fall i stället. Jag försökte bara vara pedagogisk och framföra vad bevisinhämtningsordern kan innebära. Jag hoppas att det står klart för alla som lyssnar på debatten att jag verkligen hypotetiserade. Jag vet inte alls vad polisen gör för bedömningar i det fallet, exakt hur de jobbar. Det var hypotetiskt menat, alltså att de kan tänkas behöva hämta in bevis från Tyskland, antingen i detta eller i andra fall.

Fru talman! Det viktiga är att vi nu går ett steg vidare i det europeiska rättssamarbetet i Europa. Det är för att komma åt de kriminella som utnyttjar våra öppna gränser. Bevisinhämtningsordern behövs verkligen. Från Folkpartiets sida yrkar vi bifall till detta förslag.

Anf. 13 OTTO VON ARNOLD (kd):

Fru talman! I dag ska vi besluta om ett rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder. Det pågår som tidigare sagts här i dag ett omfattande samarbete inom kriminalvården i Europa. Det är en nödvändighet och en konsekvens av den öppenhet vi har.

Vi behöver ha en effektivitet mellan våra länder. Därför är rambeslutet ett bra instrument. Det ger inte någon detaljerad lagstiftning. Det lämnar man åt respektive land. Men det ger ett syfte och visar på det resultat man vill uppnå med rambeslutet.

I dag har vi redan ett samarbete med rättslig hjälp inom brottmål. Det finns i dag en materiell möjlighet att precis åstadkomma det som vi ska lagstifta om. Men det är ett tidskrävande system och omständligt. Det kräver en domstolsprövning i varje land av huruvida beslutet är rätt och så vidare.

Därför är principen om ömsesidigt erkännande så viktig för att öka effektiviteten. Det är en förenkling och ett standardiserat system, och det blir betydligt snabbare. Det är precis som med den ömsesidiga europe-

iska arresteringsordern som har nämnts här tidigare i dag. Det är ett bra instrument som används med framgång och prisas av våra myndigheter här. Man förväntar sig också att det blir en ekonomisk vinning för den svenska staten att genomföra det här systemet.

Jag vill också påpeka att vi inte talar om materiell lagstiftning utan om former. Det är formen som är det viktiga och att det ömsesidiga erkännandet mellan staterna accepteras. Det ger grunderna för att man sedan kan tillämpa den nationella lagstiftningen. Det är väldigt viktigt att se de två skillnaderna.

Givetvis finns i dag en lagstiftning som kommer att användas parallellt. Det är det som man eventuellt kan vara lite tveksam till. Men när vi väl har infört den europeiska bevisinhämtningsordern får vi ett heltäckande system som blir effektivt.

Tittar vi på vad remissinstanserna har sagt är de flesta väldigt positiva till det hela. Advokatsamfundet har uttalat sig men dock inte om propositionen utan om en departementsskrivelse som inte är så fyllig som den eminenta propositionen.

Den kritik som har framförts mot förslaget är att det ömsesidiga erkännandet inte skulle vara bra. Men det är en nödvändighet och någonting som accepterats inom EU-samarbetet. Om man inte är för det är man kanske emot EU. Jag vet inte. Jag vill inte dra några direkta slutsatser av det.

När vi i dag i Sverige ska genomföra detta materiellt finns det redan en lagstiftning som fungerar. Den behöver ändras lite grann. Men den uppfyller i dag i Sverige den säkerhet som behövs för medborgarna. Den lagstiftningen finns men den behöver kompletteras. Att man från svensk sida skulle glömma bort rättsäkerhet för våra medborgare förvånar mig ganska mycket.

Fru talman! Med dessa ord tillstyrker jag förslaget i utskottets betänkande och yrkar avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

5 § Rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU23
Rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (prop. 2007/08:84)

Anf. 14 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Det här är dagens andra rambeslut. Det handlar om tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande av brottmålsdomar som fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder för att kunna verkställa dem inom EU.

I grunden tycker vi socialdemokrater att det är väldigt bra. Det innebär att den dömda avtjänar sitt straff där personen har sin hemvist. I de allra flesta fall innebär det en bättre social återanpassning och att det blir

*Sveriges antagande
av rambeslut om
en europeisk bevis-
inhämtningsorder*

*Rambeslut om
överförande av
frihetsberövande
påföljder inom
Europeiska unionen*

lättare att komma tillbaka till ett vanligt liv efter att man har avtjänat sitt straff. Vi har dock en reservation i ärendet.

Genom rambeslutet blir det möjligt att inom EU överföra personer som efter verkställt straff ska utvisas till ett land utanför unionen. Migrationsverket har därför i sitt remissvar framfört att när det gäller dömda personer som är flyktingar eller skyddsbehövande i övrigt är det viktigt att Sverige försäkras sig om att de efter avtjänat straff i den verkställande staten inte riskerar att sändas vidare till sitt ursprungsland och därmed riskera förföljelse eller tortyr.

Vi menar att det måste finnas garantier i detta avseende och att regeringen bör beakta detta. Det är otroligt centralt i det kommande lagstiftningsarbetet när man utformar följdlagstiftningen. Med det yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 15 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att Vänsterpartiet står bakom båda sina två reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall till reservation 1.

Vänsterpartiet är också positivt till det rambeslut som riksdagen föreslås godkänna. I grunden är det bra för den enskilde dömdes återanpassning till samhället om påföljden verkställs i det land där han eller hon är medborgare eller annars skulle ha utvisats eller avvisats till.

Det har emellertid under förhandlingens gång framförts både i justitieutskottet och i EU-nämnden att den dömdes samtycke ska vara avgörande för överförandet. EU-beslutet landade i att samtycke i de flesta fall inte ska krävas. Men även i dessa fall tycker vi att man ska ge den enskilde tillfälle att uttrycka sin uppfattning. Vi kan konstatera att vi inte är helt nöjda med resultatet. Men vi kan helt klart godta det.

Genom rambeslutet blir det möjligt att inom EU överföra personer som efter påföljden ska utvisas till ett land utanför unionen. Migrationsverket har i sitt remissvar framfört när det gäller dömda personer som är flyktingar eller skyddsbehövande i övrigt att det är viktigt att Sverige försäkras sig om att dessa personer efter avtjänat straff i den verkställande staten inte riskerar att sändas vidare till ett ursprungsland och därmed riskera förföljelse. Det är precis som den socialdemokratiska företrädaren här uttryckte det.

Vi tycker från Vänsterpartiets sida att denna fråga bör beaktas särskilt i det kommande lagstiftningsarbetet. Därför har vi tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet en reservation som jag har yrkat bifall till.

Anf. 16 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! I detta betänkande om rambeslutet om överförande av frihetsberövande påföljder inom EU har vi två reservationer, en tillsammans med Vänsterpartiet och en tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Jag vill yrka bifall till nr 1.

Det är framför allt en fråga där som jag tycker är oerhört viktig. Den har även både Maryam Yazdanfar och Lena Olsson tagit upp. Det gäller synpunkten att det borde finnas en viss form av förpliktelse. Den text som finns i betänkandet och som utskottsmajoriteten står bakom låter bra och fin. Men när vi ska lagstadga om hur vi ska hantera ramplanen borde

det, när det gäller utlämning av personer som har särskilda skyddsbehov, från regeringens sida tas i beaktande att vi sedan tidigare vet att Sverige har utlämnat personer till tredjeland som så småningom har utsatts för tortyr. Det sker inte inom EU, men vi vet att strömmarna går via EU-länder.

Trots att EU-länder, bland annat Sverige, har skrivit på konventioner om flyktingars rättsliga ställning och också Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna har även Sverige gjort sig skyldigt till detta. Det vet vi, och det har tagits upp här. Det har tagits upp i KU. För bara några år sedan var vi på väg att göra detsamma. Att bara hänvisa till att medlemsländerna har förbundit sig att inte skicka ut personer till risk för tortyr tycker inte jag riktigt håller. Det hade varit klädsamt om majoriteten tagit upp detta i texten och bett regeringen att beakta detta i sitt lagförslag.

Med detta vill jag än en gång yrka bifall till reservation 1.

Anf. 17 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Fru talman! Det är det andra rådsbeslut som vi behandlar i riksdagen i följd, vilket en tidigare talare i den tidigare debatten påpekade är en följd av någonting som är positivt i ett gränslöst Europa, ett gränslöst Europa som dock innebär möjligheter även för dem som vill använda sig av friheten för att kränka andras friheter, nämligen de kriminella.

Detta innebär att vi inom ramen för Europeiska unionen och med en väldigt stark politisk majoritet i Sveriges riksdag arbetat och arbetar efter en princip som innebär att vi ska kunna arbeta med förtroende gentemot de olika medlemsstaterna. Tekniken och sättet att lösa det är att arbeta med ömsesidigt erkännande av varandras rättssystem och naturligtvis också att synkronisera olika typer av regler.

Det här måste när det gäller rättsväsendet omfatta hela rättskedjan. Det föregående betänkandet handlar om de tidiga faserna i brottsutredningen, bevisinhämtningen. Nu diskuterar vi frihetsberövande påföljder. Det handlar om slutet av rättskedjan.

Det finns en bred syn i Sveriges riksdag. Faktum är att just detta rambeslut togs på initiativ av Sverige tillsammans med Österrike och Finland. Men vi hade då en annan justitieminister än den vi har i dag, nämligen justitieutskottets nuvarande ordförande. Han är i likhet med andra inte närvarande i dag vid detta arbetsplenum. Men detta visar trots allt enigheten kring dessa beslut.

Vad är då innebörden av detta? Detta rambeslut omfattar frihetsberövande påföljder, inte andra påföljder. Nu finns det stora fördelar, vilket även andra sagt, även från oppositionen. Det är lättare att återanpassa sig om man får sitt straff i det land där man bor. Sedan är det onekligen även så att det finns andra fördelar för Sverige. Vi kommer nämligen sannolikt att kunna få fler anstaltsplatser till förfogande.

Nu finns det regler sedan tidigare. Redan den 21 mars 1983 fattade de europeiska länderna beslut om en konvention i Europarådet om att kunna överföra fångar. Problemet är att det inte har fungerat. Det har varit frivilligt för staterna som ska ta emot, som har sagt nej. Men det har också varit frivilligt för den intagne.

Innebörden av det här beslutet är att den dömde inte får välja själv och att den stat som ska ta emot inte får vägra. Man bör kanske påpeka

*Rambeslut om
överförande av
frihetsberövande
påföljder inom
Europeiska unionen*

att det finns en stat som har lyckats förhandla sig till ett femårigt undantag. Det är Polen. Men så småningom kommer det här att omfatta samtliga europeiska stater.

Vilka gäller då detta? Man kan få den här påföljden i det land där man bor om man har utfört brottet i ett annat land eller om man är medborgare i ett annat land och utvisas i samband med en dom. Jag tror att det är viktigt att försöka komma ihåg det här, även om vi har haft viktiga inlägg från oppositionen när det gäller tredjeländ. Detta omfattar alltså Europeiska unionen och utbyte mellan länder i unionen.

Vilka typer av brott finns det? Det finns naturligtvis en lång lista på regler för olika typer av brott. En av reglerna gäller så kallad dubbel straffbarhet. Det måste vara ett lagbrott i båda länder, med undantag för en lista enligt något som heter artikel 7. Den pekar ut de brott där det inte krävs dubbel straffbarhet. Den omfattar brott som till exempel utnyttjande av barn, barnpornografi, korruption, vapenhandel, handel med hormonpreparat, våldtäkt, mordbrand, svindleri, beskyddarverksamhet, utpressning, förfalskning och liknande. Den typen av brott ska alltid gälla. Det finns en mycket längre lista; jag tänker inte nämna allt.

Men det finns också ett visst antal undantag som regleras genom artikel 9 om när en verkställande stat kan vägra göra detta. Det gäller exempelvis brott som är preskriberade i Sverige. Då behöver Sverige inte verkställa domen. Där följer vi svenska regler. Det får inte vara fråga om för korta tider heller. En som är dömd och har mindre än sex månader kvar på sin verkställighet behöver inte heller överföras.

Utevarodomar är någonting som förhandlas ytterligare nu. Detta juridiska begrepp innebär att en person blir dömd i en domstol utan att känna till den rättegång där man själv är tilltalad. Det är viktigt att en utevarodom inte ska kunna avkunnas och verkställas i ett annat land. Där behövs naturligtvis ytterligare skydd. Men det regleras även i detta.

Det är inte så att Sverige behöver lämna ut en person till ett land om man döms till en påföljd som innebär psykiatrisk vård och det landet inte har förmåga att genomföra den, vilket också är en viktig del. Ett annat undantag är om brottet är begånget på svenskt territorium men domen avkunnas i en annan stat. Det finns ytterligare undantag, och jag vill inte räkna upp alla dessa.

Den diskussion som sker om tortyr och utvisning tycker jag är viktig att lyssna på. Samtidigt måste vi komma ihåg att samarbetet inom Europa måste innebära ett förtroende. Annars fungerar inte gemenskapen. Men det är också självklart viktigt att följa upp hur de olika medlemsstaterna följer de regler som man har tagit på sig att följa. Där har samtliga EU:s medlemsstater folkrättsliga förpliktelser. Tortyr är inte tillåtet. Vi får utgå från att man inom unionen ser till att tillämpa detta på det sättet.

Fru talman! Det har i debatten nämnts ett par verkställda utvisningar som tidigare var väldigt omskrivna. Man ska komma ihåg att det gällde tredjeländ. Det var en direkt utvisning från Sverige under den tidigare regeringen. Landet var Egypten. Det är väl känt. Detta omfattas egentligen inte av detta regelverk.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 18 MARYAM YAZDANFAR (s) replik:

Fru talman! Det stämmer att det europeiska samarbetet bygger på ömsesidigt erkännande och förtroende. Just därför tycker jag att regeringen bör beakta sådana här garantier mot tortyr och förföljelse. För att vi alla ska kunna lita på varandra krävs det vissa grundläggande överenskommelser kring grundläggande saker. De finns reglerade i andra konventioner, men man kan inte vara tydlig nog. Därför förstår jag inte varför majoriteten inte kan gå med oss i vår reservation.

Det jag vill säga till Krister Hammarbergh handlar om hans fäbless för Thomas Bodström. Det verkar som om ditt hjärta värker, Krister Hammarbergh, av längtan efter Thomas Bodström. Jag tror att det här är den tredje debatten där jag som utsedd representant för Socialdemokraterna har tagit debatten och du frågar efter Thomas Bodström. Hur mycket du än vill får du inte utse vilka som företräder oss. Det är jag som företräder Socialdemokraterna i justitieutskottet i EU-frågor. I stället för att prata om människor som inte befinner sig i salen tycker jag att du ska ringa till Thomas Bodström och förklara att ditt hjärta värker, så kanske ni kan ta en debatt senare.

Jag hoppas att du inte tycker att jag är så jobbig och påfrestande att du tycker att det är jobbigt att ta debatterna med mig.

Anf. 19 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Fru talman! Det blir ju en konstig diskussion om vi ska debattera den icke närvarande ordföranden i utskottet. Socialdemokraterna ska naturligtvis utse den som ska debattera, och jag tycker att det är jättetrevligt att debattera med Maryam Yazdanfar. Samtidigt tycker jag att det hade varit trevligt om utskottets ordförande hade kunnat närvara i kammaren någon gång vid de tillfällen då vi har arbetsplenum.

När det gäller konventionerna – som är den viktiga frågan – och där vi är överens finns det, som Maryam Yazdanfar säger, överenskommelser om hur detta ska regleras. Dem ska vi naturligtvis följa.

Anser Maryam Yazdanfar att vi ska ha en ytterligare konvention, ett ytterligare rådsbeslut, med innebörden i de regler som redan finns och att Sverige ska föra upp det i förhandlingarna? Jag förstår inte riktigt innebörden i frågan.

Anf. 20 MARYAM YAZDANFAR (s) replik:

Fru talman! Det jag menar står i reservationen, om Krister Hammarbergh läser den. I följdlagstiftningsarbetet vill vi från Sveriges sida ha med sådana här garantier eftersom det är så oerhört viktigt och grundläggande. Jag tycker att vi ska nämna för våra samarbetsländer inom EU att alla bör ha sådana garantier i den nationella lagstiftningen.

Både Krister Hammarbergh och jag vet att de konventioner som finns internationellt inte alltid följs. Det är tråkigt och dåligt och verkligen inte önskvärt. Därför kan det inte påpekas nog.

Vad gäller Thomas Bodströms medverkan kan jag bara konstatera att jag tror att Beatrice Ask inte har varit här någon gång under våren när vi har debatterat. Jag kan också konstatera att Moderaternas nya gruppleddare i justitieutskottet har närvarat en gång.

Jag ville diskutera närvaro i kammaren en gång för alla för att säga att om Krister Hammarbergh har synpunkter på hur Thomas Bodström sköter sitt riksdagsuppdrag tycker jag att Krister Hammarbergh ska ta det med Thomas Bodström själv och inte stå här och tala om människor som inte är närvarande och inte kan tala för sig själva.

Anf. 21 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Fru talman! Uppenbarligen vill man inte debattera det men samtidigt debatterar man det. Jag tycker att det hade varit trevligt om ordföranden för utskottet, som är en särskild person som leder utskottets arbete, hade närvarat någon gång när det är arbetsplenum.

Det är skillnad mellan att vara utskottsordförande och att vara justitieminister. Ordföranden i vårt utskott är vår ordförande. Justitieministern är chef för Justitiedepartementet i Sveriges regering. Det här är Sveriges riksdag.

Anf. 22 MILDRED THULIN (c):

Fru talman! I en alltmer internationaliserad värld där personer lätt färdas mellan olika länder och med en kriminalitet som inte känner av landsgränser behövs effektiva och rättssäkra metoder för samarbete mellan EU:s medlemsstater. Det förutsätter att det finns ett effektivt och rättssäkert samarbete genom hela rättskedjan.

Fru talman! Det utkast till rambeslut som vi i dag har att ta ställning till är, som Krister Hammarbergh mycket riktigt påpekade, utarbetad på initiativ av Österrike, Finland och Sverige. Godkännandet av rambeslutet ingår i EU:s övergripande arbete med att förbättra, förenkla och effektivisera det straffrättsliga samarbetet.

Rambeslutet innehåller bestämmelser inom flera olika områden, bland annat vilka personer det omfattar, regler om när erkännande och verkställighet får vägras, krav på förfarandet även efter att överföring har skett.

Den faktiska skillnaden mellan dagens system och reglerna i rambeslutet när det gäller förutsättningarna för överförande är inte så stora. En viktig skillnad mellan de två systemen är att det i dagens system är den verkställande staten som beslutar om överföring ska ske eller inte men i rambeslutet sker överförandet i enlighet med principen om ömsesidigt erkännande. Då är det den stat som har utfärdat begäran om överförande som beslutar om överförande ska ske eller inte.

Detta innebär också åtaganden för Sverige att erkänna och verkställa andra medlemsstaters domar, men det ger också en rättighet för Sverige som utfärdande stat att begära att andra medlemsstater erkänner och verkställer svenska domar. Denna princip är viktig att bära med sig.

Fru talman! Aspekter som ska beaktas vid avgörande av den dömdes anknytning är bland annat dennes familjeband och språkliga, kulturella, sociala och yrkesmässiga band till en viss medlemsstat. Den dömde ska också alltid tillfrågas om sin inställning till ett överförande.

En viktig princip att beakta i förfarandet är att flyktingar och skyddsbehövande i övrigt inte får sändas vidare till en stat varifrån de riskerar att sändas vidare till en stat där de riskerar förföljelse.

Genom de folkrättsliga förpliktelser som medlemsstaterna i EU har åtagit sig, bland annat enligt konventionen om flyktingars rättsliga ställning, föreligger ett sådant skydd.

Fru talman! Centerpartiet välkomnar den ökade möjlighet som rambeslutet ger att verkställa frihetsberövande påföljder i den medlemsstat där det är störst chans för återanpassning till samhället.

Jag yrkar bifall till regeringens förslag att anta rambeslutet om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.

*Rambeslut om
överförande av
frihetsberövande
påföljder inom
Europeiska unionen*

Anf. 23 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Fru talman! Som jag sade i mitt förra anförande är samarbetet inom Europeiska unionen något oerhört positivt. Det har också fått alltmer stöd bland Sveriges befolkning. Det är väldigt glädjande för mig som är folkpartist och därmed representerar ett parti som – tillsammans med flera andra – är ett av de mest Europavänliga. Vi tror verkligen på det här samarbetet. Det är glädjande att svenska folket också gör det alltmer. Låt oss hoppas att vi någon gång också kommer med i eurosamarbetet.

Det vi ska diskutera nu är rättssamarbetet inom EU. När vi nu öppnar gränserna är det inte bara positivt för oss medborgare, utan kriminella utnyttjar öppenheten och rör sig över våra gränser. Det kan vara så att man begår brott i ett land där man inte bor. Man kanske turistar i Spanien, man kanske tillfälligt jobbar i Frankrike eller Sverige och begår brott där. Då är det klokt med det här rambeslutet som det är tänkt.

Den som begår brott i ett annat land än där man bor döms naturligtvis i det land där man har begått brottet. Men vad säger att man måste sitta av straffet i det land där man tillfälligt har varit?

Rambeslutet föreslår att man ska kunna avtjäna sitt straff i hemlandet. Det är väldigt klokt. Det är ju mycket lättare att återanpassa sig till ett icke-kriminellt liv i hemlandet där man kanske har släkt, vänner, gamla arbetskamrater och ett socialt nätverk som kan hjälpa till så att man inte återfaller i brott.

Det här rambeslutet, som öppnar för att man kan sitta av ett fängelsestraff i sitt hemland i stället för i det land där man har begått brottet, ser vi inom Folkpartiet mycket positivt på.

Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet.

Anf. 24 INGER DAVIDSON (kd):

Fru talman! Jag vet inte om vi ska diskutera vilka partier som är mest Europavänliga i den här debatten, men jag kan inte låta bli att påpeka att det var tre kristdemokratiska statsöverhuvuden i Europa som tog initiativ till kol- och stålunionen som så småningom utvecklades till den europeiska unionen. Detta är något som vi gärna påpekar från Kristdemokraternas sida.

Ofta när vi har behandlat rambeslut här i kammaren från justitieu-skottets sida handlar det om hur vi ska förhindra brottslighet och framför allt den grova och gränsöverskridande brottsligheten inom unionen. Men vi vet att hur mycket begränsningar vi än inför kommer det att begås brott. Det begås brott i dag, och det kommer att begås brott i framtiden också. Då är nästa steg hur vi ska verkställa de påföljder som de här brotten leder till. Det är det vi ska fatta beslut om i dag.

Straffet är tänkt inte bara som ett sätt att sona sin skuld gentemot samhället och medmänniskorna utan också som en möjlighet att komma igen och leva utan kriminalitet när straffet väl är avtjänat. Det säger sig självt att om man får göra det i en omgivning där man har sin familj och sina anhöriga i närheten kan den sociala återanpassningen ske på ett helt annat sätt än om man ska göra det i ett land väldigt långt bort från sitt hemland. Om en svensk ska avtjäna ett fängelsestraff i Grekland eller vice versa påverkas naturligtvis återanpassningen negativt i de fallen.

Det beslut som vi ska fatta i dag går alltså ut på att införa gemensamma bestämmelser inom EU för hur de domar som har utfärdats i ett land ska kunna erkännas av ett annat och hur regelverket ska se ut när det mottagande landet ska verkställa den påföljd som en person har dömts till. Kristdemokraterna är positiva till det här förslaget till rambeslut. Vi ställer oss bakom det.

Det gör alla partier för en gångs skull, i princip. Det här är ett rambeslut som de flesta tycker är bra och kommer att underlätta samarbete. Men det som oppositionen går in på är att man skulle vilja ha ytterligare säkerhetsåtgärder, eller vad vi ska kalla det för, för att försäkra sig om att personer som avtjänar ett straff inom unionen men sedan kommer att avvisas inte ska avvisas till ett land där de riskerar att utsättas för tortyr eller förföljelse av något slag.

Det är naturligtvis en jätte viktig fråga. Jag tror att ingen i den här kammaren skulle säga att man bara avfärdar det. Men nu är det så att det inte bara är vi i Sverige utan alla länder som ingår i unionen som har åtagit sig förpliktelser på det här området, att man inte ska sända tillbaka människor till tredjeland där de riskerar tortyr eller förföljelse. I Sverige är vi inte ensamma om det.

Tyvärr lever länder inte alltid upp till det. Det är jag den första att erkänna. Precis som Mehmet Kaplan tog upp har faktiskt vi i Sverige för inte så många år sedan gått emot våra egna förpliktelser. Därför kan jag också känna att det skulle vara lite förmätet av just oss att säga att nu måste vi få garantier från de andra länderna att de lever upp till sina folkrättsliga förpliktelser och att vi inte riktigt litar på att de kommer att göra det.

I stället ska vi i framtiden se till att vi själva tar våra folkrättsliga förpliktelser på största allvar och utgå ifrån att de andra inom unionen som ingår i vår gemensamma familj, om vi vill uttrycka det så, också gör det. I vilket fall som helst tycker jag att den diskussionen inte är en anledning till att yrka avslag på förslaget i det här betänkandet eller säga nej till rambeslutet. Det skulle i så fall behöva förhandlas för att man skulle få in de här ytterligare säkerhetsgarantierna.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

Föredrogs

civilutskottets betänkande 2007/08:CU21

Ny marknadsföringslag m.m. (prop. 2007/08:115).

*Ny marknads-
föringslag m.m.*

Anf. 25 AMEER SACHET (s):

Fru talman! Jag såg att statsrådet är med på talarlistan. Det är glädjande att Nyamko Sabuni är med och deltar i debatten.

Vi har i dag att ta ställning till civilutskottets betänkande CU21 *Ny marknadsföringslag m.m.* Naturligtvis står vi socialdemokrater bakom alla våra reservationer, men jag vill redan nu yrka bifall till reservationerna 2 och 7. Samtidigt står vi bakom våra särskilda yttranden.

Det finns fog för kritik mot hur propositionen har tagits fram. Ett exempel är att de lösningar som departementet har valt inte har remissbehandlats. Slarviga förberedelser gör propositionen ohanterlig och svårbegriplig för många berörda. Genom den bristfälliga beredningen har inte beredningsunderlaget blivit tillfredsställande.

Sverige måste givetvis genomföra direktivet om otillbörliga affärsmetoder, men det finns ingen anledning att försämra lagens funktionsduglighet. Det är viktigt att affärsmän och konsumenter i lika hög grad vet vad som utgör en otillbörlig affärsmetod.

Marknadsföringslagstiftningen har precis som konkurrenslagstiftningen en kort historia. Det var under tiden efter andra världskriget som den väsentligen utvecklades då konsumentpolitiken och konkurrensfrågorna fick allt större utrymme. Den nya marknadsföringslagen präglas av en kontinental syn på konsumenten. Det innebär att reklam vänder sig till en genomsnittskonsument som är informerad och uppläst.

Konsumentfrågorna berör oss alla. Aldrig förr har vi som konsumenter haft så stora valmöjligheter som i dag, men det är inte alltid lätt att göra medvetna och hållbara val. Sverige har i dag ett bra konsumentskydd, men trots det befinner sig många konsumenter i underläge.

Fru talman! I propositionen *Ny marknadsföringslag m.m.* föreslår regeringen att kravet i 1995 års marknadsföringslag på att näringsidkare ska lämna information som är av särskild betydelse från konsumentsynpunkt eller vid förmånserbjudanden inte ska föras in i den nya marknadsföringslagen. Regeringen kallar det renodling av idén om att det är upp till näringsidkarna själva att lämna tillräcklig information om sina produkter.

Vi socialdemokrater anser att det även i den nya marknadsföringslagen bör finnas en bestämmelse om en generell informationsskyldighet för näringsidkarna. Det är också något som 2005 års marknadsföringsutredning föreslagit i sitt betänkande *Otillbörliga affärsmetoder*. Enligt vår mening riskerar konsumenternas ställning på marknaden att försvagas om den generella informationsskyldigheten tas bort.

Småföretagarnas situation på marknaden är ofta samma som konsumenternas. Bluffakturor utgör ett problem i dagens samhälle och drabbar såväl näringslivet, organisationer, föreningar som enskilda konsumenter. Faktum är att seriösa företag i de berörda branscherna allvarligt skadas av fakturaskojet. Det är viktigt att det vidtas kraftfulla åtgärder på bred front för att försöka komma till rätta med bekymret med bluffakturor. Vi kräver att regeringen tar initiativ till en snabb översyn av relevant ändring i lagstiftningen och därefter återkommer till riksdagen med förslag till lagändring.

Fru talman! Ytterligare en fråga där småföretagarnas och konsumenternas rättigheter är sammanvävda är frågan om icke beställd reklam. Vi ställer oss i princip bakom motion C279 om ett förstärkt skydd vid telefonförsäljning och motion C393 om företagens möjlighet att ansluta sig till Nixregistret. Mot bakgrund av att 2005 års marknadsföringsutrednings slutbetänkande för närvarande bereds inom Regeringskansliet avstår vi dock från att nu reservera oss. Vi avser emellertid att följa frågorna noga.

Fru talman! Småföretag och konsumenter är utsatta för mycket reklam, men det är ingenting mot vad våra barn utsätts för.

Det företagen primärt arbetar för i allmänhet är att med reklamen uppnå förändringar i konsumentens intressen, kunskaper och attityder. Genomförs det kan företagen direkt eller indirekt påverka konsumenternas köpbeteende.

Reklam är något som vi ser dagligen i olika former. Det är enkelt att slå ifrån sig och säga att reklam inte påverkar en, men visst blir man påverkad. Reklam kan påverka våra allmänna värderingar och levnadsvanor. Det kommersiella trycket ökar på både vuxna och barn. I många fall är det i dag närmast omöjligt att undvika reklam om man vill det.

De flesta vuxna har dock förmåga och möjlighet att urskilja reklam som just denna. Barn har, på grund av sin godtrogenhet och brist på mognad, normalt sett inte denna förmåga. Den marknadsföring som riktar sig till barn blir allt aggressivare och mer omfattande. I större eller mindre utsträckning, beroende på olika företag, förekommer det till exempel ut-elning av leksaker, gratiserbjudanden, tidningsutskick, utfärdande av så kallade medlemskort och så vidare. På olika sätt smygs reklam för olika varor och tjänster riktade till barn in. Inte sällan kan ökad konsumtion av de olika produkterna vara till nackdel för barnens psykiska och fysiska hälsa.

Vi anser att ytterligare åtgärder bör vidtas för att skydda barn från alltför stark exponering för reklam. Vi anser att regelverket mot denna form av reklam bör förstärkas. Regeringen bör inom EU och inom ramen för övrigt internationellt samarbete arbeta för mer restriktiva regler när det gäller marknadsföring som riktar sig till barn.

Fru talman! I dag saknar samhället nödvändiga redskap mot sexualiseringen av det offentliga rummet. Marknadsföringslagen omfattar inte könsdiskriminerande reklam, och diskrimineringslagstiftningen täcker inte detta område. I Sverige finns ingen lagstiftning som förbjuder könsdiskriminerande reklam. Den kartläggning av såväl utvecklingen som omfattningen av den könsdiskriminerande reklamen som den socialdemokratiska regeringen beslutade om var ett viktigt steg mot konkreta åtgärder för att vända trenden.

Sverige är det enda av de nordiska länderna som ännu inte har lagstiftning som förbjuder könsdiskriminerande reklam. I Norge, Danmark, Finland och Island finns redan lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam.

Vi lever i ett samhälle som arbetar för jämställdhet och alla människors lika möjligheter och värde. Trots det tillåter vi att kränkande och schabloniserande bilder får förmedlas i reklam utan allvarliga sanktioner. I Sverige regleras könsdiskriminerande reklam genom självreglering, men det finns stora problem och bekymmer med självregleringen. Antalet anmälda fall visar på en stor ökning när det gäller utomhusreklam. Ingenstans finns en fredad zon. Det går inte att själv välja bort reklam eftersom den finns utomhus och i det offentliga rummet.

Det går knappast att påstå att könsdiskriminerande inslag i reklam skulle vara information och därigenom få skydd av tryckfriheten. Syftet och innehållet i reklamen är kommersiellt och har inte som mål att skapa opinion. Syftet är bara att sälja prylar. Branschens frivilliga åtgärder har inte visat sig tillräckligt verkningsfulla för att komma till rätta med problemet.

Den tidigare, socialdemokratiska regeringen gav i juli 2006 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga utvecklingen och omfattningen av könsdiskriminerande reklam i Sverige. Utredningen överlämnade i januari 2008 betänkandet *Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden* till den ansvariga ministern. I betänkandet föreslogs en ny och fristående lag mot könsdiskriminerande reklam. Utredningen anser inte att en sådan lagstiftning är grundlagsstridig. Regeringen har trots det beslutat att inte gå vidare med förslaget. Vi beklagar detta, och vi anser att regeringen bör återuppta beredningen av utredningens betänkande och därefter överväga förslag till lagstiftning.

Avslutningsvis vill jag bara säga att vi socialdemokrater vill investera i de svenska konsumenterna och näringsidkarna och inte slösa bort deras kraft med slarvigt genomförda utredningar. Vi tror inte heller att reklambranschen själv kan komma till rätta med den sexistiska reklamen eller stävja reklamfloden mot våra barn.

Anf. 26 EGON FRID (v):

Fru talman! Vi behandlar nu civilutskottets betänkande 21 om en ny marknadsföringslag. Det behandlar dels propositionen om en ny marknadsföringslag som utgår från att anpassa den tidigare marknadsföringslagen till EU:s direktiv om otillbörliga affärsmetoder, dels motioner från allmänna motionstiden. Bland annat behandlas Vänsterpartiets motion om konsumtionsfrid som innebär att vi får slippa obeställd och oönskad reklam och oönskad telefonförsäljning samt motioner om könsdiskriminerande reklam.

Jag står naturligtvis bakom alla Vänsterpartiets reservationer men väljer att yrka bifall till reservationerna 3, 7 och 9.

Fru talman! Marknadsföring och otillbörliga affärsmetoder är tyvärr närbesläktade och alltför vanligt förekommande. Det finns med all rätt anledning att framhålla att i dagens konsumtionssamhälle och med all den marknadsföring som dagligen sköljs över oss i alla former av medier sker marknadsföring som är mer eller mindre otillbörlig. Detta sker trots att vi har haft den nuvarande marknadsföringslagen. Jag misstänker att

det tyvärr kommer att ske även med den nya marknadsföringslag som detta betänkande handlar om.

Frågan om frånpris och cirkapris berörs i den nya lagen. EU-direktivet anger att om ett köperbudande anger ett pris är det ett fast pris som ska gälla. Detta har bland annat några av handelns organisationer riktat kritik mot. Detta förslag är inget nytt utan gäller sedan tidigare genom prisinformationslagen, men handeln har inte brytt sig om detta i sin marknadsföring.

De frågor som jag vänder mig emot när det gäller förslaget till ny marknadsföringslag rör obalansen mellan näringsidkarnas och konsumenternas intressen. Det finns skäl att hela tiden uppmärksamma och påpeka denna obalans. Tyvärr tenderar obalansen mellan konsumenternas intressen och näringsidkarnas intressen att öka. Vi ser exempel på det i regeringens förslag till ny marknadsföringslag.

Jag ska ge några exempel på detta. Enligt regeringens förslag ska tillägget om att marknadsföring även i övrigt ska vara tillbörlig mot konsumenter och näringsidkare tas bort. Vi får en avsmalnande och mer ekonomisk inriktning på begreppet god marknadsföringssed. Detta innebär en försämring av konsumentskyddet och själva marknadsföringsperspektivet med fokus på affärsmetoder.

Marknadsföringen ska vara tillbörlig på andra områden som till exempel miljöområdet och när det gäller etiska hänsyn.

Kraven på information är också en fråga om tillbörlighet i övrigt. Regeringen föreslår att kraven i den nuvarande lagen, att näringsidkare ska lämna information som är av särskild betydelse för konsumenterna, inte ska föras in i den nya lagen. Här tror regeringen att näringen själv ska ta ansvar för detta, men det ser vi inget av nu. Det generella informationskravet föreslås till exempel tas bort. Det gäller uppgifter om produkten ur miljösynpunkt. Här har ju näringsidkare, producenter och tillverkare en viktig informationsskyldighet gentemot konsumenterna att verkligen informera om vilken miljö produkten är framställd i och även vilka miljökonsekvenser en produkt kan få. Detta är en oerhört viktig fråga som regeringen förbiser.

En annan fråga som tas upp i betänkandet från den allmänna motions tiden är Vänsterpartiets motion om konsumtionsfrid. Den rör frågan om hur vi dagligen utsätts för obeställd reklam och telefonförsäljning. Det anges ju i lagstiftningen att framför allt aggressiv marknadsföring och aggressiv reklam inte får vara otillbörlig. Här är det helt klart att många som sysslar med marknadsföring, reklam och försäljning i dag passerar den gränsen med råge.

Här är det enligt Vänsterpartiets mening oerhört viktigt att vi får en annan syn i samhället på den här typen av reklam. Grunden i vår motion är att människor som önskar få information för att kunna göra ett bra konsumentval ska kunna efterfråga reklam. Men människor som inte vill ha den typen av reklam och tjänster ska slippa den om man inte aktivt efterfrågar den. Vi anser att det skulle vara bra för marknaden om vi får ett ja-register i stället för ett nixregister. Man ska inte behöva aktivt, dessutom två gånger, avsäga sig telefonförsäljning utan man ska slippa det om man inte själv efterfrågat det.

Två andra frågor som tas upp i betänkandet är reklam riktad till barn och könsdiskriminerande reklam.

Reklam riktad till barn har också ett bredare perspektiv där regeringen har ansvar för via vilka mediekanaler det finns möjlighet att kringgå den svenska marknadsföringslagstiftningen. Vi ser exempel på att man via utländska tv-kanaler kringgår den lagstiftningen och sänder reklam riktad till barn på ett helt klart otillbörligt sätt. Det här är ett område som marknaden måste ta ett betydligt större ansvar för. Helt klart täcks inte denna fråga in i nuvarande marknadsföringslag och heller inte i den kommande. När det gäller dessa avarter av marknadsföring behöver vi med nationell lagstiftning bli tydligare mot näringen.

Jag vill avslutningsvis nämna lagstiftningen mot könsdiskriminerande reklam. Jag hoppas att vi kan ha en diskussion med minister Nyamko Sabuni om varför regeringen tyvärr fejar i den här frågan, trots att vi utifrån den utredning som har gjorts har fått ett förslag till en lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam. Det finns faktiskt utredda förslag om hur vi skulle kunna sanera detta på ett bra sätt.

Här hänvisar regeringen till egenåtgärder från marknaden. Trots de egenåtgärder som har vidtagits inom näringslivet ser vi att den könsdiskriminerande reklamen fortfarande förekommer. Den förmedlar en könsstereotyp bild till vuxna, barn och ungdomar. Vi matas hela tiden med dessa schablonbilder som framställer kvinnor och män som objekt. Det är oacceptabelt. Regeringen och samhället i stort borde verkligen, för att vi ska uppnå jämställdhet och jämlikhet mellan könen, agera på ett kraftfullt sätt mot könsdiskriminerande reklam. Jag hoppas att Nyamko Sabuni under dagens debatt har några bra förklaringar till att regeringen väljer att lägga det här lagförslaget i papperskorgen och att hon också har förslag och idéer om hur man ska möta marknads avarter när det gäller reklam riktad till barn och könsdiskriminerande reklam.

Anf. 27 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslagen i betänkandet om ny marknadsföringslag och avslag på reservationerna.

EU har beslutat att det ska finnas en grundläggande lagstiftning för konsumentskydd. Sverige har valt att genomföra EU-direktivet i en ny lag. När direktivet är genomfört får vi en väsentlig och enhetlig reglering av marknadsföring inom hela EU.

Den nya lagen ska ersätta nuvarande marknadsföringslag och innehåller fler uttryckliga förbud. Bland annat införs förbud mot lockerbjudanden och förbud mot aggressiv marknadsföring. En annan nyhet är att lagen även omfattar näringsidkarens agerande efter ett köp.

Detta är bra, och den nya marknadsföringslagen förstärker tydligt konsumentens roll. Till exempel får näringsidkare inte göra reklam för en vara om man inte kan erbjuda produkter i en omfattning som är rimlig i förhållande till artikeln och i förhållande till omfattningen av marknadsföringen. Vi har väl alla fått reklam i brevlådan och sett lockpriser på exempelvis en tv som är mycket billig men som sedan visar sig inte finnas i butiken när man kommer dit, trots att man kanske är där redan första dagen. Detta blir inte längre möjligt efter den 1 juli. Man ska kunna lita på det som står i annonserna och i reklamen.

Aggressiv marknadsföring har vi nog alla råkat ut för mer eller mindre. Ett exempel är oönskade och upprepade kontakter per telefon med försäljare som är mycket påstridiga eller att man blir påhoppad i en galleria eller liknande för att de vill att man ska teckna kontrakt eller köpa en vara. Även intensiv och upprepade direktannonserad reklam med orealistiska löften om vinster eller produkter är exempel på detta. En så kallad svart lista presenteras i den nya marknadsföringslagen med 31 uttryckliga förbud mot vilseledande eller aggressiva åtgärder.

Att många försäljare i elektronikbranschen påstår att man behöver en separat försäkring för produkten kan vara ett exempel. Har man en hemförsäkring kan denna gälla, och i konsumentköplagen finns ett rejält skydd vid fel på varan. Reklamationer kan göras upp till tre år efter ett köp. Det känner inte alla till. Försäljare ger ibland felaktig information om hemförsäkringarnas villkor för att få de egna produkterna att låta bättre. Men de är skyldiga att ge korrekt information på ett enkelt sätt så att kunden kan bedöma det rimliga behovet mot kostnaden.

Det finns också förbud mot vilseledande utelämnande av information. En nyhet är att lagen utökas till att gälla även näringsidkares agerande efter det att ett avtal har ingåtts med konsumenten. Det blir till exempel inte tillåtet att lämna felaktig information om rätten att göra en reklamation.

Därmed har konsumenten fått ett väsentligt bättre skydd med den nya lagen.

Det är också viktigt att konsumenter efterforskar och får information om nya produkter och villkor för köp. Konsumentverket har här en viktig roll att spela i kontrollen av efterlevnaden av lagen, men man bör också ha viktig och lättläst information om köp, reklamationer och annat på sin hemsida. Personligen anser jag att Konsumentverkets hemsida ger mycket bra information i det här fallet. Allt detta ska syfta till att stärka konsumenten att göra bra val oavsett vilken vara det gäller. Det blir allt svårare i en global värld att göra val, men samtidigt innebär en inre marknad också större möjligheter till ökad konkurrens och ett större utbud.

Fru talman! Direkta uppmaningar till köp i reklam riktade till barn blir förbjudet i alla medier. Dessutom behålls förbudet mot att göra reklam-tv för barn under tolv år. Här är alla partier helt eniga, och det känns bra att Sverige intar denna ståndpunkt.

Regeringen föreslår att den nya marknadsföringslagen ska ha en generalklausul som stämmer med god marknadsföringssed. Förutom god affärssed och god yrkessed innefattar begreppet god marknadsföringssed även andra vedertagna normer för marknadsföring, exempelvis speciallagar. Generalklausulen har således ett vidsträckt tillämpningsområde i syfte att tillvarata konsumenters och näringsidkares intressen.

Marknadsdomstolens praxis är en viktig normkälla för vad som är god marknadsföringssed. Köperbudanden har tydliggjorts i och med den nya lagen liksom otillbörlig marknadsföring och jämförande reklam. Vi utgår från att regeringen noga följer rättsutvecklingen och konsekvenserna, inte minst för små och medelstora företag, och vid behov vidtar åtgärder om negativa konsekvenser skulle uppstå.

En lag som förbjuder könsdiskriminerande reklam är inte aktuell. Utgångspunkten är i stället att näringslivets självsanering måste bli effektivare. En förlegad kvinnosyn och sexism är inte accepterat i vårt sam-

hülle, och reklam med detta innehåll väcker anstöt. Näringslivet har ett eget arbete för att motverka könsdiskriminerande reklam. Sedan starten 1989 har nästan 3 000 ärenden behandlats, och 15 procent har fällts. Gränsen för denna typ av reklam är dock inte helt enkel att dra.

Det kommer att ställas högre krav på näringsidkare att utbilda sin personal så att man rättar sig efter de nya reglerna i lagen. Redan i dag finns en rejäl lagstiftning på området, men om människor inte känner till den riskerar man att bli lurad. Men man får inte utesluta att lämna adekvat information om en vara, hur köpet går till eller vilka villkor som gäller. I en väl fungerande marknad är även bra köpinformation och goda villkor ett sätt att konkurrera om kunderna. Medvetna kunder gör bättre val. När både köpare och säljare är nöjda kommer det att underlätta för alla.

Det har varit ett gediget arbete i utskottet kring den nya marknadsföringslagen och vårt betänkande. Vi har haft flera givande möten med både departementet och utomstående som är berörda av den nya lagen. Jag uppskattar att ministern är i riksdagen i dag och ska diskutera den nya marknadsföringslagen.

Det är viktigt att god marknadsföringssed fortsätter att gälla i vårt land. Men det är också viktigt att såväl konsumenter som näringsidkare har tydliga spelregler när det gäller marknadsföring. Vi översköljs varje dag av budskap i form av reklam, och vi vill ha en marknadsföring som gör oss konsumenter trygga.

(Applåder)

Anf. 28 AMEER SACHET (s) replik:

Fru talman! Som jag nämnde i mitt anförande kritiserar vi både regeringen och den borgerliga majoriteten, som så småningom kommer att ta ställning och votera om propositionen. Vi har en gemensam reservation när det gäller informationsskyldighet från näringsidkarnas och företagarnas sida. Vi tror att om det finns bestämmelser som reglerar informationen från näringsidkarna till konsumenterna kommer både konsumenterna och företagarna att gynnas på sikt.

Branschernas frivillighet har visat sig vara långt ifrån effektiv. Vi har redan i dag ett exempel, och det gäller självregleringen av könsdiskriminerande reklam. Vi har erfarenheter av det, och resultatet visar att det inte fungerar och är långt ifrån bra.

Det ska bli väldigt intressant att höra från Katarina Brännström hur den borgerliga majoriteten framöver tänker garantera att konsumenternas skydd inte försämras när informationsplikten tas bort enligt förslaget i propositionen.

Anf. 29 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt om jag förstod frågan, om det gällde informationsplikten eller den könsdiskriminerande reklamen.

(AMEER SACHET (s): Det är informationsplikten.)

Ja, vi menar att det finns väldigt stränga regler som styr informationsplikten från näringsidkaren till konsumenten. Vi får ju en skärpning på flera områden. Det gäller såväl hur ett köperbudande ska se ut som

vad som gäller när man väl har gjort sitt köp. Man är skyldig att ge information. Man har inte ens rätten att utesluta information om kunden vill ha den.

Med den nya lagen får varje kund ett mycket bättre skydd än vad man har haft tidigare, så vi är trygga på den punkten.

Anf. 30 AMEER SACHET (s) replik:

Fru talman! Som jag redan har nämnt finns det ett exempel, och det är självregleringen i fråga om könsdiskriminerande reklam. Det fungerar inte bra – det är långt ifrån bra i dag.

I det betänkande som utredaren nyligen har lämnat om otillbörliga affärsmetoder föreslås att informationsskyldighet ska finnas inom ramen för den nya marknadsföringslagen från näringsidkarens sida, bland annat när det gäller förmånserbjudanden.

Då är min fråga: Är det inte upplysta konsumenter som ska styra efterfrågan, inte producenterna? Den modell som ni förordar i dag är en återgång till den ordning som rådde före andra världskriget, och det är att producenterna styr och inte konsumenterna. Det är långt ifrån modernt eller effektivt.

Anf. 31 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Vad som gällde före andra världskriget kan inte jag uttala mig om.

När det gäller till exempel könsdiskriminerande reklam måste jag säga att jag tycker att det fungerar väldigt bra i Sverige. Men det kan fungera ännu bättre. Det är sällan vi ser det som väcker direkt anstöt när det gäller den typen av reklam. Även producenter, marknadsförare och annonsörer har insett att det inte går hem, att vårt samhälle inte accepterar det. Därmed blir detta en självsanering.

Hur ska man kunna ha en lag när det dessutom är väldigt svårt att avgöra exakt vad som är könsdiskriminerande? Uppfattningen om det kan ju skifta från person till person. Att belasta domstolarna med den typen av svåra gränsdragningar tror jag inte ger ett bättre reklamutbud.

Om vi konsumenter själva visar att vi inte tycker om reklam som vi uppfattar på det sättet kommer vi att reagera negativt. Det kommer inte heller vare sig producenter eller annonsörer att vilja ha – man vill ju attrahera till köp och göra det på ett bra sätt. Jag tror inte att det finns någon motsättning i det fallet.

I Sverige har vi en moral och en etik när det gäller detta som delas av väldigt många. Vi vill inte ha nakna kvinnor eller liknande i reklamen, och det är ytterst sällan man ser några övertramp på det området. Vi känner oss trygga med det. Att stifta lagar på området kan tvärtom verka kontraproduktivt.

Anf. 32 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! I den nya marknadsföringslagen, som är en harmonisering av EU-direktiv, ser vi oftast en inriktning på en ny lagstiftning som gynnar den inre marknaden inom EU. Det här med marknadsföring, konsumtion och försäljning är betydligt vidare än EU, och därför är det centralt i marknadsföringslagen vad god marknadsföringssed är och vad som är otillbörlighet i övrigt, informationsskyldigheten i ett bredare per-

spektiv än inriktat på de ekonomiska villkoren kring köp, köpinformation och avtal.

Man ska naturligtvis inte kritisera att det är tydlighet i köpavtalen och i köperbudandena och att avtalsvillkoren är tydliga. Men det sker ett tydligt insmalnande i lagstiftningens syn på vad det är man vill reglera, utifrån att man har ett perspektiv där den inre marknadens villkor ska råda och bli viktigare.

Frågan är: Hur ska vi ha ett gott konsumentskydd i det vidare perspektivet med viktig information rörande miljö, hur varorna framställs när det gäller kvalitet och arbetsvillkor och hur varor och tjänster har producerats i länder som ligger utanför EU? Vi har till exempel en enormt stor marknad i Kina som har allt övrigt att önska när det gäller konsumtion, tillverkning, produktion av varor och som riktar sin marknadsföring.

Hur ser Katarina Brännström att vi ska trygga just den informationen till konsumenten?

Anf. 33 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik:

Fru talman! När det gäller hur varor produceras är det svårt att i en svensk lagstiftning ha ett förbud mot det som vi här i Sverige uppfattar som fel när det gäller arbetsvillkor och miljö i en helt annan del av världen. Varor rör sig så över jordklotet i dag att detta inte skulle vara möjligt.

Men jag tror att den egna konsumentens vilja kommer att ha stor betydelse i det här fallet. Vi kan sätta press. Konsumentorganisationer kan sätta press på producenter, på dem som tar in varor, till exempel från tredje världen, från Asien, där man har haft barnarbete, där arbetsmiljön är helt miserabel. Vi vill inte ha den typen av produkter. Jag tror att det är viktigt att vi säger det.

Men det handlar också om att det i dag finns en märkning av produkter där man kan lyfta fram att det är producerat på ett bra sätt. Jag tror att människor på fler och fler sätt kommer att efterfråga den typen av produkter. Det tycker jag är bra. Medvetna konsumenter kommer att ställa högre krav på de varor som de köper och är säkert också beredda att betala ett högre pris för att få en vara som är producerad under vad vi anser är rimliga villkor. Men att i svensk lag kunna reglera detta ser jag som en omöjlighet.

Anf. 34 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att det är just ökad priskonkurrens och konkurrens med sänkta priser som är regeringens linje i den nya konsumentpolitiken. I linje med det är det logiskt med de förslag som regeringen lägger fram. Men frågan är än en gång: Hur ska konsumenterna kunna göra de medvetna valen? Hur ska konsumenterna bli informerade och medvetna om miljörisker och dåliga produktionsförhållanden?

Hur ska man kunna göra väl avvägda val mellan en billig dåligt producerad vara och en vara med lite högre pris av god kvalitet om producenterna, tillverkarna, inte är skyldiga att lämna den information som uppenbarligen är viktig för att konsumenterna ska kunna göra ett bra medvetet miljöval, till exempel?

Det är just den typen av information i den goda marknadsföringsse- den, vad som är tillbörlig marknadsföring i övrigt, som vi ser exempel på att regeringen nu väljer att plocka bort i förslaget till ny marknadsföringslag. Det är det som är så centralt för att vi ska ha bra produkter, produkter framställda på ett bra sätt och möjligheter för konsumenterna att ha ett gott konsumentskydd och också göra bra medvetna miljöval.

Anf. 35 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Att sänka priser skulle vara regeringens linje förstår jag inte alls. Det lämnar jag därhän.

Sedan kan jag hålla med Egon Frid. Det är klart att det är svårt att göra medvetna val i dag. Då är det väl bra att Sverige är med i EU, för detta måste gälla inom hela EU. Vi importerar varor från en annan del av världen, och vi vill alla att det ska vara bra arbetsvillkor.

Det är klart att det är priset som är konkurrerande. Men om vi är med i EU där vi kan påverka de här sakerna och där vi säger att svenska konsumenter vill ha varor producerade med tanke på en god miljö och på ett bra sätt med tanke på både arbetsvillkor och miljön på jorden är det klart att det är någonting att jobba efter i nästa steg utifrån EU-direktiven när det gäller marknadsföringslagen, eller andra lagar för den delen.

Hur vi än gör tror jag inte att vi med svensk lag kan täcka upp hur det ska produceras i andra länder, men om vi går samman inom EU och ställer krav, om vi diskuterar detta på ett globalt sätt, är jag helt övertygad om att vi går i rätt riktning. Vi kommer att få bättre produkter som är producerade på det sätt som vi vill att de ska vara. Men att bara i Sverige göra detta med lag tror jag inte låter sig göras.

Anf. 36 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Fru talman! Vi har framför oss en ny marknadsföringslag att ta ställning till. Bakgrunden är att EU har antagit en rad ändringar på marknadsföringsområdet som den svenska regeringen fått i uppdrag att anta och offentliggöra.

Det gäller i huvudsak förbudet mot otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare på den inre marknaden.

Regeringen har gjort bedömningen att det smidigaste och mest över- skådliga sättet är att baka in EU-direktiven i 1995 års marknadsföringslag. Detta har då resulterat i den nya marknadsföringslagen, som vi debatterar här i dag.

Det finns mycket att diskutera kring den nya marknadsföringslagen, men från Centerpartiets sida vill vi framför allt lyfta fram barnperspektivet i den nya marknadsföringslagen.

Barn i de yngre åldrarna tar till sig information på ett okritiskt och onyanserat sätt. De är därför mer påverkbara än vuxna. Barn har inte heller samma förmåga som vuxna att skilja på reklam och på vanliga tv-program. Därför måste vi särskilt skydda barnen.

För många företag skulle det säkerligen medföra en ekonomisk vinst att kunna marknadsföra sina tjänster till barn på samma sätt som man gör till vuxna. Men det finns andra argument som väger tyngre, och för Centerpartiet är barnperspektivet en självklar utgångspunkt.

Vi har ett ansvar gentemot våra barn, att skydda dem från att utsättas för reklam som de har svårt att värja sig emot. Bland annat kommer det att vara fortsatt förbjudet att huvudsakligen rikta reklam till barn under tolv år.

Fru talman! I remissvaren till propositionen kan utläsas att Barnombudsmannen ser positivt på det svenska regelverket om tv-reklam som riktas mot barn och hoppas att det kan vara kvar i framtiden. Från Centerpartiets sida delar vi den uppfattningen och ser med glädje att regeringens proposition inte har för avsikt att ändra detta förhållande.

Nytt i den nya marknadsföringslagen är förbudet mot reklam som uppmanar till köp. Att utarbeta en lag som säger exakt vad som är tillåtet och förbjudet i barnreklam är i praktiken helt omöjligt. Därför är det av största vikt att marknadsens, både rättsligt och normskapande, regleringar fungerar.

I sammanhanget kan nämnas att Internationella Handelskammaren, ICC, har tagit fram särskilda regler för reklam som riktar sig till barn och ungdomar. Det handlar bland annat om att inte utnyttja barns och ungdomars naivitet eller underskatta den ålder som krävs för att utnyttja en viss produkt. Inte heller får barnen ta fysisk, psykisk eller moralisk skada till följd av reklamen, och föräldrars auktoritet får inte undergrävas.

Fru talman! I utskottets betänkande nämns även de nordiska konsumentombudsmännens gemensamma ståndpunkt där man bland annat rekommenderar att reklam inte får utformas som ett spel eller inkluderas i ett spel.

Det finns också ett resonemang om att barn inte ska uppmanas att lämna upplysningar om sig själva, hushållet eller andra personer till näringsidkare. Dessa regleringar är framtagna på ett pragmatiskt sätt och är långt mer adekvata och effektiva än en lag skulle vara.

Fru talman! Det är viktigt att vi från politiskt håll inte ständigt hotar med rättsliga regleringar. Marknadens olika aktörer måste känna ett förtroende, att de själva kan ta ansvaret. Det gäller för alla aktörer att hitta vägar och vara självsanerande.

Vi är tacksamma över att Vänsterpartiet i sin reservation faktiskt hyllar alliansregeringen som vill förbjuda direkta köpuppmaningar som riktar sig till barn. Det är roligt att oppositionen uppskattar det arbete som vi och övriga allianspartier genomför. Jag kan även passa på att informera motionären om att vi vill gå ett steg längre.

Vi vill även förbjuda reklam som syftar till att barn ska övertala sina föräldrar eller andra vuxna att köpa utannonserade produkter från en näringsidkare. Det är minst sagt efterlängtat för föräldrar som ständigt behöver stå ut med att barnen försöker övertala dem att köpa olika saker som de har sett reklam för.

Oppositionen vill att Sverige ska vara drivande i EU om nya ramar för tv-reklam som riktas till barn. Den som läser propositionen kan se att det egentligen inte finns någonting som säger att Sverige inte kan göra nationella regleringar på den fronten. Bland annat Storbritannien har förbjudit barnreklam för vissa ohälsosamma livsmedel. Om det finns eventuella behov att via lagen ytterligare reglera den svenska reklammarknaden får framtiden utvisa. Men det finns alltså inget hinder för detta i dag, och regeringen kommer att sträva efter att denna relation till EU bibehålls.

Jag vill framhålla att den nya marknadsföringslagen förbättrar skyddet för barn. Framöver kommer Sverige att kunna visa mer hänsyn till barnens behov och ha möjlighet att lägga ribban högre. Den nya marknadsföringslagen är en uppgradering som vi varmt välkomnar.

Men jag vill ändå till sist visa på en ytterligare typ av indirekt reklam som jag tycker är allvarlig och som riktas till barn och som vi behöver fundera över. Det gäller tobaksreklam. Det är fortfarande tillåtet att sälja choklad- och tuggummigaretter.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 37 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Maria Kornevik Jakobsson noterade att Vänsterpartiet tycker att vissa lagförslag i regeringens proposition är bra. Vi tror på en bra nationell lagstiftning som ett viktigt inslag i att ange hur samspelet mellan till exempel konsumenter och näringsidkare faktiskt ska ske. Vi har också tilltro till att lagstiftningen ska gälla. Vi ser ständigt exempel på avarter där den självsanering som Maria Kornevik Jakobsson hyllade tyvärr inte sker. Hon nämner själv avarter i fråga om indirekt reklam riktad till barn när det gäller till exempel tobak. Vi har annan typ av tydlig indirekt reklam när det gäller alkohol som vi inte kommer till rätta med.

Men frågan är: Tror Maria Kornevik Jakobsson på en förstärkt lagstiftning? I så fall borde vi välja den modellen, alltså att det är genom lagstiftning som vi styr denna marknad, och då ska vi fullfölja bland annat detta med en lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam. Vi ska ha en tydligare lagstiftning som förbjuder reklam för tobak. Vi ska ha en tydligare lagstiftning mot alkoholreklam. Vi ska ha en absolut lagstiftning som förbjuder tv-reklam som riktas till barn i alla medier från alla länders tv-stationer.

Tror Maria Kornevik Jakobsson på en förstärkt lagstiftning, eller tror hon att marknaden är mogen att stå för en egen självsanering?

Anf. 38 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik:

Fru talman! Ja och nej, kan jag kanske börja med att säga. Jag tror på aktiva konsumenter, jag tror på en aktiv upplysning, jag tror på bra märkning, och jag tror på ett bra EU-samarbete. Jag tror faktiskt att även marknaden tar ansvar om de saker som jag räknade upp faller på plats.

Skulle det visa sig att det går åt det andra hållet får man självklart göra någonting åt det. Men som det ser ut just nu pekar ingenting på att det går åt ett annat håll.

Det finns så ofantligt många tv-kanaler som vi inte kan komma åt. Det som vi däremot kan göra är att upplysa föräldrarna om att de har ett stort ansvar när det gäller vad barn tittar på och hur barn uppfattar reklam. Vi får inte glömma föräldrarnas ansvar i detta sammanhang.

Anf. 39 EGON FRID (v) replik:

Fru talman! Jag håller med om att vi styr oerhört mycket genom vår konsumentmakt, och vi ska använda vår konsumentmakt mot näringen och välja bort dåliga och oetiska produkter, produkter som skadar vår miljö och produkter som framställs där det inte finns bra lagar och avtal och där man har barnarbete. Därför har vi reserverat oss till förmån för

vad god marknadsföringssed är och den viktiga och breda miljöinformationen riktad till konsumenterna.

För att vi ska kunna utnyttja vår konsumentmakt fullt ut behöver vi ha en bra nationell lagstiftning. Vi behöver naturligtvis också ha ett bra internationellt samarbete, så att vi på ett tydligt sätt kan få stöd för hur varor och tjänster produceras i andra länder än Sverige.

Men det låter på Maria Kornevik Jakobsson som om vi behöver stöd i den nationella lagstiftningen. Därför är det märkligt att inte fler partier ställer sig bakom en lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam som dessutom ligger nära reklam riktad till barn. I den mest sofistikerade könsdiskriminerande reklamen finns en vilja att rikta sig till barn och ungdomar. Vore det då inte hederligare av Maria Kornevik Jakobsson att säga att vi behöver en lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam?

Anf. 40 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik:

Fru talman! Egon Frid lägger på mig saker som jag inte känner igen att jag har sagt, och det har inte heller varit mitt uppsåt att säga det.

Jag tycker att en sådan lag ska införas – jag kommer ihåg att jag stod här för några minuter och talade om det – om det visar sig att det går åt motsatt håll.

Att lagstifta så att människor inte behöver tänka själva tror jag inte är bra. Däremot tror jag på att effektivt upplysa och informera människor och se till att de har en möjlighet att hämta dessa uppgifter och att de också lär sig hur de ska hämta dem.

Självklart har vi i Sverige också ett globalt ansvar. Självklart är det så. Men vi kan inte bara ta ansvar genom att säga nej till vissa saker. Vi kan säga nej till väldigt mycket. Men när det gäller till exempel barnarbete ska vi också veta vad vi gör mot det barnet och den familjen och vad detta barn har för alternativ om vi inte hjälper till att ge alternativ.

Det är så lätt att säga en massa saker som låter bra. Men om man går lite bakom detta och ser på konsekvenserna för det barn som kanske får göra denna matta, så kan man fråga: Vad har detta barn för val? Vi kan inte lösa deras problem med våra metoder. Det är en mycket större debatt. Men jag håller helt med om att vi ska göra allt vi kan.

Vad gäller könsdiskriminerande reklam tycker jag att det är ett bra exempel på att vi har tagit ansvar och att vi faktiskt inte är intresserade av könsdiskriminerande reklam, och vi ska fortsättningsvis inte heller vara det.

Katarina Brännström sade för en stund sedan att vad jag tycker, vad Egon Frid tycker och vad fru talman tycker kanske är tre helt olika saker. Först måste vi därför sätta oss ned och göra en gemensam gradering av detta, och så måste alla gå med på det. Jag tror alltså fortfarande på upplysning och information.

Anf. 41 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Regeringens förslag till ny marknadsföringslag är, som tidigare sagts, en implementering av ett direktiv från 2005 från Europaparlamentet och ministerrådet. Det är alltså framförhandlat av den tidigare socialdemokratiska regeringen, vilket jag tycker att det är värt att notera.

Direktivet är ett fullharmoniseringsdirektiv. Det innebär alltid, som vi lärt från många olika områden inom EU, att det finns både fördelar och nackdelar. Ett enskilt land kan inte få igenom allt. Men i det här fallet är frågan om inte Sverige faktiskt har det. Jag har i alla fall väldigt svårt att se att det finns någonting som förändrar det starka konsumentskydd som under en lång tid byggts upp i Sverige med inte minst den praxis som Marknadsdomstolen har utvecklat.

Jag vill nämna ett gammalt exempel som har berört mig själv en hel del och som finns redan i den tidigare marknadsföringslagen – då 9 §, i det nya förslaget 15 § – om konkursutförsäljning. Det var ett väldigt missbruk av detta under 1980-talet och i början av 1990-talet innan vi fick en lagstiftning på området. Missbruket försvann faktiskt helt och hållet. Vi fick en direkt lagstiftning som säger att konkursutförsäljning är när konkursförvaltaren säljer ut eller när någon säljer ut för konkursboets räkning. Vi fick, som sagt, helt bort det missbruket.

Kuriosa i sammanhanget är en möbelhandlare som under en tid fortsatte att annonsera om konkurrensutförsäljning – uppenbart i hopp om att folk inte skulle läsa alla bokstäverna i annonsen. Kreativiteten är alltså ganska god hos våra företagare men ibland lite missriktad. Vi tror att vi kan lagstifta mot det.

I övrigt ska jag inte upprepa vad Katarina Brännström och Maria Kornevik Jakobsson här har sagt. Alla vi i alliansen står ju bakom framlagt förslag.

En kort stund ska jag dock ägna mig åt frågan om fakturaskojerier. Den kampen vill jag gärna aktivt ta del i och har också gjort det under mina år här i riksdagen.

Den absolut vanligaste formen av fakturaskojeri är att skicka ut fakturor utan att en vara eller en tjänst beställts. Detta förekommer ganska mycket. Det förekommer riktat till konsumenter, föreningar, organisationer samt små och även stora företag. Det brukar accelerera lite grann inför sommaren och i semestertider då sådana här fakturor uppenbarligen kan smita igenom i betalningstransaktionerna hos vissa företag.

Det här måste naturligtvis bekämpas på olika sätt. Här gör Svensk Handel en fantastisk insats. För det tycker jag att vi ska ge dem allt beröm.

Jag har i dag varit inne på Svensk Handels hemsida och där tittat på deras varningslista. Där finns 82 företag. Av dessa företag tillkom 17 så sent som i april och maj i år, så det är i allra högsta grad en levande verksamhet som Svensk Handel bekämpar. Det gör de på ett alldeles utmärkt sätt. De har inte bara varningslistan utan också mycket tydliga och bra instruktioner riktade till både privatpersoner och företagare om hur man ska agera om man får fakturor på varor och tjänster som inte beställts.

Under handläggningen av det här ärendet påtalade Svensk Handel för oss att vi borde ha med mer ingripande åtgärder i marknadsföringslagen. Vi förstod väl egentligen aldrig riktigt vad man menade med det. Jag tycker absolut inte att marknadsföringslagen är rätta vägen för en fortsatt kamp mot fakturaskojerierna.

Men kampen måste fortsätta. Jag är därför väldigt glad över att justitieministern har öppnat för lite fler åtgärder i sammanhanget. Det tänker jag fortsätta att agera för.

Personligen tror jag att det framför allt är ändringar i kreditupplysnings-sammanhang som behöver göras så att företagare inte hamnar i detta med kreditupplysningar redan vid en ansökan om betalningsföreläggande.

Det här var lite grann om en speciell del av betänkandet – fakturaskojerier – som jag tycker att det är värt att lyfta fram.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 42 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Att i den här debatten vara sista talare bland majoritetens parlamentariker och komma upp före ministern, som jag tacksamt och glatt välkomnar till debatten, innebär alltid speciella förhållanden. Risken är stor att man upprepar allt som redan sagts. Många har ju talat om och lyft fram de svåra frågor som det faktiskt är fråga om här.

En ny marknadsföringslag är ett stort, brett och komplicerat område. Egentligen rör det balansen i hur en näringsidkare faktiskt ska kunna lyfta fram det som behövs för att agera på marknaden. Ett bra näringsliv vill vi alla ha. Konsumenterna, vi själva, vill ha all information vi kan få på olika sätt.

Hur får man en balans här? Hur får man den moral som ska öppna för ett fritt demokratiskt samhälle där alla de här krafterna ska få leva under rimliga förhållanden? Där har vi alla ett ansvar.

Just nu när vi har debatterat här kan jag tycka att det är ganska bra att vi är med i EU – ja, det är nästan riktigt bra – därför att här får vi en uppstramning inom det fält där vi är medlemmar och i den globalisering där vi existerar på en marknad som blir allt vanligare för oss.

Var och en av oss sticker kanske nu och då över till något annat land i Europa. Vi har affärer med de andra länderna, och vi har olika samarbeten. Nu får vi alltså direktiv som förs in i ländernas lagar och som gör att vi kan vara trygga var vi än befinner oss.

Men, herr talman, man kan också i en sådan här debatt lite grann fundera på hur saker uppmärksammas som också beror på den konstellation som vi har här i vårt parlament.

Vi kristdemokrater står bakom hela betänkandet och yrkar avslag på samtliga reservationer. Vän av ordning kan då fråga: Varför gör vi det? Är inte frågan om fakturaskojeri, frågan om reklam riktad till barn och frågan om könsdiskriminerande reklam frågor som Kristdemokraterna har drivit? Jo, så är det.

Det jag tycker är lite intressant här är just att vi har viktiga frågor som alla partier i vår riksdag har drivit. Jag tror att jag själv skrev en av de första motionerna om fakturaskojerierna. Den dåvarande majoriteten som leddes av Socialdemokraterna var väldigt seg med att göra något, tyckte jag. Men man gjorde något. Efterhand hade vi arbetat fram frågan som blev ett allt större problem. Konsumentverket och många olika krafter gick in men också, naturligtvis, regeringen och slutligen riksdagen.

Nu finns det med i marknadsföringslagen. Inte är det fråga om någon avtrubning av de bestämmelserna! Nej, jag tycker att den nya marknadsföringslagen snarare spetsar till den lag vi hittills haft, nämligen 1995 års marknadsföringslag.

Nu kommer oppositionen och trycker på. Man vill ha ännu starkare regleringar – detta till och med innan vi kunnat följa upp och utvärdera det som den förra regeringen gjorde.

Vi är överens om målen i de här frågorna. Nu har oppositionen en reservation. Det ska kanske vara så. Men fortfarande finns det inga delade meningar i de här frågorna. Vi följer utvecklingen, som ju en ansvarsfull regering måste göra.

Också när det gäller reklam riktad till barn har jag varit med och skrivit många motioner. Vi är överens om tagen. Men frågan är vilka krafter som är starkast. Är det lagen? Är det branscherna? Eller är det att ideella organisationer får ta ett ansvar eller att också föräldrarna får ta ett ansvar och bli medvetna om allvaret med att faktiskt ta sitt ansvar?

Det här har vi att spela med. Vad väljer då vår regering? Jo, man talar om att vi följer frågan och att vi kommer att gå vidare och se vad som händer. Men i dagsläget är vi inte beredda när det gäller ett förbud i lagen.

Det har inte heller den förra regeringen varit beredd att göra. Det är ingen ny företeelse att reklam riktas mot barn, nej, inte alls. Men vi är alla överens om att vi inte vill ha det, och vi vill så att säga snurra på stenarna så att man kommer framåt. Men den sittande regeringen är inte passiv i de här frågorna, det vill jag göra klart för dem som eventuellt lyssnar på debatten.

När det gäller könsdiskriminerande reklam – vilket parti som sitter i riksdagen vill ha det? Vi har alla partier varit uppe på barrikaderna för att vi inte ska ha könsdiskriminerande reklam. Återigen: Vi har olika metoder för att nå målen. Jag utgår från att ministrarnas anförande i någon mån kommer att ta upp de viktiga ställningstagandena i det arbete som den sittande regeringen gör och som den majoritet som vi har i riksdagen beslutar över.

Herr talman! Rollerna är olika mellan opposition och majoritet. Jag är glad för att vi får vara med och arbeta i en majoritet som tar ansvar i viktiga frågor som rör marknadsföringen. Jag har nämnt tre som det är väldigt viktigt att peka på och där Kristdemokraterna har haft mycket starka intressen. Det arbetet har vi inte alls lagt ned, utan vi tycker att det kommer till tydligt uttryck i regeringens arbete med frågorna: att följa upp, att vara med, att vidta åtgärder i de fall det inte skulle gå i avsedd riktning.

Anf. 43 EGON FRID (v) replik:

Herr talman! Yvonne Andersson gör inledningsvis samma konstaterande som jag att det är obalansen mellan konsumenter och näringsidkare som den här frågan handlar om. Men sedan gör vi kanske inte samma analys av hur stor den obalansen är.

Vi har diskuterat de här frågorna tidigare, och i tilltron till näringslivet eget ansvar kontra vår ambition att ha en bra och stark lagstiftning skiljer vi oss åt. Skulle inte girigheten inom näringslivet finnas och de tecken på girighet som vi ser skulle vi inte ens behöva diskutera otillbörliga affärsmetoder. Det är helt uppenbart att trots näringslivet och tillverkarnas ansvar och moraliska nivå – en nivå de borde ha – finns det klart otillbörliga affärsmetoder som vi måste reglera mot i en lagstiftning.

Yvonne Andersson nämner den handlingskraftiga regeringen. Men det är inte regeringen som har varit handlingskraftig, utan här är det ett EU-direktiv som implementeras. Jag vill i och för sig inte göra detta till en EU-debatt utifrån att den kritik som Vänsterpartiet har mot marknadsföringslagen är att vi inskränker möjligheterna att få viktig kunskap om varor, tjänster och produkter som kommer från länder utanför EU. Dessa begränsas avseende den inre marknaden.

Det var den förra regeringen som tillsatte utredningen om könsdiskriminerande reklam. Den enligt Yvonne handlingskraftiga regeringen väljer att lägga den utredningen i papperskorgen. Är inte det oansvarigt?

Anf. 44 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Det första jag måste lyfta fram och som jag nämnt tidigare är att jag inte gillar attityden att näringen skulle vara girig och antydande om att de skulle vara omoraliska. Okej, det finns missbruk i alla sammanhang, men jag tror att man ska vara otroligt försiktig med att tala om girighet. För att vi ska kunna vara öppna, vara klara över förhållandena i samhället och ha ett starkt samhälle är det en ökad tilltro till näringslivet som behövs. Det är de otillbörliga affärsmetoderna som regleras för att skydda oss. Det kanske många gånger handlar om okunskap snarare än om girighet. Alla ska hitta balansen.

Jag gillar inte antydande om girighet.

När det gäller handlingskraften hos regeringen och att det var den förra regeringen som tillsatte utredningen i januari 2006 eller något sådant visste jag inte att utredningen var lagd i papperskorgen. Det är möjligt att Egon Frid vet mer, herr talman, än vad jag vet i den frågan. Men man har inte tagit upp det som ett lagförslag.

Vad jag har hört ministern säga i samband med interpellationsdebatter är snarare att man inte ser det som förenligt med yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen. Det skulle behövas en grundlagsändring, och den ändringen är man inte beredd att göra i dagsläget utan snarare vill man arbeta med hjälp av andra krafter i samhället. Det är också ett övervägande. Jag respekterar att man väljer andra sätt att möta problemen. Men framför allt har ministern tydligt uttryckt att man följer frågan.

Anf. 45 EGON FRID (v) replik:

Herr talman! Det kallas att slänga en utredning i papperskorgen när man inte väljer att arbeta fram ett lagförslag utifrån utredningen.

Jag vet att Yvonne Andersson inte gillar att misstänkliggöra någon näring över huvud taget som girig eller omoralisk. Naturligtvis gäller det att försöka vara balanserad i kritiken mot alla typer av verksamhet. Det är jag också skyldig att vara. Majoriteten av all näringsverksamhet har en ambition att vara seriös, men vi måste våga lyfta fram och diskutera den girighet och de omoraliska beteenden som finns och som faktiskt visar sig i de otillbörliga affärsmetoderna.

Vi kan bara nämna Icahandlarnas köttfärsskojeri. Det var de absolut rikaste Icahandlarna i landet som sysslade med köttfärsskojeri. Det var inte av okunskap, utan det var just av girighet.

Ett annat exempel som vi har diskuterat är skuldsättningen av psykiskt funktionshindrade med otillbörliga affärsmetoder. Via direktreklam

säljer man produkter och tjänster till psykiskt funktionshindrade och sätter dem i skuldfällan.

Det här är två konkreta exempel på otillbörliga affärsmetoder som just handlar om girighet och omoral. Vi måste inse att den här marknaden behöver en stark reglering för att vi ska komma undan de här problemen.

Anf. 46 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag har uppfattat att uttrycket att slänga utredningen i papperskorgen innebär att man inte gillar utredningens förslag och innehåll. Jag har inte uppfattat att regeringen har sagt att de inte gillar utredningens innehåll. Jag tror snarare att man har tagit vara på mycket av det som utredningen har mynnat ut i, men man fullföljer inte allt.

Egon Frid nämner Icahandlarna. Visst, tog inte både branschen och de krafter som finns i samhället starkt avstånd? Var det någon av oss som inte hörde medier rapportera om köttfärsaffären? Är det någon Icahandlare som har vunnit på att man använde sig av den typen av metoder? Nej, jag tycker att det är självklart att vi ska lagstifta mot otillbörliga affärsmetoder. Men jag finner inte att den nya marknadsföringslagen trubbar av lagen på något sätt. Allt finns med.

Jag har inte funnit att det på något som helst sätt är sämre lagstiftning för konsumenten som vi får nu. Jag tror att vi får samma skydd. Det är viktigt att vi alla är uppmärksamma på att lagen tillämpas. Det är där som de stora problemen är, tror jag.

Sedan tycker jag att vi ska ha en tilltro till näringslivet. Det är därigenom vi har möjlighet att ha en hög välfärd i vårt samhälle.

Anf. 47 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! När riksdagen i eftermiddag beslutar om en ny marknadsföringslag, att ersätta nuvarande marknadsföringslag från 1995, innebär det att EU:s direktiv om otillbörliga affärsmetoder genomförs i svensk lag. Lagen träder i kraft den 1 juli i sommar. EU-direktivet antogs i maj 2005 och skulle ha varit genomfört redan i december 2007. Det var den dåvarande regeringen som deltog i framförhandlandet av direktivet. Det har ankommit på den nya regeringen att se till att direktivet genomförs i svensk lag.

Direktivet är ett fullharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att vi nu får ett gemensamt och högt konsumentskydd när det gäller marknadsföring inom EU. Det innebär ytterligare ett steg på vägen mot ett harmoniserat konsumentskydd på hög nivå i hela EU-området. För den europeiske konsumenten betyder det inte längre något i vilket EU-land en vara eller tjänst inhandlas. Samma regler och konsumentskydd gäller överallt. Det gäller marknadsföring av alla produkter och i alla former av medier.

Regeringens förslag innebär en tydlig och förutsägbar reglering. Flera uttryckliga förbud införs, bland annat ett förbud mot aggressiv marknadsföring. Fler åtgärder kommer också att kunna leda till marknadsstörningsavgift än i dag. Det gäller till exempel den lista över 31 uttryckliga metoder som alltid ska anses otillbörliga.

Samtidigt kommer konsumenter och näringsidkare att känna igen mycket i den nya lagen. Regeringen har gjort de ändringar som varit nöd-

vändiga för att genomföra direktivet, men ansträngt sig att behålla den gamla lagens struktur och terminologi där det varit möjligt.

Det gör att det finns flera viktiga likheter med den gamla lagen:

- Den nya lagen omfattar både konsumenter och näringsidkare.
- Lagen innehåller en allmän bestämmelse om att marknadsföring ska stämma överens med god marknadsföringssed.
- Lagen är en så kallad ramlag som kompletteras av specialbestämmelser i andra lagar, till exempel i distans- och hemförsäljningslagen.
- Konsumentombudsmannen kan förbjuda näringsidkare att fortsätta med viss marknadsföring eller ålägga dem att lämna väsentlig information i marknadsföringen. Det innebär att sanktionssystemet överförs oförändrat.

Det finns också en rad nyheter i den nya lagen.

Den nya lagens tillämpningsområde utvidgas till att även avse information som lämnas efter ett köp, stärkt skydd vid till exempel reklamation och utebliven leverans.

Ett nytt begrepp, köperbjudande, införs. Det innebär att om en näringsidkare väljer att ange pris tillsammans med en bestämd produkt måste priset vara korrekt, det vill säga inklusive moms och avgifter. Dessutom ska näringsidkaren ange adress och villkor för betalning med mera. Bestämmelsen är utformad i enlighet med direktivets krav och innebär att näringsidkare själva får välja när de vill ange pris i marknadsföring av vissa bestämda produkter. Om de väljer att ange ett pris måste detta vara korrekt.

Ett förbud mot aggressiv marknadsföring införs och innebär att förutom trakasserier, tvång, fysiskt våld och hot kan också åtgärder som är särskilt påträngande och ofta förekommande anses utgöra aggressiv marknadsföring. Vid bedömningen av om en åtgärd är aggressiv ska hänsyn tas till tidpunkt, plats, art och varaktighet. Som exempel kan nämnas påträngande och oönskad telefonförsäljning.

En så kallad svart lista med 31 åtgärder som alltid anses vara otillbörliga införs. Vid överträdelse av dessa förbud kan marknadsstörningsavgift åläggas. Det är en lista med uttryckliga förbud som både näringsidkare och konsumenter har nytta av att känna till. Många förbud kan vi stöta på dagligen i olika försäljningssituationer, och förhoppningen är att med god kunskap om skyldigheter och rättigheter kunna stärka konsumenternas skydd.

Det är också viktigt att Konsumentverket utövar en effektiv tillsyn över den nya lagen och sprider information om dess innehåll. Även om många av dessa åtgärder redan i dag kan förbjudas med stöd av generalklausulen blir det tydligare för konsumenter och näringsidkare vad som gäller. Den svarta listan kan även tillämpas till skydd för näringsidkare. Exempel på förbud på listan är

- att erbjuda produkter till ett pris utan att uppge att näringsidkaren inte kommer att kunna leverera i en mängd som är rimlig, till exempel lockerbjudanden,
- att rikta direkta köpuppsmaningar i reklam till barn i alla medier,

Ny marknadsföringslag m.m.

- att oriktigt skapa intryck av att konsumenten har vunnit någonting på köpet,
- att ge intryck av att konsumenten inte kan lämna platsen innan ett avtal har ingåtts, något som vi vet att många träffar på när det gäller canvasförsäljning,
- att oriktigt påstå att en produkt kan bota sjukdomar, funktionsrubbingar eller missbildningar liksom oriktiga påståenden om risker som en konsument utsätter sig eller sin familj för om han eller hon inte köper produkten.

Under resans gång fram till regeringens proposition har det flera gånger ifrågasatts om det svenska förbudet mot reklam riktad till barn i marksänd tv skulle kunna upprätthållas. Men vårt barnreklamförbud motiveras i huvudsak av andra skäl än sådana som är att hänföra till konsumentkollektivets ekonomiska intresse. Det handlar således om skäl som faller utanför tillämpningsområdet för direktivet om otillbörliga affärsmetoder. För mig och för kulturministern och Europaministern stod det tidigt klart att radio- och tv-lagstiftningen i detta avseende inte berörs av direktivet och därför inte heller behöver ändras. Detta är ett tydligt ställningstagande till skydd för barnen.

Det europeiska samarbetet inom ramen för EU syftar till att tydliggöra medborgarnas rättigheter och möjligheter varhelst i EU de valt att bo och verka eller för kortare eller längre tids besök. Dit hör också deras val att köpa varor eller tjänster med ursprung i någon av medlemsstaterna. Den europeiska konsumenträtten syftar just till att ge den europeiska konsumenten samma skydd varhelst hon eller han väljer att köpa en vara eller tjänst.

Det europeiska konsumentskyddet har kommit en bra bit på väg, men mycket återstår att göra. Få områden är så påverkade av den harmonisering som äger rum inom EU som just konsumenträtten. Harmonisering betyder givetvis inte att allt kommer att se ut på precis samma sätt som det gjort i till exempel Sverige, ett land med ett utvecklat konsumentskydd. Harmoniseringen innebär dock att konsumentskyddet stärks till en högre och gemensam nivå i hela EU-området. Det är till fördel inte bara för medborgarna i de länder som inte legat lika långt fram, utan också för alla svenskar som vistas i eller handlar med leverantörer i dessa länder – och de blir bara fler och fler.

Det europeiska perspektivet på konsumentpolitiken är mycket tydligt. Grunden för denna är formulerad i EG-fördragets artikel 153. I denna står det: ”För att främja konsumenternas intresse och säkerställa en hög konsumentskyddsnivå ska gemenskapen bidra till att skydda konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt främja deras rätt till information och utbildning och deras rätt att organisera sig för att tillvarata sina intressen.”

Det slås vidare fast: ”Konsumentskyddskraven ska beaktas när gemenskapens övriga politik och verksamhet utformas och genomförs.”

I kommissionens strategi för EU:s konsumentpolitik för perioden 2007–2013 ställs tre delmål upp:

- att stärka konsumenternas ställning i EU,

- att uppnå högre välfärd för konsumenterna i EU och
- att effektivt skydda konsumenterna mot allvarliga risker och faror.

En stor del av vårt nationella regelverk på konsumentområdet i dag härrör från EU:s regelverk. Hittills har konsumentregler på miniminivå varit det mest vanliga. Detta frångås nu mer och mer. Kommissionen har inlett ett arbete med att se över ett antal konsumentskyddsdirektiv i syfte att uppnå ett mer tydligt och enhetligt regelverk. Ambitionen är full harmonisering på hög skyddsnivå.

I detta anförande instämde Jan Ertsborn (fp).

Anf. 48 AMEER SACHET (s) replik:

Herr talman! Ledamöter! Statsrådet Nyamko Sabuni deltar i debatten om marknadsförings- och konsumentfrågorna, viktiga frågor som berör oss alla.

Jag tänkte koncentrera mig på könsdiskriminerande reklam. Som jag nämnde i mitt anförande är Sverige det enda av de nordiska länderna som saknar en lagstiftning som förbjuder könsdiskriminerande reklam. De andra länderna har funnit att det är nödvändigt och viktigt att lagstifta i den frågan. Men det har inte Sverige, trots att vi har haft en utredare som har lämnat sitt betänkande *Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden* till statsrådet. Utredaren har också kommit fram till att en lagstiftning inte strider mot grundlagen.

Vad är det som gör att den svenska regeringen inte finner det viktigt och nödvändigt att lagstifta i denna fråga?

Våra grannländer har redan lagstiftning mot detta. Kulturellt, historiskt och politiskt ligger vi väldigt nära Danmark, Norge, Finland och Island. Två av dessa länder är medlemmar i samma union som vi.

Anf. 49 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga att jag har samma uppfattning som Sachet, det vill säga att könsdiskriminerande reklam är osmakligt. Jag ser gärna att mer händer på det området.

När det gäller jämförelsen med våra nordiska länder är det sant att de på olika sätt har reglerat mot könsdiskriminerande reklam. Men det finns i dag ingen specifik utvärdering av hur detta har påverkat reklamen i dessa länder. I dag kan ingen säga om reklamen i de andra nordiska länderna ser annorlunda ut än reklamen i Sverige.

Med det sagt vill jag också påpeka att grundlagarna ser olika ut i de olika nordiska länderna. Skulle vi för vår del välja att lagstifta mot könsdiskriminerande reklam måste vi ändra i grundlagen. Det är inga problem att ändra i grundlagen om man tycker att det verkligen ger de resultat man vill få om man lagstiftar. I detta fall är min och regeringens bedömning att vi inte skulle få de effekter vi efterfrågar med denna lag.

Det är som Yvonne Andersson och andra sade: Hur bedömer man vad som är könsdiskriminerande reklam? Vems smak ska vi utgå från? Ska en mindre kommitté i domstolen få säga till oss övriga medborgare i

Sverige vad som är anständigt och inte? Det är mycket svårt att dra den gränsen.

Eftersom jag inte ser att lagen kommer att få den effekt som efterfrågas menar jag att det inte heller är motiverat att ändra i grundlagen.

Dessutom anser jag att näringslivets självsanering är mycket effektivare. De tar emot fler anmälningar och kan hantera dem på ett mycket snabbare sätt än en domstol. För sakens skull är det bättre att det hanteras fler fall än att en domstol får hantera fall med en lag som är otymplig och där man inte vet var gränserna går. Jag är därför nöjd med tillståndet som det är i dag.

Anf. 50 AMEER SACHET (s) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet. Utredningen har inte kommit fram till att förslaget är grundlagsstridigt. Det har därför inte behandlats i Lagrådet. Regeringen har inte velat gå vidare och behandla förslaget. Vi i oppositionen beklagar att regeringen inte vill gå vidare med förslaget, särskilt med tanke på att Sverige i många decennier har lyft fram jämställdhetsfrågor i mycket större utsträckning än många andra länder. Vi ligger långt fram i dessa frågor. Men det krävs mer, bland annat någon form av lagstiftning som förbjuder könsdiskriminerande reklam.

Den självreglering vi har i dag är inte tillfredsställande. Fler och fler har börjat anmäla reklam som finns utomhus. Varken jag, statsrådet, andra vuxna, ungdomar eller barn kan välja bort den reklamen eftersom den finns överallt utomhus. Tänker man på jämställdheten borde det finnas en öppning för att kunna reglera detta.

Vi har redan i dag förbud mot könsdiskriminering i arbetslivet. Ingen får särbehandlas på grund av kön. Jag tror att man skulle kunna reglera i andra sammanhang, till exempel när det gäller könsdiskriminering i reklam.

Jag vill gärna höra mer från statsrådet om vad det är som gör att det strider mot vår grundlag eftersom andra nordiska länder har implementerat det i sin lagstiftning.

Anf. 51 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt förra inlägg ser våra grundlagar olika ut. Jag kan inte svara på varför deras grundlagar tillåter denna typ av reglering, utan jag kan bara svara på varför vår grundlag inte tillåter denna typ av reglering. Det beror framför allt på en sak.

Den strikt kommersiella reklamen som gäller pris, kvantitet och kvalitet regleras i marknadsföringslagen, med andra ord det betänkande vi nu diskuterar. Men det finns också reklam som har till syfte att opinionsbilda och att sprida värderingar. Denna typ av opinionsbildning och budskap är skyddade i grundlagen. Frågan är då om man inte med hjälp av reklam får sprida opinion. Min uppfattning är att man fortfarande bör få göra det.

Man kan också hamna i det beslut som Sachet och hans parti har hamnat i, nämligen att man inte får bilda opinion med hjälp av reklam. Då får man vara redo att ändra grundlagen. Då får ni göra det.

Men alliansen har kommit fram till att för att införa denna lag måste vi ändra grundlagen. Civilutskottet och lagutskottet har kommit fram till

det, och juristerna i Regeringskansliet säger samma sak. När alla dessa instanser har kommit fram till samma sak förstår jag inte varför en enmansutredares ord ska väga tyngre.

Men driv er politik! När ni får tillfälle och möjlighet att genomföra den kan ni göra det. Vi anser inte att det kommer att ge de effekter vi vill ha.

Att näringslivet inför en reklamombudsman välkomnar jag mycket. Det innebär mer pengar och större resurser. Därmed kan fler fall behandlas inom ramen för reklamombudsmannens uppgift.

Återigen vill jag säga att grundlagarna ser olika ut. Därför kan vi inte kopiera våra grannars lagar rakt av här i Sverige.

Ny marknadsföringslag m.m.

Anf. 52 EGON FRID (v) replik:

Herr talman! Jag välkomnar också Nyamko Sabunis deltagande i civilutskottets debatt om ny marknadsföringslag. Jag noterar att ministern följde dagordningen till punkt och pricka och i sitt anförande inte nämnde frågan om könsdiskriminerande reklam. Den finns visserligen inte direkt med i marknadsföringslagen, men den finns med i civilutskottets betänkande.

Jag kan börja i den änden som det förra replikskiftet slutade. Hela frågan handlar om huruvida vi tror att näringslivets självsanering när det gäller otillbörliga affärsmetoder fungerar eller inte.

Regeringen och alliansmajoriteten hyllar den utökade lagstiftningen och regleringen i EU-direktivet som förändrar marknadsföringslagen. I linje med det borde regeringen och alliansmajoriteten också tycka att en utökad lagstiftning för att påskynda näringslivets sanering och självsanering skulle vara önskvärd.

Det är märkligt när ministern tar upp att frågan om könsdiskriminerande reklam inte har stöd i grundlagen. Frågan är inte belyst, utan det är ministrarnas egen slutsats att det strider mot grundlagen. Det är märkligt när ministern säger att könsdiskriminerande reklam skulle vara opinionsbildande. Vi ska ju hindra den typen av opinionsbildning. Det är själva grunden och kärnan i att ha en lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam.

Anf. 53 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp) replik:

Herr talman! När man diskuterar de här stora viktiga frågorna är det jätteviktigt att man tänker efter före. Att diskutera huruvida vi ska begränsa yttrandefriheten för att en del av opinionsbildningen kan innehålla olämpliga bilder på kvinnor och män tycker jag är att gå lite väl långt.

Vi ska värna våra tryckfrihetslagar. De är viktiga. Det är långt ifrån alla länder i världen som har så bra lagar som Sverige, och jag menar att det inte finns anledning att gå in och peta i dessa friheter för att vi vill skapa en symbollagstiftning. Ibland kan symbollagstiftning få effekter, men denna lag skulle inte få de effekter vi efterfrågar. En domstol skulle nämligen inte kunna hantera i närheten av så många fall som till exempel en reklamombudsman kan göra. Vill Egon Frid få bort könsdiskriminerande reklam från marknaden tycker jag att han och jag tillsammans ska opinionsbilda mot frågan och framför allt uppmuntra och stödja näringslivet i att ta denna fråga på allvar. Det har de gjort i några år, och de har

visat att de tar frågan på ännu större allvar genom att inrätta en reklamombudsman.

Vi ska följa deras arbete, men återigen: Vår uppfattning i denna fråga varierar. Det är inte bara jag som statsråd som säger att en lag mot könsdiskriminerande reklam skulle stå i strid med grundlagen. Som jag sade har denna fråga en historia. Det är inte första gången den utreds. Lagutskottet har diskuterat den tidigare, och justitieutskottet har diskuterat den. Även inom Regeringskansliet har man diskuterat frågan tidigare, och vi landar i samma sak: Man måste göra grundlagsändringar, och det parti som är redo att göra en grundlagsändring får gärna göra det den dag det sitter i en regering, men den sittande regeringen kommer inte att göra grundlagsändringar för en symbollag som inte kommer att ge effekt.

Anf. 54 EGON FRID (v) replik:

Herr talman! Det handlar inte om att begränsa yttrandefriheten, utan det handlar om att begränsa otillbörliga affärsmetoder. Och höjden av otillbörliga affärsmetoder är naturligtvis könsdiskriminerande reklam och även reklam riktad mot barn. Vi diskuterar i dag dessa två viktiga områden som vi verkligen måste begränsa ytterligare även via stark lagstiftning.

Det är ministern som envist hävdar att frågan om könsdiskriminerande reklam bryter mot grundlagen, men ambitionen från den förra regeringen var naturligtvis att genom att tillsätta en utredning också låta frågan bli utredd och slutligen komma fram till en lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam som inte bröt mot grundlagen. Vi är överens om att vi inte ska begränsa yttrandefriheten, och vi ska inte begränsa någons möjlighet att sprida opinion, men vill ministern använda orden ”sprida opinion” när det handlar om könsdiskriminerande reklam? Den formen av negativt spridande av opinion är naturligtvis något som vi borde vara överens om att vi ska begränsa via en lagstiftning.

Ministern har angett att det är näringslivets egen reklamombudsman som förhoppningsvis ska ta bort de avarter av otillbörliga affärsmetoder och otillbörlig reklam som vi ser i dag. Ser ministern några ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att till exempel få bort den otillbörliga aggressiva telefonförsäljningen vi har i dag? Ministern säger att den är förbjuden, men den måste bort även i praktiken.

När det gäller den breda informationsfrågan har vi haft ett EU-perspektiv, men hur ser ministern på den bredare informationsskyldigheten som behöver finnas i marknadsföringslagen för att vi ska kunna göra bra och aktiva konsumentval när det gäller produkter till exempel från Kina?

Anf. 55 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp) replik:

Herr talman! Om jag först ska avsluta frågan om könsdiskriminerande reklam är min slutreplik att det är mycket som är olämpligt i vårt samhälle. Det finns också massor av annan opinionsbildning som jag tycker är olämplig, men den förbjuds inte för det. Här är det samma sak; det är olämpligt att försöka sprida opinion och värderingar med hjälp av olämpliga bilder på kvinnor och män, men jag anser fortfarande inte att man ska förbjuda det. Jag anser att man har rätt att göra det enligt vår grundlag, och den rätten ska finnas.

När det gäller telefonförsäljningen får vi nu ett skydd mot aggressiv marknadsföring. Bland annat aggressiv telefonförsäljning är nu uttryckligen förbjudet. Egon Frid pratar ofta om att människor ska välja att bli uppringda och inte som i dag välja att *inte* bli uppringda, men jag anser faktiskt att människor har rätt att bli erbjudna tjänster och produkter och att de ska få så pass mycket information att de vet vad som gäller. Sedan ska de fatta beslutet själva – man vill ha produkten eller tjänsten, eller så vill man inte det.

Jag tycker att det är viktigt att den möjligheten finns, och det är därför det finns ett Nixregister där den som inte vill få erbjudanden kan registrera sig. Det är ett problem att en del av dem som är Nixregistrerade fortfarande får samtal, men vi hoppas att lagen mot aggressiv marknadsföring ska kunna täcka in också detta.

När det gäller informationen finns det inga förändringar i lagen förutom språkbruket. I nuvarande lag finns det ett uttryckligt informationskrav: Näringsidkare måste ge information. I den nya lagen, som är framförhandlad av den förra regeringen – det vill säga av Socialdemokraterna – står det i stället att det är förbjudet att inte ge information.

Det är bara språkbruk, och resultatet är detsamma. Jag är alltså inte alls orolig för att konsumenter inte i fortsättningen ska få korrekt information om varor och tjänster.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

7 § Det nya statliga lantmäteriet

*Det nya statliga
lantmäteriet*

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2007/08:CU23
Det nya statliga lantmäteriet (prop. 2007/08:134).

Anf. 56 GUNNAR SANDBERG (s):

Herr talman! Jag har ett glädjande besked till civilutskottets ledamöter och åhörare: Jag har kortat ned mitt anförande med sex sju minuter. Jag vill till att börja med yrka bifall till den gemensamma reservationen av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

När det gäller själva ärendet, att fullfölja sammanföringen av de statliga lantmäterimyndigheterna till en myndighet, har vi inget att invända mot. Vi delar utskottets bedömning att det ger en tydligare organisation och ett bättre resursutnyttjande. Det i sin tur ger bättre förutsättningar för kvalitetsutveckling av den regionala och lokala verksamheten så att regelverket får enhetlig handläggning och tillämpning.

Det vi däremot är starkt kritiska till är att delar av den nya myndighetens uppdragsverksamhet privatiseras. Det gäller Kartförlaget, Kartcentrum och Kartbutiken.

Herr talman! Vi är mycket kritiska till hur ärendet har hanterats av regeringen. Beslutsunderlaget som har presenterats för riksdagen har varit bristfälligt och delvis felaktigt. Ivern att sälja så mycket det går av statlig verksamhet verkar ha varit viktigare än ett korrekt beslutsun-

derlag. Det är dålig respekt för riksdagen att presentera bristande beslutsunderlag.

Även om utskottet har inhämtat kompletterande material från Miljödepartementet anser vi att underlaget inte är tillräckligt. Det saknas en analys och redovisning av de konsekvenser för olika samhällsområden som bristfällig tillgång till kartmaterial kan innebära.

Marknaden för kartmaterial i vårt land varierar kraftigt så som alla andra förhållanden. Man kan vara ganska säker på att det inte kommer att etableras några kartföretag i de gleset bebyggda delarna av landet. Boende och företagare i exempelvis Norrlands inland kan komma att få sämre tillgång till kartmaterial eller få betala ett högre pris för det.

Herr talman! För oss är det viktigt att tillgången på kartmaterial till ett rimligt pris kan garanteras även efter en försäljning. Pålitliga kartor behövs inom otaliga samhällsområden. Därför måste det vara tydligt vilka konsekvenser en eventuell försäljning av kartverksamheten får. Vi anser att regeringen borde återkomma i frågan när ett fullständigt beslutsunderlag kan presenteras för riksdagen.

Jag har kontaktat de fackliga företrädarna på lantmäteriet, ordföranden Gull-Britt Olander och ledamoten Alf Klang. Båda säger att de kom in väldigt sent i diskussionen om försäljningen och känner att de inte kunnat företräda medlemmarna på bästa sätt. Det finns ca 30 anställda i den här verksamheten, och det är en verksamhet som bedrivits ganska länge. Man frågar sig: Har andra aktörer än Norstedts varit aktuella? Vad är anledningen till att man har så bråttom? Varför har ni inte kunnat vänta? Och återigen: Kan man garantera tillgången på kartmaterial till rimliga kostnader även efter försäljningen?

Anf. 57 CHRISTINE JÖNSSON (m):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet. Lantmäteriverksamheten är en av de mest historiska myndigheter vi har i Sverige. Redan i början av 1600-talet fick vi den första lantmäterimyndigheten. Det har varit viktigt för Sveriges struktur, såväl infrastrukturmässigt som stadsbyggnadsmässigt. Våra historiska kartor ger en bra bild av Sveriges historia. Det märker man inte minst på alla de släktforskningsföreningar som använder sig av dessa kartor. Kommunalt och regionalt kan lantmätericheferna härledas långt tillbaka i tiden.

Jag tror att det är viktigt för en demokrati att man har spelregler vad gäller markägandet. Det märker man också på att den kompetens som finns i Sverige också utnyttjas av många länder där man inte har den här traditionen.

Nu anpassas myndigheten, och 22 myndigheter blir en. De statliga myndigheterna i länen och Lantmäteriverket blir en myndighet, den statliga lantmäterimyndigheten. Detta ger en bättre helhet, bättre flexibilitet och tydligare organisation. Precis som Gunnar Sandberg sade är vi överens om den delen och tror att det här är en bra organisationsförändring.

Det vi inte är överens om är att riksdagen ska ställa sig positiv till avyttringar av delar av uppdragsverksamheten. Det som också Gunnar förde fram i sitt anförande är att Kartförlaget, Kartcentrum och Kartbutiken ska kunna avyttras. Reservanterna inriktar sig på att underlaget varit bristfälligt, trots att det har funnits ett antal tidigare utredningar, men också förtydligande från Miljödepartementet. Jag ser snarare att kritiken

varit politisk och kanske inte så mycket beror på bristfälligt underlag som på att man är emot avyttringen av detta. Jag tyckte också att det kom fram i Gunnars anförande.

Tittar man tillbaka ser man att det har varit en lång diskussion om uppdragsverksamheten på lantmäteriet och att detta har varit väl omfattande, såväl lokalt som centralt. Man har också uppfattat den som konkurrenshämmande för många av de företag som finns i branschen. Detta var också anledningen till att man i mars 2007 inrättade ett konkurrensråd som skulle titta på marknads- och konkurrensfrågorna inom lantmäteriet.

Detta är naturligtvis bra, men jag tycker också att det är bra att man nu också tar ännu ett steg och konstaterar att den uppdragsverksamhet som kan bedrivas i annan form också avyttras. Jag har inte samma farhågor som Gunnar Sandberg, att detta skulle innebära att det kommer att råda brist på kartor i framtiden. Det beror ju också mycket på vilka upphandlingsdirektiv man ger och hur man ser till att den kärnverksamhet som lantmäteriet ska ha också när det gäller de allmänna kartorna ska fortsätta att vara.

Bara för att ett företag inte finns lokalt, till exempel i Skellefteå eller Lycksele, innebär det inte att man inte kommer att få kartor i Norrland och de norra delarna, utan det behovet kommer också att kunna tillgodoses från andra företag som då får ett helhetsperspektiv och ett helhetsansvar för kartor i landet.

Med det, herr talman, skulle jag vilja yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 58 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! Civilutskottet har tidigare i år besökt Lantmäteriverket i Gävle, och jag vill här öppet berömma deras verksamhet. Jag blev mycket imponerad av den. Det är trevligt att se en myndighet med en framåtanda och nyfikenhet på ny teknik som kanske inte alltid präglar den statliga organisationen i övrigt. Icke förty är det ändå viktigt att ha förbättringar och förändringar för ögonen, och regeringen tar i propositionen om det nya statliga lantmäteriet upp två viktiga ärenden.

Den ena är att lantmäteriet i Sverige blir en enda myndighet i stället för som i dag en central enhet och 21 regionala myndigheter. För mig och Centerpartiet känns det naturligt att vi har *en* myndighet i Sverige. Lika naturligt är det att den är decentraliserad till ett antal olika orter runt om i landet med tanke på det förrättningsarbete som utförs över hela Sveriges yta. Vi ser alltså här ytterligare ett resultat av alliansregeringens arbete med att minska antalet statliga verk och myndigheter.

Effekten bör rimligtvis bli en ökad samordning och en ökad flexibilitet. Det bör också bli bättre möjligheter för de anställda att växa inom organisationen och kunna söka nya spännande utmaningar utan att behöva byta arbetsgivare.

Om än det är en hög kvalitet i dag, bör ett bättre resursutnyttjande med gemensamma rutiner och administrativa system öka kvaliteten ytterligare, till nytta för medborgare och företag. Inte minst en mer enhetlig bedömning av lagar och förordningar underlättar för allmänheten.

Den andra viktiga förändringen som blir följderna av propositionen är försäljningen av Kartförlaget, Kartcentrum och Kartbutiken. Redan i en

proposition som den gamla regeringen lade fram 2005–2006, som också riksdagen ställde sig bakom, framförs det att inom områden där det finns andra aktörer är det naturligt att lantmäteriet begränsar sin verksamhet. Jag citerar: ”Uppdragsverksamhetens inriktning och innehåll bör förtydligas och avgränsas genom en fördjupad styrning från regeringen. — — — Inom områden där Lantmäteriverket idag bedriver uppdragsverksamhet finns även andra aktörer. — — — Inom sådana områden är det naturligt att Lantmäteriet på sikt begränsar sin verksamhet. — — — Regeringen bedömer att uppdragsverksamheten bör diskuteras fortlöpande i ett vid Lantmäteriverket inrättat råd, Marknads- och konkurrensrådet och beslutas genom en fördjupad styrning från regeringen.”

Den nuvarande regeringen beslöt den 15 mars att inrätta detta råd.

Carina Moberg och Socialdemokraterna står alltså bakom uppfattningen att lantmäteriet på sikt bör begränsa sin verksamhet, och det är det som nu kommer att ske.

Av någon anledning tar dock inte Carina Moberg och hennes utskottskollegor upp dessa skrivningar i motionen utan hänvisar enbart till den tidigare utredningen, men den är ju i detta sammanhang av mindre betydelse.

Herr talman! Det borde inte behöva finnas några delade meningar om avyttringen. Eftersom Miljöpartiet stöder alliansen är det ändå en hyfsat bred majoritet i frågan. Däremot är det viktigt att de tjänster som nu erbjuds är tillgängliga även framöver. Det upphandlingsunderlag eller försäljningsprospekt som kommer att upprättas kommer att betyda mycket för den fortsatta verksamheten. Med tydliga krav på dem som får uppdragen bör det till och med vara fullt möjligt att utveckla verksamheten ännu mer och göra den än mer tillgänglig för allmänheten.

Med återopande av Miljödepartementets skrivning och Gunnar Sandbergs farhågor vill jag allra sist säga att vid försäljningen av förlagsverksamheten ingår också att säkerställa att de allmänna kartorna produceras till fortsatt rimliga priser. Därmed känner jag mig trygg i den här förändringen.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Anf. 59 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Jag börjar också med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på reservationen.

Beträffande de lagändringar som har att göra med att vi slår ihop lantmäterimyndigheterna till en statlig myndighet är vi tydligen helt överens, och det kräver kanske inte någon ytterligare diskussion. Till sammans med de förändringar i inskrivningsverksamheten som vi har beslutat om tidigare ser jag att vi får bra förutsättningar för en effektiv verksamhet inom det området.

Herr talman! Vi kommer då till nästa steg i propositionen om det nya statliga lantmäteriet. Det kan nästan upplevas som om det är en ideologiskt betingad reflex som slår till och att man alltså säger nej bara för att en statlig verksamhet ska säljas ut och att det kan komma in privata aktörer. Då är det nog bäst att säga nej.

Så var det även i den debatt vi hade hösten 2005 om lantmäteriverksamheten, som i ett lite större perspektiv handlade om uppdragsverksam-

heten i Metria. De argument som då framfördes från alliansens sida röstades då bort, men det skedde med samma argument som i dag. Kan en verksamhet bedrivas bättre på ett annat sätt ska den naturligtvis göras det. Det vi 2005 trots allt var ense om var att uppdragsverksamheten borde förtydligas och avgränsas. En annan viktig utgångspunkt var att om verksamheten kunde bedrivas lika bra i någon annan form skulle man kunna gå över till den.

Herr talman! Helt i linje med detta behandlar vi i dag regeringens förslag om en avyttring av uppdragsverksamhet som uppfyller de tidigare ställningstaganden som vi gjort. Konkret handlar det om försäljning av Kartförlaget, Kartcentrum och Kartbutiken. Man kan naturligtvis ha olika principiella utgångspunkter, och min principiella utgångspunkt är att staten inte ska bedriva näringsverksamhet som lika väl kan bedrivas av en privat aktör på en konkurrensutsatt marknad. I det perspektivet kan jag ge oppositionen rätt i deras reservation, nämligen att det finns en ambition från Folkpartiet och alliansen att sälja sådan verksamhet som de facto kan bedrivas lika bra på annat sätt.

Skillnaden mellan oss ligger i att vi tycker att det är bra, medan man i reservationen faktiskt använder ordet ”befarar”. Det antyder att allt som har med försäljning av statlig verksamhet att göra innebär något slags fara. Den åsikten kan jag naturligtvis inte på något sätt dela. I stället handlar det om att öka effektiviteten och ta till vara tillväxtpotentialen. Min slutsats kan därför inte bli annan än att försäljningen är helt riktig.

Som sagts tidigare handlar reservationen mest om att det skulle finnas brister i beslutsunderlaget. Det är egentligen en något svävande reservation. Jag har lite svårt att förstå argumenten. Det finns en utredning, det finns tidigare ställningstaganden i riksdagen, det finns förtydliganden som gjorts under beredningen i civilutskottet. Med det som utgångspunkt tycker jag att vi helt tryggt kan fatta detta beslut i dag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet.

Anf. 60 GUNNAR SANDBERG (s) replik:

Herr talman! Vi befarar, säger Lars Tysklind. Själva går de åt andra hållet, det vill säga att bara man privatiserar så blir allt mycket bättre. Men det är ju inte så. Om man gör en så stor ändring som det här är fråga om – lantmäteriet har ju hållit på med kartverksamheten i ett antal år – borde man väl låta de fackliga representanterna vara med i diskussionen redan från början. Jag har varit i kontakt med Gull-Britt Olander och Alf Klang, och de säger att de kom in mycket sent i diskussionen. Det är det vi vänder oss mot.

Ni kunde väl ha väntat med att göra förändringarna, kanske i några månader, ett halvår, ett år – vad vet jag.

Anf. 61 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Jag har en helt annan uppfattning. Det finns ett tillräckligt underlag för att fatta beslutet. Inte minst har Marknads- och konkurrensrådet tittat på frågan. Där skulle man se på förutsättningarna och diskutera var verksamheten bedrivs mest effektivt. Även de har kommit fram till att det mest effektiva inom detta område är att sälja dessa verksamheter och låta dem bedrivas i annan regi.

Som vi ser av det underlagsmaterial vi under beredningens gång fått från departementet är det tydligt att man verkligen tar ansvar för att övergången ska fungera bra.

Anf. 62 GUNNAR SANDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag ska ställa en direkt fråga till dig, Lars Tysklind. Har du varit i kontakt med facken och pratat med dem?

Majoriteten är välkommen till Jämtland i sommar. Vi kan boka en tid efter debatten, och sedan kan vi åka en vecka i Norrlands inland – det tar nog minst en vecka – och titta på sådant som hänt efter en del privatiseringar. Vi kan titta på hur det ser ut med tillgängligheten och även kostnaderna. Ni är välkomna!

Anf. 63 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Jag får ärligt säga att jag inte talat med facken i just denna fråga. Det vore fel att säga något annat. Det är kanske inte heller det normala.

Det viktiga i processen är att vi får ett underlag som arbetats fram. Här har man arbetat fram det inom både lantmäteriet och departementet. Det är ett så pass brett underlag att jag tycker att det är fullt tillräckligt för att kunna fatta beslut utifrån det. Det är till och med ett bra underlag.

Herr talman! Vad gäller Gunnar Sandbergs inbjudan till Jämtland och tal om privatiseringar vill jag säga att det var just det jag avsåg tidigare när jag menade att man måste komma ifrån att en privatisering i sig skulle vara något dåligt. Man måste naturligtvis ha en bra grund för att privatisera, men man kan inte dra den slutsatsen att bara för att en verksamhet någon gång hamnat på fel ställe privatisering alltid skulle vara något dåligt. För det första behöver det inte bero på att det är en privat verksamhet. Det kan lika väl vara en offentlig verksamhet som inte fungerar. Att utifrån det dra slutsatsen att just detta inte skulle fungera tycker jag är helt fel.

Anf. 64 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Sedan 1628 har lantmäteriet funnits, och det har genomgått många förändringar. I samband med teknifieringen av hela samhället teknifierades också det. Utredning följde på utredning, men den dåvarande socialdemokratiska regeringen var inte särskilt snabb att följa strukturförändringarna, och det skedde därför inte särskilt mycket.

Efter ett antal utredningar och ett par propositioner tar en handlingskraftig regering sig nu samman och gör en förändring. Den tycks vi alla vara överens om. Vad vi inte är överens om är den del som handlar om försäljningen av förlagsverksamheten. Men staten ska väl inte konkurrera på en marknad som fungerar? I våra nordiska grannländer har den statliga uppdragsverksamheten inom lantmäteriområdet minskats kraftigt under senare år. Gamla roller och nationella monopol har övergivits, och nu är det dags även för oss.

Vi vill således sälja Kartförlaget, Kartcentrum och Kartbutiken och med det också visa att vi vill begränsa den statliga uppdragsverksamheten. För nationella och internationella privata aktörer inom kart- och lantmäteribranschen öppnar sig nu helt nya möjligheter.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på reservationen.

Dessutom vill jag ta i anspråk den minut jag har kvar av min talartid för att bemöta Gunnar Sandbergs idé om att vi borde efterfråga vad den fackliga rörelsen tycker. Min tilltro till den fackliga organisationen har varit stor under hela mitt liv skulle jag vilja säga, men i slutet av förra veckan fick den sig en rejäl knäck när jag blev utsatt för den kampanj som LO ägnar sig åt genom att tillskriva mina grannar vad jag tycker och inte tycker.

Jag tror att de fackliga organisationerna spelar en mycket viktig roll i vårt samhälle, men de måste använda sina egna metoder på ett sådant sätt att de är värda det förtroende som vi vill ge dem. Det är möjligt att det i det här ärendet hade varit värdefullt med information från facken; inte heller jag har tagit del av den. Jag vill dock uppmärksamma mina kolleger i parlamentet på att om vi ska använda oss av de fackliga organisationerna ska de också använda sig av metoder som är rimliga och accepterade i ett demokratiskt samhälle.

Jag tackar för ordet, herr talman, och yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

8 § Spärrmöjligheter för telefonitjänster

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2007/08:CU25
Spärrmöjligheter för telefonitjänster (prop. 2007/08:86).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

9 § En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU12
En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete (prop. 2007/08:91 delvis och prop. 2007/08:136).

Anf. 65 KURT KVARNSTRÖM (s):

Herr talman! Vi ska nu debattera förändringar i sjukförsäkringen. Eftersom förslaget är mycket omfattande kommer tre socialdemokrater från socialförsäkringsutskottet att delta. Jag kommer att inleda, och även Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander kommer att belysa olika delar av förslaget.

Jag vill börja med att yrka avslag på förslaget i utskottets betänkande och bifall till reservationerna 1, 2 och 4.

*Det nya statliga
lantmäteriet*

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

Herr talman! Den här omfattande förändringen av sjukförsäkringen visar mycket tydliga tecken på den moderata ideologin. Det blir sänkta ersättningar och ökad press på den enskilde. Man säger en sak och gör någonting annat.

Förslaget har beretts av en arbetsgrupp på departementet, en grupp tjänstemän. Därefter har det skickats ut på remiss. Det har varit ute på en remissrunda, och förslaget har på de flesta punkter utsatts för en massiv kritik från remissinstanserna. Kritiken har inte inneburit att regeringen gjort några materiella förändringar, utan den skrivbordsprodukt som fanns har blivit regeringens förslag till riksdagen. En utfrågning som utskottet ordnade i början av maj underströk den massiva kritiken som fanns från remissinstanserna.

Förslaget går under benämningen rehabiliteringskedjan. Här måste jag ställa min första fråga till de borgerliga företrädarna. Var finns rehabiliteringsinsatserna? Jag hittar inte någonting som handlar om rehabilitering värt namnet, utan förslaget har bara skarpa tidpunkter när olika beslut måste fattas, kompletterat med tidpunkter när ersättningen sänks eller helt uteblir från sjukförsäkringen. Jag anser att detta förslag är en sorteringskedja.

För oss socialdemokrater har arbetsplatserna varit viktiga. Det viktigaste när det gäller rehabilitering av den enskilde är att komma tillbaka till arbete efter sjukdom eller olyckor. Vi måste i arbetslivet hitta former för att fler människor ska få plats, trots att de inte alltid kan presteras 110 procent. Det arbetet måste vara mycket viktigare än att så här kraftigt försämra sjukförsäkringen. Alla måste ha rätt och skyldighet att delta på arbetsmarknaden utifrån sina egna förutsättningar.

Vad har då den moderatledda regeringen hittills lyckats genomföra under sina drygt ett och ett halvt år i regeringsställning när det gäller förutsättningarna på arbetsplatserna? Arbetslivsinstitutet har lagts ned. De som har haft i uppgift att forska om skadliga faktorer i arbetsmiljön, för att vi ska kunna förebygga att människor slits ut eller skadas på våra arbetsplatser, har tagits bort. Arbetsmiljöinspektionen har fått kraftigt minskade anslag. De är på väg att halveras. Deras uppgift är att arbeta för att arbetsmiljölagstiftningen ska fungera på våra arbetsplatser.

Här kommer min andra fråga till de borgerliga företrädarna. Anser ni att rehabiliteringen, som är väl beskriven i arbetsmiljölagen, fungerar bra på arbetsplatserna i dag?

Herr talman! Regeringen har också tagit bort kravet att arbetsgivarna ska göra rehabiliteringsutredningar. Det var och är fortfarande väldigt få arbetsgivare som lämnar in någon form av rehabiliteringsutredning till Försäkringskassan. Då valde regeringen att ta bort kravet på rehabiliteringsutredningar. Det leder redan i dag till att arbetsgivarna upplever att de inte längre har samma krav att genomföra rehabilitering.

Vi socialdemokrater tyckte att det här var en viktig åtgärd för att det verkligen ska genomföras rehabiliteringsåtgärder. Men det har också varit ett viktigt underlag när Försäkringskassan ska fatta olika beslut.

Nu byter man ut det mot att den enskilde ska begära intyg av sin arbetsgivare om det finns något arbete hos arbetsgivaren som han eller hon klarar av. Man säger också i förarbetena att Försäkringskassan inte längre ska kontrollera om arbetsgivaren har genomfört någon rehabilitering.

Man ska bara använda ett intyg från arbetsgivaren och ett läkarintyg som underlag för sina beslut.

Dessutom har regeringen kraftigt minskat Försäkringskassans köp av arbetslivsinriktad rehabilitering. Man minskar det anslaget med 1 ½ miljard under tre år. Företagarna i remissomgången säger att de små företagen saknar rimliga förutsättningar att ägna sig åt rehabilitering. Det är här tjänsteköpspengarna och stödet från Försäkringskassan har varit viktigt. Men nu tas det bort.

Avstämningsmötena har, alltsedan vi införde dem 2003, blivit ett allt viktigare sätt att gemensamt mellan arbetsgivare, anställd, läkare, försäkringskassa och fackliga organisationer arbeta aktivt med rehabiliteringsfrågorna. Nu har jag svårt att hitta avstämningsmötena i regeringens förslag.

Jag kommer till min tredje fråga. Har regeringen tagit bort avstämningsmötena på grund av att Försäkringskassan inte hinner genomföra dem inom rimlig tid och i önskad omfattning? Min följdfråga måste bli: Till vem ska den enskilde vända sig om han eller hon inte får någon rehabilitering?

Herr talman! Det jag nu har tagit upp utgör mycket viktiga förutsättningar för att så långt som möjligt kunna tillvarata den enskildes arbetsförmåga. Det är också viktigt för att långsiktigt hålla ned kostnaderna i sjukförsäkringen. Många av remissinstanserna säger, precis som tidigare, att alla inblandade aktörer måste göra sitt jobb bättre än i dag för att det ska fungera med regeringen. Men regeringen tillför inga resurser till någon.

Regeringen lägger det här omfattande förslaget utan att tillföra en enda krona. Regeringen framhåller att den statliga satsningen på landstingsmiljarder, som vi socialdemokrater införde, är en mycket viktig del. Då kommer jag till min fjärde fråga. Blir det någon landstingsmiljard i nästa års budget? Eller blir det så att landstingen kommer att dra ned på sina insatser?

Herr talman! Det är viktigt med aktiva, tidiga åtgärder i de allra flesta sjukfall. Men jag anser att det bara är tidsgränser som införs. Det är helt otillräckligt.

Regeringen föreslår att man de första 90 dagarna ska undersöka möjligheten att komma tillbaka till det egna arbetet. Från den 91:a dagen ska man undersöka omplaceringsmöjligheter hos den egna arbetsgivaren eller söka efter något annat lämpligt arbete på den reguljära arbetsmarknaden, som man klarar av och som är tillgängligt.

Om man sedan efter 180 dagar konstaterar att det inte finns något arbete hos den ordinarie arbetsgivaren som man klarar av, men man bedöms ha möjlighet att försörja sig genom arbete på den reguljära arbetsmarknaden, har man inte längre rätt att få ersättning genom sjukförsäkringen. I denna situation är man hänvisad till en eventuell ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen har på det området kraftigt försämrat arbetslöshetsförsäkringens innehåll och samtidigt kraftigt höjt de egna avgifterna. Det har lett till att snart 500 000 personer har lämnat akassan. Det innebär att många människor i vårt land riskerar att efter 180 dagars sjukdom bli hänvisade till kommunernas socialtjänst för att få ekonomiskt stöd.

Här skriver regeringen att man bedömer att kommunerna får ökade kostnader. Sveriges Kommuner och Landsting bedömer att kommunernas kostnader kommer att öka med minst 500 miljoner kronor och att 10 000 personer kan komma att bli beroende av ekonomiskt stöd från kommunerna redan från den 1 juli i år.

Den här mycket skarpa 180-dagarsgränsen har fått väldigt mycket kritik från i stort sett alla remissinstanser. Flera av dem avstyrker förslaget helt. Försäkringskassan säger i sitt remissvar att man saknar tydliga skrivningar kring hur bedömningen av arbetsförmågan mot den reguljära arbetsmarknaden ska göras. Jag tycker att det är mycket allvarligt att de som ska fatta besluten inte i regeringens skrivbordsprodukt får någon vägledning om hur det ska ske.

LO, TCO och Saco, alltså alla stora fackliga organisationer, avstyrker tillsammans med Arbetsförmedlingen att man tar bort de särskilda skälen, vilket innebär att ålder, bosättningsförhållanden, utbildning, tidigare verksamhet och liknande inte längre ska beaktas vid olika bedömningar.

Herr talman! Det jag tycker är allvarligast med den här 180-dagarsgränsen är att den bakvägen undergräver anställningstryggheten för de anställda. Det anser jag att jag får stöd för i de remissvar som samtliga fackliga organisationer och även arbetsgivarorganisationer ger uttryck för i sina remissvar. LO-TCO Rättsskydd anser att det kommer att bli många tvister, speciellt runt 180-dagarsbedömningarna.

LO-TCO Rättsskydd säger att man saknar tydliga sanktioner mot arbetsgivarna som inte gör någonting. Den enskilde måste säga upp sig själv, säger man, eller bli uppsagd av arbetsgivaren för att få rätt till arbetslöshetsersättning. Arbetstagaren har ingen möjlighet att driva en tvist då han eller hon blir helt utan ersättning under tiden.

Här kommer min femte fråga till de borgerliga företrädarna. En person som har en anställning har inte rätt att få arbetslöshetsersättning. Innebär förslaget att en person måste säga upp sig själv, eller blir man automatiskt av med sin anställning när man inte bedöms kunna återgå till sitt arbete hos sin ordinarie arbetsgivare?

Herr talman! De personer som bedöms vara för sjuka för att klara någon form av arbete kan få sjukpenning i maximalt 364 dagar inom en ramtid på 450 dagar. Här inför regeringen en klar bortre parentes i sjukförsäkringen. Samtidigt skärper man kraven för att få fortsatt ersättning från sjukförsäkringen efter 180 dagar.

Man säger att det ska betraktas som ett undantag från huvudregeln att man ska få ersättning av sjukförsäkringen efter 180 dagar. Det krävs stor sannolikhet för återgång till den ordinarie arbetsgivaren om prövning mot hela arbetsmarknaden ska skjutas upp.

Här uttrycker man på flera olika sätt den mycket tydliga sortering man vill införa i sjukförsäkringen genom att skilja människor från anställning och sjukförsäkringen eftersom fortsatt sjukpenning också tillhör undantagen.

Vi socialdemokrater införde år 2003 regler där vi underströk vikten av återgång till arbete på deltid som vi såg som ett viktigt steg i rehabiliteringen för många människor. Det handlar om vikten av att delta i arbetslivet efter sin förmåga.

I de regler som regeringen nu inför uppstår många frågetecken kring hur personer som inledningsvis bara klarar att återgå till arbete på deltid ska hanteras. Förslaget ger ingen klar bild av vad som kommer att gälla.

Därför ställer jag min sjätte fråga. Får personer som klarar att återgå i sitt arbete på 50 eller 75 procent fortsätta hos den ordinarie arbetsgivaren, eller blir han eller hon hänvisad till att söka annat arbete med a-kassa som ersättning?

Herr talman! När vi sedan kommer till dag 365 kan den som lider av en svår sjukdom ansöka hos Försäkringskassan om att kunna få sjukpenning i ytterligare maximalt 550 dagar. Ersättningen sänks då till 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten, alltså knappt 73 procent.

Det är svårt att förstå varför de som drabbas av svåra sjukdomar också ska få en allt sämre ekonomi. På den här punkten har många remissinstanser uttryckt stora tveksamheter om vilka kriterier som ska gälla för förlängd sjukpenning. Reglerna är även här alltför otydliga för att man ska kunna göra bedömningar.

Jag ställer här min sjunde fråga. Vilka sjukdomar kommer att vara godkända för att få förlängd sjukpenning, och kan man behålla sin anställning under den perioden?

Herr talman! Vi yrkar avslag på hela förslaget i betänkandet och föreslår att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning för att på ett mycket bättre sätt genomlysna hela detta svåra och viktiga område. Det är något som statsministern och socialförsäkringsministern har talat om i snart två år.

Till min stora förvåning avstyrker den borgerliga majoriteten förslaget i utskottsbehandlingen. Jag måste ställa en fråga. Hur kommer regeringen att agera när riksdagen avslår förslaget om att tillsätta en parlamentarisk socialförsäkringsutredning?

Vi har hela tiden ansett att detta har varit ett viktigt område. Det har funnits ett stort behov att försöka hitta en samsyn i många frågor. Det gör det också möjligt att göra reglerna i sjukförsäkringen stabila och hållbara över tiden. Med detta förslag tycker jag att de förutsättningarna undermineras kraftigt.

Vi socialdemokrater vill ha en sjukförsäkring som ser den enskilde individen och dennes förutsättningar. Det ska finnas många broar tillbaka till arbetslivet för den som drabbas av sjukdom och inte skarpa tidsgränser som sorterar ut människor från arbetslivet. Det riskerar förslaget att göra.

Herr talman! Innan jag avslutar mitt anförande tänker jag upprepa mina frågor.

Min första fråga är: Var finns rehabiliteringsinsatserna i förslaget?

Min andra fråga är: Anser ni att rehabilitering, som är väl beskriven i arbetsmiljölagen, fungerar bra på arbetsplatserna i dag?

Min tredje fråga är: Har regeringen tagit bort avstämningsmötena på grund av att Försäkringskassan inte hinner genomföra dem i rimlig tid och i önskad omfattning? Min följdfråga där blir: Till vem ska den enskilde vända sig om hon eller han inte får någon rehabilitering?

Min fjärde fråga är: Blir det någon landstingsmiljard i nästa års budget, eller kommer landstingen att dra ned på sina insatser?

Min femte fråga är: En person som har en anställning har inte rätt till en arbetslöshetsersättning. Innebär förslaget att personen måste säga upp sig själv, eller blir man automatiskt av med sin anställning när man inte bedöms kunna återgå till sitt arbete hos den ordinarie arbetsgivaren?

Min sjätte fråga är: Får en person som klarar av att återgå i arbete på 50 eller 75 procent fortsätta sin anställning hos ordinarie arbetsgivare, eller blir hon eller han hänvisad till att söka annat arbete med a-kassa som ersättning.

Min sjunde fråga är: Vilka sjukdomar kommer att vara godkända för att få förlängd sjukpenning efter 364 dagar, och kan man behålla sin anställning under den perioden?

Min sista fråga är: Hur kommer regeringen att agera när riksdagen avslår förslaget om att tillsätta en parlamentarisk socialförsäkringsutredning?

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Ronny Olander, Jasenko Omanovic, Christina Oskarsson, Veronica Palm, Göte Wahlström och Siw Wittgren-Ahl (alla s) samt LiseLotte Olsson (v) och Gunvor G Ericson (mp).

Anf. 66 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Jag tycker att hur vi använder orden säger ganska mycket. Genom ord försöker man också påverka hur världen och samhället ska uppfattas. Dagens betänkande är ett praktexempel på just detta: *En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete och införandet av en rehabiliteringskedja.*

Det låter väldigt tjustigt. Men ibland undrar jag om det egentligen är så att ni på högersidan förstår vilka dåliga förslag ni kommer med och försöker dölja det med vackra ord. Tror ni att svenska folket är så lättlurad?

Av ordet rehabiliteringskedja kan man rent språkligt få för sig att förslaget handlar om rehabilitering och en serie olika rehabiliteringsinslag som är länkade samman i en kedja allt för att den sjuke inte ska lossna ur kedjan. Men i förslaget finns inte ett enda positivt inslag om rehabilitering i bemärkelsen arbetslivsinriktade rehabiliteringsåtgärder som skulle leda till återgång i arbete hos den egna arbetsgivaren. Det finns absolut ingenting alls om det i hela propositionen.

Sanningen är att regeringen vill införa en utsorteringskedja. Det är ett uttryck som LO myntade, och jag kommer att fortsätta att använda det i dagens debatt. Det känns som att vi har haft den här debatten tidigare i en del interpellationer, och vi har väl nuddat frågan i andra kammardebatter. Men det är nu i dag det gäller.

Jag antar att vi alla från oppositionens sida kommer att försöka göra allt för att få er på högersidan att förstå hur illa förslaget är. Jag antar också att ni inte kommer att lyssna på oss. Därför ber jag er att ta till er all den oro som hundratals människor som samlades på Mynttorget i går kände.

Det var sjuka, men framför allt var det människor som känner en uppgivenhet och frustration över det som håller på att hända i Sverige i dag.

Det är som signaturen ”en orolig personlig handläggare på Försäkringskassan” uttryckte det i en debattartikel häromdagen: Beslutar riksdagen att anta den här propositionen går vi mot ett tvåtredjedelssamhälle.

Enligt Försäkringskassans egna beräkningar kommer 40 000 personer som har ersättning i dag att bli utan när de nya reglerna införs. Försäkringskassan räknar med en kostnadsminskning på nära 17 miljarder de närmaste åren. Det är pengar som de allra mest utsatta i samhället kommer att få bidra med.

Från och med den 1 juli får nästan 70 000 sjukskrivna sänkt sjukpenning från 77,6 procent till 72,6 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Det innebär att en långvarigt sjuk person med en månadslön på 23 000 får 1 150 kronor mindre i ersättning per månad.

I ett inlägg i söndagens nyheter intervjuades en kvinna som hade flera diskbräck och som inget hellre ville än att börja jobba igen. Hon sade att hon kommer att förlora 1 200 per månad och undrade hur det kommer att hjälpa hennes återgång i arbete att förutom ryggvärken leva under en ekonomisk press.

Jag hoppas också att ni lyssnade uppmärksam och kommer ihåg vad som sades då vi hade vår utfrågning för en månad sedan. Under utfrågningen framkom massiv kritik från i stort sett alla de närvarande. Minns ni vad forskaren Töres Theorell sade? Han sade att han fruktade att vi kommer att få se försäkringssjälv-mord. Jag brukar berätta vad han sade när jag är ute och pratar om det nya socialförsäkringssystemet. Då nickar många och säger att just så kommer det att bli. De är inte förvånade, bara förskräckta över vad som är på gång. Då undrar jag: Vill ni ha det på er meritlista? Tänker ni gå till val på det 2010? ”Det var vi som införde försäkringssjälv-mord.”

En läkare från psykiatrien dömer ut hela sorteringskedjan med att det kommer att innebära ett kontraproduktivt system och medföra en oro hos patienterna vilket i sin tur är en grogrund för depressioner.

Ni har väl inte heller kunnat undgå insändare, debattinlägg och mejl – jag antar att ni också har fått sådana – från upprörda, arga och framför allt oroliga människor i hela landet.

Det har cirkulerat flera namninsamlingar. Jag har inte det sammanlagda antalet underskrifter, men bara kommunal Norrbottens namninsamling har på kort tid fått över 50 000 namn.

Jag väddar därför till er att, om ni inte vill lyssna på oss på vänstersidan, lyssna då till de förtvivlade medborgarna i Sverige och rösta nej till utsorteringskedjan.

I den här propositionen föreslår regeringen historiska försämringar i sjukförsäkringssystemet. Det handlar om ett systemskifte som kommer att slå undan benen för många redan hårt utsatta människor.

Ledarskribenten i Västerbottens Folkblad, Lars Bodén, uttryckte nyligen saken så här i en ledare: Sjukskrivna kommer att hamna i ett oberoende gungfly, och om du inte kan ro själv är du borta med vinden.

Jag tycker att det visar vad det handlar om.

Herr talman! Vänsterpartiet avvisar alla de försämringar som föreslås i den här propositionen. Förslagen går under beteckningen rehabiliteringskedjan, men innehåller inga förslag på förbättrad rehabilitering eller ökade möjligheter för den som drabbats av ohälsa att få jobb.

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

Fasta tidsgränser, hårdare bedömningar av arbetsförmågan och sänkta ersättningsnivåer i kombination med fortsatt svår arbetsmarknadssituation för personer som drabbats av ohälsa kommer att leda till ett ökat behov av kommunalt försörjningsstöd.

Vi är i likhet med en rad remissinstanser rädda för att de nya reglerna kommer att urholka anställningsskyddet.

Utsorteringskedjan måste ses i ett större sammanhang. Tillsammans med nedskärningarna i arbetslöshetsförsäkringen, skatterabatter för överklassnära tjänster, försämring av arbetsrätten, sänkta socialavgifter för ungdomar och nedskärningar på arbetsmarknadspolitiken är urholkningen av anställningsskyddet för sjuka och utsorteringskedjan ytterligare en pusselbit i skapandet av en låglönearbetsmarknad i Sverige.

Samtidigt som regeringen gör historiska försäkringar i sjukförsäkringen finns det stora överskott inom försäkringen. Det är 14 miljarder kronor bara för innevarande år. Försäkringarna av sjukförsäkringen som föreslås i den föreliggande propositionen skadar tilliten till välfärdssamhället för lång tid framöver.

Herr talman! Enligt Vänsterpartiet ska sjukförsäkringen vara en generell obligatorisk, solidariskt finansierad försäkring som ersätter inkomstbortfall vid nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. Vi avvisar, som jag sade tidigare, regeringens samtliga förslag till försäkringar av sjukförsäkringen.

I propositionen föreslår regeringen fasta gränser för när och hur arbetsförmågan ska prövas samt för hur lång tid sjukpenningen ska kunna utbetalas. Det är ett förslag som har fått kraftig kritik av remissinstanserna. LO, TCO och Saco säger nej. Statens folkhälsoinstitut säger: Vi bedömer att dessa tidsgränser är alltför snäva mot bakgrund av de förutsättningar som finns hos offentliga rehabiliteringsaktörer och arbetsgivare. De kommer inte att klara av sitt arbete.

Jan Larsson, utredare på Socialstyrelsen som har utrett de försäkringsmedicinska beslutsstöden, säger att det är en stor omvälvning och att det är synd att det kommer en massa nya regler samtidigt. Han undrar hur stora förutsättningar hälso- och sjukvården och Försäkringskassan har att göra detta på ett bra och riktigt sätt. Han ifrågasätter dessutom att ikraftträdandet av de nya reglerna ska komma så snabbt.

Sveriges Kommuner och Landsting, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och regeringen själv tror att de föreslagna tidsgränserna kommer att leda till ett ökat behov av försörjningsstöd. Kommunerna, med Sveriges Kommuner och Landsting i spetsen, befarar att kostnaderna för försörjningsstöd kommer att öka. På utfrågningen sade man, som ni kanske kommer ihåg, att man i kommunerna beräknar en ökning av försörjningsstödet med ungefär 12 procent.

Försörjningsstöd eller socialbidrag är samhällets yttersta skydds nät, och det är tänkt som en tillfällig ersättning. I dag får 280 000 personer någon gång under året ekonomiskt bistånd, men Sveriges Kommuner och Landsting skriver i sitt remissvar: För dessa nya grupper kan behovet av ekonomiskt bistånd bli långvarigt.

Statsanställdas kongress, med många anställda inom Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, ser med stor oro på förslaget och sammanfattar den samstämmiga kritik som remissinstanserna har haft.

Man ser en ökad risk att förlora sin anställning efter bara ett halvt års ohälsa. Anställningsskyddet kommer att urholkas. Kravet på den enskilde sjuke ökar ensidigt.

Det finns inga vare sig krav eller incitament för andra aktörer – arbetsgivaren, Försäkringskassan eller hälso- och sjukvården. Det är svårbegripliga regler där den enskilde med lång sjukperiod riskerar att stå utan försäkringsskydd vid ny sjukdom.

Det finns stora risker att stå helt utan ersättning, även arbetslöshetsersättning, om man har en längre sjukperiod bakom sig. Detta leder till kraftiga ekonomiska och sociala konsekvenser för den enskilde samt en ökning av kommunernas kostnader för försörjningsstöd.

Det är förändringar i grunden av vårt system, det vill säga ett systemskifte, där man går över till att bara vissa diagnoser är berättigade till den högre ersättningsnivån.

En anställd på Försäkringskassan är rädd att de föreslagna förändringarna riskerar att äventyra rättssäkerheten och säger att det inte är möjligt att arbeta utifrån de föreslagna regeländringarna med befintlig personalstab. Hon avslutar med att säga att hon hoppas att förslaget röstas ned och att man i stället försöker hitta smidigare, genomförbara och mer humana lösningar.

Herr talman! De försämringar som föreslås slår särskilt hårt mot kvinnor eftersom kvinnor är sjukskrivna i högre utsträckning än män. Förslaget saknar en analys ur jämställdhetssynpunkt, trots att 60 procent av alla med sjukpenning eller sjuk- och aktivitetsersättning är kvinnor. Det innebär att de ekonomiska skillnaderna mellan män och kvinnor kommer att öka, vilket strider mot riksdagens jämställdhetspolitiska mål.

Herr talman! Arbetsförmågan hos sjukskrivna ska enligt regeringens förslag redan efter sex månader prövas mot alla förekommande arbeten på den reguljära arbetsmarknaden. Försäkringskassan ska inte längre ta hänsyn till individuella faktorer som ålder, kön, utbildning eller tidigare verksamhet. Man utgår från att alla människor oavsett ålder och livssituation ska tillfriskna lika snabbt eller ha samma arbetsförmåga oavsett sjukdom. Regeringen bortser från att ålder och kön påverkar vår hälsa, arbetsförmåga och möjligheter att tillfriskna. Men visst säger väl både sunda förnuftet och all medicinsk forskning att det är skillnad mellan en 27-årig man och en 59-årig kvinna?

Herr talman! Eftersom den här propositionen är stor och omvälvande – det är ett systemskifte som kommer att slå hårt på vår gemensamma välfärd – finns det egentligen hur mycket som helst att kritisera och debattera. Men jag tänker ändå stanna här, för stunden i alla fall.

Jag slutar som jag började. Om ni inte tror på remissinstansernas, vänstersidans, handikapporganisationernas och de fackliga organisationernas kritik, öppna era hjärtan och lyssna på alla de enskilda människornas oro! Släng propositionen i papperskorgen och visa att även högers riksdagsledamöter kan känna empati och förståelse!

Jag yrkar avslag på hela denna vedervärdiga proposition och bifall till reservationerna 1 och 3.

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Ronny Olander, Jasenko Omanovic, Veronica Palm, Göte Wahlström och Siw Wittgren-Ahl (alla s) samt Gunvor G Ericson (mp).

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

Anf. 67 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Varje människa som är eller har varit sjuk och sjukskriven vet hur viktigt det är att kunna återfå hälsan och kunna återgå till en fungerande vardag. Om man inte återfår sin hälsa är det ändå viktigt att så mycket annat som möjligt i livet fungerar normalt. Det gäller till exempel möjligheten att kunna få gå till ett arbete.

Var och en som har varit sjuk en tid vet också vilket underläge man befinner sig i. Förutom att man måste passa in i regelverket är man i högsta grad beroende av förhållningssätt och bemötande hos försäkringskassa, läkare och faktiskt också regeringen. Man är i ett läge där man inte vill ge svar på tal, eftersom det kan ligga en i fatet. Att den egna kraften samtidigt tryter och självkänslan inte sällan är låg gör inte saken bättre.

Det är av dessa skäl väldigt viktigt vilket angreppssätt som politiken på sjukförsäkringsområdet har. Det handlar om att människor ska bli respektfullt bemötta och snabbt få den hjälp de behöver, att människors kunskap om den egna situationen tas till vara och är utgångspunkten för insatser, att människor stärks, att strukturerna är klokt uppbyggda och bygger på den kunskap som finns och att det finns skyddsnet när olika länkar i systemet inte fungerar som de ska.

Den moderatledda regeringen har dessvärre valt en annan väg. Visserligen är retoriken att fler ska få en ny chans i arbetslivet, men sjukförsäkringen är den största besparingsposten i Reinfeldts budget under mandatperioden – för att kunna genomföra skattesänkningar för rika och friska.

Regeringen talar om ett minskat utanförskap men tycks inte inse att dess politik leder till ett nytt mycket värre utanförskap, det vill säga det som inträder om man står helt utanför både ersättning och stöd från samhället. Regeringens sätt att räkna är att den som är sjuk en dag två gånger om året också räknas in i utanförskapet, eftersom regeringen räknar med årsekvivalenter, som det kallas. Man lägger ihop siffrorna för sjukfrånvaron under året.

Det sjukförsäkringssystem som vi har haft i Sverige bygger på en trygghet att man ska kunna vara borta från arbetet om man är sjuk tillfälligt. Det kallar inte jag för utanförskap. Det kallar jag för ett trygghetssystem.

Sällan har väl ett förslag mött så mycket kritik som det som regeringen nu väljer att lägga fram. Kritik och farhågor har lyfts fram från snart sagt alla håll: fackföreningar, handikapprörelsen, Sveriges Kommuner och Landsting, handläggare på Försäkringskassan med flera. På socialförsäkringsutskottets hearing i frågan lyftes fram kritik från forskare, myndigheter och organisationer.

Från Miljöpartiets sida tycker vi att det är märkligt att tala om en rehabiliteringskedja när förslaget inte innehåller en kedja av rehabilitering utan handlar om skärpta regler för hur sjukskrivningsprocessen ska gå till i ett system som fungerar dåligt. Det är knappast förvånande att förslaget på flera håll har börjat kallas för utsorteringskedjan i stället för rehabiliteringskedjan.

I Miljöpartiet har vi haft ett rådslag där vi har tagit fram en rapport om ekonomisk trygghet. Vi har kommit fram till en helt annan lösning som vi med glädje skulle ha velat diskutera i den parlamentariska utred-

ning som vi en gång i tiden var överens med er i de borgerliga partierna om att vi skulle tillsätta. Tyvärr verkar den ha lagts på is.

Ordet rehabiliteringskedja låter kanske positivt, men i själva verket är det som tidsgränser det handlar om, helt enkelt en utsortering beroende på tid. Är du sjuk men har arbetsförmåga säger Försäkringskassan: Gå till Arbetsförmedlingen! Där säger handläggaren: Nej, du är inte anställningsbar.

Då får du stå där med mössan i hand utan rätt till vare sig a-kassa eller sjukpenning. Det är ett osolidariskt och orättvist system.

Det är också ett påfallande krångligt regelverk som regeringen presenterar. Det är förvånande, eftersom regeringen brukar tala om vikten av större tydlighet i systemen, något som vi i Miljöpartiet i grunden också tycker är eftersträvansvärt. Men i det här fallet blir det inte enklare, och det löser inget problem. Visst finns det problem i dag, men det behövs en bättre helhetsyn och verklig möjlighet för individer att få rehabilitering, kompletterande utbildning, omskolning eller vad det nu är som behövs för att de ska kunna komma tillbaka i arbete.

Från Miljöpartiets sida yrkar vi avslag på förslaget i betänkandet. Vi anser naturligtvis att sjukskrivningstalen behöver minska, men vi anser också att fler ska kunna ha möjlighet att arbeta. Vi skiljer oss starkt från regeringen i synsätt när det gäller skälen, och vår väg dit, hur vi ska nå det här, är markant annorlunda.

I grunden handlar det faktiskt om människosyn. Det behövs ett system som möter dig och hjälper dig om du är sjuk, arbetslös eller både-och, ett tryggt system som ser till individens förutsättningar och som finansieras solidariskt – en verklig arbetslivstrygghet.

Men regeringens förslag leder inte till trygghet utan ökar pressen på dem som är sjuka. Att veta att man redan efter sex månader ska pröva arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden gör ingen frisk.

Det som händer är att anställningsskyddet urholkas. Otrygghet är vad förslaget leder till. Otrygghet är en riskfaktor sett ur ett folkhälsoperspektiv, inte en friskfaktor, om nu socialförsäkringsminister Pehrsson missat det i sin sjuksköterskeutbildning.

Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan. Det är grundläggande folkhälsovetenskap som ingår i baskursen på folkhälsovetenskapligt program. Det är mycket tydligt vad ekonomisk och social trygghet betyder för folkhälsan.

Det finns ett samband mellan god folkhälsa och ett samhälle präglad av ekonomisk och social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor, jämställdhet och rättvisa. Ett försämrat sjukförsäkringssystem är fel medicin för att förbättra folkhälsan. Men det tycks inte regeringen se nu när man ska genomföra sitt systemskifte.

Förslaget slår dessutom extra hårt mot kvinnor, som bland annat LiseLotte tog upp i sitt inledningsanförande. Kvinnor är sjukskrivna i högre utsträckning än män och får mer diffusa diagnoser av sina läkare. Vi är mycket oroad för de följer det här förslaget kan få.

Jag ska nu ta upp folkhälso- och jämställdhetsaspekter i ett vidare perspektiv. Det finns ett särskilt avsnitt i propositionen som tar upp konsekvenser för kommunen. Där hade en beskrivning av förväntad ökad belastning inom socialtjänsten varit på sin plats. Regeringen beskriver i stället att förslagen kommer att leda till minskad sjukfrånvaro och där-

med stärkt kommunal ekonomi. Men Sveriges Kommuner och Landstings beräkningar visar tvärtom på ökade socialbidragskostnader. Vi anser att regeringen borde ha gjort en folkhälsokonsekvensanalys av förslaget för att betrakta effekter på folkhälsan i stort.

När det gäller jämställdhet har regeringen i ett särskilt avsnitt beskrivit att deras förslag gynnar kvinnor eftersom flest kvinnor är sjukskrivna. Det är bra att man i alla fall ser att kvinnor är mest sjukskrivna, men man menar också att eftersom många kvinnor är anställda i offentlig sektor kommer de ges möjlighet till alternativa uppgifter på ett sätt som mindre arbetsgivare har svårigheter att erbjuda.

En särskild jämställdhetsanalys av förslaget innebär att göra något helt annat än vad regeringen faktiskt har gjort. Visst är det bra att regeringen säger att man ska följa upp reformen, men det ska också göras ur ett jämställdhetsperspektiv. Vi instämmer i att man bör göra det, men vi anser att en sådan uppföljning måste göras seriöst med både kvantitativa och kvalitativa angreppssätt.

Ohälsotalet, som Försäkringskassan regelbundet redovisar, visar fortfarande att det är stor skillnad mellan kvinnors och mäns ohälsotal.

Vi i Miljöpartiet anser att det är ett stort problem att människor faller mellan stolarna i dag. Försäkringssystemet bygger på en verklighet där människor har ett och samma yrke livet ut, oftast med en fast anställning hos samma arbetsgivare. Så ser samhället inte ut i dag. Många har deltid- och projektanställningar. En del människor står helt utanför arbetsmarknaden.

Några av problemen med trygghetssystemet är att det är svåröverskådligt, ojämnt och otryggt. Det är till exempel inte tillåtet att kombinera deltidssjukskrivning med studier. Skapade gränser och kvalificeringsvillkor gör att människor slås ut och kan stå utan eller få mycket låg ersättning vid sjukdom och arbetslöshet. Med det här systemet riskerar ännu fler att hamna helt utanför.

Finns det några socialliberala folkpartister och centerpartister som värnar kvinnors hälsa eller några kristdemokrater som värnar sjuka människors värdighet som kan sätta stopp för nedmonteringen av sjukförsäringen? Rösta med hjärtat! Gör som Miljöpartiet, socialdemokratin och Vänsterpartiet! Rösta nej när vi ska ta ställning till detta dåliga förslag!

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Ronny Olander, Jasenko Omanovic, Veronica Palm, Göte Wahlström och Siw Wittgren-Ahl (alla s) samt LiseLotte Olsson (v).

Anf. 68 GUNNAR AXÉN (m):

Herr talman! Jag vill redan nu avisera att jag kommer att tala något längre än den föranmälda tiden. Det som ligger en varmt om hjärtat talar man gärna om och för, som bekant. Samtidigt vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Herr talman! Långa sjukskrivningar är en viktig förklaring till den höga sjukfrånvaron i Sverige. Två femtedelar av de pågående sjukskrivningsfallen har pågått i ett år eller mer. I vissa fall kan långtidssjukskrivning givetvis vara berättigat, men mycket tyder på att många människor i onödan fastnar i sjukskrivning. Varken arbetsgivare eller Försäkringskassan uppfyller kraven på rehabiliteringsinsatser för sjukskrivna.

I många sjukskrivningsfall är det rationellt för alla inblandade att inte göra något och låta sjukskrivningen fortgå med ersättningen från sjukförsäkringen i form av sjukpenning. Den som är sjukskriven från en anställning riskerar denna om han eller hon går med på rehabilitering med inriktning på ett annat jobb. Den som är sjukskriven riskerar också sin anställning om han eller hon går tillbaka till sitt jobb med en fortsatt nedsättning av arbetsförmågan. Om arbetsgivaren anser att han eller hon inte kan utföra något arbete av betydelse kan saklig grund för uppsägning anses föreligga.

Att sjukskrivningar drar ut på tiden drabbar den sjukskrivne hårdast. Chanserna att återgå till arbete krymper när sjukfrånvaron blir längre. Tidiga insatser är det som bäst kan hjälpa den sjukskrivne tillbaka till arbete. De långa sjukskrivningarna riskerar att leda till utslagning från arbetslivet.

För den som går sjukskriven längre än ett år finns i dag ett stor mått av rättsosäkerhet förknippat med sjukskrivningen. Regelverket säger att Försäkringskassan ska göra en prövning av sjukskrivningen senast efter tolv månader. Vid denna prövning ska arbetsförmågan på nytt bedömas, och det ska avgöras om den sjukskrivne bör övergå till sjuk- eller aktivitetsersättning. Tillämpningen av denna regel är dock inte konsekvent. Som en konsekvens av detta skapas en stor osäkerhet för den långtids-sjukskrivne. När sjukskrivningen överskridit dessa tolv månader riskerar han eller hon att när som helst få besked om att sjukpenningen setts över och dragits in.

Herr talman! Jag noterar att Kurt Kvarnström från Socialdemokraterna redan har begärt ordet, men så här långt har jag faktiskt bara citerat vad LO skrev i en rapport för ett år sedan, men det hade likaväl kunnat vara mina egna ord. Det ska bli intressant att höra Kurt Kvarnströms replik på den kritik som LO har anfört mot den rådande ordningen.

Vid det förra valet befann sig över en miljon människor i utanförskap. Två tredjedelar av utanförskapet eller 700 000 människor var sjukskrivna eller i sjuk- och aktivitetsersättning, allmänt kallat förtidspension. Av dessa 700 000 människor var 550 000 i sjuk- och aktivitetsersättning. De var utsorterade, ofta mot sin vilja, av Socialdemokraterna och deras stödpartier. De allra flesta har fastnat i ett permanent utanförskap. Sannolikheten att komma tillbaka i arbete när man väl har fått förtidspension är 1 procent trots att en betydande andel av dem som har sjuk- och aktivitetsersättning uppger att de helt eller delvis har arbetsförmåga.

De här människorna sorterades ut av Socialdemokraterna därför att de ville snygga till de sjukskrivningstal som skjutit i höjden under ett antal år. De sorterades ut genom att Socialdemokraterna i praktiken införde en automatisk förtidspensionering efter ett års sjukskrivning. De sorterades ut därför att Socialdemokraterna och deras stödpartier inte hade förmåga att genomföra reformer som kunde ge de här människorna verkkningsfulla, tidiga insatser under sjukskrivningstiden. 140 personer om dagen sorterades ut under Socialdemokraternas tid vid makten.

Ni socialdemokrater brukade på er tid deklarerat att ni var stolta över det ni hade åstadkommit. Jag undrar om ni är stolta över den här utsorteringen.

Allians för Sverige gick till val på att bryta utanförskapet och med stöd och hjälp få människor att komma tillbaka till arbetsgemenskapen.

Den reformering av sjukförsäkringen som vi debatterar i dag är ett viktigt led i Allians för Sveriges strategi för att åstadkomma en kortare väg till ett friskare liv.

Oppositionen slår vakt om nuvarande ordning, den ordning som har dömts ut av LO. Socialdemokraternas och Miljöpartiets enda offensiva förslag är att man vill tillsätta en utredning. En utredning som sannolikt behöver arbeta i flera år hjälper knappast de hundratusentals som i dag är sjukskrivna eller förtidspensionerade. Ett eller två år eller längre tid i sjukfrånvaro innebär ett enormt lidande för varje enskild människa.

Hjälpen till de här människorna kan inte vänta. Är en utredning vad oppositionen har att erbjuda de här människorna? Vänsterpartiet erbjuder inte ens det. Man slår bara vakt om den rådande ordningen, den utsortering som skapades av Socialdemokraterna.

Nu sprider oppositionen och en del andra en omfattande skrämselfpropaganda. Förhoppningen är väl att ta politiska poäng. Men man gör det på bekostnad av att man – helt i onödan – skrämmer upp människor och gör dem oroliga. Det är en cynisk partipolitik. Människor som är sjuka har det svårt nog, de behöver inte skrämmas upp och oroas. De behöver tidiga, aktiva vård- och rehabiliteringsinsatser i stället för långa, passiva sjukskrivningar – precis som LO skriver i sin rapport.

Problemet med den nuvarande ordningen, den av Socialdemokraterna skapade utsorteringen, har varit att Försäkringskassan arbetat med en sjustegsmodell utan några fasta tidsgränser för när avstämningar ska ske. Detta har lett till att efter ett års sjukskrivning befinner sig fortfarande 70 procent av de sjukskrivna kvar i steg ett. Och efter ett års sjukskrivning prövas man för förtidspension. Många har alltså aldrig fått det stöd som de ska ges i de olika stegen i sjustegsmodellen när de kommer till den gräns då de sannolikt går över i sjuk- och aktivitetsersättning, förtidspension.

Nu ersätter vi den här sjustegsmodellen med en rehabiliteringskedja med färre steg och tydliga tidpunkter då avstämningar ska ske. Det leder till tidigare och aktiva insatser.

Vid en sjukskrivning kommer man under de tre första månaderna att pröva arbetsförmågan mot de ordinarie arbetsuppgifterna hos arbetsgivaren eller andra tillfälliga arbetsuppgifter som arbetsgivaren kan erbjuda. Därefter prövas arbetsförmågan mot andra arbetsuppgifter hos arbetsgivaren. Därmed ställs i praktiken större krav än i dag på att arbetsgivaren ska genomföra de anpassningsåtgärder av arbetsplatsen som krävs för att den sjukskrivne ska kunna komma tillbaka i arbete.

Först efter sex månader prövas arbetsförmågan mot arbetsmarknaden i övrigt, en prövning som i dag kan ske redan efter tre veckors sjukskrivning. Undantag för den här prövningen kan göras om det pågår en rehabiliteringsåtgärd som förväntas leda till att man återgår i arbete före tolv månaders sjukskrivning, om de försäkringsmedicinska riktlinjerna säger att sjukskrivningen bör vara längre än sex månader, om man väntar på en operation som möjliggör återgång i arbete eller om man delvis har återgått i arbete och det finns en plan för återgång på heltid. Då prövas man inte mot arbetsmarknaden som helhet efter sex månader.

När man kommit upp i tolv månaders sjukskrivning prövas man i dag för sjuk- och aktivitetsersättning, förtidspension. De som beviljas förtidspension – och jag måste säga att jag har fått många mejl och telefon-

samtal under de senaste åren från ledsna och frustrerade människor som har fått det mot sin vilja – får då gå ned på en ersättningsnivå på 64 procent efter ett års sjukskrivning.

Kvinnor och ungdomar är de som har drabbats absolut hårdast av den här utsorteringen.

Vi avskaffar nu den automatiska prövningen för förtidspension och ersätter den med en förlängd sjukpenning på 75 procents ersättningsnivå. Det är en förbättring för många. Den förlängda sjukpenningen kan man ha i upp till ytterligare 18 månader. Totalt kan man då komma upp i två och ett halvt år med sjukpenning och förlängd sjukpenning. Men vår ambition är givetvis att man ska få vård och rehabilitering tidigt och därmed inte behöva vara sjukskriven så länge.

Tidsgränsen för rätten till sjukpenning och förlängd sjukpenning blir således två och ett halvt år. Det kan jämföras med vad LO föreslår i den rapport som jag inledningsvis citerade där man föreslår en tidsgräns på drygt ett år, 15 månader.

Jämför vi med andra länder kan vi konstatera att i Danmark har man rätt till totalt 52 sjukveckor under en 18-månadersperiod, i Finland totalt 300 sjukdagar under en tvåårsperiod och i Norge totalt 52 sjukveckor under en treårsperiod. Den tidsgräns som vi föreslår är därmed högst rimlig.

Vår ambition är att så många som möjligt har fått vård och rehabilitering i så god tid att det inte ska behöva gå så långt, men för den som trots allt är sjukskriven när det har gått 30 månader görs en prövning av arbetsförmågan – ungefär som LO föreslår i den tidigare nämnda rapporten. Men enligt LO:s förslag ska det ske redan efter 15 månader, alltså halva tiden jämfört med det vi föreslår.

Men om man, efter att alla möjligheter till rehabilitering har uttömts, bedöms ha en så pass permanent nedsatt arbetsförmåga att det saknas möjligheter att kunna återgå i arbete erhåller man förtidspension. Om man bedöms ha återfått arbetsförmågan ska man givetvis återgå i arbete. Om man har en nedsatt arbetsförmåga, men inte i den grad att man beviljats förtidspension, ska man kunna beredas plats i jobb- och utvecklingsgarantin.

Den som är drabbad av en mycket allvarlig sjukdom erhåller vanlig sjukpenning under obegränsad tid.

Det här var i korthet det förslag som vi har att ta ställning till i dag, ett förslag som ersätter dagens långa, passiva sjukskrivningar med tidiga aktiva åtgärder.

Förslaget behöver dock sättas in i sitt sammanhang. För det här är inte det enda vi gör för att hjälpa människor tillbaka från utanförskap.

För att underlätta för den som är sjukskriven att våga prova ett annat arbete än det ordinarie inför vi en rätt till tjänstledighet – från och med den tredje sjukskrivningsmånaden – från sin ordinarie arbetsgivare. Det betyder att man inte behöver säga upp sig från sitt vanliga jobb om man vill prova på ett annat jobb, där ens arbetsförmåga kanske bättre kan tas till vara. Det innebär en trygghet för den enskilde och i praktiken en förstärkning av arbetsrätten.

Vi satsar 3,4 miljarder kronor på att förstärka företagshälsovården och att införa en rehabiliteringsgaranti.

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

Företagshälsovården ska inte bara arbeta förebyggande utan också kunna erbjuda vanlig sjukvård. Företagshälsovården, som har en bättre kunskap om den anställdes arbetsplats, ska också kunna bistå Försäkringskassan när det gäller bedömning av arbetsförmågan och vilka anpassningar som kan göras av arbetsplatsen. Dessutom ska företagshälsovården kunna underlätta partssamverkan. Allt detta gör vi för att hjälpa den enskilde att kunna komma tillbaka till arbetsgemenskapen.

Rehabiliteringsgarantin ska klargöra den enskildes rätt till medicinska rehabiliteringsinsatser. Den har inriktning på de stora diagnosgrupperna.

Vid det senaste årsskiftet möjliggjorde vi för Försäkringskassan att köpa rehabiliteringsinsatser för de sjukskrivna direkt från landstingen.

Att skapa en kortare väg till ett friskare liv handlar också om att sänka trösklarna för en återgång i arbete. Människor ska våga prova att arbeta, och arbetsgivare ska vilja anställa.

Vid årsskiftet införde vi också de så kallade nyfriskjobben. Den som har varit frånvarande från arbetsmarknaden på grund av sjukdom i mer än ett år kan få ett nyfriskjobb, vilket är ett helt vanligt jobb på den ordinarie arbetsmarknaden med avtalsenlig lön, men med en kraftig skatterabatt som gör det markant billigare för arbetsgivaren att anställa.

Den som i dag har tidsbegränsad sjuk- och aktivitetsersättning har möjlighet att prova på att arbeta med bibehållen rätt till ersättning under tre månader. Många som har gjort det har slutat jobba efter tre månader. De tycker att tre månader är för kort tid och vågar inte fortsätta arbeta därför att de är rädda för att de inte klarar av det. Det här är ett problem som många har hört av sig om och poängterat. Vi utsträcker nu därför tiden från tre månader till tolv månader.

Den som har beviljats stadigvarande förtidspension kommer att få möjlighet att arbeta utan att hans eller hennes rätt till förtidspension ifrågasätts. De första 41 000 kronorna man tjänar kan man tjäna utan att förtidspensionen reduceras. Därutöver reduceras förtidspensionen med 50 öre för varje intjänad krona. Det här är mycket frikostigt och fördelaktigt för den enskilde, och målet är givetvis att fler ska våga försöka ta steget tillbaka till arbetsgemenskapen.

Det här och mycket mer gör vi för att hjälpa och stödja, för att underlätta en återgång i arbete. Det gör vi samtidigt som oppositionen slår vakt om dagens långa och passiva sjukskrivningar.

När jag har varit runt om i landet och träffat människor som har varit långtidssjukskrivna, förtidspensionerade eller människor som jobbar med rehabilitering har jag fått ett mycket positivt gensvar när jag har berättat om de reformer som vi nu kommer att genomföra.

Det här är precis vad de har efterlyst, säger de. Äntligen vågar de försöka arbeta utan att vara rädd för att förlora rätten till förtidspension. Äntligen kan de få det stöd de behöver för att komma tillbaka i arbete. Det är sådana kommentarer jag har mötts av.

Fru talman! Vi ska veta att så gott som alla sjukskrivna eller förtidspensionerade inte heller vill något annat än att arbeta. Det är allas främsta önskan att få vara frisk och gå till ett arbete. Nu hjälper vi många att förverkliga sin önskan om att gå upp på morgonen och gå till jobbet.

Fru talman! Vi moderater och Allians för Sverige gick till val på att bryta utanförskapet. Sedan valet har 165 000 människor lämnat sitt utanförskap och återgått i arbete. Aldrig någonsin tidigare har så många män-

niskor haft ett jobb att gå till som i dag. Med de rehabiliteringsreformer vi genomför kommer vi att hjälpa ännu fler att gå från utanförskap till arbetsgemenskap.

Det är nu vi sätter stopp för den utsorteringspolitik som Socialdemokraterna skapade. Det är dags att skapa en kortare väg till ett friskare liv genom att ersätta långa passiva sjukskrivningar med tidiga aktiva åtgärder. Vi hjälper människor att stå på egna ben. Vi gör så att människor vågar prova på att arbeta, och vi gör så att arbetsgivarna vill anställa dem som har varit frånvarande länge.

Fru talman! Jag ser verkligen fram emot att bifalla betänkandet så att vi kan få en kortare väg till ett friskare liv.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jan Ericson, Mats G Nilsson, Sven Yngve Persson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley och Solveig Zander (båda c), Tobias Krantz och Ulf Nilsson (båda fp) samt Lars Gustafsson och Eva Johnsson (båda kd).

Anf. 69 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Gunnar Axén började sitt anförande med att säga att det här ligger honom varmt om hjärtat. Vad är det som ligger Gunnar Axén varmt om hjärtat? Värmer det Gunnar Axéns hjärta att 700 000 personer kommer att få sänkt sjukpenning, från 77,6 procent till 72,6 procent av inkomsten från den 1 juli?

Det här innebär att en långvarigt sjuk LO-kvinna med en lön på 17 000 per månad får 852 kronor lägre ersättning än i dag. Om man tjänar 23 000 kronor – en normal inkomst – betyder det 1 150 kronor mindre per månad. Värmer det verkligen Gunnar Axéns hjärta att en stor del av de sjuka kommer att få en jobbig och tråkig ekonomisk press i sommar?

Jag har en annan fråga som mer tydligt handlar om detta betänkande. Det ska införas en diagnosbaserad sjukpenning. Vissa diagnoser ska berättiga till högre ersättning under längre tid än andra. Ska hjärtsjuka och cancersjuka automatiskt få sänkt ersättning från den 1 juli? Eller ska Försäkringskassan redan då börja sortera ut vissa diagnosgrupper som inte ska få någon ersättning över huvud taget? Jag skulle vilja ha svar på frågorna eftersom jag tycker att det inte finns med i propositionen hur dessa människor ska behandlas.

Anf. 70 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag fick frågan om vad som ligger mig varmt om hjärtat. Det är att hjälpa de hundratusentals människor som har sorterats ut av den politik som LiseLotte Olsson företräder. Det gäller alla de som har fastnat i ett utanförskap. Det handlar om att hjälpa de människorna tillbaka till arbetsgemenskapen med tidiga, verkningsfulla och aktiva rehabiliteringsåtgärder. Det gäller att se till att människor inte fastnar i långa sjukskrivningsperioder. Det är vad som ligger mig verkligen varmt om hjärtat.

Vi ska vara medvetna om att det är ett enormt mänskligt lidande när man fastnar i långa passiva sjukskrivningar, som har varit fallet så här långt.

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

Vi vet att 70 procent av dem som har varit sjukskrivna i ett år fortfarande är kvar i första steget i Försäkringskassans sjustegsmodell. Det är den vi ersätter med tidiga och tydliga avstämningstillfällen, så att vi också kan få in tidiga och verkningfulla insatser för den enskilde. Det ligger mig varmt om hjärtat att se till att människor får vård och rehabilitering i god tid så att de inte hamnar i ett utanförskap.

Vad är ert alternativ, LiseLotte Olsson? Ni vill bara slå vakt om den rådande ordningen. Den kan inte någon vara nöjd med.

Anf. 71 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, det kan man inte vara. Jag har flera gånger sagt i talarstolen att jag inte är nöjd med vad som hände under förra mandatperioden. Det finns mycket som vi skulle vilja göra annorlunda – men verkligen inte på det här sättet. Vi vill inte slå på dem som redan ligger, vilket er politik gör. Det är vad det här förslaget kommer att leda till. Redan utsatta människor kommer att få en mycket sämre situation.

Jag har fortfarande inte fått svar på frågan hur det hjälper människor att få 1 150 kronor mindre per månad. Hur kan den människan må bättre? Jag förstår inte hur ni får ihop tankebanorna.

Gunnar Axén sade i sitt anförande att vi i oppositionen gör det här för att ta politiska poäng. Jag vet att Gunnar Axén har tagit emot namnlistor på folk som protesterar. Låt mig påminna om att under den senaste veckan har det varannan minut, dygnet runt, tillkommit en person som protesterar mot de kraftiga försämringarna. Det är inte bara vi som sitter på den här sidan av kammaren som protesterar utan det är alla runt omkring i Sverige.

Varför tar ni inte denna oro på allvar? Alla människor riskerar att bli sjuka och att drabbas av förslagen. Varför kan ni inte lyssna på de människor som är eller riskerar att bli utsatta?

(Applåder)

Anf. 72 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! LiseLotte Olsson säger att de som är sjukskrivna ligger ned. Vi sträcker ut en hand till dem som ligger ned för att hjälpa dem upp på benen. LiseLotte Olsson och oppositionen i övrigt går bara förbi och låter den sjukskrivne ligga kvar. Så har den rådande ordningen fungerat.

LiseLotte Olsson förespråkar också – eftersom man inte har något alternativ – den rådande ordningen där man i praktiken per automatik förtidspensioneras efter ett års sjukskrivning och får en ersättningsnivå på 64 procent. Man vill inte se införandet av den förlängda sjukpenningen på 75 procents ersättningsnivå, som vi föreslår ska ersätta den automatiska prövningen för förtidspension.

Vänsterpartiet saknar helt och hållet eget alternativ. Man är emot de förslag som vi lägger fram, men man har ingenting själv att presentera när det gäller vad som ska göras för att hjälpa människor som är fast i eller riskerar att bli fast i långa sjukskrivningar.

Anf. 73 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag glömde att yrka bifall till reservationerna 1–4 i mitt förra inlägg. Jag passar därför på att göra det nu.

Jag blir ganska trött. När jag hör inledningen på Gunnar Axéns tal låter det som att vi är i sandlådan. Det känns tråkigt. Jag kan hålla med om att det system vi har i dag är inte bra, men att ha en pingpongmatch om vem som har gjort sämst och vem som har gjort bäst känns tråkigt för debatten.

Om det fanns stöd i förslaget för att det skulle bli fler jobb av att ändra tidsgränser skulle jag gärna stödja förslaget. Men i propositionen finns inte några konkreta förslag om hur en rehabgaranti ska gå till och i praktiken genomföras.

Moderaterna brukar vara för individens rättigheter. Varför anser inte Moderaterna att det ska vara möjligt för individen att begära ett avstämningssamtal hos Försäkringskassan där individen får möjlighet att träffa sin arbetsgivare och diskutera med Försäkringskassan hur lösningen för honom kan se ut? En sådan rätt har ni avstyrkt i det här förslaget.

De höga ohälsotalen är ett stort problem för individen, för arbetsgivaren och för samhället. Men i stället för att föreslå åtgärder som involverar alla tre parter lägger ni all kraft på att försäkra för den enskilda individen. Varför?

Anf. 74 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag vill påminna Gunvor G Ericson om att inledningen på mitt anförande var ett ganska långt citat ur en rapport från LO där man fullständigt dömer ut den nuvarande ordningen och den utsortering som har skett.

Vad gäller rehabiliteringsgarantin ska jag svara på frågan: Hur den ska se ut kommer att utformas i ett avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting.

Vad gäller möjligheten till avstämningsmöte finns givetvis den möjligheten kvar. När vi nu får tidiga och tydliga avstämningsstillfällen under sjukskrivningsperioden kommer det att ställas större krav på de olika parter som har ansvar för rehabilitering av den enskilde att samverka och att agera för att man ska kunna komma tillbaka i arbete.

Jag skulle vilja ställa samma fråga till Gunvor G Ericson som jag tidigare ställde till LiseLotte Olsson: Vad är ert alternativ? Ni vill inte ha de förslag som vi kommer med. Ni vill behålla den rådande ordningen. Presentera ett alternativ, vad ni tycker är bättre, i stället för att bara slå vakt om den ordning som har visat sig vara så misslyckad!

Anf. 75 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Nu är det så, Gunnar Axén, att vi från Miljöpartiet har ett konkret alternativ, som vi kallar *En dörr in*, en verklig arbetslivstrygghet. Det förslaget hade jag med nöje velat diskutera i en parlamentarisk utredning tillsammans med er alla här. Jag är jätteledsen att den parlamentariska utredningen inte har kommit till.

Vårt förslag bygger på att man slår ihop sjukförsäkringen, Arbetsförmedlingen och arbetslöshetsförsäkringen så att det blir en gemensam kassa. Vi flyttar också över försörjningsstödet från kommunerna så att det blir *en* påse pengar. Det ger möjlighet för individen att inte bollas runt mellan olika myndigheter.

Det är ett förslag som något påminner om det som man har i Norge, men det ger också ett skydd för de människor som har lämnat a-kassan på grund av att ni har gjort att avgifterna i dag är helt differentierade och att den som är lågavlönad och deltidsarbetslös betalar jättemycket mer än den som är högavlönad och har liten risk att bli arbetslös.

Vi har ett konkret förslag, ja. Och jag hade varit väldigt glad om vi hade kunnat få diskutera det i en parlamentarisk utredning, i stället för de här förslagen.

Jag förstår inte: Kan du verkligen garantera att en individ har rätt till avstämningsmöte? För ett tag sedan i den här kammaren, när vi gjorde den förra ändringen, togs rättigheten till avstämningsmöte bort. Det finns ingen sådan rättighet i den här lagen att man som individ ska ha rätt att begära avstämningsmöte. Menar du att man har det?

Anf. 76 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag har förstått att det är Miljöpartiets högsta önskan att det ska tillsättas en utredning. Det är huvudalternativet i förhållande till de rehabiliteringsreformer som vi nu genomför. Jag kan lova Gunvor G Ericson att den önskan kommer att bli uppfylld vartefter, att det kommer att bli en utredning som ska se över våra socialförsäkringar.

Men det har varit viktigt att vidta åtgärder för alla de hundratusentals människor som i dag befinner sig i långa sjukskrivningar, så att de kan komma tillbaka till arbetsgemenskapen. Det har varit viktigt, och det har då inte varit möjligt att begrava de här viktiga reformerna i en utredning.

Det är intressant att höra Gunvor G Ericson berätta vilka alternativ Miljöpartiet har som man vill diskutera i en utredning. Det handlar bland annat om att införa en obligatorisk a-kassa och en sammanslagning av sjukpenningen och a-kassan. Jag undrar vilka förutsättningar det finns för Miljöpartiet att tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern få fram en sådan modell, för Socialdemokraterna har ställt sig klart avvisande till att införa en obligatorisk a-kassa.

Vad gäller avstämningsmöten är det fullt möjligt, rimligt och befogat att ha avstämningsmöten, inte minst i samband med de tydliga, tidiga avstämningspunkter som vi nu inför. Det kommer att ställa större krav på de olika aktörerna att agera för att hjälpa den enskilde tillbaka till arbete.

Anf. 77 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Ja, Gunnar Axén, det är mycket diskussioner som ligger både i och utanför det här förslaget. Jag ställde en del väldigt konkreta frågor, men min utgångspunkt är att tidiga, aktiva insatser är väldigt viktiga för de allra flesta människor.

Då skulle jag gärna vilja veta, som jag frågade tidigare: Var finns rehabiliteringsinsatsen i det förslaget som på ett bättre sätt än i dag – det som Gunnar Axén nu kritiserar – ger människor de förutsättningarna?

Det är en väldigt viktig del att fundera på. Det är en väldigt viktig del i den kritik som vi har mot det här förslaget. Det saknas aktiva insatser från alla. Det är bara beslut som tas i olika steg.

Jag lade fokus på att arbetsplatsen är oerhört viktig för att man på ett bra sätt ska klara rehabiliteringsfrågorna framåt i tiden. Vad har ni gjort, Gunnar Axén, sedan ni tillträdde? Tycker du att arbetsgivarna, som har det yttersta ansvaret, på ett bra sätt tar till sig arbetet med rehabiliteringsfrågorna? Fungerar det på ett bra sätt i dag? Eller finns det något i det här förslaget som förbättrar den situationen? Jag anser att det inte fungerar i dag.

Här har vi haft samma utfrågning, där företagarna säger att de små företagen saknar rimliga förutsättningar att bedriva rehabilitering. Vad gör ni åt det? Du pratar om en sak, Gunnar Axén, men du gör inte det utan gör någonting helt annat.

Jag skulle gärna vilja få svar på någon av de frågor jag har ställt.

Anf. 78 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja få svar på den fråga som jag i mitt anförande ställde till Socialdemokraterna, nämligen om Socialdemokraterna är stolta över den utsortering som har skett under de år som har gått, över de 140 personer som varje dag har förpassats ut i förtidspension och som inte har fått de åtgärder och den rehabilitering som de har haft behov av. Jag undrar om Socialdemokraterna är stolta över det. Jag undrar om man ställer sig bakom den kritik som LO har anfört i den rapport jag citerade.

Ansvaret på de olika aktörerna är stort – Försäkringskassan, lands-ting, arbetsgivare. Trots det har människor fastnat i långa och passiva sjukskrivningar därför att det inte har funnits några tidpunkter där man har följt upp ordentligt att människor har fått de insatser som de har behov av.

Nu inför vi sådana tydliga avstämningstidpunkter, för att de olika aktörerna ska ta sitt ansvar och bistå med att hjälpa den enskilde tillbaka till arbete.

Anf. 79 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Nej, vi är inte stolta över den situation som är. Men vi är förskräckta över de slutsatser som Gunnar Axén och hans parti drar för att göra någonting åt det. Vi är oerhört förskräckta.

Ska man ta del av vad LO tycker bör man ta del av hela den bild som LO ger i sin utredning. Det är mycket viktigt med tidiga rehabiliteringsinsatser.

Sedan tycker jag att Gunnar Axén borde läsa på. Vi införde 2003 en del fasta tidpunkter som var väldigt viktiga. Det är det som jag har sagt. Det var arbetsgivarens skyldighet att göra någon rehabilitering, att lämna en rehabiliteringsutredning som en slutsats för en utredning och att Försäkringskassan skulle ha sina avstämningsmöten inom rimlig tid.

Men vad gör ni nu? De åtgärderna har inte verkställts på det sätt som vi har önskat. Vi har sett att vi när det gäller den korta sjukfrånvaron, utifrån de åtgärder vi vidtog 2003, har nått det mål vi satte upp, ungefär en halvering. På längre sikt kommer det också att leda till att det blir färre personer som behöver gå över i en sjukpensionering. Det är helt riktigt.

Men jag skulle vilja ställa en fråga till Gunnar Axén. Fredrik Reinfeldt stod här och sade i sin regeringsförklaring att en utredning skulle tillsättas för att man på ett mycket bättre sätt skulle belysa de här svåra frågorna.

Ni har förvägrat oss att lägga synpunkter på det här. Ni har parallellt med det suttit och gjort ett helt eget förslag utifrån era egna värderingar som ni nu förelägger riksdagen. Sedan har ni fräckheten att stå här och säga att vi ska förklara vad vi har för förslag när det gäller det här, när ni redan har lagt fram ett förslag som ni tänker köra igenom med en majoritet av röster.

(Applåder)

Anf. 80 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag noterar då att Kurt Kvarnström inte är stolt över det som Socialdemokraterna har ställt till med.

Vi har presenterat vårt alternativ, vad som behöver göras för att hjälpa människor att rehabiliteras och komma tillbaka till arbetsgemenskapen. Därför vore det väl rimligt om även Socialdemokraterna presenterade sitt alternativ. Men Socialdemokraternas alternativ är en utredning.

Det kommer en utredning – jag lovar. Men den kommer att arbeta under ett antal år. Under den tiden kommer hundratusentals människor att vara kvar i långa passiva sjukskrivningar om man skulle välja det alternativ som Socialdemokraterna förespråkar.

Kurt Kvarnström säger också att det 2003 infördes fasta tidpunkter. Ja, en av de tidpunkter som infördes gällde att man efter tolv månader skulle provas för förtidspension. Det har i praktiken blivit så att man har förpassat ut människor i utanförskap när de har varit sjukskrivna så länge som i ett år.

Nu genomför vi reformer som vi tycker är viktiga för att skapa en kortare väg till ett friskare liv, för att ersätta långa passiva sjukskrivningar med aktiva och tidiga rehabiliteringsinsatser. Jag är mycket glad för att vi snart ska fatta beslut om den här reformen.

(Applåder)

Anf. 81 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Jag tänker börja med att ta oss tillbaka fem år i tiden, till juni 2003 när Göran Persson var statsminister i Sverige och Socialdemokraterna hade styrt det här landet i nästan tio år.

Ohälsotalet låg på en jättehög nivå. Sjukskrivningar och förtidspensioneringar accelererade i en takt som vi aldrig tidigare hade skådat. Varje dag utsorterades 140 personer. De dumpades i förtidspensioneringar och sjukskrivningar – och de var bland de längsta i hela världen.

Men vad gjorde regeringen? Jo, den såg passivt på när flera tusen människor föll mellan stolarna utan stöd, utan arbete och utan att få hjälp.

Någon rehabilitering, fru talman, var det definitivt inte tal om när man var sjuk, utan sjukskrivningarna övergick i förtidspensionering av bara farten, oavsett ålder, oavsett diagnos eller arbetsförmåga.

År 2005 försörjdes var femte svensk i arbetsför ålder av offentliga ersättningar och bidrag. Vad sade då Socialdemokraterna till väljarna? Jo de sade: Alla ska med. Men det gällde tydligen bara för dem som var friska, starka och välutbildade. För alla andra erbjöd ni, eller Socialdemokraterna, offentliga ersättningar och bidrag.

Människor som hade arbetsförmåga kvar och ibland befann sig mitt i livet eller till och med i början av livet förpassades till förtidspension och långt utanförskap. Två saker utgjorde grunden till det problemet. För det första var det en misskött sjukförsäkring. För det andra saknade ni en jobbpolitik.

Sjukförsäringen blev en parkeringsplats, kan man uttrycka det som, för problem som den inte var avsedd för. Så skrev Anna Hedborg i sin stora utredning av sjukförsäringen. Det var faktiskt en åtgärd som Socialdemokraterna och regeringen vidtog. Man tillsatte en utredning i syfte att finna en lösning på den skenande sjukligheten.

Men trots att det fanns 700 000 långtidssjukskrivna och förtidspensionerade fortsatte Socialdemokraterna att prata om trygghet och rättvisa. Men retoriken gjorde att det ekade ganska tomt. Det var ju det som avgjorde valet 2006. Så länge ni från oppositionen väljer bidragslinjen framför arbetslinjen kommer ni att behöva förklara för väljarna varför var femte person – ja, jag sade var femte person – var bidragsberoende med er politik.

Men låt mig gå tillbaka till Anna Hedborgs socialförsäkringsutredning, för den gav faktiskt många tydliga besked. Bland annat framgick det med all önskvärd tydlighet hur nödvändigt det var med en bortre gräns. Och Försäkringskassans generaldirektör sade vid den hearing som många har hänvisat till, som socialförsäkringsutskottet hade för ganska precis en månad sedan: Det är bra att det blir en ettårsgräns för sjukskrivningen, för just i den delen kan man konstatera att Sverige snarast är unikt med att inte ha någon sådan bortre gräns. Det var precis det som Anna Hedborg också sade i sin utredning.

Att Socialdemokraterna sedan vill säga nej till de förändringar som vi från alliansen nu föreslår är konstigt. Det skulle ju nästan vara tjänstefel från alliansens sida om man inte lyssnade på Anna Hedborgs genuina utredning och gjorde verklighet av den.

Det är helt centralt att vi faktiskt får en fungerande sjukförsäkring där man vill att människor ska kunna komma tillbaka när de har varit sjuka en tid. Nu tar vi faktiskt ett stort steg på den vägen.

Men inte helt oväntat bröstar man upp sig från oppositionen och kommer med missvisande påståenden samtidigt som man slår ifrån sig kritiken när vi försöker påtala den. För väljarnas skull hoppas jag att vi i fortsättningen av dagens debatt ska vara sakliga och inte syssla med skrämselfpropaganda, för det är sannerligen ingenting som gagnar dem som är sjukskrivna.

Jag är så heligt trött på – det måste jag säga – att man försöker hitta fel i ett förslag och försöker ta fram alla tänkbara omöjligheter och felaktiga påståenden. För är det någonting jag tror på så är det den här reformen – det måste jag säga.

Jag och Centern och övriga alliansen drev i valrörelsen att vi skulle medverka till att människor skulle slippa vara sjukskrivna. Det är precis det vi nu i dag ska medverka till. Det handlar om att människor i Sveriges avlånga land äntligen kan lita på att vi politiker kan, vill, vågar och gör något för att rätta till de fel och brister som finns i dag.

Vi kommer att fortsätta att ha en av världens mest generösa sjukförsäkringar. Det har vi redan hört. Och det kommer inte att ske någon förändring i anställningstryggheten, utan tryggheten kommer, precis som Gunnar Axén nyss sade, faktiskt att öka genom att vi inför en lagstadgad rätt till tjänstledighet efter tre månaders sjukskrivning. Då kan man tryggt säga att det inte kommer att bli någon försämring.

Vi inför, som sagt, också en bortre tidsgräns i sjukförsäkringen, precis som Anna Hedborg har talat om. Det är nödvändigt för att undvika långvariga och passiva sjukskrivningar. Undantag från denna tidsgräns kommer att göras, precis som vi har hört, för dem som är svårt sjuka eller väntar på att få behandling. Den som är svårt sjuk eller väntas återfå arbetsförmågan – lyssna noga nu – berörs alltså inte av tidsgränsen. Det är då man kan få denna tid förlängd.

Hittills har man faktiskt efter ett års sjukskrivning automatiskt prövats för förtidspension. Det har betytt 64 procents ersättning. Nu vill vi avskaffa den och i stället möjliggöra att man får en förlängd sjukpenning med 75 procents ersättning. Det är alltså en högre ersättning och en rehabilitering i stället för förtidspension.

Vi inför alltså en tidsgräns då en bedömning av arbetsförmågan ska göras mot hela arbetsmarknaden. Anledningen är att det är bättre för den som har varit sjuk i ett halvt år att ta ett annat arbete än att vara kvar i en sjukskrivning som aldrig tar slut. På den här punkten talar all erfarenhet och forskning för det, precis som vi har hört tidigare i debatten.

När det gäller bedömningen av arbetsförmågan, som ska ske mot hela arbetsmarknaden efter sex månader, drar oppositionen, för att skrämmas, fram konstiga exempel på hur det skulle kunna bli.

Ett exempel är en läkare som kommer att tvingas att jobba som spärrvakt i tunnelbanan. Det finns andra liknande exempel. Men man får vara ganska kreativ för att komma på en sjukdom som gör att en läkare blir permanent oförmögen att jobba vidare som läkare men skulle kunna jobba som spärrvakt. Jag vet inte ens om den sjukdomen finns. Har man en övergående eller behandlingsbar sjukdom gäller inte tidsgränsen. Då gäller särskilda skäl, och då får denna tid förlängas.

Det är alltså en missvisande skrämselfpropaganda när man tar fram omöjliga förslag från oppositionen och LO helt enkelt för att skrämmas.

Vid socialförsäkringsutskottets hearing, som vi har talat om här, instämde alla som höll anföranden – det var representanter från handikappförbunden, LO, TCO, Företagarna, Försäkringskassan, SKL, Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och vad ni vill – i att någonting måste göras och att det inte var bra i dag.

Dessutom var jag i måndags i Alvesta och besökte Arbetsförmedlingen och träffade också den fackliga lokala styrelsen för Statstjänstemännen, och de hade funderingar om hur praktiska saker i det nya förslaget skulle lösas. Men de tyckte att det var bra och att ett nytt arbetssätt skulle gagna de sjuka.

Det är alltså ett paket som vi nu föreslår från alliansregeringen. Det är alltså ett paket, eller en bukett, av olika förslag. Som alla vet gör inte en blomma eller två blommor en bukett. Det är därför som man måste se våra förslag i ett sammanhang. Det är nyfriskjobb, jobb- och utvecklingsgarantin, rätt till sjukersättning även om man börjar jobba, förstärkt företagshälsovård, tydliggörande av arbetsförmågebegreppet, ökad flexibilitet i Finsam med mera. Men det fordras faktiskt att alla hjälper till och jobbar tillsammans – kommuner, landsting, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen – för att man ska lyckas med detta och inte sätta käppar i hjulen.

Kombinationen av en misskött sjukförsäkring och en misslyckad jobbpolitik blev förödande för de 700 000 svenskar som hamnade i de större revorna i den socialdemokratiska tryggheten, som den kallades.

I dag kommer vi att förbättra sjukförsäkringen så att fler kan komma tillbaka till ett friskare liv med hjälp av tidiga insatser, tydliga tidsgränser och mer rehabilitering.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

I detta anförande instämde Fredrick Federley (c), Gunnar Axén, Mats G Nilsson och Marianne Watz (alla m), Tobias Krantz och Ulf Nilsson (båda fp) samt Lars Gustafsson och Eva Johnsson (båda kd).

Anf. 82 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Bevare mig väl för att få del av Solveig Zanders bukett. Den består bara av stickiga kaktusar.

Jag har först en kort fråga till Solveig Zander och Centerpartiet som jag vill ha ett kort svar på. Ett ja eller ett nej räcker. Anser Solveig Zander och Centerpartiet att sjukförsäkringen är ett bidrag?

Jag har ytterligare några frågor till Solveig Zander och Centerpartiet som handlar lite grann om kvinnors situation och hur ni i Centerpartiet tror att detta ska klaras av för kvinnor. Det är kvinnor som till större delen har sjuk- och aktivitetsersättning och sjukpenning – 60 procent, precis som jag sade i mitt anförande.

Det är kvinnor som kommer att drabbas av dessa nedskärningar, och ingen av er har kunnat svara på, kommentera eller ha några tankar kring de 700 000 människor som kommer att få sänkt ersättning från den 1 juli. Hur kommer det att drabba kvinnor? Ni säger ju att ni värnar speciellt om kvinnors hälsa. Hur är det då förenligt med er politik, och hur blir kvinnor friskare av att deras ekonomi försämras?

Anf. 83 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det är intressanta frågor som ställs från Vänsterpartiet. Sjukförsäkringen är en ersättning. Det var ett svar från min sida.

Den bukett som jag kommer med består av sommarblommor, sommarblommor som ger ett tydligt besked om att vi går en mycket bättre tid till mötes när människor ska slippa bli sjukskrivna, när människor ska slippa vara sjuka i onödan och få möjligheter att komma tillbaka till ett arbetsliv, vilket de allra flesta vill men som med dagens system är omöj-

ligt. Och det systemet, fru talman, värnar Vänsterpartiet om. Det säger vi från Centerpartiet nej till.

Fru talman! Sedan undrar jag om Vänsterpartiet verkligen har läst betänkandet ordentligt. Det finns övergångsregler i detta system. Detta betyder inte att 700 000 kommer att få en förändring från den 1 juli 2008. Dessa övergångsregler hoppas jag verkligen att allmänheten har tagit del av och att man inte lyssnar på den skrämselfpropaganda som kommer från Vänsterpartiet.

Det som vi nu gör är att bidra till att det blir bättre möjligheter för människor att få tillbaka en arbetsförmåga.

Från Vänsterpartiet sades det att Folkhälsoinstitutet hade synpunkter på att det system som finns i dag inte fungerar. Då undrar jag vad Vänsterpartiet menar. Ska man inte förändra sådant som är dåligt? Ska man inte göra det bättre?

Anf. 84 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jo, självklart ska man göra det bättre. Men ni gör det ju sämre – tyvärr! En möjlighet hade varit att vi hade fått den parlamentariska socialförsäkringsutredning som vi så väldigt länge varit lovade men som nu i princip är en omöjlighet; det finns ingenting mer att prata om. Men där hade vi haft möjlighet att komma sams och att göra någonting bra av det här.

Återigen talar Solveig Zander om sommarblommor – jag hakar upp mig på det. Men hur ser den sommarblomsterbukett ut som det barn får vars mamma eller pappa kommer att få 1 200 kronor mindre i månaden? Det kommer inte ens att räcka till en fin examensklänning till den tjej som slutar skolan och som har en mamma med en sämre ekonomi. Och hur blir kvinnor friskare av att få en sämre ekonomi?

Gång på gång säger Solveig Zander att det är en missvisande skrämselfpropaganda som vi på vår sida sysslar med. Men det är inte så. Vi är inte ensamma, utan det är också en massa andra som pratar om det här, till exempel ST, Unionen, SKTF, Lärarförbundet, LO, Kommunal, HCO och övriga handikappförbund, SKL, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan – ja, jag kan räkna upp hur många som helst. Även borgerliga kommuner, moderatkommuner, har farhågor kring det här, så det är inte fråga om någon missvisande skrämselfpropaganda utan om sanningen. Det har människor ute i Sverige förstått. Tyvärr verkar inte ni på er sida ha fattat hur det här kommer att drabba enskilda människor.

Anf. 85 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag trodde att man i Vänsterpartiet kunde räkna. Tydligt är det inte så.

Om man, som i dag, efter ett år får 64 procent när man blir förtidspensionerad – sådant är ju systemet i dag – och man med förslaget i betänkandet får 75 procent vid förlängd sjukskrivning betyder det för mig att man får ett plus, inte ett minus. Kanske räknar vi på olika sätt. Det som bekymrar är just att man vilseleder med felaktig information.

En parlamentarisk utredning inom sjukförsäkringsområdet innehåller betydligt mycket mer än det som presenteras i det betänkande som vi i dag behandlar. Nog tror jag att en parlamentarisk utredning i allra högsta grad skulle fylla en funktion.

Men med den bukett av olika åsikter som man från oppositionens sida har när det gäller hur ett nytt socialförsäkringssystem skulle se ut torde det ta åtskilliga år innan en sådan utredning kunde presentera ett förslag. Vi vill inte utsätta människor för att så länge vara utsorterade i sjukskrivning och i förtidspension.

Vi vill göra någonting *nu*, och det är precis vad vi gör – bland annat för kvinnor, fru talman! En av de tydliga rehabiliteringsåtgärderna i betänkandet innebär att man ska satsa på evidensbaserad rehabilitering just när det gäller axlar, nacke och rygg. Det är ju precis det som kvinnor ofta är sjukskrivna för, så de om några kommer i första hand att få hjälp tidigare. Det är ju de som mest förekommit i den sjukskrivning och förtidspensionering som i dag finns. Det här alltså verkligen riktat till kvinnor.

Anf. 86 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Ja, Solveig Zander, man upprepar att mycket av det som gjorts inte löser problemen. Då måste jag upprepa min fråga: Vad i förslaget innebär en lösning så att människor faktiskt får sin rehabilitering? Jag undrar alltså om det finns något exempel på att människor i och med det förslag som nu presenteras får ett förstärkt skydd när det gäller att få sin rehabilitering.

Den historiska bild som Solveig Zander målade upp har jag hittills avhållit mig från. Här måste man i stället se framåt. För att ge en riktig bild av historien måste man ha med den kaotiska situationen på området i början av 1990-talet efter en borgerlig regering som inte hade haft det så lätt med att klara ut de här frågorna avseende arbetsmarknaden totalt sett. Det ledde till att väldigt många människor hamnade i situationen att de fick förtidspension. Historien kan vi nog diskutera mycket, men det är inte den som är det viktiga.

Jag skulle vilja ställa följande fråga till Solveig Zander: Vem har det yttersta ansvaret för att människor får rehabilitering, och vad i förslaget här förbättrar situationen för människorna?

Du säger att vi påstår en massa saker. Då måste jag fråga: Har inte Solveig Zander deltagit i den hearing vi haft och tagit del av alla remissynpunkter som inkommit? I hela mitt anförande höll jag mig till att relatera till de synpunkter som organisationer och människor har lämnat till mig antingen personligen eller i form av remissvar. Har Solveig Zander helt och hållet missat den kritik som finns från alla remissinstanser som väldigt brett och på väldigt många punkter har haft synpunkter på det här?

Anf. 87 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag förstår att Socialdemokraterna inte vill se tillbaka och inte vill se varför förslaget finns här och nu. Att inse att man så till den milda grad har misslyckats svider naturligtvis i ett socialdemokratiskt hjärta. Men det är ju det som är skälet till att vi nu faktiskt gör någonting åt sjukskrivningarna och förtidspensioneringarna.

Vem har ansvaret för att rehabilitering ska ske? Ja, då undrar jag: Vem har i dag ansvaret för att rehabilitering ska ske?

Otydligheten i dagens system innebär att man kan vara sjukskriven i ett år utan att någonting hänt. Det måste bero på att ingen i dag har ansvaret för att följa upp varför man är sjukskriven.

Fru talman! Med det förslag i betänkandet som vi i dag ska rösta om får vi tydliga gränser för vem och för när och hur en uppföljning ska ske – detta för att inte någon ska kunna fortsätta att vara sjukskriven utan att åtgärder, rehabilitering, vidtas.

I stället för dagens otydlighet kommer vi från och med den 1 juli i år att ha en tydlighet som gagnar den som är sjukskriven och som möjliggör för den personen att på ett tidigt stadium få hjälp.

Anf. 88 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är mycket riktigt så som Solveig Zander säger: En blomma gör ingen bukett. Men en ros gör det!

Jag skulle återigen vilja ta upp följande. Solveig Zander gick förbi det som i sammanhanget är så viktigt, nämligen detta med fokus på arbetsplatsen. I betänkandet beskrivs väldigt tydligt det ansvar som arbetsgivarna har i nämnda situation. Ändå kan Solveig Zander inte säga att det är där som det tyngsta ansvaret ligger för att människor ska få hjälp och kunna komma tillbaka. På den punkten får jag över huvud taget inget svar.

Min nästa fundering gäller lite grann den anställningstrygghet som Solveig Zander säger inte blir sämre. Men hur ska människor efter 180 dagar kunna få sin ersättning från a-kassan om de fortfarande är anställda – kan Solveig Zander förklara för mig hur det ska gå till? Jag har tidigare ställt den frågan, men ingen har besvarat den.

Jag skulle också vilja lyfta fram de remissinstanser – bland annat kommuner och landsting – som väldigt tydligt har pekat på att uppemot tiotusen människor riskerar att inte längre få sjukpenning från sjukförsäkringen. Hur ser det ut för de människorna, Solveig Zander? Vart ska de ta vägen? Var ska de få sin ersättning?

De här personerna landar, om det är som remissinstanserna befarar, i det kommunala försörjningsstödet. Då har man inte ens kvar grundtrygghetssystemet, något som Centern i olika sammanhang har bävat för. Då har man inte ens den nivån kvar i sitt försäkringsskydd. Hur ska det alltså gå för de här människorna, Solveig Zander?

Anf. 89 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! En sommarbukett innehåller för mig saker som man kan plocka ute i naturen eller på en äng. Jag kan tänka mig, Kurt Kvarnström, en vildros. Vildros kan man plocka. Den kan mycket väl ingå i en sommarbukett. Så rosor är inte förbjudna i den här sommarbuketten heller.

Det betyder alltså att man måste jobba ihop för att medverka till att det här ska presenteras på ett riktigt sätt och inte bara oriktigt.

Det är precis som Kurt Kvarnström säger, fru talman, att arbetsgivarna har ett tydligt rehabiliteringsansvar. Det har de redan i dag, så det är ingen nyhet. Nyheten är att man kommer att göra avstämningar efter tre månader, och det blir en tydlighet utan like. Det är då som det är han eller hon som har ansvaret. Det är precis som Kurt Kvarnström sade själv. Jag trodde inte att jag skulle behöva upprepa vad som står i betänkandet. Det trodde jag att Kurt Kvarnström hade läst ordentligt.

Sedan frågar Kurt Kvarnström om man får a-kassa om man har sin anställning kvar. Får man a-kassa i dag om man fortfarande har sin anställning kvar? Nej, det får man väl inte. Man får a-kassa om man inte

har en anställning kvar, eller hur? Skulle det bli någon skillnad i a-kassesystemet nu? Nej, det förstår inte jag.

Däremot medverkar vi till att man får vara sjukskriven längre om det finns möjligheter för en person att återgå i jobb och om man kan få rehabilitering. En sjukskrivning är det inte möjligt att bli uppsagd från i dag. Det fordras något annat, fru talman. Så det här är ett bra förslag.

Anf. 90 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Vi har hört mycket statistik här i dag. Jag tänker en del på de individer som finns bakom statistiken. Jag ska berätta om en person. Vi kan kalla honom Lars, fastän han heter något annat i verkligheten. Han är 28 år, han fick förtidspension när han var 22, eller aktivitetsersättning som det kallas. Han har ett lätt psykiskt handikapp men har klarat skolan ganska bra. Men när det var stigande arbetslöshet i början av 2000-talet tillhörde han dem som blev förtidspensionerade. Då fick han inte längre vara med och tävla om de jobb som fanns.

Lars beskriver tillvaron som ganska oinspirerande. Han känner att han har problem men självkänslan. Han är visserligen inte riktigt sjuk, men han har ändå inte ett jobb att gå till när hans grannar går till jobbet på måndagsmorgonen.

Han är inte ensam. Fortfarande är det väldigt många unga som place-ras i förtidspensionering utan att de egentligen på allvar har försökt leva ett aktivt liv. I en tidningsartikel läser vi om en flicka som mobbades i skolan grovt. Skolan misslyckades att stoppa mobbningen. Hon lämnade nian med dåliga betyg och depression. Rehabiliteringen bestod i mediciner-ning, och Försäkringskassan beslutade om förtidspensionering – för-tidspensionering i 20-årsåldern!

Det här är inte några extrema undantag. Ser vi på statistiken över för-tidspensionering av unga, som kallas aktivitetsersättning, ser vi att det i dag är 28 000 unga människor under 30 år som är förtidspensionerade.

Men bakom statistiken finns naturligtvis de äldre också. En annan person som jag talat med kan vi kalla för Eva, hon är 52 år gammal. Hon var långtidssjukskriven på grund av muskelsmärk. Första försöket till be-handling kom efter sju månader. Redan då hade avståndet mellan arbete och sjukskrivning ökat. Det började kännas som ett jättesteg att försöka ta sig tillbaka till jobbet. Osäkerheten att klara av jobbet och rädslan att möta arbetskamraterna, det kanske hade kommit nya arbetskamrater, ökade. Efter två år med passivitet erbjöds hon förtidspension, och hon accepterade det. Hon säger att hon hellre hade velat ha behandling och rehabilitering än långa sjukskrivningar, i alla fall borde hon ha fått för-söka några gånger innan hon gav upp.

Fru talman! Det är alldeles för många i den situationen. De har långa sjukskrivningar, för lite behandling, för lite rehabilitering, och till slut blir det förtidspensionering.

Under Socialdemokraternas regerande blev över en halv miljon män-niskor, 550 000, förtidspensionerade. När alliansregeringen trädde till var 750 000 sammanlagt i någon form av sjukfrånvaro. Över en miljon män-niskor var utanför arbetslivet.

Det döljer sig naturligtvis många mänskliga tragedier bakom statisti-ken. Därför är det en av de allra viktigaste utmaningarna för den nya re-

geringen att komma bort från ett samhälle där så många sjuka människor glöms bort.

Sedan alliansen trädde till har antalet människor utan arbete minskat med mellan 160 000 och 200 000. De insatser som vi i alliansen har gjort för att skapa fler jobb har verkligen gett resultat. Nu går vi vidare och föreslår stora reformer, de största reformerna på årtionden, för att sjuk-skrivna lättare ska komma tillbaka. Det handlar helt enkelt om att skapa en kortare och snabbare väg till ett friskare liv.

Under de tolv år då vi hade en socialdemokratisk regering försvann mycket av den trygghet som sjukförsäkringen egentligen skulle ge. Våldigt många människor förtidspensionerades redan efter tolv månader, och försäkringen var inte inriktad på en snabb rehabilitering. I dag vet vi att experter på sjukdom och rehabilitering säger att ju längre människor är borta från arbetsmarknaden desto svårare är det att komma tillbaka. De som är experter på rehabilitering menar att den egentliga tidsgränsen för de allra flesta är tre månader. Går det mer än tre månader ökar riskerna kraftigt att man aldrig lyckas komma tillbaka.

I Sverige har väldigt många, jag vill säga de flesta, fått vänta upp till ett år eller mer på att få rehabilitering. Det här har varit ett utsorterings-system som gjort att man inte har mött människor med respekt, medkänsla och uppmuntran. Det gamla försäkringssystemet utvecklades mer och mer i praktiken till ett utsorteringsystem. Nu ersätter vi i alliansen det med en aktiv rehabiliteringskedja. Huvuduppgiften blir att hjälpa människor tillbaka till ett friskt liv.

Det blir tidsgränser för när uppföljning och avstämning ska ske, efter tre, sex och tolv månader. Arbetsgivaren ska ha precis samma rehabiliteringsskyldighet som tidigare, men nu ska det inte bara vara på papperet, utan på begäran ska arbetsgivaren redovisa vilka åtgärder som vidtagits. Anställningstryggheten stärks med det här förslaget. Det verkar som om oppositionen har glömt det. Det kommer att läggas fram ett förslag om en ny lag om rätt till tjänstledighet om man vill pröva annat arbete under sjukledigheten.

I stället för att som nu obligatoriskt pröva förtidspensionering redan efter tolv månader kan man få förlängd sjukpenning om arbetsförmågan är nedsatt och om det behövs fortsatt rehabilitering och vård. Det har sagts förut, men jag påminner om det, att den förlängda sjukpenning som alliansen inför har högre ersättningsnivå än förtidspensionen eller sjukersättningen, 75 procent i stället för 64 procent.

I stället för passiva långtidssjukskrivningar och förtidspension satsar vi nu på rehabilitering, företagshälsovård, uppmuntran att komma tillbaka i arbetet.

Min utgångspunkt rent personligen i arbetet med frågor om sjukförsäkring och sjukvård är att vem som helst av oss som sitter här plötsligt kan råka ut för någonting som gör att vi inte kan jobba mer. Oavsett vad man då drabbas av ska man ha en rätt till en rimlig levnadsstandard. Därför är jag glad över att regeringens sjukförsäkringspaket i liberal anda värnar om den grundläggande inkomstryggheten när det gäller ersättning vid sjukdom.

Det blir även i fortsättningen bara en karensdag, det tycker jag är bra, och nivån på sjukpenningen är 80 procent. Dessutom förverkligas det krav som Folkpartiet och de andra borgerliga partierna hade i valrörelsen på en rehabiliteringsgaranti, som innebär att sjukvården ska stå för rehabilitering tillbaka till arbete.

När man blir sjuk ska man veta att man får en pålitlig ersättning, men man ska också veta att man får snabb rehabilitering och att man får nya möjligheter att gå tillbaka till jobbet eller att byta jobb.

Samtidigt som rehabiliteringskedjan skapas satsar regeringen på sjukvård och särskilt på företagshälsovården, som tyvärr i verkligheten har rustats ned de senaste tio tolv åren. 3,4 miljarder avsätter regeringen för det här – ett mycket positivt inslag i budgeten. Det är en stor satsning på att sjukvården ska kunna leva upp till Försäkringskassans krav på snabb rehabilitering. Ingen ska längre behöva vara sjukskriven för att han eller hon inte har fått medicinsk hjälp eller rehabilitering. Särskilt viktigt är det naturligtvis att bygga upp en fungerande företagshälsovård som är nära människorna på arbetsplatsen.

Vi har i dag hört hur oppositionen har utmålat skräckbilder av regeringens politik. Det jag tycker är märkligt är att ni inte har visat upp någon självkritik mot er egen gamla politik.

I och för sig är det intressant att höra invändningar mot ett nytt förslag som kommer, som nu alliansens förslag. Men det hade också varit väldigt intressant att höra vad oppositionen har för förslag för att stoppa den massjukskrivning som ni har lidit av i många år. Vilka förslag har ni för att ändra systemet? Det hade varit ännu intressantare att höra, och då hade det kanske till och med kunnat bli en dialog. Ni säger bara nej, nej, nej, men ni ger inga förslag till förbättringar av ett system som uppenbart inte har fungerat för människor.

Egentligen är det konstigt att ni bara avslår förslagen men inte kommer med några egna. Det har ändå varit en utredning, som har nämnts här, den stora socialförsäkringsutredningen som den gamla regeringen satte till. Den kom bland annat fram till att det behövs tydliga tidsgränser för att människor ska bli hjälpta och för att alla aktörer ska delta aktivt. Som sagt kom även LO fram till det i en rapport så sent som 2007. Men nu verkar det, och det är det som jag tycker är lite tråkigt, inte minst för de människor som vi ska lagstifta för här i Sverige, mer handla om att svartmåla regeringen än att komma med förslag för att hjälpa de sjukskrivna tillbaka.

Vi i alliansen vill se till att alla som kan och vill komma tillbaka till arbetsmarknaden ska göra det. De som ändå inte klarar av det – det kommer naturligtvis alltid att finnas till exempel svårt kroniskt sjuka – ska naturligtvis kunna ha en trygg förtidspension utan några försämringar. Där föreslår vi heller inga förändringar.

Det måste bli slut på att använda förtidspensioneringar som arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Man ska inte längre gömma mänskliga tragedier i fin statistik. Det är helt enkelt dags att bryta utanförskapet för de sjukskrivna, precis som vi har brutit det för de arbetslösa. Det gäller att öppna vägen till ett friskare liv.

Reformerna om sjukförsäkringen, fru talman, syftar helt enkelt till att fler människor ska våga ta ett arbete och att fler företag ska våga anställa.

Därmed yrkar jag bifall till betänkandets förslag och avslag på motionerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Tina Acketoft och Tobias Krantz (båda fp), Gunnar Axén, Mats G Nilsson och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley och Solveig Zander (båda c) samt Lars Gustafsson, Eva Johnsson och Chatrine Pålsson Ahlgren (alla kd).

Anf. 91 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Ja, Ulf Nilsson, det var många floskler i ditt anförande, tycker jag.

Folkpartiet var det parti som för ett antal år sedan väldigt kraftigt drev frågan här i kammaren om att tillsätta en socialförsäkringsutredning, och där blev vi helt överens. Vi var i det läget också väldigt överens om att inkomstbortfallsprincipen om 80 procents ersättning var realistisk. Då måste jag ställa frågan: Varför har inte Folkpartiet drivit dessa frågor? Varför har ni vägrat att komma med våra förslag? Jag tycker att ni borde skämmas när ni inte har tillsatt den här utredningen på två år och ändå står här och avkräver oss ett färdigt alternativ. Vi har ju under lång tid förvägrats att ens föra en diskussion för att komma fram till konkreta slutsatser. Jag tycker att det är lite dålig stil. Ni borde sopa lite grann framför egen dörr innan ni går fram med kritik.

Jag skulle vilja ställa en fråga med anledning av Solveigs Zanders påstående. I mitt anförande sade jag att jag tycker att 180-dagarsgränsen är väldigt skarp. Solveig Zander säger att man inte kan ha en anställning samtidigt som man får a-kasseersättning. Hur ska Ulf Nilsson då förklara 180-dagarsgränsen? Innebär det med automatik att om man klarar ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden måste man mista sin anställning i det företag där man är anställd för att kunna få sin a-kasseersättning?

Anf. 92 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Man får sjukersättning om man har nedsatt arbetsförmåga. Man får alltså sjukpenning om man är sjuk och a-kasseersättning om man är arbetslös. Om man är frisk och börjar arbeta på ett företag men så småningom blir arbetslös, får man naturligtvis inte sjukpenning, utan då får man a-kasseersättning. Det är inte så konstigt. Vi skiljer helt enkelt på det så att om man är sjuk får man sjukpenning, men är man frisk får man inte sjukpenning. Det är ganska enkelt och konsekvent.

Däremot ökar vi möjligheterna att vara tjänstledig från det ordinarie arbetet för att prova på annat arbete utan att riskera att mista det ordinarie arbetet. Det finns olika typer av undantag. Rätten att ha kvar anställningen förlängs, och man väntar med en prövning mot hela arbetsmarknaden beroende på hur det ser ut med möjligheterna till rehabilitering och så vidare. Det blir inga förändringar i lagen om anställningstrygghet, utan tvärtom ökar anställningstryggheten med rätten till tjänstledighet.

Socialförsäkringsutredningen vill vi nog alla ha. Den är stor och berör väldigt många principiella frågor. Men en socialförsäkringsutredning skulle inte lösa de konkreta dagsaktuella problemen med masssjukskriv-

ningar och mängder av människor i förtidspension. Det här är konkreta förslag i dagens situation. En utredning som kanske ska diskutera hur sjukförsäkringen ska ligga i statsbudgeten och vilka principerna ska vara i förhållande till andra försäkringar är en mycket större sak som inte skulle ha löst dagens problem om vi redan hade satt i gång en sådan utredning. Men vi välkomnar naturligtvis diskussionerna om en sådan utredning.

Jag tycker att inkomstbortfallsprincipen är viktig i grunden och att man får 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Folkpartiet vill gärna ha en höjning på sikt. Men vi tycker inte att det är mest prioriterat i dag, när vi har så många i utanförskap, att höja ersättningen för dem med högre inkomster.

Anf. 93 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tror att förklaringen av 180-dagarsgränsen blev ohållbar, Ulf Nilsson. Förslaget är väldigt konkret på den här punkten. Den som bedöms ha en förmåga att få ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden har inte längre rätt till sjukpenning. Det står ordagrant i förslaget. Det innebär att man är hänvisad till a-kasseersättning. Men den kan man inte få om man har kvar sin anställning i företaget. Där tycker jag att det finns anledning att läsa på vad förslaget egentligen innebär.

Ulf Nilsson beskrev i sin inledning väldigt tydligt situationen för en 28-årig person. Vi införde något som kallades aktivitetsersättning som var tidsbegränsad. Vi gjorde i samma andetag en annan viktig sak; vi tillförde mer resurser för att personer inom Försäkringskassan skulle kunna hjälpa de här människorna att hitta en meningsfull anställning. Vad tillför Ulf Nilsson med det här förslaget när det gäller att stödja och hjälpa människor tillbaka och att hitta arbetsplatser? Arbetsförmedlingen sade väldigt tydligt vid utfrågningen att det är väldigt svårt att hitta arbetsplatser för människor som är sjuka och har vissa begränsningar. Hur ska det gå till? Arbetsförmedlingen får inga mer resurser för att klara det. Men det är tydligt att efter 180 dagar kommer ett antal personer, säger man i alla remissvar, att hamna i en situation där man hänvisas till Arbetsförmedlingen. Hur ska de här personerna med det förslag som Ulf Nilsson står bakom få hjälp att komma vidare och hitta sin tillvaro på arbetsmarknaden?

Vi införde 2003 deltidssjukskrivning som en viktig del. Vi pekade på att det är det friska som ska ses. Möjligheten till deltidåtergång till arbetsmarknaden är mycket viktig för att snabbt komma tillbaka. Men vad händer med människorna med det förslag som nu ligger?

Anf. 94 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker fortfarande att det inte är så svårt att skilja på om en människa på grund av sjukdom inte kan arbeta eller om man inte kan arbeta på grund av man är arbetslös och inte har hittat ett jobb. Är man sjuk och på grund av nedsatt arbetsförmåga inte kan arbeta ska man ha sjukpeng. Är man frisk och kan arbeta men inte har fått tag på något arbete ska man ha a-kassa. Det är huvudprincipen. Regeringen har satsat väldigt mycket på att få in människor på arbetsmarknaden med alla dessa olika nystartsjobb, nyfriskjobb, instegsjobb och så vidare. Det har gett en mycket positiv effekt. De insatserna fortsätter.

Vi får inte glömma när det gäller resurser, som Kurt Kvarnström talar om, att företagshälsovården och sjukvården i största allmänhet kommer att ha stor betydelse för att hjälpa människor tillbaka till arbetsmarknaden. Där har vi en satsning på 3,4 miljarder på tre år. Vi har redan hört nämnas hur regeringen kommer att gå ut aktivt och samarbeta med kommuner, landsting och företag för att bygga upp en företagshälsovård. Det är väl verkligen att lägga resurser på en kortare väg till ett friskare liv.

Anf. 95 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag börjar där Kurt Kvarnström stannade. Jag blir förvirrad när Ulf Nilsson talar om ett förslag om företagshälsovården och hur den ska få rätt att arbeta med första linjens sjukvård. Men det står inte i detta förslag. Det här är inget konkret förslag som handlar om det. Det här heter *En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete*. Det handlar om tidsgränser.

Folkpartiet talade i sitt inledningsanförande om individer bakom statistiken. Ändå avslås det förslag som handlar om individens möjlighet och rättighet att begära avstämningssamtal. Hur menar då Folkpartiet att man tänker på individen?

Får Lars som du berättade om i din inledning ett jobb för att tidsgränserna ändras, Ulf Nilsson? Var är de socialliberala folkpartister som brukar tycka att det är viktigt att individen ska ges rättigheter, till exempel att begära avstämningsmöten?

Fatima är förskollärare. Hon har fått ett komplicerat benbrott som tar lång tid att läka. Efter tre månader kan hon kanske ta ett annat jobb hos kommunen. Men enligt de regler som står på s. 70 i propositionen har hon inte rätt till rehabilitering eftersom det anses att hon kan ta ett annat jobb hos den arbetsgivaren.

Vi har brist på förskollärare i landet. Vore det inte bra om hon kunde komma tillbaka i jobb som förskollärare?

Anf. 96 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det vi genomför nu är en aktiv handlingsplan. I dag finns det i det gamla systemet, som har funnits de senaste 10–15 åren, en sjustegsmodell. Jag tror ingen här kan räkna upp dessa sju steg. Det har inte så stor betydelse, för i verkligheten har flertalet människor som har varit sjukskrivna aldrig kommit längre till steg ett.

Vi inför tre tydliga steg med krav på avstämningar, krav på redovisning av vad arbetsgivaren har gjort för att anpassa arbetsplatsen och krav på redovisning av hur rehabiliteringsarbetet har fungerat. Samma arbetsgivaransvar för rehabilitering finns kvar i enlighet med arbetsmiljölagen som finns i dag. Skillnaden blir att Försäkringskassan aktivt kommer att pröva hur rehabiliteringsarbetet går, till att börja med minst tre gånger under en period på tolv månader. Det stärker individens rätt till rehabilitering. Dessutom ökar vi, som sagt, individens rätt att pröva på annat arbete.

När det gäller resurser som Gunvor G Ericson menade inte hörde till detta är det rätt att det är en budgetproposition som gör att det kommer 3,4 miljarder till sjukvård och företagshälsovård. Men det måste ändå vägas in i sammanhanget. Samtidigt som vi satsar på att arbetet kring den

sjukskrivne ska vara aktivare och att inga människor ska glömmas bort tillför vi resurser i vården så att vården kan ställa upp med den rehabilitering och behandling som görs. För säkerhets skull finns, som Gunvor G Ericson vet, undantag där man kan få förlängda perioder för att man väntar på en avgörande behandling – om sjukvården ändå inte skulle hinna med.

Resurserna spelar naturligtvis roll. Hade vi bara satt upp tidsgränser men inte gett sjukvården rejäla resurser för att arbeta med de sjukskrivna hade det kanske inte fungerat lika bra. Nu tänker vi både på det och på själva grundprincipen för hur Försäkringskassan ska jobba. Som helhet stärks individens rätt både till att söka arbete och till att få rehabilitering och vård.

Anf. 97 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Problemet, Ulf Nilsson, är att de 3,4 miljarderna inte är nya friska pengar. En del av dem är rehabiliteringspengar som förut fanns hos Försäkringskassan för att köpa rehabilitering. De förs nu över till sjukvården.

I budgetpropositionen står det att den 1 juli ska det finnas ett avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om hur detta ska fungera. Delvis presenterades det i går att det skulle finnas ett sådant avtal klart, men när det gäller företagshälsovårdens möjlighet att erbjuda första linjens sjukvård är det inte klart. Jag hade kontakt med landstingskolleger i mitt hemlän Sörmland så sent som i går. De har ingen aning om hur detta ska kunna fungera från den 1 juli.

Sjukskrivningstalen sjunker. Försäkringskassan redovisade i samband med den hearing vi hade i socialförsäkringsutskottet för någon månad sedan att de kommer att fortsätta sjunka även om vi inte genomför just det förslag som ni vill ha. Varför då rusa fram i stället för att ha den breda parlamentariska utredning som vi en gång var överens om? Prioriterar Folkpartiet inte längre breda parlamentariska lösningar?

Jag har också en fråga om detta med människor. Jag vet att folkpartister brukar lyfta fram individen och människans rättigheter. Inom folkhälsoforskningen är det jättetydligt att otrygghet är en riskfaktor. Håller inte Folkpartiet med om att det är viktigt att bygga förslag på folkhälsovetenskaplig forskning?

Anf. 98 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Otrygghet är en faktor som är negativ även för hälsan. Människor är mer trygga när det är lätt att få jobb och när man inte fastnar i utanförskap. Det vi har sett sedan alliansen trädde till är att fler människor har gått från utanförskap till arbete. Därmed minskar också otryggheten – precis som för övrigt löneskillnaderna, men det är en annan sak. Det finns ingen anledning att inte gå vidare med det och öka insatserna så att de som på grund av sjukdom och långvarig sjukfrånvaro har varit borta från arbetsmarknaden ska få lätt att komma tillbaka.

Det vi genomför nu är ett led i den politik som påbörjades 2006 för att fler människor ska gå från utanförskap till arbete.

Utredning om en genomgående reformering av socialförsäkringssystemen ser jag, som många andra, fram emot. Men den skulle inte lösa de problem med mängder av till exempel onödigt förtidspensionerade som

vi har i dag. Därför tycker jag att det är en annan fråga. Hade vi satt till den, vilket vi kanske kan beklaga att vi inte har gjort, hade den inte föreslagit något som förändrade vardagen för alla de människor som fortfarande går och väntar på behandling och befinner sig i nuvarande systems förstasteg och inte har fått några möten, några uppföljningar och någon rehabilitering fast de har varit sjukskrivna i över ett år. Det är de människorna vi tänker på nu, och det är därför vi gör aktiva insatser.

Anf. 99 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att citera ur Folkpartiets valmanifest för valet 2006. "Folkpartiet slår vakt om heltäckande socialförsäkringar som ger bra inkomstbortfall vid sjukdom, skador och så att man hinner hitta ett nytt jobb om man blir arbetslös. --- Om en alliansregering i enlighet med Bankerydsöverenskommelsen sänker taket i sjukförsäkringen 2007 bör det återställas när kostnadsläget i försäkringen är under kontroll, vilket enligt vår bedömning kan vara redan 2008."

I stället för att försöka hålla det man lovat har Folkpartiet gått med på en ytterligare sänkning och försämring av inkomstbortfallet år 2008.

Ulf Nilsson och även dina borgerliga kamrater har flera gånger här i debatten upprepat att det gäller 80 procent av inkomsten, SGI. Det står även i propositionen. Men det är inte sant. Någon sade att vi borde hålla oss till fakta härinne. Faktum är att det är 77,6 procent som man får ut om man är sjuk.

Jag undrar hur det kan vara förenligt med Folkpartiets politik och valloften att sänka ersättningsnivåerna. Dessutom kommer de här 77,6 procenten att sänkas ytterligare till 72,3 för exempelvis cancersjuka och hjärtsjuka. Hur kan ni vara med på att sabotera sjukförsäkringen?

Anf. 100 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det senaste påståendet förstår jag inte riktigt var Lise-Lotte Olsson fick ifrån. Det är tvärtom så att de som har särskilt allvarliga sjukdomar, bland annat vissa tumörsjukdomar och så vidare, kommer att få den högre förlängda sjukpengen i obegränsad tid.

Ersättningsnivån på sjukpeng är helt enkelt 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten baserat på vad man har tjänat de senaste tolv månaderna. Det är den lösning vi har valt, och den täcker ganska bra.

Folkpartiet tycker fortfarande – och den principiella uppfattningen står jag för – att när det är ekonomiskt möjligt bör man pröva att räkna upp taket så att även de med högre inkomster får 80 procents ersättning. Däremot tycker vi inte att det är den första prioriteten att göra i dag, när vi har de problem med så hög sjukfrånvaro som vi har. Då kanske vi inte först och främst ska tänka på att människor i de inkomstklasser som LiseLotte Olsson och jag själv befinner mig i får en högre ersättning. Det får bli nästa steg i prioriteringsarbetet.

Det är förresten rätt märkligt att Vänsterpartiet å ena sidan tydligen, som det låter nu i alla fall, kämpar hårt för att förbättra sjukersättningen för höginkomsttagarna, å andra sidan röstar nej till alla förslag om sänkta skatter för låginkomsttagare som alliansen lägger fram.

Anf. 101 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag får börja med att säga som Ulf Nilsson: Det sista förstod jag inte. Vi måste ha varit i olika världar. Det här stämmer inte alls med verkligheten.

Det handlar om att man ska sänka ersättningsnivåerna exempelvis för cancersjuka och hjärtsjuka. En hjärtsjuk som får hjärtinfarkt tillhör inte dem som ska få den höjda sjukpenningen. Det måste vi vara överens om.

Det handlar inte om 80 procent. Det handlar om 77,6 procent i och med att ni har sänkt beräkningsgrunden från 100 procent till någonting med 97 procent. Jag kan det inte i huvudet, men det blir i alla fall 77,6. Det är sanningen, och den tycker jag att man ska hålla sig till. Det handlar om det. Om man dessutom får sänkt ersättningsnivå, som de 700 000 människorna kommer att få, blir det ännu mindre.

Jag skulle vilja ha svar på hur det går ihop med det Folkpartiet lovade i valet – att ni skulle värna sjukförsäkringen. Ni har varit med om att slakta den. Om ni trycker på ja-knappen i dag, eller om det blir i morgon, har ni varit med om att skrota det välfärdssystem som vi har byggt upp under så många år i Sverige. Hur får ni ihop det med Folkpartiets liberala syn?

Anf. 102 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Vi värnar inkomstbortfallsprincipen just därför att vi fortsätter med det system som gör att man får 80 procent av den inkomst man har haft. Den som har haft högre inkomst får mer i sjukpeng än den som har haft lägre inkomst. Det är bortfallsprincipen.

Beräkningsgrunden kan man diskutera. Vi har kommit överens om att räkna på det historiska – hur mycket man har tjänat under de senaste tolv månaderna. Det pågår en utredning som ytterligare ska precisera det. Det är dessa faktorer som LiseLotte Olsson talar om.

Jag vet inte om LiseLotte Olsson är läkare. Jag är inte läkare, så jag ska inte gå in på att bedöma någon typ av diagnoser och så vidare. Men det är väldigt många människor som kommer att få bättre ersättning med vårt system i och med att man inte obligatoriskt prövas för förtidspensionering, som vi talade om. Ganska många människor kommer att få fortsätta på 75 procent i stället för 64 procent, som man drabbas av i dag.

Anf. 103 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Det kändes glädjande att i morse motta ännu ett tack från en orolig svensk som vilseletts av desinformationen om betänkandet. Personen i fråga hade bibringats uppfattningen att hon skulle mista sin ersättning den 1 juli.

När man inträder i debatten vid denna tidpunkt har många frågeställningar och uppfattningar ventilerats i flera omgångar. Det som slår en är hur anmärkningsvärt fort man blir historielös och hur svårt det är att reflektera över den historia man själv har varit med om att skapa.

I detta fall gäller det alla de människor som inte har fått en rimlig chans till egenförsörjning och möjlighet att återgå till ett arbete utifrån sina egna förutsättningar. Det är nedslående att notera hur de som har innehaft regeringsmakten och de som har stött regeringen under årtionden inte vill påta sig ansvaret för det stora misslyckande som den förda politiken inom sjukskrivning och rehabilitering har resulterat i.

För att bara ge en kortfattad beskrivning, som vi delvis har hört här tidigare, av den förda politiken kan nämnas att 2006 var ofattbara 550 000 svenskar parkerade i sjuk- och aktivitetsersättningar. Det var hela 140 000 fler än tio år tidigare. Från år 2000 till 2006 ökade antalet beviljade sjuk- och aktivitetsersättningar för personer mellan 20 och 29 år, det vill säga många av dem som var barn i början av krisen på 90-talet, med hela 70 000. Detta skedde utan att den förra socialdemokratiska regeringen vidtog konkreta åtgärder.

Ovanpå detta låg Sverige i topp när det gäller antalet långa sjukskrivningar. År 2004 var det över 400 000, varav 80 100 var längre än ett år. Detta borde ha slagit larm hos de allra flesta. Ett kapitalt misslyckande är den enda rätta beskrivningen. Därför är det beklämmande att konstatera hur oppositionen istadigt kramar ett system som har svikit så många människor och vars brister är uppenbara även för dem som inte gärna vill se.

Fru talman! Den socialförsäkringsutredning som den förra regeringen tillsatte kom till den talande beskrivningen av den rådande situationen när man ansåg att de långtidssjukskrivna hade parkerats i ett utanförskap och att försäkringsmässigheten i det rådande systemet var praktiskt taget obefintligt. Det vore oansvarigt av en alliansregering att inte ta itu med bristerna och lägga fram förslag som avser att bryta med rådande missförhållanden.

Många av de förslag som betänkandet innehåller kan härledas från Socialförsäkringsutredningens slutsatser och tankegångar. Försäkringsmässighet, tydliga tidsgränser, satsning på rehabilitering, utbyggd företagshälsovård och ökad koppling till arbetsmarknaden är bara några av förslagen.

Regeringens proposition ger klara och tydliga definitioner av de olika processerna inom sjukskrivning, rehabilitering och en arbetslinje. De tre stegen i sjukskrivningsprocessen är en ordning för att sjukskrivna i ett tidigt skede ska kunna få hjälp till en återgång i arbete och inte i onödan behöva genomgå en lång utdragen sjukskrivning utan åtgärder.

Tvärt emot vad som hävdas i debatten är detta ett stöd för de sjukskrivna och inte en utsortering. Det finns redan tiotusentals människor som onödigtvis utsorteras av ett misslyckat system som har pågått alldeles för länge.

Det har förts en märklig diskussion om ersättningsnivåer där det i dag gällande regelverket innebär att Försäkringskassan ska utvärdera om en person efter tolv månaders sjukskrivning ska erhålla sjukersättning med 64 procent av inkomsten. Detta jämförs med förslaget om 75 procent vid förlängd sjukpenning, och man försöker hävda att 75 procent i ersättning skulle vara sämre än 64 procent. Motsvarande resonemang förs om förslagen om satsningar på rehabiliteringskedjan med 3,4 miljarder under tre år jämfört med tidigare årliga nettoanslag på rehabilitering med 90 miljoner kronor. Det är alltså 270 miljoner kronor. Att sedan Försäkringskassan utbildar 3 000 särskilda coacher för att handlägga långvariga sjukfall nämns givetvis inte. Inte heller nämner man att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen försöker samordna sina verksamheter, vilket också framgår av propositionen.

Förslagen i betänkandet måste ses som en del i en sammanhängande politik med förslag på anslutande politikområden som arbetsmarknadspolitik och socialpolitik. Satsningar på förbättringar av hälso- och sjukvården är en viktig del i rehabiliteringskedjan, liksom nystartsjobb som underlättar för människor med funktionshinder exempelvis att etablera sig på arbetsmarknaden. Möjligheter för personer med sjuk- och aktivitetsersättning att prova på arbete utan att riskera sin ersättning är ytterligare ett exempel på alliansregeringens breda anslag för att motverka människors utanförskap. De utökade möjligheterna till Finsam som bör tillvaratas på lokal nivå som en viktig del i att hjälpa människor med komplexa livssituationer till ett arbete bör givetvis också nämnas.

Fru talman! Under de tio år jag har haft förmånen att representera Kristdemokraterna i denna kammare har jag kunnat notera motsvarande omfattning av vilseledande information, oseriösa aktioner hos intresseorganisationer och ogrundad ryktesspridning. Avsikten med dessa ageranden kan endast bero på en medveten vilja att oroa människor i redan svåra situationer.

Denna låga nivå när det gäller att försöka vinna gehör för sina uppfattningar är inte värdig en demokrati. Lågvattenmärket får vi höra av LiseLotte Olsson i denna debatt. Hon börjar dra in människor som vill lämna jordelivet för egen hand. Sådant undanber jag mig att höra från denna talarstol!

Syftet med större förändringar av försäkringssystem är inte sprungna ur några hugskott utan grundar sig i ett verkligt behov av förändringar. Det är omtanken om människor och viljan att förhindra att de fastnar i ett onödigt och passivt utanförskap som driver oss kristdemokrater. Vi vill skapa nya möjligheter som motverkar att fler människor hamnar i utanförskap och att de som är utanför kan komma in igen. Kristdemokraterna vill hellre att fler ska komma in än att alla ska vara utanför.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Eva Johnsson, Désirée Pethrus Engström och Chatrine Pålsson Ahlgren (alla kd), Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley och Solveig Zander (båda c) samt Tina Acketoft, Tobias Krantz och Ulf Nilsson (alla fp).

Anf. 104 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja få ett enda exempel på, Lars Gustafsson, var man förbättrar rehabiliteringen i det förslag som finns. Lars Gustafsson har valt att prata väldigt mycket om det som inte finns i det här förslaget. De 3,4 miljarderna finns över huvud taget inte i detta förslag, och det är ett stort frågetecken för om de finns över huvud taget.

Vad jag relaterar till är att den en och en halv miljard som varit mycket viktig för Försäkringskassan som använt pengarna för att människor faktiskt ska över huvud taget få någon rehabilitering – dessa tar ni bort. Vad ersätts det med?

Lars Gustafsson, vad händer efter den förlängda sjukpenningens 550 dagar för dessa människor? Vilken ersättning får de då?

Förslaget innehåller konkret inte en enda krona. Ändå står Lars Gustafsson med flera här och påstår att det finns 3,4 miljarder kronor i förslaget. Det tycker jag att man på något sätt skulle bevisa. Jag kan nämligen inte hitta en enda krona i förslaget.

Jag var inne på det tidigare, men arbetsmiljölagstiftningen är väldigt tydlig. Jag tycker också att den är bra beskriven i förslaget. Min fråga till Lars Gustafsson är: Tycker Lars Gustafsson att arbetsmiljölagen i dag fungerar på ett bra sätt på våra arbetsplatser?

Anf. 105 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Det skulle vara förmätet av mig att tala om för Kurt Kvarnström vilken budgetprocess vi har i riksdagen eftersom han har varit med om många. De ekonomiska förslagen kommer i budgeten. Vi får vänta, tror jag, till i september. Då kommer vi att se dessa förslag. Det står tydligt och klart definierat att det kommer att avsättas pengar till detta.

Kurt Kvarnström ville ha ett konkret exempel: Efter tre månader är arbetsgivaren skyldig att lämna ett intyg om den anställdes situation på arbetsplatsen. Det var ett exempel.

Läkarstöd som också kommer att utarbetas kommer att användas för att korta sjukskrivningar, vilket också kommer att hjälpa dessa personer. I hearingen fick vi också höra från Svenskt Näringsliv att det inte finns något förändrat ansvar för arbetsmiljö och anpassning, så jag förstår över huvud taget inte varför den frågan kommer upp.

Till detta vill jag också tala om att när denna tid har löpt ut finns det en jobb- och utvecklingsgaranti som väntar de människor som har arbetsförmåga. De som inte har någon arbetsförmåga kommer precis som i dag i så fall sannolikt att få en sjuk- eller aktivitetsersättning.

Det var svar på frågorna.

Kurt Kvarnström talade i ett tidigare inlägg om att han inte kände till några underlag för Socialdemokraterna att lämna något beslut, men jag kan överlämna den utredning som ni själva tillsatte.

Anf. 106 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag kunde förvänta mig det här svaret, men jag har aldrig uppfattat att ett intyg från arbetsgivaren är en rehabiliteringsåtgärd. Men Lars Gustafsson har tydligen uppfattningen att om arbetsgivaren skriver ett intyg om att en viss person inte kan ges arbete med dessa förutsättningar på grund av sjukdomen som personen har, då är det en rehabiliteringsinsats. För mig är det ett intyg – ett intyg för att, i en del fall, i förlängningen mista en anställning.

Det här blir väldigt tydligt när man läser remissvaren. Bland annat Svenskt Näringsliv skriver tydligt att man gärna vill slippa ett fortsatt ansvar för de anställda om det bedöms att de efter sex månader klarar ett annat arbete på den ordinarie arbetsmarknaden. Hur ser Lars Gustafsson på det?

Min nästa fråga föranleds av det svar jag fick: Vad är det för sjukdomar som ger en förlängning med 550 dagar? Vad får man för ersättningsnivå efter dessa 550 dagar? Vad är ersättningen för jobb- och utvecklingsgarantin?

I det förslag vi i dag diskuterar finns alltså ingenting som handlar om det vi nu pratar om – ingenting!

Prot. 2007/08:122
4 juni

Anf. 107 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Svaret på den sista frågan är 65 procent; 1 procent mer än man hade fått om man hade blivit sjukskriven efter 364 dagar. Skillnaderna är att man får ytterligare ett och ett halvt år på sig med möjlighet att återgå till arbetsmarknaden jämfört med nu gällande regler.

Det avstämningskrav som finns från Försäkringskassan nu, att efter tre månader samråda med arbetsgivaren och den sjukskrivne om arbetssituationen för att om möjligt återgå till arbete, är att tidigarelägga en process som tidigare har tagit många fler månader. Det är det som är poängen med det hela.

Samtidigt måste man också komma ihåg att det viktiga framför allt är hur sjukvården organiserar sig, att de inte har för långa vårdgarantitider exempelvis, och att man förstärker vårdgarantin så att man kan få vård i angränsande områden om man nu skulle bo där ens landsting inte uppfyller kraven. Det tycker jag är det stora och viktiga, och det kanske är det som Socialdemokraterna skulle fundera över: Hur ska man utveckla primärvården för att tidigt möta människor? Den frågan ligger hos socialutskottet, vilket Kurt Kvarnström vet mycket väl, och de debatterar inte här i dag. Så det får vi ta i en annan omgång.

När det gäller jobb- och utvecklingsgarantin kommer de förslagen senare i höst, likaså de ekonomiska förutsättningarna, och jag tycker att vi kan vänta med debatten till dess.

Anf. 108 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Man kan undra vad de folkhälsopolitiska perspektiven är i den här propositionen – handlar det bara om riskfaktorer eller handlar det även om att förebygga och främja hälsa?

Om Kristdemokraterna verkligen brydde sig om att fler ska komma i jobb, hur medverkar då de här tidsgränserna till att få jobb när det inte är tre jämbördiga parter, alltså individ, arbetsgivare och försäkringskassa? Anser Kristdemokraterna att den enskilda individen ska ha rättigheter och vissa avstämningpunkter, till exempel ett avstämningsmöte? Var är de kristdemokrater som värnar sjuka människors värdighet? Ni brukar ju prata om detta.

Jag nämnde tidigare, i mitt replikskifte med Folkpartiet, Fatima som är förskollärare och som fått ett komplicerat benbrott. Enligt s. 70 i propositionen ska hon inte ha rätt till ytterligare rehabiliteringsersättning om hon efter tre månader kan återgå till annat arbete. Vad ska hon göra? Behöver inte samhället hennes kompetens som förskollärare längre?

Anf. 109 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Som svar på den sista frågan kan jag läsa ur den proposition som det här handlar om. Det står så här under rubriken Partiell arbetsoförmåga: ”Om det däremot är stor sannolikhet att den försäkrade kommer att kunna återgå i arbete i tidigare omfattning kan de särskilda skäl som angivits ovan bli tillämpliga, även i de fall återgången i arbete sker genom successiv upptrappning av arbetstiden.” Alltså får man möj-

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

lighet att gå tillbaka till sitt jobb. Jag kan inte förstå vad det är för problem med det.

Ibland låter det som om de här påståendena innebär att man intelligensbefriar folk på Försäkringskassan. Det känns inte riktigt bra. Jag tror att man inser att om människor kan återgå till och fungera i ett arbete kommer man givetvis att se det från början. Tidsgränsen finns just för att den sjukskrivne ska veta att det finns gränser för när Försäkringskassan är skyldig – inte som det var tidigare, då det var 8 procent som fick ett avstämningsmöte – att ha ett samtal med de berörda. Det finns också krav på att arbetsgivaren måste delta i detta.

Det visade sig på hearingen att det största hotet för människor på arbetsmarknaden vilar över den som är kvinna och anställd inom offentlig sektor, för det är de som är de allra flesta bland de förtidspensionerade. Jag tycker det är väldigt allvarligt att de offentliga arbetsgivarna inte tagit sitt ansvar. De har väl ändå rehabiliteringsresurser, de som har dem på sin egen arbetsplats!

Anf. 110 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Nej, Lars Gustafsson, så här står det på s. 70: ”Rehabiliteringsersättning som syftar till att förkorta sjukfallet eller att häva arbetsförmågans nedsättning bör inte utges efter det att den försäkrade har haft nedsatt arbetsförmåga i 90 dagar om den försäkrade utan arbetslivsinriktad rehabilitering kan återgå i annat arbete hos arbetsgivaren.” Jag tycker att det är ganska solklart. Den oro som det medför hos den enskilda individen – på vilket sätt förbättrar den läkningsprocessen?

Man ska veta, säger Lars Gustafsson, vilka tidsgränser som gäller. Ja, det är bra med tydlighet. Men det vore väl också lämpligt att individen då också fick möjlighet att överklaga och fick möjlighet och rätt att begära ett avstämningsmöte om det nu är så att det som borde ske inte sker. Det finns det inget förslag om i det här.

Som jag också tidigare har tagit upp är det ju så att inom folkhälsovetenskaplig forskning är otrygghet en riskfaktor. På vilket sätt vill Kristdemokraterna undanröja denna riskfaktor så att det i stället kan bli ett förebyggande arbete och ett salutogent perspektiv som gör att människor kan känna att det finns ett trygghetssystem som träder in om man av ett eller annat skäl råkar bli sjuk?

Anf. 111 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vill upplysa om att Gunvor G Ericson läser på fel sida. Detta står på s. 69. Nu kan vi lämna det därhän.

Det är så här att det blir ett avstämningsmöte genom att man har de här tidsgränserna. Vill man sedan utveckla detta därför att det finns ett behov hos arbetsgivaren gör man detta. Jag förstår inte riktigt hur man tänker sig. Tror Gunvor G Ericson att det är på papperet som avstämningsmötet görs? I så fall hade de ju varit genomförda, men det var 90 procent som aldrig gjordes, och det var det som var problemet.

Det är ju så att för att en lag ska vara verksam måste den kunna fungera. Det räcker inte att vi stiftar alla de här lagarna här om de inte fungerar.

Den sjukskrivne bedöms ganska tidigt. Man måste läsa hela propositionen i sitt sammanhang och inte rycka loss några sidor som vissa sekter gör. Man måste förstå sammanhanget. Sammanhanget är att om det över huvud taget är realistiskt att man återgår till den egna arbetsplatsen kommer det att vara prioritet ett. Inte kommer Försäkringskassan att lägga enorm energi på att hitta andra arbetsplatser för människor som kan gå tillbaka till ett jobb, även om det skulle dröja en eller två månader! Det är därför vi har hela den förlängda sjukskrivningsprocessen.

Jag kan inte förstå hur man kan resonera som Gunvor G Ericson, men det är som sagt var att intelligensbefria sjukvårdens personal. Det tycker jag är ganska tråkigt, faktiskt.

Anf. 112 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Lars Gustafsson sade att det som vi säger i dag är otroliga, missvisande yttringar från intressegrupper. Ja, det är intressegrupper. Det är alldeles rätt. Det är Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, som säger att väldigt många av deras medlemmar kommer att bli arbetslösa och samtidigt utförsäkrade, och man är väldigt orolig för vad som kommer att hända. Det är Samhall, som säger att man kommer att ha svårt att ta emot de här människorna. Man ser att de snäva tidsgränserna kommer att göra det väldigt svårt för redan utsatta människor. Storstockholms Diabetesförening säger ungefär samma sak.

Det är också Kristdemokraternas lokalavdelning i Ulricehamn som varnar för att ”ett stort antal människor kommer att hamna utanför vårt trygghetssystem. Man kan inte vara så blåögd att tro att det är endast ett fåtal människor som detta kommer att beröra. Det finns ett antal sjukdomar som varar över tid men där arbetsförmågan ej är varaktigt nedsatt så man uppfyller kravet för permanent ersättning. Det kan vara kombination av olika sjukdomar, det kan vara psykisk ohälsa där behandlingsinsatserna kommer att ta tid men där den enskilde på sikt kan komma åter för att bara nämna något. Vi kan ej förstå hur detta synsätt är förenligt med kristdemokratisk politik att värna den lilla människan.”

Lars Gustafsson säger fortfarande att det handlar om intressegrupper som far med missvisande påståenden. Eller finns det någon sanning i all denna oro, som även den kristdemokratiska lokalaföreningen visar?

Anf. 113 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag syftade på den största intresseorganisationen, som skickar brev till vissa ledamöters grannar. Det var den jag syftade på.

Till LiseLotte Olsson kan jag säga att jag har svarat den här kristdemokratiska lokalavdelningen.

Man måste se till rimligheten. Är det rimligt att man går sjukskriven i sex år? Ska en sjukskrivning vara i sex år? Det var det som visade sig när man undersökte hur länge folk varit sjukskrivna efter tolv år i redovisningen jag lämnade. Det gällde 80 000 personer, och det var flera tusentals personer som hade varit sjukskrivna i sex år. Då måste det vara något fel, för ingen föreskriver att man ska ha en tidsgräns på sex år. Någonstans är det alltså fel.

Sedan vet vi också att det inte finns några tidsgränser för dem som har riktigt svåra sjukdomar i det här förslaget, utan man får 80 procent

hela vägen ut om det skulle vara så att man har livslånga, allvarliga sjukdomar. Vi behöver inte nämna dem vid namn här.

Processen handlar om incitament till att gå tillbaka till arbete. Om man inte tror på incitament ska man inte förespråka någon karensdag. Man ska inte förespråka någon försäkringsmässighet, för man tror ju på människors inneboende kraft och vilja att osjälviskt liksom drivas tillbaka till någonting. Så enkelt är det inte. I alla försäkringssystem har vi vissa karenser. Det är därför vi har ett tak i sjukförsäkringen och i föräldraförsäkringen: Det ska vara en försäkringsmässighet. Vänstern måste inse att man måste ha det i alla system.

Jag känner inte till något parti som förespråkar någon gränslöshet när det gäller försäkringsskydd. Därför borde frågan vändas mot LiseLotte Olsson: När ser Vänsterpartiet att man ska ha någon gräns? Ska det aldrig vara någon gräns? Ska man kunna vara sjukskriven i 50 år?

Anf. 114 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, det är inte värdigt att gå sjukskriven så länge, det är det inte. Det är någonting som har brustit i tidigare system, och jag har hållit med om att det inte har varit bra.

Men det är inte heller rimligt och människovärdigt att kasta ut en människa från det sociala trygghetssystem som vi har i dag. Det kommer att hända att människor har rätt till varken arbetslöshetsersättning eller sjukpenning utan är hänvisade till kommunernas socialtjänst. Det har ju flera remissinstanser varnat för. Det tycker inte jag är människovärdigt.

Människor måste ha en ekonomisk trygghet, veta vad som ska gälla och veta att man klarar av att försörja sig själv. När ni kristdemokrater trycker på knappen under voteringen kommer ni att göra att de människor som redan är utsatta hamnar i ett mycket sämre läge än de har varit i tidigare.

Jag har bara en liten kommentar: Nej, vi vill inte ha någon karensdag heller. Jag tyckte att det lät som en fråga, och svaret är att Vänsterpartiet inte vill ha någon karensdag.

Jag har en kommentar till något som Lars Gustafsson sade i sitt anförande angående försäkringssjälvmoden. Det var ingenting som jag har hittat på. Det är inte ett ord som jag har myntat. Det var forskaren Töres Theorell som sade det, och han sade det på den utfrågning som jag tror att även Lars Gustafsson var med på. Han befarade försäkringssjälvmod, och tyvärr kanske han kommer att ha rätt. Men det var hans ord som jag hänvisade till.

Anf. 115 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt magstarkt och ett lågvattenmärke som jag som värnar livet inte vill ställa mig bakom. Det passar inte in i denna kammare och denna debatt.

Felet med LiseLotte Olssons resonemang är ju att det inte finns någon lösning. Ni har inte någon lösning över huvud taget. Det är sanningen. Ni tror bara att med mer ersättning och mer pengar så löser det sig, men det är inte så. Det finns väl inget skattetryck i världen som är så högt som i Sverige med så mycket avgifter, och vi avsätter faktiskt väldigt mycket resurser. Men de används inte rätt, och varför gör de inte det? Jo, det pågår år ut och år in att man bara låter det flyta på. Man vill inte röra i

det, för man är rädd att ta obekväma beslut som naturligtvis innebär förändringar för vissa människor.

De personer som LiseLotte Olsson talar om finns redan i den skarven. De betraktas inte av någondera parten såsom möjliga att antingen kunna arbeta eller klara kraven på sjukersättning. De lever redan i dag i den situationen.

Vi får en bättre situation när vi försöker att hjälpa dem tidigare. Är man oförmögen till arbete har man rätt till sjukersättning. Det säger alla lagar och regler på det här området.

Kan man arbeta ska man arbeta med den förmåga man har. Sedan ger vi dem dessutom möjlighet att komma tillbaka. Jag tycker att det är ett väldigt generöst och humant system.

Anf. 116 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Bästa utskott! En av våra dagstidningar beskriver vad som hände med Sara, en flicka som skadade sig i en bilolycka. I tio år kämpade hon för att få hjälp. Men tillståndet försämrades. Till slut kunde Sara inte äta själv, gå på toaletten eller ens vända sig i sängen.

Hon säger så här: Mitt liv kändes slut fastän det knappt hade börjat. Jag blev pensionerad som 21-åring. Sara menar själv att hon blev bestulen på tio år av sitt liv. Hon har nu fått hjälp och behöver inte sin rullstol längre. Snart behöver hon förhoppningsvis inte sin personliga assistans heller för att kunna få leva sitt liv.

Historien om Sara är bara ett skäl till varför regeringen avsätter 3,4 miljarder kronor i budgeten för 2008 till en rehabiliteringsgaranti som också innebär resurser till en förstärkt företagshälsovård.

Sara hade behövt aktiva insatser i tid och inte en passiv förlängning av sjukskrivningen. Därför inför regeringen en rehabiliteringskedja med fasta kontrollstationer så att vi inte ska glömma bort Sara eller andra som bara väntar på hjälp så att de kan komma tillbaka till livet och förhoppningsvis vänner och ett arbete.

Det är många här som har beskrivit Socialförsäkringsutredningen och vad som står att läsa i den. Jag kan läsa på s. 93 där det står så här: Att studera hur sjukskrivningar i praktiken har hanterats i Sverige blir i stor utsträckning en studie av misslyckanden.

När det gäller frågan om rehabilitering och avsättningen på 3,4 miljarder kronor, som jag har hört att en del har eftersökt här, kom det i budgeten för år 2008. Det är kanske en del av er som har glömt det. Därför finns det inte med i propositionen.

Jag kan dessutom tala om att i går undertecknades ett avtal mellan Sveriges Kommuner och Landsting och regeringen om utveckling och effektivisering av sjukskrivningsprocessen. Det handlar om rehabiliteringsgarantin och en förstärkt företagshälsovård. Jag hoppas att ni därmed har fått svar på frågan.

Herr talman! I många av mina möten träffar jag personer som är sjukskrivna eller har sjuk- och aktivitetsersättning. Gemensamt för alla är att de vill komma tillbaka till livet och en meningsfull sysselsättning. Jag frågar mig: Varför kommer de inte tillbaka?

Kanske står det att läsa i Socialförsäkringsutredningens analys. Det handlar om att politiker inte har tagit sitt ansvar utan hållit fast vid ett system som gör det omöjligt för alla inblandade att ta sitt ansvar fullt ut.

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

Det handlar om arbetsgivaren, det handlar om facken, det handlar om Försäkringskassan och det handlar om den sjukskrivne själv som har lärt sig att det inte lönar sig att be om hjälp utan bara att vara passiv och vänta.

Dagarna går, veckorna passerar och månaderna flyter förbi. Ingenting händer mer än att tid går till spillo.

Socialdemokraterna tillsatte också utredningen som många har hänvisat till. Den skulle se över försäkringen. Tydligtvis måste man ha förstått att någonting inte fungerade eftersom man ville tillsätta utredningen.

Man körde medvetet över riksdagens beslut om att tillsätta en parlamentarisk utredning. Man blev till och med KU-anmäld för detta. Men det brydde sig inte Socialdemokraterna inte om. Ändå står de här och ropar på en socialförsäkringsutredning. Hade detta gjorts från början hade vi inte behövt den diskussionen nu.

Man gjorde i stället så här. Man bestämde att det skulle vara en ensamutredare, och Socialdemokraterna bestämde dessutom vem som skulle utreda. När denna utredning kom och lades på mitt bord ett par månader efter att jag tillträtt som minister hade det varit fruktansvärt om jag, alliansen och regeringen hade blundat för detta faktum och vad som står i denna utredning.

Det är ord och inga visor, mina vänner. Det talas om ett hyckleri och ett misslyckande på sida upp och sida ned. Det tycker jag är rätt så märkvärdigt i den här diskussionen, herr talman.

I diskussionen är det oppositionen ska göra att opponera mot regeringen. Men man bör också i ärlighetens namn tala om vad alternativet är för alla dem som sitter och lyssnar, tittar på tv och läser protokollet. Var är era alternativ?

Det ni i stället gör är att ni går i opposition mot er själva och den utredning som ni tillsatte trots att riksdagen gick emot det. Ni tillsatte utredaren, och utredningen kom med en analys. Ni går sedan i opposition mot er egen utredning. Jag har aldrig varit med om maken.

(Applåder)

Det är en skrämmande läsning som uppmanar ansvariga politiker att snarast finna åtgärder för att komma till rätta med de höga ohälsotalen. Det handlar om att ersätta passiva sjukskrivningar med aktiva åtgärder och ge stöd åt de 550 000 personer som förtidspensioneras trots att de har, som det står i utredningen, en viss arbetsförmåga. De hänvisades till ett permanent utanförskap.

Man uppmanar också i utredningen arbetsgivare att vilja anställa. Man går i utredningen så långt att man beskriver att aktiva insatser av olika slag ofta kommer mycket sent eller inte alls. För många är sjukskrivning som att gå ned i ett svart hål av väntan. Det är många som sitter därute och bara får passiv sjukskrivning och inga aktiva åtgärder. Var finns ert ansvar för den förda politiken? Jag bara frågar.

Många sitter och väntar på doktorn, nya laboratoriesvar, nya rehabiliteringsplaner, nytt besök hos Försäkringskassan, nytt läkarbesök och förnyad sjukskrivning. Det leder till stor otrygghet och rättsosäkerhet. Förväntningar och motivation för ett fortsatt aktivt liv bryts ned. Människor orkar inte möta med motstånd.

Herr talman! Sjukförsäkringen riskerar också att vara en försäkring för sådant den inte var menad för, står det i utredningen. Jag frågade en försäkringskassa som jag var på besök hos: Hur kommer det sig att ohälsotalen i Skinnskatteberg har gått ned så kraftfullt? Jo, fick jag till svar, du vet ju att arbetsmarknadsläget har förbättrats.

Är arbetsmarknadsläget ett skäl för att vara sjuk och få ersättning från sjukersättningen? Jag trodde att sjukförsäkringen var ämnad för dem som var sjuka och hade nedsatt arbetsförmåga.

Herr talman! Jag hade för några månader sedan besök av en ung kvinna. Hon hade bett att få träffa mig, och hon hade också medier med sig. Hon hade varit sjukskriven i sex år. Nu vågade hon inte längre svara i telefon när det ringde och det visade att det var dolt nummer. Hon trodde att det var Försäkringskassan som nu skulle meddela henne att hon nu skulle få en aktivitetsersättning eller sjukersättning. Och det ville hon inte. Hon ville tillbaka. Hon var rädd.

Den här regeringen tar nu bort tidigare regerings obligatoriska prövning. Förtidspension skulle prövas inom ett år vare sig man ville eller inte. Vi inför i stället en förlängd sjukpenning. Den förra regeringen gjorde motsatsen. Man har använt sig av förtidspension som ett vapen i att uppnå det politiskt uppsatta målet om att halvera sjukskrivningen. Ni pensionerade bort människor, vare sig de ville eller inte, för att ni skulle uppnå det politiskt uppsatta målet om en halvering av ohälsotalen. Jag skulle vilja höra hur ni förklarar det.

Det är stor skillnad mellan att få förtidspension och att få förlängd sjukpenning enligt den nya regeringens förslag. Med sjukersättning får man, som det har varit, 64 procent i ersättning. Man får inte del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Man får inte del av arbetslivsinriktad rehabilitering. Det värsta av allt är att det är ett sakligt skäl för uppsägning. Tala om arbetsrätten, oppositionen! Det minsta man kan säga är väl att ni förtidspensionerade människor till ett permanent utanförskap som också gav anledning till uppsägning.

Med förlängd sjukpenning får man 75 procents ersättning. Man får del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Man får del av vår kraftfulla satsning på rehabilitering. Och det är inget sakligt skäl för uppsägning. Det är en jätteskillnad för de människor som har tvångspensionerats.

(Applåder)

Hur tänkte ni, Kurt Kvarnström, LiseLotte Olsson och Gunvor G Ericson, när ni bara satt och såg på hur hundratusentals människor, ofta kvinnor och unga, lämnades åt sitt öde? Unga som knappt hade påbörjat sitt vuxna liv dömdes av er till ett liv i utanförskap och fattigdom.

Det står i utredningen så här om ungdomar på s. 91: "Kanske är unga med sjukersättning det tydligaste exemplet inom sjukförsäkringen på en situation där en dåligt fungerande försäkring leder till att de som verkligen har behov av det drabbas." Det står att läsa i den utredning som Socialdemokraterna själva tillsatte.

Ni tappade kontrollen fullständigt. Var det därför ni tillsatte en utredning, men sedan har vägrat att läsa den och ta till er den beska sanningen och den hårda domen över den sjukförsäkring som ni har haft ansvar för, men som har kollapsat?

Att vara i opposition betyder att man ska opponera, som jag sade. Men man förväntas också lägga fram egna förslag. Jag har hört att Miljöpartiet här har viftat med sitt förslag och sagt: Det ska vi berätta för er när det kommer en parlamentarisk utredning.

Men berätta i dag för alla som ska ta ställning till alliansens förslag om ny sjukförsäkring! Berätta för dem vilka ersättningsnivåer ni ska ha! Ska ni ha någon karenstdag? Har ni kommit överens med Socialdemokraterna? Har ni kommit överens med Vänsterpartiet?

Eller ska ni följa Socialdemokraternas förslag till a-kassa, som Sven-Erik Österberg presenterade och som ska gå till rådslaget? Man säger nu: Ledsen, men vi har inte råd med den a-kassa vi trodde att vi hade råd med! Nu ska vi ut och diskutera en bortre parentes på ett år och sänkta ersättningsnivåer. Sedan ska vi hitta på någonting därefter, men vi vet inte vad det är. Nu ska vi ut och diskutera!

Som ni har kritiserat den sänkta a-kassan! Nu säger ni själva: Ett år är en bortre parentes. Sedan sänker vi ersättningsnivåerna. Sedan vet vi inte vad som kommer – någon form av utbildningssatsning.

Kommer ni att göra likadant med denna sjukförsäkring, som ni nu kritiserar så hårt? Jag skulle vilja ha ett svar på vad ni faktiskt gör.

Herr talman! Ungdomarna har drabbats hårt av regeringens utsorteringspolitik. Vi har hört här förut hur ungdomar under 40 år har fått sjukersättning, och hur ungdomar under 30 år har fått aktivitetsersättning. Det är personliga tragedier. Därför skriver också alliansregeringen i dag på DN Debatt att unga förtidspensionerade nu ska garanteras aktiviteter.

Socialdemokraterna trodde att man bytte namn från förtidspension till aktivitetsersättning för att det skulle betyda något positivt. De har fullständigt glömt bort att nästan ingen kommer tillbaka. Försäkringskassan själv skriver om ungdomar som har gått ut skolan med dåliga betyg, som har drabbats av Socialdemokraternas låga sysselsättning för ungdomar, som har fått psykisk ohälsa, som inte har fått hjälp, som har fått sjukskrivning och som har fått aktivitetsersättning. Vad hjälper det att byta namn när det inte innebär någon hjälp för ungdomarna?

Eftersom många av förtidspensioneringarna och sjukersättningarna rör kvinnor skulle jag också vilja fråga Kurt Kvarnström, Gunvor G Ericson och LiseLotte Olsson var er genusanalys och ert jämställdhetsfokus fanns när ni bestämde er för att skicka ut 330 000 kvinnor i förtidspension och permanent utanförskap.

Herr talman! Somligt av Socialdemokraternas politik mot ohälsa har präglats av passivitet. Man har aktivt gjort det svårare att anställa. Som exempel på det kan jag nämna att Socialdemokraterna gjorde det dyrare att anställa personer som varit långt från arbetsmarknaden. År 2003 förlängde man arbetsgivarperioden med en vecka. Man skulle kunna kalla det ett omvänt nystartsjobb.

Alliansen gör tvärtom. 165 000 har kommit tillbaka till egen försörjning. 36 000 färre sjukfall har det blivit på ett år. Det är något som jag hoppas att alla i denna kammare kan glädja sig åt.

Herr talman! Nu byter vi utsorteringspolitiken mot en rehabiliteringskedja med satsningar på förstärkt företagshälsovård och rehabilitering och ett avtal med Sveriges kommuner som är undertecknat för att ge stöd och insatser i tid. För det avsatte vi 3,4 miljarder kronor i budgeten.

Vi tar bort den obligatoriska ettårsprövningen. Vi tar Socialdemokraternas sju steg, som har förekommit under det första året, och gör tre steg med tydliga tidsgränser. Vi förstärker arbetsrätten genom att införa en lag om tjänstledighet och ett kraftfullt intyg. Vi har kvar arbetsmiljölagstiftningen oförändrad, och kravet på individen är att medverka i rehabilitering men också få ett starkt inflytande.

Herr talman! I dag kommer oppositionen hit tomhänt. Ingen har fått svar på vad Socialdemokraterna vill. Ni hade er chans nu.

Om Sara hade fått rätt stöd och hjälp hade hon sluppit att bli förtidspensionär som 21-åring. Då hade hon inte behövt känna att hon kastade bort tio av de bästa åren i sitt liv. Jag vill ha ett svar från oppositionen. Vilket är ert svar till Sara och till alla andra som väntar i långa passiva sjukskrivningar? Jag tycker att det är dags för er att lägga korten på bordet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Jan Ericson, Margareta B Kjellin, Mats G Nilsson, Sven Yngve Persson, Lars-Arne Staxäng, Göran Thingwall och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley, Lennart Levi och Solveig Zander (alla c), Tina Acketoft, Tobias Krantz och Ulf Nilsson (alla fp) samt Lars Gustafsson, Eva Johnsson, Désirée Pethrus Engström och Chatrine Pålsson Ahlgren (alla kd).

Anf. 117 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Ja, ministern, det var en riktig repa över historiken, men kanske inte så mycket över det konkreta förslag som ligger på riksdagens bord för att debatteras. Jag hade väl förväntat mig att kanske få något svar på någon av de frågor jag ställde för att bringa större klarhet i vad förslagen innebär. Men svaren lyste med sin frånvaro.

Vi kan vara överens om att aktiva åtgärder är väldigt viktiga. Men var finns de aktiva åtgärderna här? Det finns bara tidpunkter när det ska fattas beslut. Om en aktiv åtgärd är, som Lars Gustafsson säger, att arbetsgivaren skriver ett intyg då känns det besvärligt.

Jag tänker inte stå här och slå mig för bröstet och säga att det som varit är bra. Jag vill understryka det. Därför tillsatte vi en utredning. Vi ville göra en ordentlig analys av dessa frågor för att kunna gå vidare och i ett mycket bredare forum, från våra olika politiska utgångspunkter, belysa dem.

Statsministern och socialförsäkringsministern har i två år talat om att vi skulle sätta oss ned och diskutera alternativen på ett bättre sätt, men det har vi förvägrats. Vi har inte haft möjlighet till den dialog som vi efterlyst och som vi under den förra mandatperioden var överens om var viktig för att få dessa frågor att hålla över tiden.

Jag ska i denna första replikomgång ta upp en fråga som jag tycker känns angelägen, nämligen landstingsmiljarden. Kommer det en landstingsmiljard i budgeten för nästa år? Nu har ju ministern talat om 3,4 miljarder kronor. Varifrån kommer de pengarna? Med mitt sätt att försöka få det att gå ihop handlar det på många punkter om en omfördelning. Jag skulle gärna vilja att ministern förklarade varifrån dessa pengar kommer och hur de ska användas.

Anf. 118 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Herr talman! Det var två frågor. När det gäller Socialförsäkringsutredningen vill jag säga att om ni hade lytt vad Sveriges riksdag sade för ett par år sedan hade vi haft den utredningen nu. Ni tillsatte en utredning. Skulle regeringen och alliansen struntat i den analysen och sagt att vi nu får tillsätta en utredning som tar ett par år? Kurt Kvarnström vet hur det är. Den ska remissbehandlas, sedan ska en proposition tas fram och så senareläggs den ett par år för införande lagstiftningsmässigt. Då hade vi kanske varit framme om fyra fem år.

Jag satt tillsammans med Siw Wittgren-Ahl i en socialdemokratisk utredning, Senior 2005, i fyra år. Det hände ingenting. Det förslag som alliansen nu lägger fram bygger på den analys som er egen utredning föreslagit och pekat på. En utredning är viktig, och det kommer att komma en för de långsiktiga behoven. Frågan är om det ska vara en fristående försäkring eller om den ska vara kopplad till statsbudgeten.

Den summa pengar som vi nu lägger på rehabilitering hade kunnat bli ännu mycket större om Socialdemokraterna inte hade skickat pengarna till Pilaprojektet. Ni misslyckades med att få människor tillbaka i arbete. Ni fick satsa åtskilliga hundra miljoner kronor för att ringa in människor som varit sjuka i tio–femton år. Där lade ni stora summor i efterhand, i stället för att göra som vi, nämligen att ta pengarna och i ett tidigt skede sätta in dem i en rehabilitering.

Vi har nu en överenskommelse. Vi har skrivit under en avsiktsförklaring med Sveriges Kommuner och Landsting om att vi nu ska satsa speciellt på kvinnor, smärtor i rörelseapparaten, lättare psykisk ohälsa. Vi ska koppla det till forskning och till utvärdering. Det är det ena förslaget; Kurt Kvarnström frågade om åtgärder.

Nu lovar vi unga förtidspensionerade att de ska få aktivitet. Varför, Kurt Kvarnström, har ni lämnat unga människor åt sitt öde? Ni har kallat det för aktivitetsersättning. De har inte sett röken av någon aktivitet.

Anf. 119 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag måste rätta ministern. På den sista punkten har hon fel. Vi satte av resurser också till Försäkringskassan, till särskilda personer som fick till uppgift att arbeta tillsammans med dessa människor för att hitta lösningar.

I det förslag som nu ligger på bordet finns inte en enda krona avsatt till att göra någon form av åtgärd för de enskilda individerna. Först genomför man reglerna, och sedan pratar man om att det så småningom även ska komma åtgärder. Det är vad ministern gör.

Vi har flera gånger försökt få en förklaring till vad detta förslag innebär för olika människor. När man passerat de 550 dagarna i förlängd sjukpenning blir det något slags jobb- och aktivitetsgaranti, men i förslaget finns ingenting om något sådant. Det finns heller ingenting i förslaget om företagshälsovård. Var finns det förslag som ger den enskilde mer stöd för att kunna komma tillbaka? Var finns det som är så viktigt i dessa sammanhang, nämligen åtgärder på arbetsplatsen för att hjälpa till att lösa dessa problem?

Jag kan sticka ut hakan, vara tydlig och säga att jag faktiskt tror att den medfinansiering som fanns hade stor effekt, för det skapade mycket

aktivitet på många arbetsplatser. Det var den ekonomi man upplevde som påtaglig. Det hade säkert funnits anledning att fundera vidare på och utveckla den modellen. Man tog den till sig och det skedde rehabilitering ute på arbetsplatserna. Det var en bidragande orsak till att den korta sjukfrånvaro vi haft nu kraftigt minskat.

Det vi gjorde 2003 var föredömligt. Det var det som vände utvecklingen av sjukfrånvaron. På sikt kommer det också att leda till att förtidspensioneringarna vänder. Det är så det fungerar. Vi ärvde ett antal förtidspensionärer av den förra borgerliga regeringen på 90-talet. Det har inte blivit 550 000 nya förtidspensionärer – tror man det får man gå hem och läsa på. Det fanns ett stort antal förtidspensionärer när den borgerliga regeringen förlorade makten i början av 90-talet.

(Applåder)

Anf. 120 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Herr talman! Låt mig fråga Kurt Kvarnström: Varför sänkte ni 2003–2004 ersättningsnivån till de sjuka till 77,6 procent? I utredningen nämns att från juli 2003 till 2004 sänkte Socialdemokraterna ersättningsnivån, sjukpenningen, till 77,6 procent. Kurt Kvarnström kommer inte att kunna svara nu men kanske vid något annat tillfälle.

Jag kan göra den reflexionen att när Kurt Kvarnström sade att vi sänkt ersättningsnivåerna undrade jag i mitt stilla sinne varför Socialdemokraterna gjorde det. Nu kan Kurt Kvarnström inte svara på det, men det blir säkert tillfälle till det senare.

När det gäller pengarna till rehabilitering och företagshälsovård behöver de inte beslutas om i denna riksdag. Det har träffats ett avtal med Sveriges Kommuner och Landsting om hur många miljoner kronor som ska gå till företagshälsovård och hur många som ska gå till rehabilitering. Det finns en överenskommelse. Den träder i kraft den 1 juli, och totalt under mandatperioden finns det avsatt 3,4 miljarder kronor. Därför står det inte här.

Beträffande medfinansiering kan jag nämna att det första pressmeddelande jag fick som tack för att vi avskaffade medfinansieringen kom från Sveriges Kommuner och Landsting. Lars Isaksson och Ilmar Reepalu skrev ett pressmeddelande och tackade för att vi avskaffade medfinansieringen, som hade skapat ett A- och ett B-lag bland dem som blev anställda.

(Applåder)

Anf. 121 TALMANNEN:

Jag ger Kurt Kvarnström 30 sekunder för att svara på frågan; däremot inget nytt anförande.

Anf. 122 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! I en situation när landets ekonomi såg betydligt anorlunda ut genomförde vi justeringar för att på ett rättvist sätt kunna dela de gemensamma resurser vi hade. Nu ger sjukförsäkringen ett stort överskott. Ändå ska man spara 17 miljarder på dem som är sjuka.

(Applåder)

Anf. 123 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Det låter som om sjukskrivningarna beror på väntetider i vården, men människor behöver också tid för att läka. En person med till exempel utmattningsdepression behöver tid för att kunna komma åter i hälsa och tid för att läka. Det är inte självklart att den processen underlättas av ekonomisk stress, tvärtom.

Regeringen inför en bortre gräns i sjukförsäkringen, och det är något helt nytt i svensk politik. Var finns folkhälsovetenskap i det här socialförsäkringssystemet? Grundläggande folkhälsovetenskap handlar om att ge människor förutsättningar för hälsa, och jag anser att socialförsäkringssystemet borde ha ett sådant fokus.

Med folkhälsovetenskap avses tvärvetenskapliga områden som syftar till att studera arbetslivet, levnadsvanorna, miljön, samhällsstrukturer och vårdsystemens betydelse för befolkningens hälsa. Det perspektivet finns inte med i den här propositionen.

Hur ska den oro som många människor känner kunna mötas med ett förslag som innebär att man känner en större stress utan att kunna få några verktyg i sin hand?

Anf. 124 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Herr talman! Den förra regeringen gav Socialstyrelsen i uppdrag att titta över hur sjukskrivningarna såg ut när det gäller ett stort antal diagnoser. Jag tror att vi kan vara helt överens om att det var ett riktigt beslut. Ingen var emot det.

Nu har forskningen, Socialstyrelsen, Läkarförbundet, Läkarsällskapet och så vidare konstaterat att vi har världens längsta passiva sjukskrivningar. Det är inte alltid som långa sjukskrivningar är det bästa receptet. Det vet både Gunvor Ericson och jag som är sjuksköterskor.

Nu har man gjort en genomlysning vetenskapligt och tvärvetenskapligt och kommit fram till rekommendationer. En rekommendation är aldrig fast. Utgångspunkten är alltid individens unika situation i diskussion tillsammans med läkare.

Jag litar på de beslutsstöd som har lagts fram. Jag hoppas att vi kan följa upp det här på ett bra sätt och se vad det leder till.

Jag vill också säga att vi vet att efter tre månaders sjukskrivning är risken uppenbar att man inte kommer tillbaka. Jag kan konstatera att de regler som gäller fram till den 1 juli är att arbeta med Försäkringskassans sju steg. Av dem som är sjukskrivna är 70 procent kvar på steg ett efter ett år. Det har inte hänt någonting på hela tiden. Det tycker vi är förfärligt. Vi vet att de flesta av dem som är sjukskrivna efter ett år obligatoriskt ska prövas mot förtidspension. Det drabbar speciellt kvinnor.

Gunvor Ericson brukar ofta dra fram just genusperspektivet och kvinnor. Jag kan ställa samma fråga som från talarstolen: Vad gjorde Gunvor Ericson och Miljöpartiet, vilken konsekvens- och genusanalys hade ni när ni under ett par år skickade ut över 300 000 personer i permanent utanförskap och social isolering?

Anf. 125 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag börjar med att svara på den sista frågan. Jag kritiserade regeringen för att man inte lyckades ha ett system som tillräckligt tog vara på individens möjligheter.

Under 90-talet hade vi en lågkonjunktur där många människor gick ut i arbetslöshet. Det var tyvärr en konsekvens av den politik som fördes 1991–1994.

Men jag vill inte hålla mig på den låga debattnivån. Jag vill i stället prata om det här förslaget.

Hur ska landstinget den 1 juli kunna ordna med bättre rehabilitering? Vi har i dag den 4 juni. Den 1 juli träder förslaget i kraft. Jag tycker att det är problematiskt att landstingen inte vet vad som gäller.

Vill Cristina Husmark Pehrsson att socialförsäkringssystemet ska vara ett politiskt slagträ som handlar om vem som har gjort rätt eller fel och som riskerar att ändras beroende på vem som är i majoritet? Borde det inte vara så att stora reformer diskuteras i en bred parlamentarisk utredning så att man får ett så brett stöd som möjligt för det förslag som riksdagen ska fatta beslut om? Borde inte det vara utgångspunkten?

Anf. 126 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Herr talman! Jag hör att Gunvor Ericson kritiserade regeringen för att inte ha haft ett genusperspektiv. Jag kan instämma i det. Det är därför vi gör den här kraftfulla satsningen innan vi tillsätter den socialförsäkringsutredning som vi har lovat. Vi kan inte stillatigande se så många människor som har ont i axlar, skuldror, nacke och som har drabbats av lättare psykisk ohälsa och säga att: Jag är ledsen, men du får vänta. Vi ska ha en parlamentarisk utredning.

Med tanke på Senior 2005 och andra utredningar som inte har lett någonsans kan jag inte stillatigande se på detta. Det kommer en utredning. Det är viktigt, som Gunvor Ericson säger, att vi får långsiktiga mål. Men situationen är akut. Utredningen säger till mig och regeringen: Gör någonting för att hjälpa alla dessa människor.

Det är därför vi satsar på företagshälsovård. Det är därför vi satsar på rehabiliteringsgaranti för just de kvinnor som till 60 procent har de här diagnoserna. Det är därför vi satsar på de sju steg som ni tidigare hade i Försäkringskassan, men vi gör det med tidsramar så att man ska få stöd och hjälp och inte glömmas bort. Vi gör det genom att ge dem som arbetar möjlighet att få tjänstledigt för att pröva andra arbetsuppgifter och inte bara gå och vänta.

Vi tar bort årets obligatoriska prövning. Vi ser till att de som har fått en sjuk- och aktivitetsersättning får möjlighet att komma tillbaka. Vi kommer inte att ompröva deras rätt till ersättning. De kommer att få arbeta så mycket de kan och vill. De kommer också att få studera så mycket de vill. De kommer att få arbeta ideellt.

Det är en grupp som Socialdemokraterna har glömt bort med Väns-terpartiet och Miljöpartiet som starka anhängare.

Anf. 127 SIW WITTGREN-AHL (s):

Herr talman! Riksdagsledamöter! Cristina Husmark Pehrsson! Jag tycker att det var bra att du tog upp utredningen Senior 2005 och att det inte hade hänt någonting. Det förklarar varför Cristina säger att vi inte har tagit till oss den socialförsäkringsutredning som Anna Hedborg tog fram.

Senior 2005 och alla utredningar som man gör syftar ju till att belysa ett problem. I en svensk demokrati är det också för att få oss att stå på samma grund.

I Senior 2005 enades vi om många mål. Ett av dem var att folkligt förankra de förslag man kom fram till. Många av de förslag som vi kom fram till i Senior 2005 diskuterar man nu i Pensionsutredningen.

Folkligt förakt är inte något som man ska ställa upp på. Utredningar syftar till att vi kanske ska kunna se samma mål, även om vi inte kommer dit på samma sätt. Det är det som är politik. Det är också anledningen till kritiken mot att ni inte vill tillsätta en socialförsäkringsutredning.

Man säger från vårt håll att ni förvägrar oss den rätten, men det som jag tycker är det mest bisarra är att ni har förvägrat svenska folket rätten till en bred politisk uppgörelse när det gäller något så viktigt som våra skatter och försäkringar. Det är inte något bidrag, Solveig Zander. Det är socialförsäkringar som vi betalar in för att vi ska få ut dem när vi behöver.

Man hade kunnat vara enig om vad man vill ha socialförsäkringarna till. Hur mycket vi vill betala kan vi diskutera. Det är det som är viktigt. Det är det som är ledarskap. Det var väl det som Reinfeldt sade 2006. I sin första regeringsdeklaration sade han nämligen att han skulle tillsätta en socialförsäkringsutredning och att han såg vitsen med breda politiska överenskommelser. Han syftade då också på pensionsuppgörelsen.

Vi har inte sett något av det. Nu hånar ni oss för att vi vill ha det som er partiordförande, vår statsminister, sade. Han håller tydligen inte ord, statsministern.

Nu har ni kommit med många förslag i olika tappning. Nu ska vi diskutera rehabiliteringskedjan. Sedan har ni tre fyra andra förslag som är på väg in.

När jag ska förklara detta för folk brukar jag säga att ni gör som med ketchupflaskan. När vi ska argumentera emot – det är vår roll som opposition eftersom vi inte tycker som ni – måste vi diskutera med våra väljare. Då kommer ni med alla förslag på en gång. De ramlar ut som ur en ketchupflaska. Det gör att människor får svårt att få en överblick över vad ni vill åstadkomma. Jag tror faktiskt att det är taktik. Ni vill inte att vi och svenska folket ska se hur ni utarmar socialförsäkringarna genom att bland annat säga att de ska stärka rehabiliteringskedjan.

Det finns inte någonting i det här förslaget som syftar till att folk ska ha en försäkring efter sex månader. Är det så, Solveig Zander? Får man sjukförsäkring när man står till arbetsmarknadens förfogande för att man till exempel har brutit ett ben och får ett komplicerat benbrott när man är massör och skulle kunna få ett vanligt förekommande arbete på arbetsmarknaden? Man skulle till exempel kunna vara telefonist i Kalix, där callcenter finns. Får man sjukförsäkring då? Vad får man? Är man tvingad att åka dit upp? Man kan ju arbeta. Man ska se på det friska. Man

är ju inte sjuk i armar och mun så man skulle teoretiskt kunna prata i telefon.

Vad är det då som gäller? Är det sjukförsäkringen till man kommer dit? Eller får man ingenting för man är ju tjänstledig från jobbet?

Det är det vi är oroliga för. Vi är oroliga för att väldigt många kvinnor och män kommer att stå utan försäkring och gå ut i denna svenska sommartid och inte veta, för det ska komma i oktober. Det är precis så som man beskriver det här. Det är otryggheten att inte veta vad som ska hända med en som skapar sjukdomar. Det är förakt för människor som ni sitter och applåderar här. Ni har inte bilförsäkring för att bilen ska bli stulen. Vi har sjukförsäkring för ifall vi blir sjuka. Om tre månader, då det första faller ut, vet folk inte vad som gäller.

Det skulle vara väldigt bra om jag kunde få ert ord på att de som fortfarande kan jobba till exempel som telefonister får en sjukförsäkring efter sex månader. Kan ni garantera det? För, som Kurt säger, det står inte i förslaget.

Det står också att man ska ha medicinskt belagda sjukdomar. De andra då? Vi vet att många i min ålder blir sjuka. Vi kommer upp i reparationsåldern. Många kan jobba, men många blir sjuka ett tag.

Det som är mest skrämmande, tycker jag, är att det inte verkar som om någon av er har arbetat någon gång. Det verkar inte som om ni har varit på en arbetsplats. Vet ni att i dag i Sverige är produktiviteten högst i världen? Hur är det då om man får ont i ryggen? Hur lätt är det för en 55- eller 56-åring att vara kvar på just det jobbet när man blir sjuk? Man kanske blir temporärt sjuk. Då ska man göra något annat.

Är det vi här som styr över de riktiga jobben, som ni sade i valrörelsen? Är det vi som bestämmer vem Volvo ska anställa? Är det vi som har gjort det? Även när vi hade makten bestämde väl inte vi vilka de skulle anställa. Många kvinnor och män slogs ut.

Det är en sorgens dag, tycker jag. Det är väldigt viktigt för oss i varje fall att vi kan försörja oss själva och att man inte ska skrapa med foten hos brukspatronerna eller gå till socialtjänsten för att man inte kan behålla sitt jobb efter sex månader. För mig är det jätteviktigt.

Det är en av anledningarna till att vi jobbar politiskt. En av anledningarna till att jag jobbar politiskt är också jämställdheten. Vi har strävat efter och i riksdagen har vi slagit fast jämställdhetsmål. Det innebär att kvinnor och män ska kunna försörja sig själva.

Med detta förslag varnar till och med borgerliga politiker i Göteborgs kommun när de svarar på remissen för att man inte har gjort någon könskonsekvensanalys. De är rädda för att fler kvinnor kommer att hamna på socialbidragskontona.

Det svarar era borgerliga partikamrater när Göteborgs kommun i tjänsteutlåtande pekar på att det är konsekvensen av era förslag. Det är att människor kommer att ramla ut. Man kommer att få gå till socialbyrån. Det kan väl inte vara meningen. Och det är väl inget ni kan sitta och applådera.

Var är Folkpartiet? Vad hade ni för blå skylt till valet? Var det inte att säkra sjukförsäkringen? Det är ingen av oss i vårt parti eller någon här som vill att folk inte ska kunna arbeta eller få ett arbete. Men vägen dit kan inte vara att straffa dem för att de är sjuka och säga: Du blir friskare,

fru Svensson, om vi drar bort din sjukpenning. Eller ska hon ha den kvar? Det är ju det vi strider om.

På det sätt som ni har utformat detta förslag kan vi omöjligen ställa oss bakom det. Jag vill höra: Vad ska ni säga till de kvinnor som står utan jobb om sex månader, som inte kan gå tillbaka till jobbet? Ska ni applådera dem då och säga: Det tycker vi är käckt, för ni är nog sjuka någon annanstans?

Och vad är de klara diagnoserna? Jag har jobbat på arbetsförmedlingen i tio år och suttit i socialförsäkringsnämnder. Då var inte ont i ryggen en klar diagnos. Jag tror fortfarande inte att fibromyalgi är någon klar diagnos. Men man kan inte jobba. Vad ska man göra då?

Och de här nyskapsjobben och friskskapsjobben? Jag är jätteglad om folk kan komma in på arbetsmarknaden. Då kanske vi kan förvänta oss att fler av de här 500 000 kommer ut på arbetsmarknaden.

Ni vann valet med 120 000 röster mer än oss. Jag tror inte att alla de 120 000 hade tänkt att ni skulle riva ned socialförsäkringssystemet på det sätt som ni gör i dag.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till samtliga reservationer, även den från v och mp.

(Applåder)

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Ronny Olander, Jasenko Omanovic, Veronica Palm, Magdalena Streijffert, Anneli Särnblad och Göte Wahlström (alla s) samt LiseLotte Olsson (v) och Gunvor G Ericson (mp).

Anf. 128 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Jag blev apostroferad – heter det väl. Då måste jag naturligtvis svara. Siw Wittgren-Ahl sade att socialförsäkring, Solveig Zander, är inget bidrag. Jag fick en direkt fråga från Vänsterpartiet efter mitt anförande där man frågade: Solveig, är socialförsäkring ett bidrag? Då svarade jag: Socialförsäkring är en ersättning, Siw Wittgren-Ahl. Så något bidrag påstod jag inte att socialförsäkringen var.

Det är väl väldigt viktigt att vi håller oss till sanning i det här sammanhanget. Det påstods också att man var tvungen att återgå till ett arbete om – och så gav Siw Wittgren-Ahl exempel på detta. Det står i detta betänkande att om man kan återgå till sitt ordinarie arbete bedöms det vara ett skäl till att man ska fortsätta att vara sjukskriven. Tydligare än så kan det väl inte sägas, Siw Wittgren-Ahl?

120 000 fler personer, sade du, röstade på alliansen. Jag är övertygad om att de förväntade sig att vi skulle vidta åtgärder för att göra Sverige bättre och för att minska sjukskrivningarna. Siw Wittgren-Ahl, ni har ju inte gjort någonting i det sammanhanget. Ni säger bara att ni väntar på att vi ska tillsätta en socialförsäkringsutredning. Gjorde ni det även under er regeringsperiod? Eller vad vidtog ni för åtgärder för att minska sjukskrivningarna då?

Anf. 129 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Vi tillsatte den ensamutredare som ni har tagit till er som någon guru med svar på alla lösningar. När vi utreder brukar vi titta

på om det är bra eller dåliga förslag. Det är så vi hanterar det och skapar breda politiska överenskommelser.

Det ni gör när det gäller så viktiga saker som socialförsäkringen är att ni med era sju röster mer i riksdagen går till beslut i en fråga som vi är så oeniga om liksom hela fackföreningsrörelsen. Massor med människor tolkar ju det här förslaget precis som vi gör.

Det är konstigt att ni kan vara så förmätna från ert håll att ni inte tar kritiken på allvar. Det är ju det som är det skamliga. Om så många människor oroar sig för framtiden kan man väl inte säga att de har fattat fel. Är det så att ni uttrycker er eller skriver så konstigt så att över hälften av svenska folket inte tycker om den här propositionen? De tycker inte att den är bra.

Fredrik Reinfeldt sade 2006 i sin första regeringsdeklaration att han skulle tillsätta en socialförsäkringsutredning. Det har nu gått två år. Det är en mellantid. Innan 2006 hade ju vi makten. Det kan förtjänas att påminnas om det.

Han sade: Jämställdheten i Sverige har förbättrats, men kvinnor och män har fortfarande inte lika möjligheter. Ett aktivt jämställdhetsarbete kommer att prägla regeringens arbete. Kvinnor och män ska ha lika möjlighet att utvecklas, och regeringen kommer att motverka och förändra system som konserverar fördelningen av makt och resurser ur ett köns-perspektiv.

Med det lägger ni ändå fram ett sådant förslag som alla pekar på kommer att missgynna kvinnor. Det kommer också att missgynna män som kommer att slås ut till följd av att man inte har några försäkringar i praktiken efter sex månader.

Jag läser det här förslaget precis som majoriteten av svenskarna gör. Det är väl väldigt bra, Solveig Zander, om ni skulle ha rätt. Men det som ni har sagt här i dag gör inte att ni är trovärdiga i denna fråga.

Anf. 130 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Att tillsätta en utredning, oavsett om det är en enmans-utredning eller en flerpersonersutredning, innebär att man ska lyssna till vad den personen eller de personerna säger. Det gjorde ni tidigare också i regeringsställning.

När man får så tydliga förslag från en utredning som man fick från den socialförsäkringsutredning som Anna Hedborg gjorde, och som dessutom 2007 fick understöd från LO på många av punkterna, finns det väl all anledning att förstå att detta är någonting som man måste göra något åt. Men det hade förmodligen inte ni tyckt om LO och en utredning hade tryckt på samma sak, eller är det så att det inte är någonting att lyssna till, som Siw Wittgren-Ahl säger.

Herr talman! Sedan påstår Siw Wittgren-Ahl att det här förslaget missgynnar kvinnor. Nej, det gör det sannerligen inte. Under er regeringsperiod blev fler kvinnor långtidssjukskrivna och fick sjuk- och aktivitetsersättning. Det här förslaget, med en tydlig rehabiliteringsåtgärd som är riktad mot kvinnor och varför kvinnor är sjukskrivna, måste innebära att kvinnor i allra högsta grad och i första rummet kommer att få en möjlighet att återgå till arbetet och bli friskare. Detta om någonting gynnar kvinnor, Siw Wittgren-Ahl, men ni vidtog inga åtgärder alls under er

regeringsperiod, vad jag förstår, i syfte att underlätta för kvinnor att återgå i jobb – tvärtom.

Anf. 131 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! När vi tillträdde fanns det en väldigt stor arbetslöshet som ni lämnade efter er. Om Solveig Zander följer utvecklingen när det gäller sjuktalen kan hon se att många av dem som i dag är utpensionerade från arbetsmarknaden var kvar i arbetslöshet sedan er tid. Det finns väldigt mycket forskning på det. Som gammal arbetsförmedlare vet jag att när man har ramlat ut från arbetsmarknaden är det jättesvårt att komma tillbaka. Det är viktigt att människor kan försörja sig själva och att vi ser till att människor får arbete. Men det ska inte ske genom att man slår undan benen för människor från ekonomisk synpunkt.

Det kan aldrig vara så att vi ska spara på människor som är sjuka. Vi ska ge dem en andra chans att komma tillbaka på arbetsmarknaden, men inte genom att dra in sjukpenningen och säga att det inte finns något efter sex månader. Ni jagar ut dem. Vi vill börja på arbetsplatsen och se till att man ramlar ut i stället. Man ska vara trygg och få arbetsmarknadsutbildning och hjälp.

Den här propositionen ger ingenting. Den ger tidsgränser, men den garanterar inte den enskilda någon hjälp över huvud taget. Den lägger ansvaret enbart på personerna i fråga, och det tar vi avstånd ifrån.

(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 22 maj

AU7 Ett starkare skydd mot diskriminering

Punkt 1 (Lagens struktur m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

164 för utskottet

115 för res. 1

17 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 21 fp, 20 kd, 11 mp

För res. 1: 115 s
Avstod: 15 v, 2 mp
Frånvarande: 15 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 4 kd, 7 v, 6 mp

Prot. 2007/08:122
4 juni

Punkt 2 (Informationsinsatser)

1. utskottet

2. res. 3 (s)

Votering:

155 för utskottet

112 för res. 3

30 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd

För res. 3: 112 s

Avstod: 17 v, 13 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Sonia Karlsson (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Allmänna frågor om aktiva åtgärder)

1. utskottet

2. res. 8 (mp)

Votering:

156 för utskottet

13 för res. 8

127 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 3 s, 87 m, 25 c, 21 fp, 20 kd

För res. 8: 13 mp

Avstod: 110 s, 17 v

Frånvarande: 17 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 6 (Jämställdhetsplaner och lönekartläggning m.m.)

1. utskottet

2. res. 10 (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

146 för res. 10

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd

För res. 10: 115 s, 17 v, 14 mp

Frånvarande: 15 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Punkt 12 (Positiv särbehandling övergångsvis)

1. utskottet

2. res. 14 (mp)

Votering:

284 för utskottet

14 för res. 14

2 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd, 17 v

För res. 14: 14 mp

Avstod: 2 s

Frånvarande: 15 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Punkt 16 (Kollektivavtal med åldersgränser m.m.)

1. utskottet

2. res. 18 (v)

Votering:

170 för utskottet

17 för res. 18

112 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 s, 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd, 14 mp

För res. 18: 17 v

Avstod: 112 s

Frånvarande: 16 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Carina Adolfsson Elgestam (s) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 19 (Bristande tillgänglighet som en form av diskriminering m.m.)

1. utskottet

2. res. 20 (s)

3. res. 21 (v)

4. res. 22 (mp)

Förberedande votering 1:

17 för res. 21

14 för res. 22

268 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 21.

Förberedande votering 2:

119 för res. 20

17 för res. 21

162 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 20.

Mahmood Fahmi (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

154 för utskottet

114 för res. 20

31 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd

För res. 20: 114 s

Avstod: 17 v, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Punkt 22 (Utformningen av Diskrimineringsombudsmannen m.m.)

1. utskottet

2. res. 25 (mp)

Votering:

174 för utskottet

16 för res. 25

108 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 22 s, 87 m, 24 c, 21 fp, 20 kd

För res. 25: 2 s, 14 mp

Avstod: 91 s, 17 v

Frånvarande: 15 s, 10 m, 5 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Berit Högman, Lars Mejern Larsson, Louise Malmström och Anneli Särnblad (alla s) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 23 (Jämställdhetsmyndighet)

1. utskottet

2. res. 26 (v)

Votering:

280 för utskottet

17 för res. 26

1 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2007/08:122
4 juni

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd, 13 mp
För res. 26: 17 v
Avstod: 1 s
Frånvarande: 16 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 6 mp

Punkt 36 (Stöd för jämställdhetsarbetet)

1. utskottet
2. res. 36 (mp)
Votering:
285 för utskottet
14 för res. 36

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 87 m, 25 c, 21 fp, 20 kd, 17 v
För res. 36: 14 mp
Frånvarande: 15 s, 10 m, 4 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU22 Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet
2. res. (v, mp)
Votering:
267 för utskottet
32 för res.

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 86 m, 26 c, 21 fp, 20 kd
För res.: 1 s, 17 v, 14 mp
Frånvarande: 15 s, 11 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Hans Stenberg (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU23 Rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

Prot. 2007/08:122

4 juni

Punkt 2 (Dömnda som riskerar förföljelse)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

146 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd

För res. 1: 115 s, 17 v, 14 mp

Frånvarande: 15 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU21 Ny marknadsföringslag m.m.

Punkt 2 (Krav på information)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

146 för res. 2

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd

För res. 2: 115 s, 17 v, 14 mp

Frånvarande: 15 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Punkt 3 (Obeställd reklam och telefonförsäljning)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

268 för utskottet

19 för res. 3

12 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd, 1 mp

För res. 3: 17 v, 2 mp

Avstod: 1 s, 11 mp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Per Bolund och Mehmet Kaplan (båda mp) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 8 (Reklam riktad till barn)

1. utskottet
2. res. 7 (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

145 för res. 7

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd

För res. 7: 114 s, 17 v, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

Punkt 11 (Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam)

1. utskottet
2. res. 9 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

146 för res. 9

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 26 c, 21 fp, 19 kd

För res. 9: 115 s, 17 v, 14 mp

Frånvarande: 15 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 5 kd, 5 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU23 Det nya statliga lantmäteriet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Avyttring av uppdragsverksamheten)

1. utskottet
2. res. (s, v, mp)

Votering:

154 för utskottet

146 för res.

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 26 c, 21 fp, 20 kd

För res.: 115 s, 17 v, 14 mp

Frånvarande: 15 s, 10 m, 3 c, 7 fp, 4 kd, 5 v, 5 mp

CU25 Spärrmöjligheter för telefonitjänster

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 132 MATS G NILSSON (m):

Herr talman! I dag diskuterar vi människors återgång till arbete – en oerhört central del i vad vi i allianspartierna gick till val på. Att minska utanförskapet var vår huvudfråga. Vi ser så här långt att utanförskapet har minskat med 165 000 personer. Vi ser resultatet av en framgångsrik politik. Vi ser att aldrig tidigare har fler människor jobbat än i dag. Vi ser att arbetsmarknadspolitiken är framgångsrik.

Samtidigt, herr talman, är det så att 65 procent av utanförskapet faller inom socialförsäkringen. Det är det stora området. En hel del har gjorts även på det området: sjuktyget från första dagen, den förstärkta sjukvårdsmiljarden, den avskaffade medfinansieringen, nyfriskjobb, nystartsjobb med mera.

Vi ser resultat även här: Vi har i dag 30 000 färre sjukfall jämfört med för ett år sedan. Men det räcker inte – det behövs mer åtgärder.

Nu talar vi om de tydliga och de snabba insatserna. Vi talar om satsningen på företagshälsovård. Vi talar om paket. Vi talar om flera saker, och vi kommer framöver att få ta ställning till det nya regelverk som gör det möjligt att pröva på och tjäna upp till ett basbelopp utan att sjukersättningen ifrågasätts.

Herr talman! Det som är märkligt med den här diskussionen är att vi bara diskuterar ett förslag. Vi är folkvalda från sju partier i det här högsta beslutande organet, och vi har bara ett förslag. Vi är fyra allianspartier som enas, och vi samverkar väl. Men så har vi tre partier som inte presterar över huvud taget någonting här i dag, och jag frågar mig: Hur kan det komma sig?

Verkligheten känner vi alla till, med närmare 550 000 förtidspensionärer, och om vi lägger till de sjukskrivna 770 000. Men vi har bara ett förslag.

Varför, frågar jag mig, blir Kurt Kvarnström upprörd när han, som tillhör ett parti som satt i regering i tolv år i sträck, avkrävs frågan: Vad vill ni? Varför finns det över huvud taget inget alternativt förslag i dag?

Varför blir debatten så fattig? Om jag hade varit i opposition hade jag försökt komma med idéer, med förslag. Jag hade förväntat mig att den här debatten skulle sprudla av idéer och förslag, där vi testade de olika förslagen mot varandra. Kanske – vem vet – hade oppositionen kunnat befrukta en sådan diskussion med förslag. Men det är alldeles tomt.

Vi vet i dag att 1 procent av dem som får förtidspension återgår. Vi vet att 80 procent av dem aldrig ens prövats mot det gamla arbetet. Vi vet att 60 procent av dem själva tror att de med en liten anpassning skulle kunna komma tillbaka.

Cristina Husmark Pehrsson ställde tidigare frågan hur genusperspektivet såg ut. Hur såg Socialdemokraternas genusperspektiv och genusanalys ut när över 300 000 hamnade i det fasta utanförskapet, när det växte från 53–54 procent till 60 procent på tio år? Varför gör man ingenting? Varför klarar man inte ens i dag av att ha en idé om hur man ska förändra detta?

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

Herr talman! Är det en total intellektuell socialdemokratisk kollaps vi bevittnar, eller är det någonting annat? Jag tror tyvärr att det är någonting helt annat.

En känd framstående socialdemokrat myntade uttrycket ”Politik är att vilja”. Jag tror att det är precis så: Politik är att vilja. Här kommer då den mycket cyniska slutsatsen att Socialdemokraterna vill inte. Man talar inte om detta.

Under förra mandatperioden, när varven snurrade snabbt i Sverige, när det anställdes människor i vår omvärld och arbetslösheten inte sjönk här, valde man tekniken att putta bort människor från arbetslöshetsstatistiken – för den var ändå ett socialdemokratiskt signum, och den skulle hållas nere. Och så lät man detta utanförskap i form av förtidspensioner växa fram.

Hur kan man annars förklara det när vi nu satsar 3,4 miljarder och ni 2006 satsade 90 miljoner kronor på aktiva rehabiliteringsinsatser?

Vi vet alla att Kurt Kvarnström inte har läst budgeten. Okej – må så vara! Men om han hade gjort det hade han noterat att den här regeringen, som han anklagar för att göra för lite, gör mer än tio gånger så mycket som den tidigare, socialdemokratiska regeringen gjorde. Är det en intellektuell kollaps, eller är det så att man i själva verket inte vill?

Jag läser budgetarna, Kurt Kvarnström, och det borde du också göra. Läs gärna den socialdemokratiska skuggbudgeten, för den är intressant! Nu tar man upp utanförskapet! Man tar upp frågan om de ungas situation, och det är bra. Man tar upp situationen med människor som har utländsk bakgrund, och det är bra. Man tar upp situationen för människor med låg utbildning, och det är bra. Man anser att det ska tillsättas en kompetenskommission.

Men det intressanta är att när utanförskapet ska attackeras nämner ni inte med ett ord de två tredjedelar av utanförskapet som ni lämnade efter er.

Herr talman! Det händer inte ofta, men jag har varit hos ABF. När jag var hos ABF fick jag se en gammal politisk affisch från Arbetarepartiet, och där stod det ”Arbete åt alla”. Den visades inte i sin originalutgåva utan på en *powerpoint*-presentation, och den moderna tekniken hade anpassat färgsättningen till dagens politiska klimat. ”Arbetarepartiet” stod i blått, och ”Arbete åt alla” stod i orange.

Så är det i dag. Vi som attackerar hela utanförskapet finns inom Moderaterna, inom Centerpartiet, inom Folkpartiet liberalerna och inom Kristdemokraterna. Det är därför det är bara fyra partier som över huvud taget pratar om vad vi gör med dessa personer och hur vi underlättar vägen tillbaka. Vi har idéer. Ni har över huvud taget ingenting. Jag undrar egentligen hur det känns.

En ny utredning diskuteras, och vi har noterat att Socialdemokraterna är för en sådan fast man aldrig tillsatte den trots riksdagsbeslut förra året. Jag är inte emot det. Jag vill se en socialförsäkringsutredning.

Samtidigt som jag beklagar att Gunvor G Ericson inte lägger fram något förslag i dag tycker jag att man ska ha det angreppssätt som Gunvor hade. Man ska våga ifrågasätta. Man ska våga tänka stort. Man ska våga förändra ordentligt. Det är därför man har en gedigen utredning.

Det för tankarna tillbaka till Pensionsutredningen, som var just en sådan stor utredning där man vågade ifrågasätta, där man vågade tänka nytt och där man till slut kom fram till någonting som var väldigt bra.

Herr talman! Man började tala om Pensionsutredningen i början av 80-talet. Man fattade beslut 1999, och vi fick det här 2003. Det är inte acceptabelt att det ska gå så lång tid, eller ens halva den tiden eller ens en fjärdedel av tiden, att man ser det här stora utanförskapet och bara sitter passiv. Det är inte acceptabelt. Människor förväntar sig att vi vågar och har förmågan att faktiskt attackera kanske den största samhällsutmaning som vi har.

Jag blir stum av förvåning när jag tänker tillbaka. År 2003, när vi verkligen hade en möjlighet att göra någonting för de människor som befinner sig allra längst från arbetsmarknaden, valde Socialdemokraterna att driva igenom en obligatorisk prövning om förtidspension efter tolv månader. Det tog tolv månader. Sedan tog omtanken slut. Då tog solidariteten slut. Det är, tack och lov, någonting som vi avslutar i dag.

I dag avslutar vi den här utsorteringen, där vi puttar bort människor i ett utanförskap. I dag öppnar vi dörren, vägen tillbaka, och det är jag oerhört stolt över att få vara med om.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Lars-Arne Staxäng och Göran Thingwall (alla m), Fredrick Federley (c), Tina Acketoft, Tobias Krantz och Ulf Nilsson (alla fp) samt Lars Gustafsson och Eva Johnsson (båda kd).

Anf. 133 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Jag tyckte att det var ett intressant tal som Mats G Nilsson höll. Då vill jag bara fråga: På vilket sätt får man rehabilitering enligt detta förslag, mer än att det är tidsgränser som ska ifrågasättas?

Vad svarar Mats G Nilsson de 10 000 människor som man tror ska få leva på socialbidrag? Vad tänker han säga till de kvinnor och män som hamnar utanför systemet?

Sedan kräver Mats G Nilsson av oss att vi ska tala om vad vi vill. Ja, vi vill jobba förebyggande med arbetsmiljöfrågor. Vi vill se till att människor inte slås ut från arbetsmarknaden. Det vill vi. Nu kritiserar vi detta förslag. Det är det förslag som ni lägger fram och som vi inte tycker är ett bra förslag.

Vi är inte emot att människor finns på arbetsmarknaden. Vad jag förstår ska det väl någon gång i oktober komma ett förslag om en tredje arbetsmarknad för människor som inte kan få ett jobb på den reguljära arbetsmarknaden. Det är vad jag förstår. Men jag förstår inte varför man hastar igenom ett sådant här förslag och skapar otrygghet för människor inför sommaruppehållet.

Enligt det förslag som ligger har inte någon av er sagt att det inte är en tidsgräns efter sex månader. Vad händer Svea och Kalle om sex månader? Vilken ersättning ska de leva på?

Det kan man tycka är trivialt om man har massvis med pengar. Men den som någon gång har varit fattig vet att man ständigt oroar sig för pengar. Ni på er sida har kanske inte varit det. Men jag företräder människor som har varit fattiga, och jag vet hur det känns att vara fattig och att

inte kunna planera för framtiden. Det kanske inte oroar er, men det oroar mig, och det oroar mina partikamrater.

Anf. 134 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Oroar det verkligen dig, Siw Wittgren-Ahl? Då blir ju er politik oerhört cynisk. Det oroar alltså dig. Du vet om människors utanförskap. Du vet om hur människor puttas ut från gemenskapen, från arbetsmarknaden. Och ni gör ingenting. Det är oerhört märkligt. Förklara gärna detta!

Sedan kommer ifrågasättandet om rehabiliteringsinsatserna. Jag vill satsa tio gånger mer pengar än vad du vill. Hur har du mage att säga: Ja, men ni har inga pengar. Ni har inga möjligheter. Ni har inga resurser.

Fungerar det så fantastiskt bra nu, tycker du? Det är ju inte så att det här förslaget kommer från himlen. Det förslag som vi har framför oss har man jobbat på i ett års tid. Det kallar du att man hastar igenom. Hur ska det då bli med en mycket vidare socialförsäkringsutredning? Är det en 20-årsutredning du ser framför dig, och är det 20 år med armarna i kors? Det är på något sätt konsekvensen av vad du själv säger.

Sedan besvarar du din fråga själv. Vi tror inte på de där siffrorna – det får ju sanningen visa – att det är 10 000 som får försörjningsstöd. Vi hänvisar bland annat till den här jobb- och utvecklingsgarantin. Den får vi ta upp när den kommer till riksdagens bord.

Men jag tycker att du har en oerhört märklig inställning. När det här är klubbat kommer du att säga så här: Jag vill ta bort mer än 90 procent av de insatser som nu förs till för rehabilitering.

Sedan påstår du att det blir bättre. Det får du jättegärna förklara för mig.

Anf. 135 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Först ska jag bara säga att ni avstyrker vårt förslag om att tillsätta en socialförsäkringsutredning. Om Mats G Nilsson tycker att det är ett bra förslag kan han ändra sig och rösta för det, men utskottets majoritet har avstyrkt det.

Sedan är det inte enbart jag som tycker att ni hastar igenom det. Anders Knape som är er ordförande i SKL, Sveriges Kommuner och Lands-ting, tycker också att ni hastar igenom en massa förslag och att de är dåligt underbyggda. Det är inte bara jag som har sagt det. Det är en opinion i Sverige som tycker att man hastar igenom det här. Och om de tycker det, hur är det då med de människor som är beroende av sin försäkring?

Den här jobb- och utvecklingsgarantin ska ju komma i oktober. Den finns redan. De som är i jobb- och utvecklingsgarantin är de som har blivit av med sin ersättning och som står längst ifrån. De har placerats i jobb- och utvecklingsgarantin. När den är slut ramlar de också ut. Då finns det inga ersättningar alls.

Jag hoppas att denna regering har talat om för kommunerna vilka ekonomiska belastningar det kan komma att bli på kommunerna. Då vet jag inte vad som ska gälla, Mats G Nilsson.

Nu diskuterar vi socialförsäkring, och vi socialdemokrater vill ha en socialförsäkring där man är försäkrad så att man inte ramlar ut och inte vet vad som ska komma i stället. Det är det vi diskuterar. Ni verkar ju inte veta det heller, om man ska vara riktigt ärlig. Det är det som gör att man blir ännu mer mörkrädd.

I betänkandet står det att man efter sex månader ska prövas på arbetsmarknaden. Har man då sjukförsäkring? Eller vad har man om man har ett arbete? Vad är det? Och man måste söka jobb i hela Sverige. Vad säger ni till alla mammor och pappor som kan tänkas bli långtidssjukskrivna som måste söka jobb någon annanstans? Vad säger ni till dem? Nu inför sommaruppehållet kunde det vara bra att skicka med ett svar till dem som kan råka hamna i den situationen.

Anf. 136 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är ett fantastiskt tankesätt som Siw Wittgren-Ahl har: Vi socialdemokrater vill inte att människor ramlar ur.

Ni slog världsrekord i förtidspensionering – 150 000 människor netto under ert senaste regeringsinnehav. Färre än 1 procent av dessa återkom, och ni gjorde en lagändring för att friskriva er, för att ni inte skulle behöva göra någonting. Ni har mage att säga att ni inte vill att människor ska ramla ur. Det vill ni ju visst.

Det är inte nog med att det var exakt det som skedde. Eller du kanske tycker att förtidspension är en jättebra tillvaro för alla människor. Du kanske tycker att det är helt okej i vårt samhälle att över en halv miljon människor ska vara förtidspensionärer. Då skiljer vi oss åt där. Vi tycker inte det. Vi tycker inte att det är okej.

Vad vi talar om när vi möter väljare, när vi möter personer, är de här insatserna som vi har talat om. Det är våra satsningar på företagshälsovården. Jag träffar fackföreningar också, och jag måste säga att jag aldrig har träffat någon som säger: Ja, men vad dumt att ni ska satsa på företagshälsovården. Vad dumt att ni ska befinna er närmare arbetsplatserna, där åtgärderna kan komma snabbare, där man ser tecknen fortare.

Jag har aldrig hört någon kritisera det. Det är vad vi säger, och där tycker jag att vi får väldigt gott gensvar.

Siw Wittgren-Ahl har inte någon mer replik. Men jag noterade att när jag tog upp detta och när Cristina Husmark Pehrsson tog upp detta så fick den socialdemokratiska genusanalysen inte någon form av omnämnande av någon socialdemokrat. Det är på något sätt lite talande. Är det så att ni såg det och visste om det och helt enkelt struntade i det, eller är detta bara en konsekvens som ni inte kunde förutse?

Anf. 137 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag blir så förvånad när man talar om utanförskapet. Vilka är det egentligen som är i utanförskapet? Enligt ert sätt att räkna handlar det om helårsekvivalenser. Även den person som är borta tre dagar räknas in i detta, alltså en person som har ett fast arbete som man går till nästan varje dag under året utom när man är sjuk. Jag tycker inte att det handlar om ett utanförskap.

Sedan sade Mats G Nilsson också att detta faktiskt hade processats under ett år. Ett år i en demokratisk process brukar bestå av att man har remissrundor, att man tar hänsyn till det som remissinstanserna skriver och att man skriver en proposition som man överlämnar till riksdagen. Det är inte alltid självklart att demokratiska processer blir bättre för att de går fort.

Mats G Nilsson efterlyser idéer och förslag. Miljöpartiet hade gärna velat diskutera det i en parlamentarisk utredning och inte lägga motförslag i utskottet till regeringens proposition. Det är bra att Mats G Nilsson säger att han vill ha en parlamentarisk utredning. Men frågan är vad den ska göra. Vad vill Mats G Nilsson att denna parlamentariska utredning ska ta ställning till? Ska det handla bara om socialförsäkringssystemet ska ligga innanför eller utanför statsbudgeten?

Anf. 138 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Gunvor G Ericson var förvånad och talade om bristerna när det gäller att mäta utanförskapet i helårsekvivalenser. Låt mig då vara väldigt tydlig. Jag håller med om bristerna när det gäller att räkna i helårsekvivalenser. Jag har hört finansministern göra detsamma. Det märkliga är dock att det var precis samma beräkningsgrunder som den tidigare regeringen hade och som har funnits i statsbudgeten tidigare. Och ska man göra jämförelser får man väl hålla sig till en definition? Man kan säkert omformulera detta. Men personer som kan detta bättre än vad jag kan säger att alla olika definitioner är behäftade med svagheter. Att ge sig in i en terminologifråga och säga att man använder fel definition är väl på något sätt inte det viktigaste när vi ska bekämpa utanförskapet? Utanförskapet är ju de människor som är förtidspensionerade, och det är de människor som är sjuka och inte kommer tillbaka till arbetsmarknaden. Det kan också vara människor som studerar men som egentligen skulle vilja göra någonting annat. Det kan så klart även vara så kallade vanligt arbetslösa.

Vi kan vända och vrida på detta. Men vi måste ta vara på människors vilja att komma tillbaka, oavsett om de har sjuk- och aktivitetsersättning eller om de är arbetslösa. Vill människor tillbaka är det väl politikens uppgift att hjälpa dem tillbaka och inte ifrågasätta vilken terminologi som vi använder.

Avslutningsvis ska jag säga något om idéer och förslag. Jag försökte ödmjukt säga att jag tycker att det som du, Gunvor G Ericson, tog upp i ditt anförande är sådana frågeställningar som man måste resa. Jag ser framför mig, precis som du var inne på, olika typer av sammanslagningar och samverkan. Man kanske kan bygga vidare på nystartskontoren, och vi har Finsamsamverkan. Det är den typen av frågeställningar. Mer konkret än så vill jag inte vara i dag.

Anf. 139 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Det är bra att man vill ha den här parlamentariska utredningen. Men jag tyckte att jag hörde både i Mats G Nilssons och i Cristina Husmark Pehrssons anförande att man ska göra en bred utredning eftersom det finns så många olika parametrar som man måste ta hänsyn till. Det är ett komplext system. Det är därför som jag blir så

orolig när man nu lägger fram detta förslag som bara är en liten pusselbit i det stora hela, som det låter på Mats G Nilsson, i den här processen.

Men det finns en stor risk att detta förslag leder till ett ännu värre utanförskap för människor som inte ens får ersättning eller stöd från samhället. Det är jag orolig för.

Jag hade hoppats att vi skulle kunna nå en sådan bred samsyn i politiken att vi åtminstone hade kunnat sätta oss ned och diskutera detta. Sedan kan det finnas olika ideologiska skäl som gör att man kommer fram till olika lösningar till att man vill göra på det ena eller andra sättet. Men då hade vi åtminstone kunna lyfta på de stenarna i den utredningen. Jag beklagar verkligen att den inte har kommit till.

För mig är inte frågan om statsbudgeten eller inte det viktigaste. För mig är det viktigaste att människor ska kunna få hjälp. De som står längst från arbetsmarknaden behöver den här hjälpen bäst. Och jag ser inte att detta förslag löser dessa problem, snarare tvärtom. Det här förslaget gör att fler människor kommer att få gå med mössan i handen till kommunens socialkontor och be om stöd eftersom de inte längre har rätt till vare sig a-kassa eller sjukförsäkring med er politik.

Anf. 140 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Jag håller med dig, Gunvor G Ericson, om att det viktigaste är människorna som är längst ifrån arbetsmarknaden. Då måste man på något sätt ifrågasätta den grund där vi befinner oss. Vi har haft en regering som du var med och stödde och som har slagit världsrekord i förtidspensionering. Då måste man väl våga dra någon form av slutsats. Fungerar detta, eller fungerar det inte? Vår slutsats är väldigt tydlig – det var den i valrörelsen, och det är den i dag – och det är att det inte fungerar. Det finns hur mycket statistik som helst – vi har redovisat en del här i dag – som visar att så inte är fallet.

Jag vill samtidigt tacka dig. Du säger att detta är en liten pusselbit. Ja, och i och med att detta är en liten pusselbit slår detta inte undan förutsättningarna för en socialförsäkringsutredning. Det är klart att det inte gör. En socialförsäkringsutredning, oavsett hur den tillkommer, när den tillkommer och vilka som sitter i den, måste alltid utgå från en reell verklighet. Det skadar knappast att den verkligheten är bättre än den har varit under de senaste åren. Nu minskar förtidspensioneringarna – alldeles för lite – men nu börjar vi se dessa tecken. Nu kommer insatserna, nu kommer rehabiliteringen, och nu kommer satsningen på företagshälsovården. Detta är inte saker som försämrar möjligheterna till en framtida utredning.

Sedan skiljer vi oss också åt. Där tycker jag att det är väldigt märkligt. Jag tror att det ligger lite partipolitik bakom det. Vi ser denna problematik, och jag tror inte att du egentligen är så mycket nöjdare än vad vi är med det utanförskap som finns oavsett vilken terminologi vi använder. Att då sitta still just nu och inte göra någonting och anamma det som Socialdemokraterna har gjort och sitta med armarna i kors är ingen väg framåt. Även Miljöpartiet borde ha lite högre ambitioner än så.

Anf. 141 FREDRICK FEDERLEY (c):

Herr talman! Det har varit en ganska lång debatt, och den är inte färdig än. Jag måste säga att jag är imponerad över den kraft som finns hos

många av de borgerliga ledamöter och ministrar som har varit uppe och talat. De har med klar och tydlig stämma klargjort vad det är som vi faktiskt diskuterar. För inte är det så att oppositionen vill diskutera det faktiska förslaget, utan man vill hellre slå röda dunster i ögonen på väljarna.

Oppositionen talar om att man skapar en oro ute i samhället, den talar om att man gör detta sämre, och den talar om att man gör olika typer av försämringar. Men när vi ser på vad vi faktiskt har gjort – hela paketet av åtgärder – undrar jag hur oppositionen kan tycka att det är en försämring som skapar större oro, när vi satsar 3,4 miljarder – en historisk satsning – på rehabilitering. Hur kan en nyöppnad dörr och väg tillbaka till arbetsmarknaden vara en försämring som skapar oro?

Siw Wittgren-Ahl är väldigt orolig för vad som ska hända efter sex månader. Men vi kan se hur det faktiskt är i dag med det system som ni i det nya konservativa partiet i Sverige verkar vilja försvara. När det gäller steg 5, som inträder redan vid tredje veckan, står det:

”Om den försäkrade, trots sin sjukdom, kan klara ett på arbetsmarknaden normalt förekommande arbete har hon eller han inte rätt till ersättning från sjukförsäkringen.”

Det är det system som du, Siw Wittgren-Ahl, står och försvarar i dag. Det gäller från tredje veckan. Att vi då ger en skyddad tid fram till månad sex kan knappast vara något som skapar en större oro.

Däremot är det väl klart och tydligt att det finns ett intresse hos oppositionen att skapa denna oro och att försöka skapa ett tryck från medborgarna därför att man hoppas att man ska kunna återvinna makten i nästa val. Men jag tror att ni kommer att förlora nästa val, och jag är övertygad om att vi åter kommer att vinna valet, mycket tack vare de åtgärder som vi har vidtagit då vi har varit aktiva när det gäller att bryta utanförskapet. Och detta är en viktig del i det förslaget.

Det är kanske här hela problematiken egentligen kommer in. Det är därför era argument har varit ganska svaga och inte riktigt hållit genom den här debatten, vilket tittarna har sett och de som följer protokollet sedan kommer att se.

Era argument håller inte. För er är det viktigare att försöka få det här att framstå som misslyckat. Jag är övertygad om att reformeringen kommer att lyckas. Vi kommer att fortsätta att bryta utanförskapet. När väljarna vid nästa val ser att vi har lyckats med de här åtgärderna – att fler människor har kunnat undvika att hamna i förtidspensionering och att fler människor har kommit tillbaka till arbetsmarknaden – kommer ert misslyckande att framstå så mycket tydligare; så blir det när vi med vår politik har lyckats bryta utanförskapet.

Det är också tydligt att man inte riktigt vill diskutera det som har varit – eller det vill man gärna göra men inte diskutera de åren då man själv hade makten. På Kurt Kvarnström verkar det som att historiens döda år i Sverige är åren 1994–2006 när ni regerade. Då tog man inga beslut som hade någon som helst påverkan på samhället över huvud taget. Det verkar behövas en borgerlig regering för att skapa framtidstro och framtidshopp över huvud taget i Sverige.

Jag vill avsluta med att fråga om något som jag tycker att ni precis hela dagen har undvikit och som åhörarna här förtjänar att få höra och som de som läser protokollet och följer sändningarna från debatten för-

tjänar att få ta del av. Varför tänker ni rösta emot det som vi vill, nämligen att förstärka ersättningen till den som ni i dag vill skicka i förtidspension med 11 procentenheter? Varför motsätter ni er att den som efter tolv år i ert system ska sjukpensioneras och som vi vill ge en förlängd sjukpenning ska få 11 procentenheter högre ersättning?

Hur skapar det en större trygghet för den som faktiskt befinner sig i detta utanförskap? Hur skapar det en tro på att man någonsin ska komma tillbaka?

Jag tror att det är dags att på allvar börja diskutera förslagen och ser fram emot kommande replikskiften.

(Applåder)

I detta anförande instämde Solveig Zander (c), Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Göran Thingwall (alla m), Tina Acketoft, Tobias Krantz och Ulf Nilsson (alla fp) samt Lars Gustafsson och Eva Johnsson (båda kd).

Anf. 142 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Ja, Fredrick Federley, vad hände och hur var det egentligen när vi övertog regeringsmakten från er? Jo, det fanns en väldigt hög arbetslöshet. Det är inte jag som säger att orsaken till att de människor som hamnade i förtidspensionering var att de hade blivit utslagna från arbetsmarknaden på grund av arbetslöshet. Det är forskare på Karolinska som har konstaterat det. Man har konstaterat att det finns en stor grupp människor som, precis som ni säger, när de kommit bort från arbetsmarknaden och blivit arbetslösa inte kommer tillbaka. Men den gruppen skapade ni, om vi nu ska prata historia. Det ville ju du.

Varför, säger du, tycker ni att vår ersättning är sämre än er? Jo, ni har ett slut på er efter 550 dagar. Det går ju inte att få mer då om man inte är cancersjuk eller kanske över huvud taget inte återvänder till livet. Det menar vi skapar oro.

Vi tycker att våra försäkringar, precis som alla försäkringar som vi betalar in till, ska finnas där när vi behöver stöd av samhället som vägar tillbaka. På det sättet måste man arbeta. Där finns det ingen skillnad, utan det handlar om ert sätt att göra detta.

Ni skapar parenteser när det gäller sjukförsäkringen. Det kan man inte ställa upp på. Du talar själv om sex månader när det gäller arbetsmarknaden. Men för många av de här människorna finns det ingen väg tillbaka om de inte blir riktigt rehabiliterade. Ni säger att det är pengarna som gör att man blir rehabiliterad. I det förslag vi nu diskuterar finns det inte någonting mer än parenteser – tre månader, sex månader och tolv månader; det är ju det ni pratar om. Det är det som skapar en oro. Och det är det som Lisas mamma kanske är orolig för när hon ska gå ut i sommartider. Vad händer i oktober? Det oroar oss.

Anf. 143 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad över att Siw Wittgren-Ahl är så tydlig när hon säger att man inte kommer tillbaka om man inte får rehabilitering. Men det var också en medveten strategi från er sida att man inte skulle komma tillbaka. I stället skulle man ut i pensionsystemet för att inte vara en del i sjukskrivningstalen.

Det som händer i ert system när tiden löper ut är att man faller ned till 64 procents ersättning. Med vårt förslag som nu ligger på bordet blir det 75 procents ersättning. Det skiljer med 11 procentenheter. Det vill Siw Wittgren-Ahl inte kännas vid.

Därför satsar vi 3,4 miljarder. Det ni inte lyckades göra under tolv års tid lyckas vi prestera. Utifrån den utredning som klart och tydligt visar på vilket misslyckande den här politiken varit under en så lång tid kan inte vi från borgerligt håll stå där tysta och stillatigande se hur människor förpassas till ett utanförskap. Vår tydliga ambition är i stället att bryta detta från början till slut.

Därför gör vi inte bara det som står i detta förslag. Vi satsar också otroliga summor pengar på rehabilitering. Vi har även skrivit avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting. Det är en viktig del i detta. Att en del inte exakt nämns i detta förslag betyder inte att det inte finns med på bordet eller är en aktiv del av vår politik för att bryta utanförskapet.

Vi är flera som välkomnat att det framöver ska bli en utredning av socialförsäkringarna. Den hoppas också jag få se. Men skulle vi ha väntat in den skulle det vara åtminstone fem sex år bort i tiden, och under den tiden hade vi fått fortsätta att förvalta ert system som leder till utanförskap.

Den här regeringen har fått ett tydligt mandat att faktiskt genomföra förändringar för att bryta utanförskapet. Det var det ni förlorade valet på. Det var det vi vann valet på, och det är det vi kommer att leverera till väljarna.

Anf. 144 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Vad jag tycker är roligt i den här diskussionen – ja, roligt och roligt; det kan man väl inte säga – är de steg som ni pratar om och som ni ska göra om, från ett–tre steg till ett–sju steg. Hela tiden har ni, speciellt Cristina Husmark Pehrsson, sagt att det var det som ledde till utanförskap och till att man automatiskt blev pensionerad efter ett år.

Nu har vi hört från vissa av er att det var tolv år och att det var si och så. Men de stegen ska ni ju göra till tre. Hur kan det bli mycket bättre bara för att man kortar ned antalet steg? Ja, det kommer att kosta samhället mindre. Det är där vi skiljer oss åt.

Vi vill inte att folk ekonomiskt ska fara illa. När det är oklara diagnoser blir man inte frisk efter tre månader. Har någon av er varit sjuk någon gång? Orkar man ringa till arbetsgivaren om man är svårt sjuk de fyra första månaderna – om man har dubbelsidig lunginflammation exempelvis?

I ert förslag står det att man ska ifrågasättas – om man kan gå tillbaka och så. Man ska själv ta det ansvaret. Arbetsgivaren har inget ansvar, utan det är den enskilde som har ansvaret. Det är klart att det är ett oroväckande förslag. Vi har en helt annan människosyn än ni. Vi tror inte att det är pengarna som är avgörande för om individen är sjuk eller frisk. När man är sjuk beror det på andra omständigheter. Det kan vara saker och ting på jobbet som gör att man inte mår bra. Det kan också vara fråga om andra saker.

Vi tror att människor då behöver *stöd*, inte att de ska utsättas för in-
dragen försäkring. Vi vill ha en försäkring värd namnet försäkring som
kompenserar inkomstbortfallsprincipen. Vi är väldigt ledsna över att
Folkpartiet har brutit det.

Anf. 145 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Herr talman! Jag representerar Centerpartiet.

Jag tror inte att den här sista repliken behöver bli så himla lång. Var
och en som är en förnuftig medborgare och som är läskunnig kan titta på
hur det i dag ser ut när det gäller de här stegen. Efter tre veckor kan man
komma till steg fem där man prövas och helt kan falla ut ur sjukförsäk-
ringen. Det är det systemet som Siw Wittgren-Ahl i dag står här och
försvarar – det har hon gjort genom hela den här debatten. Men efter
tredje veckan kan man helt falla ut ur systemet.

Vi säger att vi förlänger perioden till sex månader innan prövning
sker. Det är inget som så att säga garanterar, säger eller tvingar att du ska
falla ut därefter heller.

Jag tror att vi ska avrunda debatten här under kvällen med att faktiskt
diskutera de konkreta förslag där vi gör en förstärkning av arbetsrätten,
där vi satsar pengar på rehabilitering, där vi för första gången på väldigt
länge får en fungerande vårdkedja och där vi har tre tydliga hållpunkter.

Det är inte antalet steg som avgör hur långt det är till utanförskapet,
utan det avgörande är om de här stegen faktiskt fungerar och blir en kon-
trollstation för att se att man verkligen har fått tillgång till den rehabilite-
ringsgaranti som Allians för Sverige gick till val på.

Jag kan försäkra, Siw Wittgren-Ahl, att om vi ses här också nästa
mandatperiod ska vi från alliansregeringens sida fortsätta vårt arbete med
att bryta utanförskapet. Vi ska fortsätta att städa efter de tolv år av soci-
aldemokratiskt socialförsäkringshaveri som vi har haft. Det kan väljarna
känna sig trygga med, och det kan också vi i denna kammare göra. Där-
för kommer majoriteten efter nästa val att vara mycket större än den varit
denna mandatperiod.

(Applåder)

Anf. 146 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Jag ringde Försäkringskassan. De sade att det inte var
deras jobb. Jag ringde kommunen, jag ringde Arbetsförmedlingen och
fick samma svar. Det säger Lena Stålklinga, 25 år, till Göteborgs-Posten
i september 2007. Lena fick förtidspension när hon var 19 år. Sedan dess
har hon förgäves försökt få rehabilitering.

Jag ville inte, jag blev väldigt ledsen. Det säger Gunnel Kock, 49 år,
till tidningen Expressen i maj 2005. Gunnel fick besked via sin mobilte-
lefon att hon skulle förtidspensioneras mot sin vilja.

Det svenska utanförskapet beskrivs ofta i abstrakta termer. Visst, det
finns en hel del siffror på omfattningen av det svenska utanförskapet.
Över 600 000 människor har förtidspension eller har varit sjukskrivna
över ett år. Kostnaden för sjukpenning och förtidspension ligger på över
100 miljarder kronor. Under de senaste 30 åren har andelen förtidspens-
ionärer tredubblats.

Ändå, fru talman, är det människoödena som berör och upprör. Var-ken Lena eller Gunnel ville något annat hellre än att arbeta. Men stödet uteblev. Det var ingen som verkade bry sig. Lena och Gunnel lämnades i sticket.

Många sjukfall rullar på utan mål eller mening. Det skrev riksrevisor Eva Lindström i samband med att Riksrevisionen granskade sjukförsäkringsprocessen för något år sedan.

Försäkringskassans anställda gör naturligtvis ett så bra jobb som det över huvud taget är möjligt utifrån de regler och bestämmelser som gäller. Problemet har varit den politik som inte har satt fokus på den enskilde individen och som inte har satt fokus på att enskilda människor ska kunna komma tillbaka i arbete. Problemet har varit den socialdemokratiska politiken, den socialdemokratiska vänta-och-se-mentaliteten. Nu lägger regeringen om den politiska kursen.

Fru talman! Regeringen genomdriver ett batteri av åtgärder för att komma till rätta med det svenska utanförskapet. Det handlar om nyfriska som innebär att de företag som anställer människor som under lång tid har varit borta från arbetsmarknaden på grund av sjukdom, på grund av att de har varit förtidspensionärer utan möjlighet att komma in på arbetsmarknaden, får en extra rabatt för att anställa sådana som har hamnat långt utanför.

Det blir utökade möjligheter för förtidspensionärer att jobba utan att bli av med sin ersättning. Vi genomför finansiell samordning, en idé som handlar om att vi ska använda sjukpenningpengar inte till någonting som gör att människor sitter i passiv sjukskrivning utan till att de aktivt får behandling inom den svenska sjukvården, en genial idé som Socialdemokraterna naturligtvis under många år aktivt bekämpade.

Vi genomför en rehabiliteringskedja, något som den stora debatt som äger rum här i dag handlar om, i stället för den socialdemokratiska utsorteringskedja som har gällt under tolv år. Det innebär att vi har regelbundna hållpunkter – efter tre månader, efter sex månader, efter tolv månader och sedan kontinuerligt – för att följa upp och se till att de människor som behöver stöd och hjälp ska få stöd och hjälp i stället för att lämnas i sticket.

Vi inför en rehabiliteringsgaranti på 3,4 miljarder kronor under de kommande åren. Det är den största satsningen på rehabilitering i modern tid i Sverige. Det ska jämföras med den förra socialdemokratiska regeringens som orkade avsätta 300 miljoner kronor under några år, 90 miljoner kronor om året. Det är alltså en satsning som överstiger den satsning som Socialdemokraterna genomförde tio gånger.

Alldeles nyligen har avtal slutits mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting om att bara i år satsa 175 miljoner kronor på rehabiliteringsgarantin och dessutom ytterligare 20 miljoner för forskning för att skapa evidens kring vad som är effektiv behandling. Vi satsar på företagshälsovården. 300 miljoner ska satsas redan under innevarande år.

Fru talman! Debatten i dag har föregåtts av en stor debatt också ute i det svenska samhället. Socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister har laddat och visat ett starkt engagemang i sjukförsäkringsfrågan. Jag välkomnar all den debatt och allt det engagemang som har funnits. Men var fanns allt detta engagemang när Gunnel Kock tvingades i för-

tidspension? Varför anordnades då inga stora demonstrationer utanför Riksdagshuset på Mynttorget? Var fanns engagemanget när Lena Stålklinga vägrades rehabilitering och bollades runt mellan olika myndigheter? Varför skickades det då inga brev från Landsorganisationen till riksdagsledamöters grannar? Var fanns engagemanget när andelen kvinnor bland förtidspensionärerna ökade med nästan 10 procentenheter under loppet av en tioårsperiod då över 300 000 kvinnor skickades ut i utanförskap? Varför anordnades då inga stora demonstrationer ute på Mynttorget? Varför skickades då inga brev till riksdagsledamöters grannar? Var fanns engagemanget när andelen förtidspensionärer tredubblades under en 30-årsperiod? Varför anordnades då inga demonstrationer ute på Mynttorget? Varför skickades då inga brev hem till riksdagsledamöters grannar?

Svaret på frågorna är väl att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet hade fullt upp med att sitta och rulla tummarna i Rosenbad. Likadant är det i dag. Socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister står tomhänta. Det är en av de saker som är tydliga efter den här debatten.

Regeringen lägger fram ett antal konkreta förslag på att bryta utanförskapet och se till att människor kommer tillbaka i arbete. Oppositionen – socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – står tomhänta. Det blir närmast parodiskt när man lyssnar på Kurt Kvarnström som verkar vilja att regeringen tillsätter en utredning för att Socialdemokraterna ska kunna komma på vilken politik de ska ha. Är det ett ansvarsfullt sätt att agera för ett parti som vill vara trovärdigt? Det är väl bara att sätta i gång och debattera, lägga fram förslag på riksdagens bord, skriva debattartiklar, gå ut till offentligheten och debattera de åtgärder som ni vill ha för att se till att fler människor kommer tillbaka i arbete och att vi kan bryta den negativa sjukskrivningsspiral som vi har haft. Det behöver ni väl inte ha en utredning till! Det är väl bara att sätta i gång och debattera.

Folkpartiet har drivit på att vi skulle tillsätta en socialförsäkringsutredning. Det motarbetade Socialdemokraterna under många år. Det blev en enmansutredning i stället. Det kommer att tillsättas en socialförsäkringsutredning. Men ta inte det till intäkt för att nu vägra lämna besked om vilken politik ni vill föra! Redovisa nu tydligt er politik! Vad vill ni göra för att bryta utanförskapet och för att fler människor ska komma tillbaka i arbete och slippa vara sjukskrivna?

Jag noterade i dagens debatt att först efter 30 minuter var den första talaren från oppositionen som sade att det är viktigt att sjukskrivningstalen går ned. De första 29 minuterna dessförinnan hade ägnats åt att bara kritisera regeringens politik, inte någonting om att det är viktigt att sjukskrivningstalen går ned.

Fru talman! Regeringens politik ger resultat. Utanförskapet har minskat med 165 000 personer sedan regimskiftet 2006. Antalet förtidspensionärer sjunker, sjunker för sakta tycker jag, men det sjunker. Ohälsotalet är nu nere i 37,7 dagar. Det är ett mått på den samlade ohälsan i det svenska samhället. Vi närmar oss den punkt som Försäkringskassan själv har satt upp som mål. Man vill komma ned på ett ohälsotal på 37 dagar i slutet av 2008. Det är regeringens politik som ger resultat.

Jag är väldigt stolt som socialliberal över att vi nu har en regering som ger människor nya chanser, att vi har en regering som ger människor

inte återvändsgränder utan nya chanser att komma tillbaka, nya chanser att komma in på arbetsmarknaden och förverkliga sina livsdrömmar.

Fru talman! Alla människor i det svenska samhället kan bidra, men alla kan inte leva på bidrag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Tina Acketoft, Gunnar Andrén och Ulf Nilsson (alla fp), Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Göran Thingwall (alla m), Fredrick Federley och Solveig Zander (båda c) samt Lars Gustafsson, Eva Johnsson och Chatrine Pålsson Ahlgren (alla kd).

Anf. 147 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Tobias Krantz är stolt när han som social-liberal möter sina väljare eftersom man gick till val på att bevara sjukförsäkringen och nivån i den. Jag hoppas verkligen att han är stolt. Jag hoppas också att han är stolt när han ska möta dem som har ramlat ur försäkringen.

För oss är det självklart att vi jobbar för att folk ska tillbaka till arbetsmarknaden och att folk inte ska slås ut på grund av dålig arbetsmiljö och liknande. Men vad vi nu pratar om är den rehabiliteringskedja som ni har lagt fram och som vi inte tycker är värd namnet. Det ni gör är att införa parenteser. Ni säger att i tre månader ska det vara så, i sex månader ska det vara så och efter tolv månader ska det vara så. Ni tar till exempel bort sjuk- och aktivitetsstödet. Det ska vara borta år 2012.

Vad skapar det för oro? Vi har hört många bra beskrivningar av vad otryggheten leder till hos människor.

Tobias Krantz säger att man lägger fram ett helt paket. Vi har inte sett det. Vi vet att det har varit ute på remiss. Men ni lägger fram ett förslag i taget. Det är väl för att det ska bli svårt att göra en sammanfattning.

Man ska få vara tjänstledig ett år, men vad innebär det? Vad innebär det för den som ska söka arbete på Arbetsförmedlingen? Eftersom man är tjänstledig får man ingen ersättning; är man frisk får man ingen sjukersättning. Det är det vi pratar om.

Vi är inte emot att folk arbetar eller rehabiliteras, men vi är emot att man gör folk fattigare. Vi tror inte att fattigdom leder till något gott för människor. Vi tror att det är viktigt att folk känner trygghet. Har man betalat in sin försäkring får man ut den på det man har betalat in. Vi tror inte att Lars, som din folkpartikamrat talade om förut, mår bättre för att man drar in hans rätt att uppbära ersättning.

Anf. 148 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Vi liberaler slår vakt om en trygg och stabil sjukförsäkring. Det är därför vi slår vakt om en nivå på 80 procent i sjukförsäkringen. Det är också därför som det är så viktigt att vi ser till att sjukförsäkringen vilar på en stabil grund. Får vi allt fler människor som under långa tider tvingas leva på sjukförsäkring eller i förtidspension, trots att de inget hellre vill än att arbeta, kommer den svenska sjukförsäkringen i långa loppet att kollapsa.

De som drabbas av att vi inte har väl fungerande sjukförsäkringssystem är inte de rika och välbärgade utan de som har låga inkomster och

som är fattiga i det svenska samhället. Det är därför jag slår vakt om en trygg och stabil sjukförsäkring.

Men det kräver också att man har modiga och ärliga politiker som vågar se att den svenska sjukförsäkringen inte har fungerat hittills. Det är det arv som Socialdemokraterna har lämnat efter sig efter tolv års styre. Ni säger gärna att ni värnar den svenska sjukförsäkringen, men ni vågar, orkar eller vill inte vidta de åtgärder som krävs för att sjukförsäkringen ska vara ekonomiskt och mänskligt hållbar.

När det gäller de åtgärder vi förespråkar har Anna Hedborg, den utredare som den socialdemokratiska regeringen tillsatte, lagt fram de förslag som vi nu genomför, nämligen att det behövs sättas en tidsgräns. Innan LO återigen förvandlades till en socialdemokratisk kampanjorganisation lade man fram rapporter där man skrev att det behövs en tidsgräns för att sätta press på de aktörer som finns i sjukskrivningsprocessen att hjälpa den enskilda människan som behöver stöd och som tidigare politik har lämnat i sticket. Det är så det ser ut.

Jag håller med om en sak. Det är viktigt att se till att vi bekämpar fattigdom, och utanförskap är fattigdom.

Anf. 149 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Stör det inte Tobias Krantz och er andra att de stora fackförbunden är emot förslaget? Eller har de läst fel? Har alla vi andra läst fel och ni tolkat det rätt?

Men om nu de stora fackförbunden och handikappförbunden har tolkat det rätt, är ni då beredda att ändra på det inom sex månader om fattigdomen växer i Sverige? Är ni beredda att göra det? Här står företrädare för den borgerliga alliansen och säger att människor inte kommer att gå på socialbidrag efter sex månader. Det kommer inte att hända, säger man, trots att era kamrater i de borgerliga partierna i Göteborgs kommunstyrelse tror exakt det. Varför tror lärarnas fackförbund, precis som alla andra, att konsekvensen av förslaget blir att det är de äldre kvinnorna som kommer att råka illa ut?

När vi övertog makten efter er var det hög arbetslöshet. Finns det god tillgång på arbetskraft går de friska före de sjuka. Så fungerar det. Man anställer hellre en ung och frisk människa än en äldre. Där måste vi bland annat jobba med attityder. Men många av dem som i dag är förtidspensionärer, vilket ni ska ta bort, hamnade där på grund av att vi hade en dålig borgerlig regering tidigare också.

Nu ska ni ställa ännu fler människor utan ekonomisk försörjning. Det är vår farhåga som delas av Reumatikerförbundet, och det är väl inte så att de tycker att det är roligt att oroa sig.

Anf. 150 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag konstaterar efter att ha följt debatten om den svenska sjukförsäkringen under de senaste åren att det har rått en rätt stor samstämmighet bland dem som har jobbat med sjukförsäkringsfrågor att den svenska sjukförsäkringen måste reformeras.

Ett av de förslag som det har rätt stor samstämmighet om bland olika experter och bedömare är att det behövs någon form av tidsgräns för hur länge sjukpenningen betalas ut. Man behöver sätta press på de aktörer som finns runt den enskilde individen att stötta och hjälpa så att de av-

stämningarna som hyllas i reservationerna – och som aldrig ägde rum i de flesta fall – verkligen blir av och följs upp så att den människa som sitter fast i processen har möjlighet att komma ur den. Den socialdemokratiska regeringens utredare Anna Hedborg tycker det. LO:s näringspolitiska chef Irene Wennemo har skrivit en lång rapport om hur viktigt detta är. Därför tycker jag att vi står på solid grund i den frågan.

Siw Wittgren-Ahl tycker att vi ska lägga ett genus- och jämställdhetsperspektiv på detta. Det håller jag verkligen med om. Det är just därför vi genomför detta. Under en tioårsperiod har andelen kvinnor bland förtidspensionärerna ökat med 10 procentenheter. 330 000 kvinnor skyfflades ut i utanförskap av den socialdemokratiska regeringen.

Den farhåga som har framförts av exempelvis Sveriges Kommuner och Landsting framfördes också när förändringen i a-kassan genomfördes. Resultatet blev precis det motsatta. Färre lever i dag på försörjningsstöd än vad som tidigare var fallet.

Mitt engagemang i denna fråga – och övriga regeringspartiers är jag övertygad om – bygger just på insikten och uppfattningen att vi ska bekämpa fattigdom och se till att människor får ett arbete att leva på. Det är bättre med 100 procent i lön än 64 procent i förtidspension.

(Applåder)

Anf. 151 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag har arbetat i över 20 år med rehabilitering av sjukskrivna. Det har många gånger varit kvinnor med låga löner. Jag har följt sjukskrivningsfrågorna, debatten och frågan om rehabilitering under alla dessa år. I slutet av 80-talet kommer jag ihåg att den socialdemokratiska socialförsäkringsministern Ingela Thalén sade: Ingen ska vara sjukskriven längre än ett år. Sedan ska man veta vad som ska hända.

Men, fru talman, det som hände efter detta år var att allt fler förtidspensionerades med en ersättning på 64 procent av sin lön. Var det det bästa som kunde hända den sjukskrivne? Ja, för några som faktiskt behövde sjukpension var det naturligtvis bra att äntligen få veta att det var sjukpension man skulle ha. Men för alla dem som kanske skulle ha behövt hjälp att komma vidare med ett annat jobb blev det nobben. Här kunde Socialdemokraterna inte erbjuda någon hjälp. Det man i stället passivt har accepterat är att personer har kunnat sägas upp eftersom de inte har kunnat utföra något arbete på sitt gamla jobb. Sedan har personen själv fått söka sig annan försörjning.

Fru talman! Socialdemokraterna har inte varit till särskilt stor hjälp för dem som har varit sjukskrivna. Det som vår alliansregering nu gör är att se till att det blir en överlämning till Arbetsförmedlingen, ett stöd som Socialdemokraterna har missat.

När jag kom in i riksdagen som ersättare i slutet av 90-talet skrev jag in i våra partimotioner från Kristdemokraterna att vi måste få till stånd en lösning på frågan hur sjukskrivna som inte kan vara kvar på sitt jobb måste få hjälp av Arbetsförmedlingen. Många var inne i moment 22. Men dessa motioner avslög Socialdemokraterna med sina stödpartier.

Därför var det med förvåning som jag i går läste tidningen Alla, som kommer från LO. Där intervjuas Socialdemokraternas partiledare Mona Sahlin. Hon säger så här: ”Jag var tydlig i talet när jag blev vald till partiledare. Jag sa att vi borde titta på Norge där försäkringskassan och ar-

betsförmedlingen samarbetar nära för att undvika att människor ska hamna mellan stolarna. Den nuvarande regeringen har andra avsikter. Deras avsikter är att människor ska vara rädda.” Men varför ska människor vara rädda när vi nu börjar gå just på den väg som Mona Sahlin och Socialdemokraterna själva vill gå?

Det förslag som vi nu diskuterar har inget annat syfte än att människor inte ska hänga i luften, inte ska vara lämnade åt sitt öde utan faktiskt få stöd och hjälp. Det är meningen att man nu ska få stöd av arbetsgivaren, Försäkringskassan men också av Arbetsförmedlingen, för det står tydligt i propositionen att man ska ha en överlämningsprocess från försäkringskassa till arbetsförmedling när det inte går att återgå till det gamla arbetet.

LO driver en stor kampanj mot det förslag som vi nu vill genomföra i sjukskrivningsprocessen, detta trots att man tidigare varit för att tidsbegränsa sjukskrivningarna. Detta har man sagt med anledning av Anna Hedborgs utredning om sjukskrivningarna. Men då sade man 13–14 månader, medan vi tycker att man kan komma vidare lite tidigare. Det måste hända någonting tidigare. Men det ska inte innebära att människor ska ställas utan hjälp.

Fru talman! Vi har kvar arbetsgivarens rehabiliteringsansvar. Och vi har kvar arbetsrätten som säger att man inte får säga upp personer utan saklig grund. Försäkringskassan ska se till att den sjukskrivne får rätt insatser för att minska tiden i passiv sjukskrivning. Men det som nu kommer in är att när alla åtgärder är uttömda ska Försäkringskassan kunna överlämna till Arbetsförmedlingen.

LO och Socialdemokraterna säger i sina kampanjer att människor kommer att stå utan försörjning. Men vad grundar man detta på? Vem är det som vill skrämman människor? Tror ni att vi som nu pratar om jobblinjen vill att människor ska leva på socialbidrag?

Nej, jag tror att oppositionen nu helt enkelt griper efter halmstrån i sina kampanjer, för alliansregeringen vågar genomföra förslag som alla talat om men som bara dragits i långbänk efter långbänk av den förra regeringen. Den förra majoriteten är svaret skyldig. Vad har man för alternativ? Att fortsätta som tidigare?

Jag vill fortsätta med ytterligare ett citat av Socialdemokraternas partiledare Mona Sahlin från LO:s tidning Alla, som för övrigt var väldigt spännande att läsa, fru talman. ”Vi vinner inte valet 2010 på samma politik som vi förlorade valet 2006.” Det uttalandet får mig att tro att Socialdemokraterna, precis som man nu vacklar i frågan om a-kassan i olika uttalanden, kommer att vackla i den fråga som vi i dag debatterar.

Fru talman! Jag har svårt att tro att Socialdemokraterna egentligen vill fortsätta som i dag. Sjukskrivna faller ofta mellan stolarna, och sjukskrivna får inte det stöd de behöver för att få ett nytt jobb när de inte klarar det gamla. Det finns undersökningar som visar att en tredjedel av alla arbetstagare också vantrivs på sitt jobb och att många av dem blir sjuka, men de får ingen hjälp att komma vidare. Det är det som vi nu ska förändra.

Låt oss nu gå vidare med det förslag som nu ligger på bordet och se hur vi kan utveckla det vidare. Regeringen har nu med en ny proposition också öppnat upp för att personer inte bara med förtidspension utan även med tidsbegränsad sådan ska kunna pröva annat arbete utan att mista sin

trygghet. Det är helt rätt väg. Äntligen händer det saker som gör att vi kan gå framåt. Det är märkligt att varken Socialdemokraterna, Vänsterpartiet eller Miljöpartiet vill att människor ska få ett jobb med full lön hellre än att gå med sjukskrivningsersättning eller en förtidspension med 64 procent av lönen.

Det är något som inte stämmer. Socialdemokraterna missar här en chans att visa om man är framtidsinriktad. Den socialdemokratiska politiken som har misslyckats vill man tydligen kopiera igen.

Fru talman! När det gäller frågan om rehabilitering av sjukskrivna finns det aldrig någon *quick fix*, och det vet alla vi som har jobbat med förslaget. Men det finns ett behov av att varje individ ska få individuell hjälp, för varje fall är unikt.

I dag går vi vidare för att faktiskt se individen, och i det arbetet ska alla tidigare aktörer fortsätta att göra sitt. Men vi får nu ytterligare en aktör, och det är Arbetsförmedlingen. Det är jag väldigt glad och tacksam för. Det är bara att välkomna.

I detta anförande instämde Lars Gustafsson, Eva Johnsson och Chatrine Pålsson Ahlgren (alla kd), Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng, Göran Thingwall och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley och Solveig Zander (båda c) samt Tina Acketoft, Gunnar Andrén och Tobias Krantz (alla fp).

Anf. 152 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag undrar på vilket sätt detta förslag leder till att den enskilde får mer rehabilitering.

Vad jag förstår sitter Désirée Pethrus Engström i arbetsmarknadsutskottet. Jag var på Arbetsförmedlingen i måndags, eftersom jag tidigare har tjänstgjort där, dock inte de senare åren. Det som inkommit till Arbetsförmedlingen är bara att de som är sjukskrivna kan få söka jobb där. Närmare besked ska de få senare, så de vet inte alls hur de ska hantera detta.

Schlingmanns förslag om att göra hundra arbetsplatsbesök var tycker jag att även ni i de andra allianspartierna kan följa, för man vet inte heller där hur man ska hantera de sjuka. Det är därför vi frågar: Vad är det i detta förslag som gör att den som är sjuk lättare ska få ett jobb? Jag vill också fråga: Vad är det som gör att den som är sjuk lättare ska få ett arbete någon annanstans på den öppna arbetsmarknaden? Vad ni har pratat om är den tredje arbetsmarknaden. Innan ni vann valet var jobben som vi som jobbade i den offentliga sektorn hade inga riktiga jobb. Det är väl inte den ni kallar för den tredje arbetsmarknaden? Men på vilket sätt ska de sjuka lättare få jobb än de som i dag inte får jobb på Arbetsförmedlingen på grund av ett eller annat handikapp? Ni har ju inte tillfört arbetsförmedlingarna speciella resurser.

Det sista som vår arbetsmarknadsminister gjorde var att han försökte få Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan att samverka. Det var bra, för det är bra om man kan samverka så att den enskilde kommer i arbete. Det vill jag betona. Men jag tror inte att detta förslag leder till det. Då undrar jag vad i detta förslag som leder till att man får mer rehabilitering.

Anf. 153 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det är bra att Siw Wittgren-Ahl ställer frågan. Som det är i dag har Arbetsförmedlingen inte haft något ansvar för personer som har haft ett fotfäste på arbetsmarknaden. Om man i dag ringer och försöker få hjälp av Arbetsförmedlingen säger de: Tyvärr, vi kan inte göra någonting. Den här personen är sjukskriven och vi har inget ansvar.

Det som står här är att när Försäkringskassan säger att man inte kan hitta några andra arbetsuppgifter hos en viss arbetsgivare behöver man inte tvinga den att först säga upp den anställde för att han eller hon sedan ska kunna få hjälp hos Arbetsförmedlingen. Det är det som har förändrats. Det blir en överlämningsprocess innan personen är uppsagd. Det är ju fantastiskt jämfört med tidigare!

Tidigare, i Socialdemokraternas värld, fanns det inga krockkuddar. Folk föll handlost ut, och arbetsgivaren tvingades säga upp dem. Sedan kom Arbetsförmedlingen in. Men här skriver regeringen att nu ska vi se till att det blir en överföringsprocess. Det står också att det kommer att behöva tillföras resurser till Arbetsförmedlingen för att den ska kunna arbeta med detta. Det är regeringen medveten om.

Anf. 154 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Det är väl bra att regeringen är medveten om det, för just nu finns det inga direktiv. Det har bara gått ut direktiv till Arbetsförmedlingen att man från och med månad 6 när folk har varit sjukskrivna ska ta emot också sjuka arbetslösa. Därför undrar vi: Vad är ersättningen? Vad ska man leva på under tiden? Är man sjuk eller är man frisk? Och står man till Arbetsförmedlingens förfogande?

Jag tycker att det är jättebra att Désirée tar upp detta med individuell prövning. I propositionen står det nämligen att man inte ska ta hänsyn till utbildning, bostadsförhållanden och andra personliga förhållanden. Det tar man bort. Människor kan bli flyttade över hela Sverige. Man ska inte ta hänsyn till levnadsförhållanden och inte ta hänsyn till att någon är lärare och utbränd. Man ska inte ta hänsyn till vilken utbildning människor har, utan de ska ta de jobb som finns på arbetsmarknaden.

Jag undrar på vilket sätt man tillgodoser det här. Det har frågats här om forskollärare och lärare. Om man blir utbränd tar det inte just tre eller sex månader att bli frisk. Det vet vi. Förslaget innebär stor oro.

Jag tycker att det är konstigt att ni bortser från alla instanser. De flesta som har svarat på detta säger att det inte är något bra förslag. Det är stora fackförbund och handikappförbund.

Det handlar också om att man kan bli utförsäkrad bara för att man har sjukdomar som kommer i skov. Det blir en bortre parentes. Det finns människor som har astma och diarrésjukdomar som kommer i skov, och ändå lägger man ihop perioderna. Det är en skrämmande försäkring. Man blir ju inte frisk från en diarrésjukdom eller från astma bara för att man kan ramla ut ur ett system under en ramtid på 460 dagar därför att man har varit sjuk. Det ni gör är egentligen fruktansvärt. Ni förstör, och ni ställer folk utanför, ett försäkringssystem. Jag tycker att det är fruktansvärt.

Anf. 155 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det jag tycker har varit fruktansvärt är att det finns många människor i dag som ingen har tagit ansvar för. När en person har fått sin sjukpenning säger arbetsgivaren: Okej, nu är det Försäkringskassan. Försäkringskassan tycker så här: Okej, den här personen har en ersättning – alltså behöver vi inte snabba på. Och, som flera talare har sagt här, där stod den enskilde utan hjälp och stöd. Ingen kände pressen på att nu måste vi göra någonting.

Här sätter vi press på alla aktörerna. På alla de frågor som Siw Wittgren-Ahl tar upp finns det faktiskt svar. Det förvånar mig att hon inte ser det, för jag har försökt ge dem. Det står att man kan använda särskilda skäl om man tror att personen kan komma tillbaka till sitt arbete. Det finns svar på alla de frågorna. Det står om både den ena och den andra av de frågor som Siw Wittgren-Ahl tar upp. Det förvånar mig att ni inte har läst propositionen från regeringen bättre. Regeringen svarar nämligen på flera av de frågeställningar som finns från olika remissinstanser. På så sätt har man klargjort det här. Det blir det som är förarbetena med information till de olika aktörerna om hur de ska agera.

Jag ser inte den oron. Ingen kommer i dag att stå utan någon form av ersättning. Det ska vara en överföring. Det som blir skillnaden mot i dag är att det inte blir som det har varit hittills. Det har varit *hands off* – ingen bryr sig. Men nu kommer vi in, och vi ska sätta fokus på att gå framåt och komma fram till vad som gäller. Om vi redan tidigt vet att en person inte kan återgå i sitt jobb ska alla insatser sättas in för att se till att personen så snabbt som möjligt får ett annat jobb. Det är det som är jobblinjen. Det är det som är så otroligt med alliansregeringen; det är vi och inte Socialdemokraterna som håller jobblinjen högt. Där är det passivitet – vänta och se.

(Applåder)

Anf. 156 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Det har varit en intressant och givande debatt på många sätt. De politiska skiljelinjerna har blivit klarare. Det har också varit trevligt att kunna konstatera att de borgerliga riksdagspartierna numera är beredda att diskutera lite historik. Genom historiken vet man ju också hur man ska kunna hitta in i framtiden.

Jag har fått lov att vara med under några år i socialförsäkringsutskottet, och det förvånar mig att en del har använt hårda uttryck här. Jag ska inte stå upp här som någon försoningsman, utan var och en får stå för sitt. Men med tanke på vad som är gjort och inte gjort kan jag säga: 3, 30, 90 och 70. Jag kan börja där någonstans. Många kanske säger: Vad betyder det? Jo, det är just de olika tidsregler som vi har jobbat skarpt med under 90-talet och under det 2000-tal som vi har påbörjat. Det handlar om när man skulle få besked om ifall man fick ersättning, det gäller utbetalning inom 30 dagar, rehabiliteringsutredning från arbetsgivaren inom 70 dagar och att det var 90 dagar innan vi skulle ha ett avstämningsmöte.

Många av er står och säger att ingenting är gjort och så vidare. Ta er tid! Jag ska be riksdagens utredningstjänst att ta reda på det här, inte minst med tanke på den här debatten. Var någonstans var ni? Vad sade ni? Vilka förslag lade ni fram under 90-talets provningsår och in på 2000-talet?

Jag skulle vilja mana till en viss grad av försiktighet. Sanningen brukar hinna i kapp de flesta. Jag tror att sanningen kommer att hinna i fatt er också. Ta inte i för stora delar av det här!

Ni har ju gjort narr – kan man gott säga – av våra Amskurser, våra komvuxinsatser och så vidare. Ni pratar så vackert om arbetsmiljöfrågor med mera. Men vad innebär det? Bli det bättre arbetsmiljö ute på de svenska arbetsplatserna om man ger 30 procent mindre i anslag till Arbetsmiljöverket?

Ett av de största misstag ni har gjort var när ni tog bort hela Arbetslivsinstitutet med 400 forskare med en gedigen kunskap och erfarenhet när det gäller att specialisera sig på detta. Det handlar om hur det ser ut internationellt och på de svenska arbetsplatserna. Hela det systematiska förebyggande arbetsmiljöarbetet är så oerhört viktigt.

Det handlar om det vi gör och det ni gör i dag. Ni diskuterar detta redan när människor har kommit till skada eller när de har fått arbetsjukdomar. Varje vecka kommer många människor till skada på svenska arbetsplatser. Varje vecka dör någon. I förra veckan var det sex personer som dog på de svenska arbetsplatserna. Varje vecka dör någon på grund av gamla arbetsmiljörisiker. Två personer dör på grund av asbest varje vecka.

På något vis har ni skämt ut många av de personer som har fått sjuk- och aktivitetsersättning. Det är människor som inte har orkat gå fram utan som har fått förtidspension. Det fina med Sverige och våra svenska socialförsäkringssystem är att vi är många som har förmånen att få gå till jobbet varje dag. Nu är det 4,7 miljoner. När vi hade hand om det var det i storleksordningen 4,2 miljoner som hade gått till jobbet under det senaste året och varken hade varit sjuka eller arbetslösa.

Det handlar om förtidspensionärer som ni har kallat för bidragstagare. Känner ni inte själva någonstans långt inne i er att det där nog inte var riktigt? Ni byggde upp en allians och ett resonemang där ni förolämpade människor som hade slitit hårt. Två tredjedelar av de förtidspensionerade kommer från offentlig sektor. Det är kvinnor som har slitit hårt i skolbespisningen, med barn i förskolan, med de äldre och så vidare. Någonstans någon gång måste väl också ni fundera på om ni inte ska ta och sansa er lite grann.

Diskussioner har förts sedan 1994 i socialförsäkringsutskottet och i alla de andra utskott där vi har lagt fram olika förslag. Vi har pratat om helheten. Ni efterfrågar det här, och säger till oss: Ni har inte gjort någonting! Jo, den tidens borgerliga riksdagsledamöter i socialförsäkringsutskottet, och till och med i socialutskottet, kunde faktiskt mycket väl tänka sig att över bordet diskutera frågor som är genomgripande och viktiga för svenska folket. De är viktiga för dem som går till jobbet och för dem som av någon anledning inte kan gå till jobbet.

Vad har hänt egentligen? Vi hade ett sammanträde. Det tog fem minuter. Det är fråga om vi kommer att slå det. När vi har väckt våra motioner, lagt fram våra yrkanden, lagt fram vårt tänkande och tyckande då är det upp med skyltar, avslag på motionerna och bifall till förslaget i betänkandet. Det är vår intellektuella politiska diskussion. Är ni med? Nej, jag ser på er att ni inte är med.

Ni frågar vad vi har gjort. Man måste se helheten. När vi pratar om skolpolitik, utbildningspolitik, arbetsmarknadspolitik, näringspolitik, so-

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

cialförsäkringspolitik, socialpolitik och så vidare, när vi pratar om helheten, måste ni anstränga er och läsa helheten. Ni kan inte bara rycka ut en del, en tårtbit och smaka på den och säga: Ni har inte gjort någonting. Det är helt fel i hela resonemanget.

Det är viktigt att se hela livet från första stund, från födelseögonblicket. För de allra flesta går det bra, men det finns de redan i det tidiga skedet som det inte går bra för. Tyvärr, av någon anledning, blir det en förlossningsskada, och någon blir redan då utsatt på ett sådant sätt som vi inte hade tänkt oss. Det är också den lilla flickan som är på väg till skolan. Det kommer en bil som inte skulle ha varit på samma gata, gör en vänstersväng, högersväng, någonting händer.

Om vi tar folkhälsoperspektivet har uppemot 40 procent av barn och ungdomar i Sverige allergi- eller astmaproblem. 5–10 procent har psykiska och psykosomatiska störningar. 500 barn får varje år vuxendiabetes. Det är det vi måste se när de sedan går igenom skolan, universitet och ut i arbetslivet. Vi måste ställa oss frågan: Vad kan vi göra politiskt för att vi ska få en ännu längre arbetslängd, så att säga, och gå över de 60 åren? Det är det som är själva utmaningen. Det är det som det handlar om.

Jag vill ändå ta upp en sak som ingen har berört hittills, minskningsregeln. Nu sade Rosenbadsidan att det har man tagit bort, men det är ju inte så. När vi hade hearing med socialförsäkringsutskottet för några veckor sedan påtalade man just från Sveriges Kommuner och Landsting minskningsregeln. Ni moderater har sagt att ni var det nya arbetarpartiet. På er kongress stod alla och älskade kollektivavtalen. Men det var ju den frågan som man ställde från SKL: Varför respekterar ni inte arbetsmarknadens parter, att de kan få lov att ta och göra sina kollektivavtalslösningar?

Vilken väg väljer man? Det är en fråga som det är oerhört viktigt att få svar på.

Vi använder nu tiden till att förutom att försöka säga ja till det vi tycker är bra som ni eventuellt lägger fram också kritisera det som är dåligt. Detta är inte bra, säger vi och tycker vi. Varför tycker vi det då? Vi har en rätt så hyfsad erfarenhet på området plus att vi verkligen tar oss tid, precis som innan, att lyssna på alla de människor, alla de organisationer som känner oro över detta förslag som ni nu lägger fram på riksdagens bord.

Av vilken anledning skulle inte vi lyssna på dem? Eller när vi blir inbjudna till någon demonstration, varför skulle inte vi gå dit? Varför ser ni inte det demokratiska arbetet och öppenheten att få lov att diskutera de här frågorna? Det förvånar mig, och det förvånar många.

Likadant är det knappast någon av er på borgarsidan som har tagit upp arbetsgivarens ansvar. Jo, ni har berört det, ni har talat om det. Det är inte det. Men under hela resan från 90-talet och in på 2000-talet har ni inte berört detta. Arbetsgivaren har ett oerhört stort ansvar, vare sig det är offentligt eller privat. Man säger ibland om det offentliga att situationen ser ut så i landets 300 kommuner. En tredjedel står vi i, om man tar något år tillbaka, en tredjedel står ni i, och i en tredjedel är det blandat. Så där kan man inte heller säga att det är någon annan som har ansvar för detta.

När ministern tog upp om Sara, 21 år, kände jag också djupt, långt inne i hjärtat för unga människor som får förtidspension eller aktivitetsersättning. Det var en anledning till att vi höjde gränsen – jag tror det var 19 år – till 30 år. Det skulle inte vara någon sjukersättning. Det skulle vara en aktivitetsersättning för att ställa krav på myndigheterna att samarbeta bättre. Denna grupp, deras förespråkare och representanter tror inte att det blir bra för deras medlemmar.

Om man tar De Handikappades Riksförbund har endast var tredje ett arbete. Blir det nu bättre med tre, sex och tolv månader?

Ni pratar om tolv månadersgränsen. Det har nästan allihop sagt. Varför kom den till då? Den kom till för att vi ställde krav på myndigheterna och alla de olika aktörerna: Ni får inte låta någon gå utan att så fort som möjligt komma in i en rehabiliteringsinsats. Vi vet erfarenhetsmässigt att det handlar om två tre månader. Sedan börjar de flesta känna att det inte är roligt.

Vad är det som händer då? Det är väl det som blir det stora bekymret senare.

Man måste också ställa sig frågan: Det finns cirka en miljon människor i arbetsför ålder som har en funktionsnedsättning. Kan vi nu med det här förslaget säga att det blir bättre? Många har olika typer av friska perioder, sedan har man sjukdomsperioder. Blir det då lättare? Blir det då enkelt?

Förmodligen kan det bli som vi uppfattar, att den sjuke får förpliktelser medan man lyfter av ansvaret från arbetsgivare och försäkringskassa. Man ställer krav på individen men inga krav på andra aktörer som kan ge rehabilitering. De snäva tidsgränserna känner vi en oro för. Det är också en uppenbar risk att bli utförsäkrad.

En del i rehabiliteringen är faktiskt att man känner en trygghet i att ha ersättning som gör att man inte behöver tänka på ekonomin. Det är också därför vi har reagerat mot detta. Man kan riskera att förlora både sin anställning och sin ersättning.

Ni har pratat om att ingenting är gjort. Från 2002 fram till 2008 – det blev aldrig så, för ni tog bort ohälsomålet – lade vi fast att ohälsan skulle halveras. Det är precis där vi är i dag.

Så när finansminister Anders Borg säger till oss här i riksdagen och utåt i massmedierna att det tar två år innan ni kommer att märka av den borgerliga politiken skulle man kunna tolka det så att det är nu till hösten och framöver som vi ska granska er. Det är då vi verkligen ska se huruvida er borgerliga politik med det här förslaget får genomslagskraft. Det ska bli intressant att följa det.

Vi slog fast överenskommelser med landstingen. Det var Finsam 1, och det var Folkpartiet som drev den frågan ganska hårt. Vi hade olika meningar, men det var de som drev på om den. Vi tyckte inte att det räckte med ett par aktörer. Vi har haft Socsam som är samarbete mellan tre aktörer i samhället, Frisam, samarbete mellan fyra olika aktörer, och så återgår vi till nya Finsam.

Det har varit spännande projekt typ Deltaprojektet i Göteborg. Så läs igenom historien! Försök att se till att få i gång den berömda parlamentariska utredningen! Men gör inte det som ni håller på att göra så att det inte finns något kvar att diskutera!

Ni kör nu på, och så ställer man sig frågan: Vad ska vi sedan diskutera, när ersättningarna är sänkta och tidsgränserna är snäva? Skulle ni uppnå samma effekt som i pensionsöverenskommelsen som ni var på väg att svika lite grann?
(Applåder)

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Jasenko Omanovic, Göte Wahlström och Siw Wittgren-Ahl (alla s) samt LiseLotte Olsson (v) och Gunvor G Ericson (mp).

Anf. 157 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att berömma Ronny Olander för hans ganska stora insikt i hur det faktiskt ser ut för väldigt många människor i dag och för att han som socialdemokrat kan måla upp en ganska tydlig beskrivning av vad det är vi måste göra. Problemet med er politik var att ni på sin höjd kunde se detta och kanske tala lite om det, men det är vår regering som levererar de här förslagen.

Om jag var socialdemokrat skulle jag skämmas att gå ut i en valrörelse till alla dessa människor, och nu pratar vi inte tiotusentals utan hundratusentals – när siffran var som högst var det 140 personer om dagen som förtidspensionerades – med de här stora och vackra orden om vad som måste göras när man har de erfarenheter som Ronny Olander själv nämnde. Men den erfarenheten handlar bara om att skapa detta stora utanförskap och inte om att bryta det. Det var därför vi vann valet, och det var därför ni förlorade valet.

Det är också intressant att Ronny Olander med väldigt få ord, nästan inga, diskuterar de förslag och förbättringar som vi har kommit med. Det handlar om satsningar på företagshälsovården som ingår i paket för att förbättra arbetsmiljön. Vi satsar 3,4 miljarder på rehabiliteringsinsatser. Det är en historisk summa som ni aldrig har varit i närheten av att kunna prestera. Hade ni fortsatt i samma takt som tidigare hade ni behövt 20–30 år för att komma upp i samma summa som vi nu lägger bara på tre år. Det är ganska häpnadsväckande att man kan komma med stora ord här och inte ha levererat ett enda dugg till väljarna.

Min sista fråga till Ronny Olander, som jag inte fick svar på efter mitt förra anförande, är: Hur kan Ronny Olander tycka att det är bättre med 64 procent i förtidspension än 75 procent i förlängd sjukersättning?

Anf. 158 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag nämnde ohälsomålet för Fredrick Federley och alla andra som sitter här i salen. Vi halverade ohälsan, och ohälsan handlade inte bara om sjukpenningen, utan sjuk- och aktivitetsersättningen låg också i ohälsobegreppet. Och kan du tänka dig att på sex års tid halverade vi ohälsan. Det får ni nu glädje av. Nu kan ni gå ut på gator och torg och berätta att ohälsan är halverad. År 2011 är den nere på 33 dagar, och någon sade att hos Försäkringskassan är den 37 dagar. Gläds! Vi gläds med er att Sveriges befolkning blir friskare.

Vårt stora uppdrag var också att se till att ingen hamnade mellan stolarna. Vi lade ned oerhört mycket jobb på att inte människor skulle hamna mellan stolarna. Arbetslivsminister Hans Karlsson gick till Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Jag satt i arbetsmarknadsutskot-

tet då, och jag var oerhört noga med att ingen skulle falla mellan stolarna. Det var en viktig sak.

Det talas om 11 procent, 64 procent eller 75 procent. Det är inom en ramtid på 550 dagar, Fredrick Federley. Vad händer sedan? Det är det vi känner oro för. Vi transporterar vidare vad som folk säger ute på gator och torg och i organisationer. Det är den oron som ni ska besvara på ett hyfsat sätt.

Varför har vi en enmansutredning? Varför tillsatte vi en enmansutredning när det inte blev en parlamentarisk utredning? Det var Göran Persson som vid en debatt här i riksdagen lovade Bo Könberg att vi skulle ha en parlamentarisk utredning. Det fanns också ett majoritetsunderlag i riksdagen för att det skulle bli på det sättet. För att dra i gång en parlamentarisk utredning måste man ha ett bra och rejält underlag, och det fick vi också. Nu kan man alltid ställa frågan till er, Fredrick Federley. Varför har ni väntat i snart två år på att sätta i gång den parlamentariska utredningen? Varför finns det inga utskottsinitiativ från vårt utskott? Vi hade stött dig om du hade lagt fram det förslaget. Vi lägger fram det i nästa vecka när vi träffas. Då ska vi stödja dig. Det lovar jag dig.

(Applåder)

Anf. 159 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Man glömmer uppenbarligen ganska fort hur det är att sitta i majoritet. Tidigare sade Ronny Olander att motionerna från oppositionen avslås i dag. Jag tror inte att det var annorlunda under den förra mandatperioden när Socialdemokraterna satt i regeringen. Det är tyvärr så vi arbetar. Jag kan hålla med om det kanske inte är det bästa systemet, men det är det som skapar klara majoriteter.

Jag förvånas återigen över att Socialdemokraterna inte vill diskutera de förslag som vi har här. Nu utökar vi den trygghetsramen från tre veckor med det system ni har skapat där man kan utförsäkras till sex månader där man är garanterat skyddad i ett orubbat bo. Det vill man inte diskutera över huvud taget, för då syns det klart och tydligt att regeringens och majoritetens åsikter och ambitioner i den här kammaren är att stärka för den enskilda så den kan känna den trygghet som Ronny Olander har efterlyst men som bara är tre veckor i hans värld i dag. Vi förlänger den till sex månader, och därefter ställs man inte på bar backe. Är det så att man fortfarande inte kan komma tillbaka till arbetet fortsätter sjukförsäkringen att fungera precis som vanligt.

Det som hände i Ronny Olanders system var att man blev förtidspensionerad efter ett år om det ville sig illa. Då är det en ersättning på 64 procent, och därmed är man glömd i er värld. Vi tänker inte lämna någon på perrongen. Vi tänker inte lämna någon efter, utan vi ska se till att alla som vill och har kapacitet ska få en chans att komma tillbaka. Det vill man inte nämna med ett enda ord.

Man nämner inte heller med ett enda ord den gigantiska, historiska satsning vi gör på rehabilitering. För första gången i svensk historia pratar vi om en rättighet att få rehabilitering. I ert tidigare system lämnade ni bara människor därhän. Det är därför jag känner mig väldigt trygg och nästan längtar efter att få möta väljarna i valrörelsen 2010 då vi med trygghet kan visa ännu bättre siffror, förhoppningsvis ännu bättre än de

prognoser vi har i dag. Ni kommer att stå med skägget i brevlådan efter den politik ni levererade under tolv år, och vi kan vara stolta över det vi har gjort.

(Applåder)

Anf. 160 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag åker gärna med på möte 2010, och det gäller alla andra också. Jag ägnar mycket tid åt att förklara er politik för dem jag möter, och de är många kan Fredrick Federley tro. Men de accepterar inte den ändå. Jag försöker använda era ord och beskriva vad ni tycker och tänker, men det ställer de inte upp på – inte de jag träffar i alla fall.

5,7 miljarder till Finsam är förmodligen något mer än de 3,4 miljarder som ni snackar om. Vi sade 5 procent av underlaget när det gäller sjukförsäkringen. Fram med räknenudden och räkna igenom detta!

Alla motioner avslogs inte på vår tid, Fredrick Federley. Det var hårt. 98 procent åkte, men 2 procent klarade sig. Vår regering, den socialdemokratiska regeringen, var bekymrade många gånger när vi gjorde tillkännagivanden från de olika utskotten och kommittéerna. Men det är inte så numera. Det var en gång, men det var nog en feltryckning när det gällde mediekoncentrationen.

Hur många har ni hittat på tre veckor? Berätta för mig och alla andra hur många har ni hittat om man teoretiskt kan räkna fram en treveckorsgräns. Jag tror inte att ni hittar någon. I nästa andetag säger ni att det blir förtidspension för alla. Det stämmer inte. Ni får faktiskt lov att börja fundera över räknetabellen. Vad är det ni egentligen säger?

Varför inte glädja sig åt förvärvsfrekvensen någon gång? Vi i Sverige har en förvärvsfrekvens på 75–77 procent för dem som har bött här länge. När det gäller dem som inte har bött här så länge är den dessvärre 57 procent och går upp mot 60 procent nu. Tänk vilken glädje. Den reella pensionsåldern har gått upp till 60 år. Den var 58,3 tidigare. Vad innebär det när vi gör jämförelser ur ett europeiskt perspektiv och internationellt perspektiv? Det är klart att en del människor slås ut. Det här helt klart att det är så, men det ska vi inte acceptera. Varje människa som vill jobba ska ha rättighet till jobb eller utbildning. Det är socialdemokratisk politik.

(Applåder)

Anf. 161 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Det är spännande att lyssna på Ronny Olander. Han sätter verkligen färg på den här debatten så här i sluttampen.

Jag ska bara göra några klarlägganden. Det är viktigt att påpeka några saker och hålla sig till korrekta faktauppgifter.

Den minskningsregel som Ronny Olander pratar om infördes av Ingvar Carlsson och Ingela Thalén 1991. Vi fortsätter den politiken.

Ronny Olander uppmanar oss att se helheten, de stora dragen och de långa linjerna i historien. Jag tycker att det är bra. Vad visar då de långa linjerna i historien? Vad visar helheten om vi inte bara tittar på en faktor utan ser helheten? Jo, de senaste 30 åren har andelen svenskar som tvingas leva på någon form av social ersättning fördubblats. Under de senaste 30 åren har andelen förtidspensionärer tredubblats.

Inte minst är det allt fler unga människor som förtidspensioneras. Detta sker trots att, precis som Ronny Olander säger, vi blir friskare och friskare, medellivslängden ökar. Är det då inte rimligt att dra slutsatsen att det är något, om uttrycket tillåts, sjukt i vårt sjukförsäkringssystem?

Det är den slutsatsen som vi har dragit. Det är inte bara vi som har dragit den. LO har dragit den. Anna Hedborg, före detta socialdemokratiskt statsråd, som har utrett sjukförsäkringen, har dragit samma slutsats. Det är för att komma till rätta med de problem som har funnits i sjukförsäkringen som vi nu lägger fram ett batteri med åtgärder.

Socialdemokraterna hade makten under tolv år men kom inte till rätta med problemen. Jag skulle önska lite mer av självinsikt: Okej, vi genomförde inte tillräckligt många åtgärder. Siffrorna fortsatte att gå åt fel håll. Men nu har vi ett antal förslag om hur vi vill ha politiken för att få fler människor att komma tillbaka i arbete. Men den politiken redovisar ni inte här. Ni vill ju bara tillsätta en utredning.

Anf. 162 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Vill bara tillsätta en utredning, säger Tobias Krantz. Den utredningen är ju en del i en helhet. Jag tror att hela det politiska fältet måste vara engagerat i detta, alltifrån socialpolitik, socialförsäkringspolitik, arbetsmarknadspolitik, utbildningspolitik och så vidare. Det är den helheten som jag efterlyser. Det är den man måste se också. Det är en viktig del.

Vi hade ingenting emot att Göran Persson och din gamle partikamrat Bo Könberg var överens om detta, absolut inte. Vi satte i gång arbetet, och vi har utrett detta. Tobias Krantz har ju åberopat LO flera gånger. Varför stod de på Mynttorget i går och sade att vi inte kan ställa upp på detta? Detta accepterar inte vi därför att vi känner oro för våra medlemmar, dem vi representerar. Det var så de sade. Det är så handikappförbunden säger. Det är så många aktörer säger, inklusive arbetsgivarnas representanter. De har också börjat ställa frågor om detta. Någorlunda försiktigt i svängarna är inte helt fel.

Anna Hedborg åberopas gärna. Hon gjorde stora insatser med utredningen. Men direktiven för utredningen var också att det skulle vara en standardtrygghet. Det skulle vara inkomstbortfallsprincipen. Det skulle vara stadiga försäkringslösningar. Det skulle vara försäkringsmässighet och så vidare. Det är ju viktigt att det också är med.

När det gäller Skåne har du rätt. Jag tror att det var hundra fler unga personer som hade fått aktivitetsersättning. Det är ingen bra grej. Där måste vi försöka att på något sätt hitta incitament, som det så fint heter. Vi måste säga till arbetsgivarna: Ni måste ta ett större ansvar. Det handlar om både den privata sidan och den offentliga sidan.

Det finns hur många bra arbetsgivare som helst när man reser runt i landet som tar det här ansvaret, som jobbar med frågorna, som ser sina medarbetare som den främsta resursen. De är ju också rätt dyra i bokslutsordningen. På den offentliga sidan är det 80–90 procent av kostnaden. Men där finns också ett turordningsområde som förhindrar det ni försöker göra.

Anf. 163 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis så att vi måste engagera hela samhällsapparaten, alla instrument som finns för att se till att så många människor som möjligt som vill arbeta också arbetar och slipper vara sjuk-skrivna. På den punkten är vi helt överens.

Men ni hade ju alla de här instrumenten, utbildningspolitiken, socialpolitiken och socialförsäkringspolitiken, och ändå pekade siffrorna åt fel håll. Andelen förtidspensionärer tredubblades. Antalet som tvingades leva på sociala ersättningar fördubblades trots att medellivslängden ökade och svenskarna bevisligen blev friskare. Det var något fel i det svenska sjukförsäkringssystemet. Det var inte så att svenskarna blev sjukare. Det var socialförsäkringssystemet som var sjukt.

Jag ska avsluta med en fråga till Ronny Olander som har angripit frågan om tidsgränsen. Som jag sade tidigare har Anna Hedborg, före detta socialdemokratiskt statsråd, förespråkat just en sådan tidsgräns som vi nu inför. Men man kan faktiskt också gå till vårt västra grannland Norge, som också har en tidsgräns på ett år. Vem är det som styr i Norge? Det är Socialdemokraterna som styr i Norge. Varför är det som är god socialdemokratisk politik i Norge dålig socialdemokratisk politik i Sverige?

Anf. 164 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! När det sades här tidigare, det gällde kanske mitt inlägg i denna del, måste man ju fundera över 1991 och 1994, eftersom det hela tiden kommer upp. Vad var det vi tog över 1994? Vrid er inte bort från detta! Vad tog ni över 2006? Ni började med det avdukade bordet, men sedan upptäckte ni att vi var inne i en stor högkonjunktur. Tillväxten har gått upp med 4–5 procent. Det är väl klart, som någon sade tidigare, att människor i Skinnskatteberg har större chans. Alla ska ha chans att komma ut och jobba. Det är helt klart att det ska vara på det viset.

När det gäller tidsgränsen sade jag 3, 30, 70 och 90. Jag behöver inte förklara det en gång till. Vi satte klara gränser för hur långt den skulle gå. Den där ettårsgränsen undrar jag om ni protesterade mot. Jag ska undersöka det. Alla rehabiliteringsinsatser skulle ju vara utförda. Alla medicinska, sociala, arbetslivsinriktade och arbetsplatsanpassade rehabiliteringsinsatser skulle vara gjorda, skulle vara på plats. Då skulle man prövas och inte behöva dras i det här maskineriet. Då skulle det prövas om man hade rätt; det var ingenting som sade att man skulle ha det. Men som jag sade tidigare ska alla människor som vill jobba, alla människor som vill komma tillbaka ha en chans att göra det.

Även om den här debatten har varit rätt upphetsad, alltifrån kollaps och andra uttryck som har använts här, hade det varit roligt om vi kunnat sätta oss ned och fundera på de stora stråken. Det är inte säkert att ni vinner 2010. Vi vill inte ta över en arbetsmarknad eller rehabiliteringsinsatser som står på ända. Vi vill naturligtvis ta över någonting som funkar hyfsat bra, precis som ni fick chansen till 2006.

Jobba på, Tobias Krantz. Övertyga alla! Ta utskottsinitiativ – du är fortfarande suppleant i vårt utskott – så ska vi stötta dig.

Anf. 165 HELENA RIVIÈRE (m):

Fru talman! Jag är glad över att höra Ronny Olanders försonliga tongångar, för det är dem jag har tänkt anknyta till.

Med det här lagförslaget blir kopplingen mellan rättigheter och skyldigheter och välfärd tydliga. Det är det viktiga med förslaget. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna, fru talman.

Tydligheten är den avgörande förändringen, de tydliga tidsgränserna, att vi inför en bortre gräns för sjukförsäkringen – en principiell bortre gräns, för det finns möjligheter till förlängning vid allvarliga sjukdomar.

Att befästa denna bortre gräns är att göra allvar av de regler som redan finns men som har tänjts ut till oigenkännlighet och gett oss världens längsta sjukskrivningar. Nu bryter vi utvecklingen där sjukskrivning fick bli svaret på alla slags svårigheter i livet.

Socialdemokraterna är uppenbarligen inne på samma linje i sin motion när de tycker att det är hemskt att människor drivs in i ett liv där deras arbetsförmåga inte tas till vara. Det tycker vi också. De ogillar att människor har gått sjukskrivna mer än ett år utan att det händer något. Det gör vi också. ”Rätt insatser, i rätt tid, på rätt plats”, som Socialdemokraterna säger, är faktiskt en jättebra sammanfattning av rehabiliteringskedjan.

Arbetsförmåga på grund av sjukdom är det som gäller. Andra skäl, av social natur, som visserligen kanske förklarar att människor inte arbetar men som inte kan betraktas som sjukdom, är inte längre skäl för sjukskrivning. Ålder är inte sjukdom. Det är inte heller bosättningsort, inte utbildning eller brist på utbildning, inte vad man tidigare har sysslat med och inte omständigheter av annat slag.

Sjukförsäkringen ska vara en sjukförsäkring. Den som har arbetsförmåga men inte får jobb av andra skäl än sjukdom ska inte bli kvar i sjukförsäkringen utan föras över till Arbetsförmedlingen.

Alla som inte har arbetsförmåga kan stanna kvar i sjukförsäkringen i ett år, som vi har hört, med möjligheter till förlängning i ytterligare ett och ett halvt år. Alla andra ges möjlighet att delta i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas. Bara den som bedöms helt och definitivt sakna arbetsförmåga får sjukersättning.

Socialdemokraterna håller med om att det är en bra ordning att dagens sjukpenning prövas utifrån den enskildes arbetsförmåga.

Syftet med de tydliga tidsgränserna är att människor ska kunna rädda sin arbetsförmåga medan de fortfarande har någon. Sjukförsäkringen ska fungera som en bro tillbaka till arbetslivet, som Socialdemokraterna säger. Den bron är öppen de första tre månaderna. Syftet med hela lagförslaget är just ett tidigare och mer aktivt stöd i sjukförsäkringsprocessen. Det råkar faktiskt också vara Socialdemokraternas formulering. Det gäller också uttalandet att arbetsförmågan hos dem med nedsatt arbetsförmåga ska tas till vara. Det stämmer väl med intentionerna i lagförslaget. Vi är glädjande nog överens på många avgörande punkter, fru talman.

Sammanfattningsvis säger Socialdemokraterna att åtgärder har kommit alltför sent i sjukskrivningsprocessen, att alla ska ha rätt och möjlighet att komma tillbaka i arbete efter en tids sjukdom, att arbetslinjen är viktig och att arbetslinjen gör sjukförsäkringen ekonomiskt hållbar.

Absolut! Det är lagförslaget i ett nötskal. Arbetslinjen är, som bekant, vår huvudlinje.

Riktlinjerna från Socialstyrelsen om vilka sjukskrivningstider som rekommenderas vid olika sjukdomar är klara att tas i bruk, nu även för

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

psykisk ohälsa och stressrelaterade sjukdomstillstånd – populärt kallade utbrändhet. Det är en stor patientgrupp dominerad av kvinnor. Varje år sjukskrivs 34 000 personer under paraplydiagnosen ”anpassningsstörning och reaktion på svår stress”, men i fortsättningen ska den delas upp på 14 undergrupper.

De olika experterna bakom förslaget är överens om riktlinjerna och tidsramarna. Gemensamt är att de rekommenderade sjukskrivningstiderna är korta, med krav på tät uppföljning eller att sjukskrivning bör undvikas.

Av de 34 000 som är sjukskrivna på grund av psykiska problem är det bara ett hundratal som faktiskt har ”utmattningssyndrom”. Nu får de en särskild behandling. För dem med kronisk smärta rekommenderas rehabilitering och sjukskrivning på mellan ett par månader upp till ett år. Detta är sagt för att ge perspektiv på tidsgränserna i lagförslaget. Sjukskrivningstiderna är basen för tidsgränserna i lagförslaget. Vi får en situation mer lik de flesta andra länders i Europa, som i genomsnitt har ett års sjukskrivning under en ramtid på ett och ett halvt år.

Jag ställer den gamla frågan igen, fru talman: Vad vilja Socialdemokraterna? De är både för och emot. De vet inte på vilket ben de ska stå. De godkänner de viktiga principiella utgångspunkterna för rehabiliteringskedjan, till exempel att sjukpenningen prövas mot arbetsförmågan. Men de väjer för konsekvenserna, och de vill gärna skicka människor vidare till andra ersättningsanordningar, som de säger. Det är sorgligt, men socialdemokrater tänker gärna i banor av ”ersättningsanordningar”.

Men de säger också att de är beredda att ompröva det som inte har fungerat i sjukskrivningsprocessen. Välkomna i gänget, säger vi. Det är den omprövningen vi nu gör, fru talman.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt (m), Tina Acketoft (fp) och Chatrine Pålsson Ahlgren (kd).

Anf. 166 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Helena Rivière har ett intressant sätt att uttrycka sig på. Jag har sett på er hemsida att du sitter med i en av spjutgrupperna – kanske till och med leder den – inom det här området. Därför är det lite extra spännande att lyssna på vad Helena Rivière säger. Tidigare har du gett uttryck för att Socialdemokraterna tycker synd om människor och att det är fråga om ett omhändertagande. Du anser att människor är starka och klarar sig själva – så har jag uppfattat det.

Människor är starka. De flesta människor är starka, men kanske inte genom hela livet. Av och till blir det en svacka i de allra flesta människors liv. Så kommer det att bli för Helena Rivière, och så kommer det att bli i mitt liv. Åtminstone på ålderns höst kommer vi alla att på något sätt bli svagare. Man kan komma till skada på jobbet. Kvinnor har många av dessa diffusa sjukdomar – nacke, axlar, rygg, knä, och så vidare. Var hamnar de i detta system när de inte får klara diagnoser? Vi ser en fara i att de kan hamna vid sidan om.

Plötsligt talar ni om alla som har fått sjukersättning. De har kanske ingen anställning kvar. De kommer inte tillbaka om de har en anställning därför att arbetsgivarna har ett annat turordningsområde än det område

de utgick från. Det är bara på det turordningsområdet som de har en chans att få ett jobb tillbaka. Det är ett oerhört bekymmer. Det är det som vi socialdemokrater ser som ett bekymmer, och det är det vi vill bekämpa när, som vi uppfattar det, orättvisa och inte så supergenomtänkta förslag läggs fram.

Ni har lite för bråttom. Om ni hade startat utredningen för två år sedan hade vi suttit i en annan position i dag. Då hade vi kunnat diskutera detta på ett annat sätt.

Anf. 167 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! Vi har en tilltro till människors förmåga. Det är den tilltron som måste till för att människor ska kunna komma tillbaka. De ska också tro på sig själva. Vi tror inte att det är lagförslag och styrning från regeringen, uppifrån, som får människor att komma tillbaka i arbete. Vi tror på dialogen mellan arbetstagare och arbetsgivare som tillsammans med Försäkringskassans personliga handläggare tar tag i problemen.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Ronny Olander. Han har efterlyst socialförsäkringsutredningen så många gånger. Jag undrar vad socialdemokratin har att säga om vad den fackliga grenen av arbetarrörelsen sysslar med. Vad har Socialdemokraterna att säga om desinformationen från LO som skickades i brev till hela kvarter i Stockholm? LO har enligt det brevet uppenbarligen uppfattningen att de är en del av parlamentet eftersom de ser det som självklart att de ska vara med i en parlamentarisk utredning. Tycker Socialdemokraterna att LO naturligt hör hemma i en parlamentarisk utredning?

Anf. 168 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! I Senior 2005-utredningen satt arbetsmarknadens parter med. Det känns naturligt eftersom dessa frågor berör arbetsmarknaden på sedvanligt sätt. Svenskt Näringsliv, Företagarna, Saco, TCO och även LO var med. Arbetsmarknadens parter ska få lov att vara med eftersom de har ett stort inflytande på hur dessa frågor ska hanteras på själva arbetsplatsen.

Vi har också stor tilltro till människors förmåga. Vi förstår också att människor av och till kan bli svaga på grund av sjukdom eller omständigheter på jobbet.

Vad vilja Socialdemokraterna? Ni läser våra böcker, och tidigare åberopade ni Olof Palme – fast det sades inte rent ut. Arbetarrörelsens hederskodex har alltid varit att göra din plikt och kräva din rätt. Det är så det ska vara. Det är så det har varit genom hela vår historia. Vi har faktiskt haft förtroende för att människor har kunnat vara med och bygga upp landet.

Socialdemokraterna byggde inte landet, men vi gav förutsättningar för människor att utveckla Sverige till vad det är i dag.

Om nu Svenska Kommun- och Landstingsförbundet snackar om 10 000 människor som kanske åker ur systemet, 40 000 eller 500 miljoner kronor – det ska sparas 17 miljarder på det här sättet – så någonstans råkar någon illa ut. Svenska Kommun- och Landstingsförbundet är väl ändå ett samarbetsorgan där alla politiska partier ingår. Känner inte Helena Rivière oro för vad de säger om detta?

Anf. 169 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Fru talman! ”Någonstans råkar någon illa ut.” Inget förslag i världen kan täcka in alla tänkbara olyckor och rädda undan allting. Svaga kan alla bli. Men då är det viktiga med det här förslaget att vi sätter till alla klutar de första 90 dagarna, när den här bron som ni pratar om är öppen, bron tillbaka till arbetslivet. Vi vet ju att arbetsförmågan är någonting som ebbar ut ganska fort.

Anf. 170 TINA ACKETOFT (fp):

Fru talman! Jag ska börja med att säga till Ronny Olander, som tycker att vi i majoriteten ska vara glada, att vi är glada. Vi är alldeles överlyckliga. Vi tycker att det är så roligt varje dag som fler människor kommer tillbaka till arbetsmarknaden. Vi kan i dag räkna in 165 000 människor som faktiskt har möjlighet att försörja sig själva – 165 000 människor som inte hade den möjligheten med den förra regeringen, när ni hade makten. Du behöver inte vara orolig, Ronny! Vi är överlyckliga.

För att hänvisa till Ronnys före detta partiledare kan jag också säga att vi är stolta men inte nöjda, för det finns otroligt mycket kvar att göra.

Jag är nu inne på min andra mandatperiod som ledamot i arbetsmarknadsutskottet, och orsaken till att jag deltar i debatten i dag är att jag mellan åren 2002 och 2006 hade att skriva kraftfulla reservationer mot regeringens politik, mot en socialdemokratisk politik där man talade så oerhört vackert och engagerat, som Ronny Olander, om att alla ska med.

Vad man gjorde i själva verket var att sortera ut människor ständigt och jämt. När det var som värst – det vet vi redan, eftersom det mesta är sagt i dag – var det 140 personer varje dag som lämnades efter därför att de inte var välkomna i arbetslivet. De ansågs vara för sjuka och för dåliga, och de kunde inte riktigt fylla sina skor i systemet.

Jag vet inte hur många brev, mejl, telefonsamtal och personliga möten jag har haft med unga, speciellt unga kvinnor, som har varit helt förtvylade över att de har blivit utsorterade. Jag har en väninna som har en lillasyster som heter Anna, och hon blev förtidspensionär vid 27 års ålder. Anna var forskollärare och vill inget hellre än att vara forskollärare. Det är detta hon har utbildat sig för, och hon brinner för sina barn. Hon tycker att det är något fantastiskt, och hon vill verkligen få arbeta. Men, nej, Anna hade ingen möjlighet.

Hon fick nämligen problem med värk, och sedan började hon stängas i det här regelsystemet. Hon maldes mellan kvarnarna. Det var Försäkringskassan som bollade henne hit, och det var Arbetsförmedlingen som bollade henne dit. Det var sjukvården som över huvud taget inte tyckte att hon skulle göra något utan avvakta, vänta och se.

Hon sade så här: Till slut, Tina, är man så sjuk och så trött att man inte orkar längre. Man sätter sig ned och accepterar det – jag har väl ingenting att tillföra; jag räknas inte; jag har inget liv.

Hon är 27 år. Vi har tidigare i dag hört om hur många som helst som har samma upplevelser, som har träffat Anna, Sara, Kajsa, Stina och Lisa eller vad de heter, alla dessa unga tjejer som har malts ned totalt.

Det är därför, Ronny Olander, som vi är så glada över att vi i morgon kan klubba igenom kraftfulla åtgärder för att se till att de har möjlighet att vara kvar i arbetslivet.

År 1997 utgjorde kvinnor 55 procent av förtidspensionärerna. Tio år senare var det 10 procent mer. Oppositionen står här och talar sig varm, utan att nämna några förändringar, för den politik som de förde så kraftfullt men som har inneburit att över 330 000 kvinnor har skickats ut i förtidspension. Min kompis lillasyster Anna är en av de 330 000 personerna. Kan man bli annat än upprörd?

Denna reform har tydliga tidsbegränsade steg och en rehabiliteringsgaranti som ställer tydliga krav på arbetsgivarna. Arbetsgivarna får krav på sig nu, Ronny! Det är samma sak med fackförbunden, som stod här ute och demonstrerade i går. Var är de i dag förresten? De lyser verkligen med sin frånvaro. De får också en press på sig. Och inte bara det: Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och alla får med denna metod en press på sig att se till att det inte blir som för Anna för fler. Jag hoppas att hon tittar nu, för jag har lovat att berätta om henne.

Gränsdragningen mellan LO:s retorik och Socialdemokraternas är inte alltid helt glasklar, men det som har blivit tydligt under de senaste veckorna är att man nu helt plötsligt är emot en rehabiliteringsgaranti med tydliga steg och ansvarsfördelning. Det är man emot! Man vill med andra ord ha det som det har varit. Det är något som, med facit i hand, ter sig inte bara märkligt utan dessutom ganska cyniskt.

Ännu märkligare ter det sig när LO nu i veckan driver högljudda – och tvivelaktiga, får jag säga – kampanjer mot enskilda riksdagsledamöter, och för den delen också riksdagsledamöters grannar. De går emot ett förslag som man så sent som 2007 själv stod för. Det är mycket märkligt över huvud taget.

Tidigare i dag hade jag förmånen att träffa ett annat fackförbund, inte LO men ett av de större. De säger att man nu i de saltsjöbadsandevtalsdiskussioner som man håller själv diskuterar att fackförbunden och arbetsgivarna behöver och är villiga att ta ett mycket större ansvar för rehabiliteringen och för omställningen. TCO uttrycker det till och med så tydligt att man säger att man behöver svänga – detta är ordagrant – från trygghet i anställning till trygghet i omställning. Detta gläder mig också enormt. Äntligen har vi ett fackförbund som ser att vad vi behöver är trygghet i omställning.

Så länge människor bara har fått sjukpenning och så småningom sjukersättning har arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar inte behövt aktiveras. Det har varit en enkel väg. Det har varit en enkel väg för arbetsgivarna att bli av med främst kvinnor som de inte tyckte platsade längre. Det har varit en enkel väg för facken, som inte har behövt engagera sig och ta det ansvar som man borde ha för sina medlemmar – alla medlemmar oavsett kön. Det har också varit enkelt för Försäkringskassan att bli av med de pappershögar som de har varit överhopade med på sina skrivbord. Efter tolv månader har man kunnat lägga människorna i den gigantiska utkorren: ut från arbetsgemenskapen, in i förtidspensionen.

Vi vet att ynka en procent av dem som sorterades in i förtidspension har kommit tillbaka till arbetsgemenskapen igen. Det kommer allianspartierna inte längre att tillåta. Så är det bara. Det är därför vi presenterar det här förslaget i dag.

Otryggt och orättvist, har vissa talare angett som kritik mot detta förslag. Säg det till Anna, som blev förtidspensionär mot sin vilja! Otryggt och orättvist – det var för att ingen ville eller hann se att hon fanns. Med

denna modell kan Anna se ljus i tunneln, och det är jag stolt över. Jag är både stolt och glad. Nu får hon faktiskt en möjlighet.

Fru talman! Jag tror inte att någon politiker eller någon människa ger sig in i politiken därför att man vill försäkra för någon annan. Jag tror att vi alla här har en genuin övertygelse och passion i det vi gör, att vi vill göra saker och ting bättre. Låt oss då göra det!

Ronny! Jag är stolt. Jag är glad. Jag är inte nöjd, men med det här förslaget som vi lägger fram och med den minister vi har i dag känner jag mig trygg.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Andrén, Tobias Krantz och Ulf Nilsson (alla fp), Gunnar Axén, Mikael Cederbratt och Göran Thingwall (alla m), Solveig Zander (c), samt Lars Gustafsson och Chatrine Pålsson Ahlgren (båda kd).

Anf. 171 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag känner inte Anna som är 27 år personligen, men du gör det, Tina Acketoft.

Det är alltid bekymmersamt när unga människor av någon anledning har det så här, och är det mot deras vilja är det definitivt ingenting som vi accepterar – absolut inte. Det var därför som vi höjde just i aktivitetsersättningen.

Hela samhällets resurser skulle sättas in. I alla fall höjde vi det från 19 år. Det var många som blev förtidspensionerade då också. Då var det aktivitetsersättning, därav namnet, upp till 30 år. Det handlar om samhällets resurser. Det står vi fortfarande fast vid, och vi ställer fortfarande krav på Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, på alla aktörer över huvud taget och också på arbetsgivare i förekommande fall.

Tina Acketoft säger ”kraftfulla åtgärder”. Vad är det då du tänker på för just den här gruppen? Det kan vara arbetsgivarens ansvar. Det är ändå rätt kul att ni har börjat prata om arbetsgivarnas ansvar. Det har ju inte varit på tio-i-topp-listan för er hittills.

Jag och vi säger att det finns många duktiga arbetsgivare som verkligen gör sitt yttersta och tar hand om sin personal. Vi har träffat flera av dem över landet. Men det finns också en hel del som får en chans att med det här förslaget säga: Nej, nu kör vi lite lugnt och fint här.

Blir det arbetsgivarens ansvar i en kraftfull åtgärd, Tina Acketoft? Man kan skriva ned det på en bit papper, och så skickar man det till Försäkringskassan.

Sedan gäller det avstämningsmöten. Jag tänker på de arbetsgivare som inte gör någonting. Vart går jag då som enskild person? Vem går jag då till och säger att jag vill komma i jobb? Var finns det i detta förslag eller i andra förslag?

Hur hjälper detta förslag de långtidsarbetslösa? Det är ändå så, i all glädjepolitik som nämns, att det är en tredubbling av långtidsarbetslösheten för unga. Jag begär inte att ni ska vara tacksamma för att ni tog över ett Sverige som var i största glans 2006. Det begär jag inte, för det hade varit för mycket.

Anf. 172 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Fru talman! Nej, Ronny, vi är inte tacksamma för att det dagligen utpensionerades 140 stycken från arbetsmarknaden under den tid när vi kom till makten. Det var vi absolut inte glada över att ta över.

Vad vi är glada över är att vi på så kort tid kan presentera ett konkret förslag med tydliga riktlinjer, med en tydlig ansvarsfördelning, med tydliga kontrollinsatser, där man faktiskt kan säga att det inte går an längre för en arbetsgivare heller, Ronny Olander.

Jag har alltid ställt likadana krav på arbetsgivarna, när vi har haft diskussioner med dem, som jag gör på facket. Jag tycker nämligen att vi, om vi ska ha en svensk modell som ska fungera, måste ha två parter som tar ansvar tillsammans.

Så nej, jag är inte stolt över det, men jag är stolt över att vi har presenterat en tydlig rehabiliteringskedja med en tydlig tidsindelning.

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

Anf. 173 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag undrar vad Tina Acketoft ska säga till Anders Borg nästa gång hon möter honom, eller när ni ses i er partigrupp, när han säger: Det tar två år innan man märker av den borgerliga politiken. Det var det jag menade, inte att människor kommer till skada eller drabbas av olycka eller blir förtidspensionerade. Det är ingen bra grej.

Men vi måste också acceptera att vissa människor efter ett hårt arbetsliv – det kan vara tidigt; det kan vara sent – har rätt att få sin försäkringslösning prövad.

Nu för ni ett resonemang här – och ni har gjort det i flera timmar – precis som att alla ska ur systemet. Är det så ni har tänkt egentligen i slutändan? För hur ska ni annars få ihop 17 miljarder? 17 000 miljoner kronor ska det här spara, säger Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Var ska ni få fatt i pengarna? Det är ju gigantiska pengar som det handlar om.

Vad gäller företagshälsovård stöder vi det. Det är bra. Det är väl 50–60 procent som har företagshälsovård. Det är de stora företagen, och där finns det mest sjuka, tyvärr. Hos de små arbetsgivarna sköter sig många jätteexemplariskt. De sitter och fikar och snackar och säger: Jag mår inte bra. Och så talar de om någon maskin, och då säger man: Ja, då får vi fixa till det. Det är en nära gemenskap som finns.

Vi hade själv planer – nu blev det inte så – vad gäller företagshälsovården, att skruva upp ännu mer. Vi har nämligen haft en företagshälsovård som har varit medicinsk och teknisk. Ingen pratar om den psykosociala delen i företagshälsovården. Vi vet i dag hur arbetslivet puttar ut människor, slår ut människor. Det är inte samma arbetsmarknad i dag som det var för några år sedan eller, som någon har sagt, för 30 år sedan. Den där kaffekoppen och pausen är borta.

Man springer fortare. Det är centraliserade organisationer. Det är större ansvar för pengar och så vidare. Och det är *just-in-time*. Det är det som gör det besvärligt när vi nu diskuterar den här frågan. Vad gör vi med de arbetsgivare som säger att de inte bryr sig eller som inte säger något utan bara låter tiden gå? Det är tre månader, sex månader och sedan: *goodbye*.

Anf. 174 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Fru talman! Alldeles nyss stod Ronny Olander här och var väldigt stolt över det faktum att vi producerar i högre takt än vi någonsin har gjort tidigare. Nu är det helt plötsligt ett problem.

Det är inte det som är problemet över huvud taget. Produktionsökningstakten är inte ett problem. Det är någonting som vi ska vara glada över, för den kan betala just alla de åtgärder som vi behöver. Det är därför vi ska ha det.

Det är lite svårt att följa tråden ibland när Ronny Olander pratar. Han pratar mycket och gärna, men jag kan egentligen inte se någon röd tråd i det hela.

Men jag kommer tillbaka till rehabiliteringskedjan, som presenteras i dag. Där finns klara och tydliga åtgärder. Vi ställer krav på arbetsgivarna. Ronny Olander borde vara väldigt glad över detta. Vi ställer krav på fackförbunden, att de tar sitt ansvar, på Arbetsförmedlingen, på Försäkringskassan och också på den enskilda individen.

Det är nämligen någonting som är märkligt. Det är många som har det svårt i vårt land, men de flesta har det faktiskt bra. Lik förbaskat är vi sjukast i världen. Det är någonting som är sjukt i staten Sverige. Det försöker vi rätta till nu.

(Applåder)

Anf. 175 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag kunde inte låta bli att begära ordet när Tina Acketoft pratade om sin granne Anna och hur detta förslag berör henne. Det skulle jag också gärna vilja veta. Vad i detta förslag gör att Anna, din granne, kommer att må bättre?

Har ni talat om för henne att sjuk- och aktivitetsersättningen ska försvinna? Har ni talat om för henne att det kommer resursjobb till Arbetsförmedlingen? Dem har ingen sett ännu – det står bara att de ska komma. Det finns inte anslaget i budgeten här. I den proposition som vi ska ta upp här i dag talas det inte om någonting sådant.

Man lägger ut parenteser i sjukförsäkringen. Man får heller ingen hjälp av Arbetsförmedlingen. Man har rätt att gå till Arbetsförmedlingen. Det är den enskilde som ska ta de här initiativen.

Då undrar jag över Anna, som inte ville gå i pension. Vad har hon för chanser i dag, när hon är förskollärare? Vilken diagnos har hon? Jag undrar om hon över huvud taget får fortsätta. Hur kan du lova Anna att hon får ett arbete så att hon inte bara står utan ersättning? Det är nämligen det vi diskuterar, för det förslag vi ska ta upp i dag garanterar ingenting. Det garanterar att det prövas om man kan uppbära sjukpenning efter tre månader och efter sex månader. Efter ett år är man utförsäkrad.

Det är därför vi är så oroade över det här. Det är faktiskt så att vissa beräknar att 40 000 kommer att stå utan ersättning. Och man vet direkt att 10 000 kanske kommer att hamna i en situation med socialbidrag. Vad är det då som säger att det inte kommer att hända din granne, som är 27 år och som redan nu är skadad och som har varit hemma länge?

Vilken form av rehabilitering ska hon få, enligt detta förslag? I det förslag som vi diskuterar i dag är det inte med. Det är därför vi är oroliga. Jag skulle gärna vilja veta vad du kommer att säga till din granne.

Var finns de pengarna? Var finns det skyddet för henne, så att hon blir rehabiliterad, så att hon kan återgå till arbetsmarknaden? Det är någonting vi alla vill.

Ni pratar om att det ska komma mer förslag, men dem har vi inte sett. Jag undrar: När kommer de förslagen? Det ingår inte här i dag.

Anf. 176 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Fru talman! Av någon orsak blev jag inte direkt överraskad över att Siw Wittgren-Ahl begärde en replik. Men jag vet också att Siw Wittgren-Ahl faktiskt har suttit och lyssnat under hela den här debatten.

Om hon missade när ministern förklarade detta är det någonting som är fel. Jag vet å andra sidan att ljudanläggningen här är dålig. Men där fanns klara och tydliga besked i fråga om hur det ska finansieras. Där fanns klara och tydliga besked i fråga om vilka aktörer som kommer in, och det fanns klara och tydliga besked också vad gäller det avtal med SKL som faktiskt undertecknades i går, där det finns en konkret, gemensam överenskommelse.

Siw Wittgren-Ahl frågade vad jag säger till min granne. Det är inte min granne, men det är helt okej. Med den politik som har rått orkade hon inte, för det fanns ingen som lyssnade på henne. Hon orkade inte längre, utan hon tog förtidspension. Hon sade: Jag är väl inte värd mer då, Tina. Det är väl så det ska vara. Nu finns det någon som kan lyssna på henne. Nu finns det någonstans hon kan gå.

Man kan titta på hur det ser ut på förskolorna i dag. Om det finns en möjlighet att hon rent fysiskt kan gå in där igen, om det är på deltid eller hur det nu må vara, är jag helt övertygad om att det finns en plats för henne. För är det någonting vi behöver så är det förskollärare.

Anf. 177 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Detta förslag innebär en parentes. Skulle hon gå in och jobba på deltid tar den parentesen slut efter 365 dagar, och då får hon ingen mer sjukersättning. Det är det vi diskuterar i detta förslag.

Nu sitter ni där som fågelholkar, men ni har inte läst på ert eget förslag. Varje halvtidssjukskrivningsdag innebär att man tar ut en dag. Det är det som står i detta förslag.

Jag vet att Tina Acketoft är folktoppartist. Tidigare har ni stått för jämställdhet mellan kvinnor och män. Det är ingen kvinna som kan försörja sig på en halvtid i dag.

Men jag vet inte om ni har övergett era jämställdhetsmål också, precis som ni nu har övergett inkomstbortfallsprincipen i socialförsäkringarna.

Detta är viktigt, och det är det som står i propositionen. Det är det som gör facket, organisationerna och de handikappade upprörda. Vi är tillbaka till detta, och om man har ett handikapp när man är ung, som någon beskrev, kan man inte flytta från mamma och pappa, för vad ska ersättningen utgå från och vilka jobb ska man få? Det finns nämligen inga förslag i dag som garanterar att din granne, Tina Acketoft, kommer att få ett heltidsjobb som hon kan försörja sig på. Det finns ingenting som gör att Lars garanteras en anställning som gör att han kan leva ett rikt liv med ersättning fullt ut.

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

Anf. 178 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Fru talman! Det är så märkligt att när socialdemokrater diskuterar arbetsmarknadspolitik, eller i detta fall socialförsäkringspolitik, är det som de först och ständigt alltid talar om rätten till bidrag. Detta är alltid konstant, och det är alltid allas rättighet. De talar aldrig om rätten till arbete.

Det är väl självklart att om man kan jobba så försörjer man sig på det. Kan man inte arbeta har man rätt till ersättning. Det är två helt olika saker.

Men ständigt och jämt blandar Socialdemokraterna ihop begreppen. Men så är det. Jag har suttit i arbetsmarknadsutskottet i sex år. Arbetsmarknadspolitiken från Socialdemokraterna är ständigt och jämt en bidragspolitik, och de blandar ihop korten hej vilt.

Jag säger det igen: Kan man arbeta och försörja sig själv ska man få en möjlighet. Då står vi som garant. Enligt denna rehabiliteringsgaranti får man en möjlighet att gå ut på arbetsmarknaden. Man ska inte slängas in i ett förvar, i sitt eget hem eller var det än är, och få höra: Du är inte välkommen. Du får inte delta på våra premisser.

I själva verket behöver vi alla händer och fötter och allt annat som vi kan få.

(Applåder)

Anf. 179 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Tina Acketoft beskrev problemen väldigt väl i sin talande beskrivning om Anna. Jag vet inte om Tina Acketoft lyssnade när jag berättade om Fatima som också är förskollärare.

Det som jag däremot saknade, och som Tina Acketoft inte nämnde i sitt anförande, var att antalet sjukskrivna personer faktiskt har minskat sedan 2002.

Vid den hearing som socialförsäkringsutskottet höll inför att vi skulle anta betänkandet i utskottet redovisades en hel del intressanta siffror.

Prognosen med dagens regelverk, såsom det ser ut nu, är att antalet påbörjade sjukfall minskar snabbt. Färre sjukfall blir långvariga, och färre riskerar därför att få sjukersättning.

Vi vet att under 2008–2011 kommer fler än tidigare att fylla 65 år eftersom 40-talisterna då uppnår den åldern.

Även om vi nu inte skulle anta detta drastiska förslag i riksdagen skulle ohälsotalet minska till 33 dagar. Det ohälsotal som Försäkringskassan redovisade i april var 37,7, där kvinnor stod för 45,4 dagar och män för 30 dagar. Det är en oacceptabelt stor skillnad.

Jag förstår inte hur detta förslag, som Tina Acketoft talar sig varm för, och dessa tidsgränser skulle kunna hjälpa Anna. Förklara det för mig.

Anf. 180 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt. Jag är en dålig pedagog. Jag är en av de få i Folkpartiet som faktiskt inte har lärarbakgrund. Men det är uppenbart att jag är en väldigt dålig pedagog eftersom Siw Wittgren-Ahl ställde precis samma fråga, och jag svarade på den. Det är ungefär samma fågelholksutseende som möter mig nu.

Antalet långtidssjukskrivna unga kvinnor har ökat, och det ökar ständigt. Sedan kan vi använda statistiken på ett sådant sätt att vi säger att de går i pension och att de därför inte längre ingår i sjuktalet. Den föregå-

ende talaren sade nämligen att oavsett om vi har de sjuktal som vi har kommer befolkningspyramiden att lösa problemet med sjukskrivningstalen.

Men oavsett om det är så, är det fortfarande individer som vi talar om hela tiden som faktiskt inte får lov att delta på arbetsmarknaden och som inte har kunnat göra det därför att de inte haft tillgång till rehabilitering och därför att de har bollats runt i systemet där ingen har tagit ansvar för dem. Arbetsgivare, fackförbund och Arbetsförmedlingen har inte tagit detta ansvar. Det är detta som är hela poängen med den reform som vi nu genomför.

Har man inte efter 6 timmar och 45 minuter hängt med på vad som är huvudpoängen, nämligen att man ska tvinga arbetsgivarna att faktiskt ta sitt ansvar och också hjälpa arbetstagarna ut på arbetsmarknaden på detta sätt? Har man inte förstått att det är Försäkringskassan och sjukvården som ska samverka kring dessa åtgärder som ökar möjligheterna till en återgång till arbete på den egna arbetsplatsen eller på någon annan eller i ytterligare någon ny sysselsättning? Har man inte förstått det ber jag om ursäkt igen. Men då är vi tydligen många i denna sal som har varit dåliga pedagoger under snart sju timmar.

Anf. 181 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Nej, Tina Acketoft, läser man propositionen ordentligt och ser vad som faktiskt står där så får inte Anna eller Fatima några rättigheter att till exempel kräva ett avstämningssamtal. Det ingår inte i detta förslag.

Dessa tidsgränser hjälper inte heller människor att få rehabilitering. De rehabiliteringsförslag som vi har talat om i denna debatt under sex-sju timmar ingår inte i denna proposition. Man säger att det ska komma sedan. Det låter nästan som Alfons Åberg.

Miljöpartiets förslag om en dörr in – att slå ihop sjukförsäkring, a-kassa och försörjningsstöd och att det ska finnas en coach som kan ge individuell hjälp – tror jag skulle ge mycket större möjligheter att hjälpa både Anna och Fatima. Jag önskar att vi hade kunnat få diskutera det i en parlamentarisk utredning i stället för att ni trycker igenom detta förslag som faktiskt innebär en historisk förändring av sjukförsäkringssystemet.

Vi behöver en trygghet i arbetslivet. Detta förslag om tidsgränser ger inte denna trygghet.

Det talas om att man ska göra detta sedan. Ja, vi har hört om rehabiliteringsgarantin och om företagshälsovårdens förslag om att kunna idka sjukvård. Men varför kunde man inte tillsätta denna breda parlamentariska utredning så att vi kunde ha fått ett förslag som kanske fler kunde stå bakom och som också skulle kunna hjälpa fler människor än detta förslag kommer att göra som skapar en stark oro bland många människor?

Anf. 182 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Fru talman! Jag är fullständigt övertygad om att denna starka oro till mycket stor del beror på de brev som LO har skickat ut till olika valkretsar och på den annonskampanj som har pågått där man faktiskt har pekat ut enskilda riksdagsledamöter som raserar det pågående systemet. Jag är helt övertygad om att en stor del av denna oro består i att man faktiskt

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

inte klart och tydligt har förklarat detta utan i stället har sagt: Nu kommer det en förändring, och den trycks igenom med stor hastighet och så vidare.

Samtidigt säger vi: Ja, det kommer en förändring. Tack i himlen för att det kommer en förändring.

Anna säger också: Tack i himlen för att det kommer en förändring. Det säger även alla de andra som har blivit utpensionerade från våra vanliga system och som inte har fått sin plats på arbetsmarknaden.

Tack i himlen för att det kommer en förändring, säger jag.

Å ena sidan säger ni att detta har drivits igenom alldeles för snabbt. Det har gått alldeles för fort. Å andra sidan säger Ronny Olander: Ni har haft två år på er, varför har ni gjort någonting förrän nu?

Hur vill ni ha det? Är det för snabbt, eller är det för långsamt?

Nu har vi ett förslag som föreligger och som bygger på en utredning som ni själva skrev direktiven till. Det bygger på den utredningen. Vi har ett förslag, och det är ingen som säger att detta är det allena saliggörande. Det kommer säkert att behöva göras ändringar på vägen. Jag tror och hoppas att denna regering faktiskt är så lyhörd att den kan ta till sig argument från brukarna, från arbetsgivarna och från fackförbunden efter hand. Det finns inte en modell som passar alla, och det finns ingen som kan säga att en modell är till för all evighet. Nu har vi detta, och jag ser med stor förtröstan på att de som har varit utelästa från arbetslivet kan få en chans att komma tillbaka igen och ha lite värdighet i sitt liv.

(Applåder)

Anf. 183 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att det är mycket som har sagts här i kammaren i dag. Det beror väl på att detta är en oerhört viktig fråga. Någonstans hoppas jag att alla inser hur verkligheten ser ut och att det inte fungerar i dag.

Om det hade fungerat i dag hade ju regeringen inte behövt lägga fram en proposition och då hade Socialdemokraterna kanske inte gett Anna Hedborg, som under oerhört många år jobbat med de här frågorna, uppdraget att vara utredare av frågan. Därför behöver något göras.

Anledningen till att jag begär ordet i den här frågan är att det känns så oerhört svårt att 550 000 människor i dag har hamnat i en situation med förtidspension, något som man egentligen inte vill.

Hur känner var och en av de här människorna sig? Många av oss känner flera av dem. Hur känns det att inte behövas, att inte duga och att andras insatser i samhället och personliga kunskaper, erfarenheter, egenskaper och utbildning behövs men inte min? Jag undrar hur det känns för de nästan 30 000 ungdomar i åldern 20–30 år till vilka samhället redan har sagt: *Sorry*, vi behöver inte dig. Du duger inte.

Det är på grund av detta som jag känner att regeringens proposition är nödvändig. Alliansregeringen har åsikten att alla behövs i samhällsbygget. Om ett samhälle inte kan fixa till regler så att alla människor kan välkomnas in i samhällsbygget är det något som är fel.

Man kan kritisera den här propositionen, vilket många har gjort. Men jag tycker att det är bättre att kritisera sakligt än att ha svepande formuleringar om saker som mer eller mindre är osanna.

Jag tänker på varje människa som i dag har hamnat i den här situationen och som känt: Man har inte gjort sitt bästa för att jag ska vara behöv! Om jag – i olika sammanhang brukar jag verkligen sätta mig in i den situationen – var en av de här människorna skulle jag ha varit överlycklig över ett regeringsförslag där man säger: Ni ska göra allt för att anpassa situationen så att Chatrine Pålsson Ahlgren behövs någonstans. Att man inte accepterar att människor är utsorterade och utslussade i samhället är ju ett sätt att värdera människor.

Det här är en i grunden djupt etisk fråga, mina vänner!

Man hör många säga att det här ska vara ett hot mot människor, men det är precis tvärtom. Det är ju en hjälp. Det ska vara en skjuts, en sviktbräda och ett stöd på individnivå när det gäller vad man behöver för att komma ut – det är ju så modernt att ”komma ut”.

Äntligen kan jag väl också hålla med om Socialdemokraternas devis i förra valrörelsen: Alla ska med; så enkelt är det. Det skulle jag vilja yrka bifall till. Eftersom jag tycker så tänker jag yrka bifall till utskottets förslag i det betänkande som här föreligger.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lars Gustafsson (kd), Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Göran Thingwall och Marianne Watz (alla m), Solveig Zander (c) samt Tobias Krantz och Tina Acketoft (båda fp).

Anf. 184 JENNIE NILSSON (s):

Fru talman! Det förslag som vi i dag debatterar går under beteckningen rehabiliteringskedjan. Men efter att ha lusläst propositionen och efter att ha lyssnat av socialförsäkringsutskottets hearing och ett stort antal debattörer, inklusive ansvarig minister här i dag, kan jag bara konstatera att propositionen inte innehåller några som helst förslag som innebär förbättrad rehabilitering eller ökade möjligheter för den som drabbats av ohälsa att återgå i arbete.

I stället växer bilden fram av ett förslag där man ensidigt lägger över allt ansvar på den enskilda individen. Ekonomiska incitament i form av sänkta ersättningsnivåer ska förmå sjuka människor att bli friska eller möjligen att strunta i att de är sjuka och arbeta ändå. Det är den borgerliga regeringens, alliansregeringens, så kallade arbetslinje i ett nötskal.

En rad försämringar av sjukförsäkringen i form av stelbenta tidsgränser, mer exkluderande bedömningar av arbetsförmågan och sänkta ersättningsnivåer utgör grunden i förslaget. Det är magstarkt att kalla det för en rehabiliteringskedja.

Tyvärr känner vi igen detta sätt att arbeta. Den borgerliga förnyelsen består uteslutande i ny retorik. Med en ny etikett ska gammal klassisk högerpolitik framstå som ny och mer sympatisk.

Begreppet utanförskap används konsekvent som alibi för att rasera vanliga människors trygghet.

Förslaget är dessutom en del i en större helhet. Tillsammans med försämringar i a-kassan, skatterabatten på hushållsnära tjänster, nedskärningar av såväl vuxenutbildning som arbetsmarknadspolitik, privatiseringar av sjukvården och så vidare utgör förslaget ytterligare en hörnsten

i det systemskifte som borgarna i valrörelsen lovade att inte göra men nu ändå gör.

En stor del av svenska folket känner sig med rätta lurade. Församringar är församringar, oavsett vad man väljer att kalla dem och oavsett hur man väljer att förpacka dem.

Fru talman! Regeringens förslag innebär att enbart individen ska ha förpliktelser, medan andra aktörer – exempelvis arbetsgivarna – fråntas ansvar. Förslaget innebär också en urholkning av anställningsskyddet för den som drabbas av långvarig sjukdom. Snäva och mot individen ensidigt riktade tidsgränser innebär att många tidigt i processen riskerar att förlora sina arbeten. Till detta ska läggas krångliga regler och en uppenbar risk för den enskilde att bli utförsäkrad, och bilden av förslaget är därmed komplett.

Den här kritiken delas helt eller delvis av i stort sett alla remissinstanser. Trots det väljer regeringen att fullfölja förslaget.

Flera pekar på att situationer kan uppstå där den enskilde är för sjuk för att arbeta men ändå kan förlora rätten till sjukpenning. LO, TCO, Sveriges Kommuner och Landsting som är arbetsgivare för en fjärdedel av arbetstagarna på arbetsmarknaden, Arbetsdomstolen med flera lyfter fram att förslaget innebär betydande ingrepp i arbetsrätten och i anställningsskyddet.

Att regeringen inte lyssnar på de aktörer som bäst kan bedöma de arbetsrättsliga effekterna av förslaget är anmärkningsvärt och allvarligt.

Att sedan kalla ett förslag för en rehabiliteringskedja – ett förslag där man tar bort arbetsgivarens skyldighet att upprätta rehabiliteringsutredningar och tar bort Försäkringskassans ansvar för att kalla till avstämningsmöten inom 90 dagar och som helt saknar incitament och sanktioner för alla aktörer i processen utom den sjuke och inte innehåller några idéer om verktyg för att underlätta rehabilitering och återgång till arbete – är sanslöst.

Det skulle ha varit komiskt om det inte hade varit så sorgligt.

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att först när man kan erbjuda rätta insatserna i rätt tid och på rätt plats kan man ställa krav på att människor tar vara på de möjligheter som erbjuds. Först då kan man tala om en arbetslinje värd namnet.

Behoven är olika och inte sällan sammansatta. Förutom stödpersoner, medicinsk behandling, psykoterapi, utbildning och arbetsträning kan det handla om konkreta anpassningsåtgärder på arbetsplatsen. Flexibla arbetstider och önskemål om ett mindre stressigt arbetsliv kan också vara viktigt. Många kan komma tillbaka om rätt stöd ges i rätt tid och på rätt plats.

Ett grundproblem i dag är – detta har lyfts fram av många i debatten här i dag; det finns också med i den utredning som det hänvisas till – att åtgärderna ofta kommit in alltför sent i sjukskrivningsprocessen och att det i många fall saknas en samordning där en sådan skulle behövas.

Vi vill ta fasta på att åtgärda det som inte fungerar, samtidigt som vi vill bygga vidare på det som faktiskt är bra med nuvarande system. Den stora utmaningen, som regeringen inte ens adresserar i sitt förslag, är att få alla aktörer – inklusive vårdkedjan – att samverka. Vi vill därför se över möjligheterna till en vidareutvecklad finansiell samordning över hela landet. Tyngdpunkten ska läggas på människors arbetsförmåga.

Ytterligare en metod kan vara ett omställningsavtal med rehabilitering, för hela arbetsmarknaden. Men den huvudsakliga inriktningen när det gäller lagstiftningen måste vara att förebygga ohälsa och att på ett tidigt stadium upptäcka och åtgärda de hälsorisker som finns i arbetslivet.

Insatserna när det gäller förebyggande arbetsmiljöarbete måste förstärkas, och sanktionerna måste vara tydliga.

Vidare vill vi att företagshälsovården ska utvecklas. Det är dåliga arbetsmiljöer, inte de anställda som drabbas av dem, som måste utsorteras.

Utsortering, ensidigt ansvar och sänkta ersättningar är inte bara någonting orättvist, det kommer att drabba både enskilda och hela samhället negativt.

Avslutningsvis: Jag har någon gång fått lära mig att kännetecknande för ett bra förslag är att de som företräder det med glöd och i positiva ordalag beskriver, debatterar och försvarar sitt förslag. Kännetecknande för ett dåligt förslag är att man försöker undvika att prata om sitt förslag utan hellre så mycket som det bara går i både möjliga och omöjliga situationer försöker få debatten att handla om något annat, helst om motståndarna. Jag ber er som har lyssnat på debatten i dag att reflektera över karaktären på den här debatten.

Min slutsats av det jag har hört under snart sex sju timmar är att merparten av majoritetens företrädare inte riktigt tror på sitt eget förslag. Mitt förslag är: Släng det där det hör hemma, i papperskorgen, och yrka i stället bifall till förslaget om en parlamentarisk utredning.

(Applåder)

I detta anförande instämde Siw Wittgren-Ahl, Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Ronny Olander och Göte Wahlström (alla s) samt LiseLotte Olsson (v) och Gunvor G Ericson (mp).

Anf. 185 ANDRE VICE TALMANNEN:

Nu kommer jag att låta ledamoten Margareta Israelsson ta över. Vi har nämligen ont om talmän i kväll.

Anf. 186 LARS-ARNE STAXÅNG (m):

Fru ålderspresident! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet och avslag på samtliga motioner.

När Allians för Sverige för snart två år sedan fick ta över regeringsansvaret handlade det kanske främst om att bryta och ta itu med det omfattande utanförskap som hade skapats under Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets styre.

Under en lång rad av år ökade antalet sjukskrivningar och förtidspensioneringar mycket kraftigt. Sjukskrivna fick inte vård, sjukskrivna fick inte rehabilitering. I stället permanentade man dessa människors utanförskap genom att skicka ut dem i förtidspension.

140 personer om dagen förtidspensionerades under den gamla regeringens styre. Samtidigt förlorade dessa människor möjligheten till rehabilitering. Det var drygt 50 000 människor per år som förtidspensionerades de sista åren. Det är lika många människor som hela Uddevalla kommun har nere på västkusten. Detta skedde år efter år i tolv års tid utan att den gamla regeringen gjorde något ordentligt för att ändra detta förhållande.

Socialdemokraternas och de andra vänsterpartiernas politik slog också väldigt hårt mot kvinnor och kvinnors hälsa. Dubbelt så många kvinnor som män har fastnat i långtidssjukskrivningar eller har förtidspensionerats. Andelen fattiga hushåll ökade kraftigt under er tid vid makten. Inkomstskillnaderna ökade. Förtidspensioneringarna av unga ökade också kraftigt. Det var faktiskt det som är resultatet av er politik.

När det var som värst var en och en halv miljon människor i utanförskap, varav 553 000 förtidspensionerade och ett par hundratusen långtidssjukskrivna. Det var ett arv som ni socialdemokrater lämnade efter er. Det fördes en djupt cynisk, grym och hänsynslös politik som skapade många mänskliga tragedier.

Jag har en fråga till oppositionspartiernas företrädare i dag som jag hoppas jag kan få svar på. Hur tänkte ni när ni såg att förtidspensioneringarna och långtidssjukskrivningarna sköt i höjden men när ni inte gjorde någonting? Hur tänkte ni då? Och hur tänker ni nu? Vill ni begrava allting i en parlamentarisk sjukskrivningsutredning, som ni har gett uttryck för i dag, som inte kommer att kunna ge något svar förrän tidigast om förmodligen ett par år om det tar lika lång tid som pensionsöverenskommelsen, kanske bortåt åtta–tolv år?

Vår utmaning nu är att ge alla dem som kan och vill komma tillbaka till arbetsgemenskapen denna chans, oavsett om de är långtidssjukskrivna eller förtidspensionerade. Därför känner jag, Jennie Nilsson, glöd och glädje i dag för att få stå här och presentera förslaget. Det här kommer att hjälpa människor.

Vi har under det år som gått sedan regeringsskiftet förvalt det förtröende vi fick av väljarna. Vi har fört en framgångsrik politik för att få fler människor i arbete. Genom nystartsjobb, jobbskatteavdrag och en ansvarsfull finanspolitik har vi gjort det möjligt för fler företag att anställa och för fler människor att komma tillbaka till arbete. Över 180 000 fler människor kan i dag stå på egna ben sedan valet 2006. Det är kanske det som Jennie Nilsson menar med systemskifte. I så fall är det ett systemskifte som är positivt och helt nödvändigt för Sverige. Jag tror att alla inser detta.

En person var fjärde minut har sedan regeringsskiftet kunnat ta steget från utanförskap till arbetsgemenskap. En person var fjärde minut! Jag hörde någon säga att det hade påskrivits på någon lista var tredje eller femte minut. Men vi har faktiskt sett till att en person var fjärde minut har kommit tillbaka till arbete. Det är jag betydligt stoltare över. Det är en fantastisk siffra! Aldrig tidigare har så många människor i Sverige haft ett arbete att gå till och därigenom haft makten att bestämma över sitt eget liv och söka förverkliga sina drömmar.

Men detta räcker inte. Passiva sjukskrivningar ska ersättas av aktiva och tidiga åtgärder, och förändringar som leder till att människor vågar försöka arbeta och att företag vågar anställa, inte minst det, ska genomföras.

Sjukskrivning är i sig själv passiviserande och kan leda till ännu längre sjukskrivningar eller i värsta fall till förtidspensionering. Redan efter tre månaders sjukskrivning – det vet vi genom forskning – minskar sannolikheten att någonsin komma tillbaka till arbetslivet dramatiskt. För att förhindra att människor blir långtidssjukskrivna krävs aktiva åtgärder tidigt. Detta är i och för sig inget konstigt. Samtliga länder i Europa och

även i Norden har redan ett likartat system med fasta tidsgränser som vi nu vill införa.

När det nu kommer stora klagosånger från oppositionen får man faktiskt inte glömma att det i länder runt oss har fungerat bättre än med den svenska s-modellen som förtidspensionerat 553 000 personer bort från arbetsmarknaden när det var som värst. Det som är roligt och intressant att berätta är att det nu är på väg ned. I dag är det 541 000 personer, 12 000–13 000 färre det senaste halvåret. Det är med stor glädje jag säger detta.

Det finns också stora fördelar att vinna både för den enskilda människan och för samhället med att man inför medicinska riktlinjer för olika sjukdomar. Man har inte varit inne så mycket på det här i dag. Precis som Nävertorps vårdcentral i Sörmland konstaterade i senaste numret av Dagens Samhälle är det till mycket stor hjälp för de vanliga läkarna att veta vad som är en ”normal” sjukskrivningsperiod i Sverige och i andra länder runt om för olika sjukdomar. Det ger en stor kunskap som är viktig.⁴

Fru ålderspresident! Det bästa sättet att bryta en långvarig sjukskrivning är att se till att den aldrig uppstår. Här är det viktigt att Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommunerna och sjukvården samordnar sina insatser för att hitta individuella lösningar som hjälper den enskilde tillbaka till arbetslivet. Den sjukskrivnes tillfrisknande är viktigare än gränsdragningar mellan myndigheter.

Den tidigare sjustegstrappa som användes av Försäkringskassan vid rehabilitering har visat sig inte fungera. Ett år efter det att de blivit sjukskrivna befinner sig 70 procent av de långtidssjukskrivna fortfarande kvar i steg ett. Är det detta som Jennie Nilsson menar med rätt tid och rätt plats, alltså förtidspensionering efter ett år?

Nej, denna arbetsmodell kommer att ersättas av tre tydliga steg som syftar till tidiga och aktiva åtgärder för att underlätta en snabb återgång till arbete.

Om man efter tolv månader inte har lyckats finna ett arbete eller kunnat komma tillbaka till ett arbete som passar, men bedömningen är att man kommer att kunna återfå arbetsförmågan, kan man få en förlängd sjukpenning i upp till 18 månader i stället för att, som tidigare, förtidspensioneras. Under dessa 18 månader har man rätt till fortsatt rehabilitering, något som man förlorar om man döms till förtidspension och utanförskap.

Om man fortfarande efter 30 månader inte har möjlighet att arbeta har man fortfarande möjlighet att få sjukpenning vid allvarlig sjukdom. Det är många som har sagt att man ramlar ut i något intet. Här har man fortsatt möjlighet att få sjukpenning efter 30 månader om man har en sjukdom som gör att man inte kan arbeta. Men man kan också få del av jobb- eller utvecklingsgarantin om man inte själv har möjlighet att få ett arbete.

Samtidigt införs en rehabiliteringsgaranti, och vi ger företagshälsovården en viktigare roll i rehabiliteringsarbetet. Staten satsar 3,4 miljarder på denna reform. Tanken är att även övriga intressenter ska skjuta till ytterligare resurser. Utöver de 3,4 miljarder som staten tillsätter kommer det mer från arbetsgivarna och de andra parterna. Genom dessa förstärkingar av rehabiliteringen ökar vi möjligheten för återgång i arbete.

Vi kommer även att utveckla den finansiella samordningen, som många har varit inne på här i dag, och göra den mer flexibel. Försäk-

ringskassan kommer att ha möjlighet att finansiera rehabilitering som utförs av landstingen.

Vidare stimuleras landstingen att bidra till en minskning av ohälsotalet. Detta har redan börjat. De får också dela på sjukvårdsmiljarden i förhållande till hur framgångsrika de är.

Allt detta görs i syfte att få en bättre fungerande rehabilitering och en kortare väg till ett friskare liv genom att ersätta passiva sjukskrivningar med aktiva åtgärder.

Vidare vill vi underlätta för dem som varit i förtidspension eller haft permanent sjukersättning att återgå till arbetslivet. Vi vill få fler att våga prova att arbeta och fler arbetsgivare att våga anställa. Det blir en fantastisk möjlighet för alla förtidspensionärer. Man kan tjäna uppemot 41 000 kronor utan att behöva skatta någonting för de första kronorna.

Vi kommer även att föreslå införande av en steglös avräkning av sjukersättningen för dem som arbetar delvis i stället för de fasta gränserna med 25-, 50- och 75-procentsnivåer. Därmed vill vi visa att varje arbetad timme är betydelsefull.

Vi har infört nyfriskjobb, som fungerar på ett liknande sätt som de framgångsrika nystartsjobben. Skillnaden är att skattesänkningen, kostnadsminskningen, för den arbetsgivare som anställer någon som varit långtidssjukskriven eller förtidspensionerad blir dubbelt så stor. I praktiken halveras arbetskraftskostnaden för dessa. Att nystarts- och nyfriskjobben utvidgas till att även gälla offentlig sektor är ett viktigt beslut. Vi är övertygade om att vi genom den förändringen kommer att nå ut till fler av de kvinnor som befinner sig i långtidssjukskrivning eller förtidspension. Som jag sade inledningsvis är det kanske de som drabbats absolut hårdast av den politik som vänsterpartierna förde tidigare.

Sammantaget kan sägas att detta är den största satsningen – och det säger jag med stor glöd – på rehabilitering och på att hjälpa människor tillbaka till arbetsgemenskapen sedan 1992.

En sak är säker: Allians för Sverige arbetar vidare med att slå vakt om våra gemensamma trygghetssystem för att bryta utanförskapet genom att förbättra rehabiliteringen och sänka trösklarna tillbaka till arbetslivet för dem som är sjukskrivna och förtidspensionerade.

Allians för Sverige ersätter passiva sjukskrivningar med tidiga och aktiva åtgärder. Samtidigt gör vi så att människor vågar försöka arbeta och att företag vågar anställa. Det är så vi skapar en kortare väg till ett friskare liv.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt, Jan Ericson, Mats G Nilsson, Göran Thingwall och Marianne Watz (alla m), Solveig Zander (c), Tina Acketoft (fp) och Lars Gustafsson (kd).

Anf. 187 MIKAEL CEDERBRATT (m):

Fru ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till betänkandets förslag till beslut.

Jag kommer inte att beröra alla de detaljer som har diskuterats fram och tillbaka, för jag tycker att det är någorlunda utrett. Jag ska i stället berätta varför jag tror att det är nödvändigt att det förslag som nu ligger

genomförs. Det ska jag göra genom att berätta historien om en närstående och älskad person. Vi kan kalla honom för Erik, 25 år.

När han gick i tredje klass upptäckte föräldrarna att han inte riktigt hängde med i skolan. När bokslut gjordes i nionde klass kunde man konstatera att skolan inte hade kompetensen att möta den som fått diagnosen lindrigt bokstavsbar.

Skolan blev ett helvete när mobbarna klev in på scenen. Skolan och barn- och ungdomspsykiatrien stod handfallna. Ytterligare ett par år senare, när gymnasiestudierna avbröts, blev det en kort period i arbete och sedan sjukskrivning. Och när sjukskrivningen började dog all aktivitet kring Erik, förutom att det kom en sjukpenning per månad.

Ären gick. Erik mädde dåligt och han skar sig. Sjukvården, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen lyste med sin frånvaro till en dag då det kom ett brev från Försäkringskassan: Nu ska du inte vara sjukskriven. Nu ska du ha aktivitetsersättning. Den enda aktiviteten blev då ersättning. Det var i sig ingen falsk varudeklaration, men det hjälpte inte Erik. En sak var i alla fall bra; han hade helt plötsligt kommit in i gemenskapen. Han var en av de 140 som råkade ut för detta varje dag, och Erik är fortfarande kvar.

Fru ålderspresident! Det här är en sann berättelse om Erik. Jag har suttit på första bänk. Därför är jag starkt övertygad om att det här beslutet är nödvändigt. Det är ett led i en ordning med tydliga tidsramar, avstämning, bortre tidsgräns, rehabiliteringsgaranti, en förstärkt företagshälsovård. Det motverkar att man hamnar mellan stolarna, det sänker trösklarna för återgång och ger ekonomiska drivkrafter för att komma tillbaka.

Ett system som får sådana konsekvenser som det har fått för Erik och många andra måste man ändra i.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Jan Ericson, Mats G Nilsson och Göran Thingwall (alla m), Solveig Zander (c), Tina Acketoft (fp) och Lars Gustafsson (kd).

Anf. 188 MARIANNE WATZ (m):

Fru ålderspresident! Denna långa debatt lider mot sitt slut och jag ska vara kortfattad. Jag ska börja med ett latinskt citat: Orden förflyga, det skrivna består. Så sade redan de gamla romarna och det är en sanning som står sig. Orden förflyga, det skrivna består.

Jag har i min hand ett brev från LO-distriktet i Stockholms län som har nått många av oss. Jag har alltså det skrivna – de bestående orden – framför mig och jag vill helt kort återge några av dessa. Jag ställer frågan: Hur kan LO-distriktet släppa ifrån sig i skriftlig form – det skrivna består ju – så många felaktigheter och osanningar? Är man inte rädd att förlora i trovärdighet? Eller tror man inte sina LO-kamrater och andra om att kunna ta fram fakta och se att dessa skrivna ord inte stämmer med sanningen? Jag har tre exempel ur brevet.

Hårdare regler vill regeringen införa, säger man i brevet.

I dag med nuvarande regler är 70 procent av alla som är sjukskrivna i mer än ett år kvar på det första steget i Försäkringskassans stutegsmodell, det vill säga en totalt passiv sjukskrivning. Det har vi talat mycket om i dag. Riksrevisionen kritiserar Försäkringskassan för en sjukskriv-

ning som rullar på utan mål och mening. Regeringen vill ersätta denna modell med en aktiv trestegsmodell där den sjukskrivne inte lämnas åt sitt öde och där sjukskrivning fortfarande är möjligt under ett år eller längre. Detta är knappast hårdare regler.

Krympa ersättningen vill regeringen, säger man i brevet.

Med nuvarande regler ska det prövas med förtidspension med en ersättningsnivå på 64 procent efter ett års sjukskrivning. I regeringens förslag kan arbetstagaren ansöka om förlängd sjukskrivning med 18 månader om arbetsförmåga saknas och då få 75 procents ersättning. Regeringen ger alltså möjlighet att gå från 80 procent till 75 procent i stället för från 80 procent till 64 procent i förtidspension. Det har vi också talat mycket om i dag. Detta är knappast att krympa ersättningen.

Få människor att återgå i arbete så fort som möjligt vill vi verkligen. Det ställer vi alla upp på. Men det hänger ihop med något mer, och då blir meningen helt annorlunda. Få människor att återgå i arbete så fort som möjligt oavsett om man är frisk nog att arbeta eller inte vill regeringen, säger man i brevet.

Fru ålderspresident! Den sjukskrivne som inte har arbetsförmåga kan i regeringens förslag fortsätta vara sjukskriven upp till ett år och kan sedan få förlängd sjukskrivning. Detta är knappast att få människor att återgå i arbete oavsett om man är frisk nog att arbeta eller inte.

Fru ålderspresident! Det är regeringens proposition som blir lag, inte LO-brevets felaktigheter. Regeringens förslag innebär att gå från långa passiva sjukskrivningar till aktiva åtgärder med hjälp och stöd. 3,4 miljarder satsar regeringen på rehabilitering. Det är detta som blir lag, inte de exempel som jag läst upp ur LO-brevet.

Fru ålderspresident! Med glädje yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och helt neutralt avslag på motionerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Göran Thingwall och Lars-Arne Staxäng (alla m), Solveig Zander (c), Tina Acketoft (fp) och Lars Gustafsson (kd).

Anf. 189 JAN ERICSON (m):

Fru ålderspresident! Jag är lika hes som andre vice talmannen var, men jag är inte säker på att jag vill bli utbytt, så jag tror att jag står kvar.

Nu har jag lyssnat på denna debatt i snart sju timmar. Det börjar bli dags att runda av. När man hör oppositionens nidbilder och närmast groteska vantolkningar av alliansens sjukförsäkringsreform blir man nästan mållös. Men bara nästan, så jag tänker inte sluta anförandet redan här.

Hur är det egentligen med dagens sjukförsäkringssystem? Är det verkligen något att skryta med? Varför har Sverige i så fall världens högsta sjukskrivningstal? Varför har vi en halv miljon förtidspensionerade som gallrats bort från arbetsmarknaden och kasserats och dömts till ett liv i utanförskap med låg ersättning?

Oppositionen med Socialdemokraterna i spetsen bär ett mycket stort ansvar för detta. Men drar man några egna slutsatser? Nej, det enda man gör är att sprida dessa nidbilder, säga nej till allt regeringen föreslår och föreslå att hela frågan begravs i ännu en stor utredning. Enligt min me-

ning är det ett rent förakt för alla de människor som lider av tolv års misslyckad politik.

Det sägs att upprepning är ett bra sätt att nöta in ett budskap. Nu riskerar det att bli lite upprepningar; det är svårt att undvika det så här dags.

”Långa sjukskrivningar är en viktig förklaring till den höga sjukfrånvaron i Sverige. Två femtedelar av de pågående sjukskrivningsfallen har pågått i ett år eller mer. I vissa fall kan långtidssjukskrivning givetvis vara berättigat, men mycket tyder på att många människor i onödan fastnar i sjukskrivning. Varken arbetsgivare eller försäkringskassa uppfyller kraven på rehabiliteringsinsatser för sjukskrivna.

Det är i många sjukskrivningsfall rationellt för alla inblandade att inget göra, att låta sjukskrivningen fortgå med ersättning från sjukförsäringen i form av sjukpenning. Den som är sjukskriven från en anställning riskerar denna om han eller hon går med på rehabilitering med inriktning på ett annat jobb. Den som är sjukskriven riskerar också sin anställning om han eller hon går tillbaka till sitt jobb med en fortsatt nedsättning av arbetsförmågan. Om arbetsgivaren anser att han eller hon inte kan utföra något arbete av betydelse kan saklig grund för uppsägning anses föreligga.

Arbetsgivaren har enligt arbetsmiljölagen och lagen om allmän försäkring ett utbrett ansvar för att ta tillvara medarbetares arbetsförmåga. Ändå är det otydligt vilka insatser som kan krävas av arbetsgivaren för att en sjukskriven anställd ska kunna komma tillbaka till jobbet. --- Därför blir det många gånger rationellt även för arbetsgivaren att inget göra för att rehabilitera den sjukskrivne. Också det lokala facket blir en passiv åskådare.

Att sjukskrivningar drar ut på tiden drabbar den sjukskrivne hårdast. Chanserna att återgå till arbete krymper när sjukfrånvaron blir längre. Tidiga insatser är det som bäst kan hjälpa den sjukskrivne tillbaka till arbete. De långa sjukskrivningarna riskerar att leda till utslagning från arbetslivet.

För den som går sjukskriven längre än ett år finns idag ett stort mått av rättsosäkerhet förknippat med sjukskrivningen. Regelverket säger att försäkringskassan ska göra en prövning av sjukskrivningen senast efter 12 månader. Vid denna prövning ska arbetsförmågan på nytt bedömas, och det ska avgöras om den sjukskrivne bör övergå till sjuk- eller aktivitetsersättning. Tillämpningen av denna regel är dock inte konsekvent. Som en konsekvens av detta skapas en stor osäkerhet för den långtidssjukskrivne. När sjukskrivningen överskridit dessa 12 månader riskerar han eller hon att när som helst få besked om att sjukpenningen setts över och dragits in.”

Fru ålderspresident! Det jag läste nu känner kanske många igen. Jag vet att några har haft med vissa bitar av det här tidigare i debatten. Det är en ganska målande beskrivning av dagens sjukförsäkringssystem – ett system som inte fungerar. Det är inte mina ord, utan allt är ordagrant hämtat från LO:s idéskrift om morgondagens sjukförsäkring.

Vi har den senaste tiden sett hur bland andra LO har agerat för att som man säger ”rädda sjukförsäkringen”. Min fråga är naturlig. Varför ska vi rädda den sjukförsäkring som LO så fullständigt sågar i sin egen idéskrift? Är det inte bättre att förändra den? Inget annat regelverk i samhället som har fungerat så illa och som har medfört så mycket elände

för enskilda människor skulle ha blivit föremål för en räddningskampanj från oppositionen och från LO. Jag tror snarare att man skulle ha rest krav på en snabb och kraftfull förändring. Och det är just en sådan kraftfull förändring som alliansen nu vill genomföra.

Det har sagts förut att alliansen vill ha en kortare väg till ett friskare liv. Jag tycker att det är en ganska bra beskrivning. Vi vill se ett mer aktivt stöd till den enskilde och vägrar att acceptera att människor glöms bort i systemet. Vi vill att människor ska våga försöka komma tillbaka och att företag ska vilja anställa även den som har varit långtidssjuk.

Jag tänker inte gå in på några detaljer i förslaget, för det har så många redan gjort. Men en sak som har gjort mig ganska upprörd ska jag ändå kommentera. I debatten har det framförts att enskilda människor riskerar att komma i kläm i det nya regelverket, bland annat genom att långtidssjuvskrivna kommer att få lägre sjukpenning.

Sanningen är, som flera har påpekat, precis tvärtom. De som har varit sjuvskrivna i ett år prövas i dag automatiskt för förtidspension och riskerar därmed att dömas till en inkomst på 64 procent av lönen arbetslivet ut. Jag har själv bekanta som har drabbats av detta. I det nya systemet kommer många av dessa i stället att få 75 procent sjukpenning och, precis som har sagts tidigare, full tillgång till all den hjälp och det stöd som förslaget innebär.

I många av de andra fall som man har fått beskrivna både via e-post och brev från olika intresseorganisationer är exemplet grovt förenklade eller helt enkelt felaktiga.

Samtidigt skulle jag aldrig våga garantera att inte någon hamnar mellan stolarna även i det nya systemet. Men för egen del känner jag mig helt övertygad om att det blir oerhört mycket färre människor som kommer i kläm i det nya systemet än med dagens regler. Jag konstaterar att vi från alliansen har en medvetenhet om att sjukförsäkringssystemet är ett mycket komplicerat system. Skulle det visa sig efter hand att vi kan förbättra regelverket ytterligare eller att det behövs korrigeringar är detta givetvis en självklarhet precis som vid all annan lagstiftning.

Det är där vi som enskilda riksdagsledamöter har ett ansvar för att lyssna, följa upp och föra en dialog med alla inblandade. Vi ska samla på oss kunskaper om effekterna av detta regelverk.

Fru ålderspresident! Trots att oppositionen bär ett tungt ansvar för dagens dåligt fungerande sjukförsäkringssystem hör man väldigt lite av självkritik eller egna förslag. Jag har lyssnat på nästan hela debatten i dag, och det är ytterst lite man har kommit med. Oppositionen verkar inte heller vara överens om någonting i frågan, mer än att man vill tillsätta en ny stor socialförsäkringsutredning. En sådan skulle, som många har sagt, ta flera år att slutföra. Självfallet kan inte en ansvarstagande regering sitta med armarna i kors och göra ingenting i avvaktan på detta. Om vi skulle göra det skulle vi samtidigt ge klartecken till att ytterligare kanske 100 000 personer under utredningstiden skulle hamna i förtidspension med låg ersättning kanske ända fram till pensionen. Ett så inhumant beslut skulle jag personligen aldrig vara beredd att stödja i riksdagen. Den som föreslår detta inser nog inte vilka konsekvenser det skulle få.

Vissa har talat om att rösta med hjärtat. Så kommer jag att göra. Jag kommer att rösta ja till liggande förslag med en stolthet att tillhöra ett regeringsunderlag som äntligen ser människorna bakom sjuvskrivningar-

na och som vill ta tag i de problem som Socialdemokraterna och deras två stödpartier så länge har nonchalerat. Mitt hjärta slår inte för system eller för politisk prestige. Mitt hjärta slår för dem som har misshandlats i systemen under tolv år av socialdemokratiskt regeringsinnehav. Många sjukskrivna människor går nu äntligen en ljusare framtid till mötes. (Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng, Göran Thingwall och Marianne Watz (alla m), Solveig Zander (c) och Tina Acketoft (fp) samt Lars Gustafsson (kd).

Anf. 190 GÖRAN THINGWALL (m):

Fru ålderspresident! Det känns lite stort att få avsluta den här debatten, speciellt eftersom det egentligen är jag som är boven i dramat. Det är jag som sjukskriver. För er som inte känner mig kan jag berätta att jag är läkare. Jag är allmänmedicinare och har en egen praktik i Solna, och jag träffar alla de här människorna som drabbas av de långa sjukskrivningarna.

Vet ni vad det jobbigaste är som läkare? Jo, det är återbesöken. Man träffar patienter och frågar: Vad har hänt nu, då? Det har inte hänt någonting, säger de. Men har inte arbetsgivaren gjort någonting? frågar jag. Nej, blir svaret. Om det är en längre sjukskrivning frågar jag om handläggaren på Försäkringskassan. Nej, de byter handläggare hela tiden så jag har svårt att få tag i den som jag fick tag på först, svarar patienten.

Det är jättefrustrerande att vara doktor och sitta med någon som har hamnat i en sådan här situation. Man har ingenting att sätta i händerna på dem. Jag kan bara lyssna, och sedan kan jag skriva ut intyget igen. Jag kan skriva på och förlänga sjukskrivningen med någon månad i taget, för jag vill ju gärna se patienten så ofta som möjligt. Det har jag dock inte alltid möjlighet till, för min agenda är ganska full. Jag skulle egentligen vilja se de här människorna ganska ofta för att kunna bedriva någon form av behandling och terapi med dem. Ingen annan gör det ju.

Man har pratat om passiv sjukskrivning. Den är verkligen passiv. Jag känner mig egentligen som en skurk ibland när jag sjukskriver någon, för jag vet att det inte kommer att hända någonting. Det har sagts många gånger här. Tre månader är inte bra. Då börjar man backa lite, och det är svårt att komma tillbaka. Det är inte roligt att sitta och sjukskriva någon månad efter månad, kan jag tala om för er.

Om man nu kommer med någonting som kan förändra det här och förändra min vardag så ser jag verkligen fram mot det. Äntligen tar riksdag och regering ansvar för de här människorna och gör någonting så att ordet rehabilitering får ett värde och ett innehåll. Då kan jag bara tacka och ta emot. Som det nu är fungerar det inte.

Man har pratat mycket här om otrygghet inför det förslag som läggs fram. Jag skulle snarare vilja se det som en stor trygghet. Nu har patienten och jag klara direktiv – tre månader, sex månader och tolv månader. Det är alldeles utmärkt att kunna strukturera det hela.

Tydlighet, sade Helena tidigare. Det är det som är viktigt. Just nu har vi inte det. Det är lite flummigt när man sjukskriver någon, för man vet inte var det slutar någonstans. Men nu känns det som om jag i alla fall kommer att få lite redskap för att kunna göra någonting åt patientens

*En reformerad
sjukskrivnings-
process för ökad
återgång i arbete*

situation. Jag ser inte den patient som jag träffar som en pensionär. Det här ska helst lösas inom ett halvår. Jag ser inte framför mig att vi ska träffas år ut och år in, utan vi ska försöka lösa det så fort som möjligt. Det måste sättas in insatser på ett tidigt stadium, för annars går det helt enkelt åt skogen.

Det har figurerat mycket i debatten att allting nu lämpas över på individen – den stackars individen som inte kan klara av någonting. Jag kan tala om för er att de tillfällen där det lyckas bäst är när individen, patienten, tar tag i sin egen situation själv. De gångerna fungerar det väldigt bra. Jag ser inte att det skulle vara något farligt att överlämna ett ansvar. Snarare tror jag att individen, patienten, får en möjlighet att påverka sin situation när det finns klara regler.

Nu börjar fru ålderspresident banka i bordet. Låt mig bara avsluta det här. Jag ser fram emot att vi får tydliga regler och sjösätter den här lagen. Jag är inte otrygg, utan snarare tvärtom.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 juni.)

13 § En förnyad folkhälsopolitik

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2007/08:SoU11
En förnyad folkhälsopolitik (prop. 2007/08:110).

Anf. 191 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp):

Fru ålderspresident! Vi ska nu debattera betänkandet *En förnyad folkhälsopolitik*. I betänkandet lyfter man fram människans behov av integritet och valfrihet som grund och sambandet mellan hälsans villkor och individens förutsättningar. Man konstaterar vidare att kommuner och landsting har en nyckelroll i folkhälsoarbetet, och vikten av att samverka mellan huvudmän och andra prioriteras. I betänkandet framhålls barn och unga samt äldre som särskilt angelägna målgrupper för det hälsofrämjande folkhälsoarbetet.

Under utskottets beredning av det här ärendet höll utskottet den 6 maj 2008 en intern utfrågning när det gäller aktuella vaccinfrågor med företrädare för Socialstyrelsen, Statens beredning för medicinsk utvärdering samt Statens medicinsk-etiska råd. Utskottet har också den 13 maj 2008 uppvaktats i ärendet av Riksförbundet för sexuell upplysning.

Sammanfattningsvis, fru ålderspresident, ställer sig utskottet bakom de elva målområden som ska gälla för folkhälsoarbetet. De är: delaktighet och inflytande i samhället, ekonomiska och sociala förutsättningar, barns och ungas uppväxtvillkor, hälsa i arbetslivet, miljöer och produkter, hälsofrämjande hälso- och sjukvård, skydd mot smittspridning, sexualitet och reproduktiv hälsa, fysisk aktivitet, matvanor och livsmedel, tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel.

I betänkandet finns 51 reservationer och två särskilda yttranden.

Med dessa ord, fru ålderspresident, lämnar jag över ärendet för debatt.

Anf. 192 PER SVEDBERG (s):

Fru ålderspresident! Att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen är det övergripande målet för folkhälsopolitiken som riksdagen antog våren 2003 och som Socialdemokraterna stöder.

Ett verkligt effektivt folkhälsoarbete bygger på ett gemensamt ansvarstagande mellan individ och samhälle. Regeringens folkhälsoproposition som vi har att behandla i kammaren i dag innebär i detta avseende ingen egentligen ny inriktning utan är grunden för en fortsättning på den tidigare politiken inom folkhälsoområdet.

Detta understryks av de elva målområden som i propositionen är desamma som tidigare, även om några smärre språkliga justeringar har gjorts. I propositionen föreslås inte heller någon förändring när det gäller rådande ansvarsfördelning på folkhälsoområdet.

Folkhälsoarbetet hamnar ofta i diskussioner om specifika detaljfrågor, men perspektivet måste vara bredare än så. Vi socialdemokrater anser att folkhälsoarbetet och kopplingen till att minska klyftorna i samhället måste tydliggöras. Minskade sociala och ekonomiska klyftor är det mest verkningsfulla medlet för en bättre folkhälsa. Regeringens allmänna politik går tyvärr på många sätt i motsatt riktning med försvagat ekonomiskt skyddsnät för grupper med små ekonomiska marginaler.

Mäns och kvinnors hälsotillstånd och livschanser har ett tydligt socioekonomiskt mönster, där rika välutbildade människor med yrken med hög status har ett markant försprång. Sverige är inget undantag.

Intressant nog tycks det starka sambandet mellan bnp och livslängd avta eller helt försvinna när det gäller de rikare länderna. I stället är det mycket som tyder på att i länder av Sveriges typ är det just fördelningen av den ekonomiska tillväxten som är avgörande för att nå hälsovinster.

Individens möjligheter att göra hälsofrämjande val ska stödjas av samhället. Om detta är nog alla partier överens. Men detta perspektiv räcker inte. Samhället måste också se över lagstiftning, struktur och organisation för att ett folkhälsoarbete ska bli effektivt.

Information är en viktig del, och det är på detta område som tyngdpunkten i arbetet måste finnas. Men både regleringar och ekonomiska styrmedel behöver övervägas i vissa fall. Ett tydligt exempel är rökningen och beslutet 2004 om att förbjuda rökning i serveringsmiljöer, ett direkt arbetsmiljöproblem för tiotusentals anställda i restaurangnäringen och naturligtvis ett problem för många av restaurangbesökarna.

När detta beslut togs 2004 var frågan kontroversiell, och det rådde oenighet i riksdagen. Nu är den genomförda lagstiftningen accepterad av de flesta och ses som en riktig och naturlig folkhälsoåtgärd.

Regeringens proposition är till stor del defensiv och beskrivande. De konkreta förslagen på de stora politikområdena saknas till stor del. Förslagen handlar om pappersarbete. Det ska kartläggas, analyseras och mätas. Det ska upprättas nationella databaser, uppdrag ges till myndigheter med mera.

Allt detta är bra och kommer säkert att vara av värde. Det som saknas är konkreta insatser för att åtgärda konkreta problem. Samhället måste ta ett större och mer konkret ansvar för folkhälsan. Vi har i vår motion tagit upp områdena barns och ungas uppväxtvillkor, smittskydd, tobak, alko-

hol och narkotika, spelberoende, våld mot kvinnor och barn samt fysisk aktivitet. Jag ska ta upp några av synpunkterna och förslagen här.

Vi socialdemokrater anser att det är av största vikt att en folkhälso-proposition innehåller och prioriterar åtgärder för att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor. Regeringens huvudförslag på detta område i propositionen är att ett frivilligt föräldrastöd ska erbjudas alla föräldrar med barn upp till 18 års ålder. En särskild utredare ska ta fram ett förslag på nationell strategi, en nationell konferens anordnas, och det görs nationella undersökningar om barns och ungdomars hälsa.

Det är bra att det utvecklas ett arbete för föräldrastöd, men sammantaget anser vi inte att de föreslagna åtgärderna räcker. Framför allt behövs fler konkreta åtgärder för att samhället ska kunna stödja och hjälpa barn och ungdomar som mår dåligt.

Många av de barn och ungdomar som signalerar psykisk ohälsa har också problem av social karaktär. Det handlar om små barn vars föräldrar sviktar i omsorgen om dem på grund av en psykisk sjukdom eller missbruk. Det kan handla om större barn som visar upp egna riskbeteenden i form av allvarliga uppförande- och koncentrationsstörningar, aggressivitet, utagerande beteenden, brister i den sociala utvecklingen, skolk, missbruk och kriminalitet.

Det är beteenden som ger dem problem i skolan och gör deras övriga liv svårhanterligt. En grov uppskattning är att vart tionde barn är i riskzonen för en negativ utveckling och att 5 procent får allvarliga problem.

För att samhället ska kunna hjälpa dessa barn krävs det att det finns personal och resurser för att ingripa, stödja och hjälpa. Det behövs tidiga insatser och en väl fungerande elevhälsa. Elevhälsan i skolan bör omfatta skolsköterska, skolkurator, skolpsykolog, skolläkare och specialpedagoger.

Skolhälsovården inrättades en gång för att väga och mäta barn, hålla koll på undernäring, sneda ryggar och synfel. Nu när barns och ungdomars fysiska hälsa kraftigt har förbättrats är det i stället andra frågor som tar större plats inom dagens elevhälsa. Det handlar om ätstörningar, övervikt, depression, oro, sömnsvårigheter, ångest, missbruksproblem med mera.

Samarbete och samordning krävs för att insatser för barn och ungdomar ska bli effektiva. Det finns goda erfarenheter från kommuner som börjat samverka med övriga samhällsinsatser som ger stöd åt barn och ungdomar. På flera ställen i landet har man bildat en samlad ungdomshälsa, till exempel Blå kamelen i Helsingborg.

Förstärkningar till barn- och ungdomspsykiatri, BUP, behövs och måste kombineras med bättre samverkan mellan BUP, elevhälsa och ungdomsmottagning. En enkät till verksamhetschefer inom BUP visade för något år sedan att över hälften av mottagningarna måste ägna en stor del av sin tid åt så kallad förstalinjenvård, alltså sådant som egentligen skulle skötas av primärvård eller skolhälsovård.

Ett annat område där det behövs insatser är HBT-personers hälsa. En övervägande del av HBT-personer har en god hälsa, men den psykiska hälsan är sämre än hos befolkningen i stort. Vi anser att regeringen bör ta särskilda initiativ för att säkerställa att samhället kan utveckla bättre stöd och hjälp till HBT-personer. HBT-rörelsen har själv satt fingret på dis-

kriminering och exkludering i vården. Det är ett område, men det finns fler.

Arbetet med smittskydd behöver också utredas. År 2006 antog riksdagen, på förslag från den socialdemokratiska regeringen och i brett politiskt samförstånd, en nationell strategi mot hiv och aids. Målet var att halvera antalet nysmittade i vårt land på tio års sikt. Det är ett fullt realistiskt mål. Siffrorna för 2007 är alarmerande, och årssiffran 541 nysmittade är den högsta sedan 1986. Av dessa har 178 smittats i Sverige, vilket kan jämföras med ett genomsnitt på 88 fall per år under den senaste femårsperioden. Dessvärre är dessa siffror inte särskilt överraskande. Andra sexuellt överförbara sjukdomar har ökat och tyder på en förändring i riskbeteendet. Detta syns nu också i statistik över hiv och aids.

Informationsinsatser behöver förnyas. Informationen är en färskvara. Vi föreslår att regeringen tar initiativ till en nationell informationskampanj om smittskydd och hivfrågor. En viktig del av detta bör vara att stödja de personer som i dag lever i Sverige som hivpositiva.

Ett annat område där politiken behöver skärpas är tobaksområdet. Jag nöjer mig i dag med att ta upp en konkret tobaksfråga. För att komma åt tobaksbruk bland ungdomar måste vi komma åt tobaksförsäljningen till minderåriga. Vi föreslår att tobakslagen ändras så att det krävs tillståndsplikt för försäljning av tobak. Det innebär att en handlare som säljer tobak till en minderårig kan få sitt tillstånd indraget.

Arbetet mot narkotika och alkohol måste också drivas med stor intensitet. Den borgerliga regeringen har lagt ned Alkoholkommittén och Mobilisering mot narkotika. Vi tycker att det är ett mycket olyckligt beslut. Specialiseringen har varit bra, och det har lett till en kraftig ökning av det förebyggande arbetet. När uppgifterna sköts helt internt eller fördelas till andra myndigheter är risken stor att arbetet blir otydligare och tappar fokus, tempo och samordning.

Kristdemokraterna har tidigare utlovat en ensidig minskning av införselkvoterna till Sverige när det gäller alkohol. Det vore kanske bra om Maria Larsson kan ge besked om varför något sådant beslut inte har fattats av regeringen.

Ett annat folkhälsoproblem är att vi rör oss för lite. För lite fysisk aktivitet är till stor del ett problem i det moderna samhället och grunden till många välfärdssjukdomar. Det är framför allt den vardagliga fysiska aktiviteten som minskar i stora folkgrupper. Ökad motion har inte kunnat kompensera det faktum att många rör sig för lite i vardagslivet. Samhället kan och bör arbeta för att stimulera och möjliggöra ökad fysisk aktivitet hos befolkningen. Detta arbete måste bedrivas brett och långsiktigt. Det handlar om att sjukvården stimulerar till ökad fysisk aktivitet till exempel genom motiverande hälsosamtal eller rekommendationer om motion, på recept till exempel.

Hälsa- och sjukvårdens kompetens kan också ställas till förfogande för de skolor som vill ha hjälp med en systematisk genomgång av skolmat, skolhälsovård, motion och rörelse på schemat. Rörelse på schemat och uppmuntran till aktiv lek är andra delar som är viktiga i skolans värld.

Idrottsrörelsen är en viktig aktör och har en stor och bred kompetens vad gäller rörelse och motion. Deras aktiviteter bör man stimulera. Man bör vara välvillig till de stöd som idrottsrörelsen behöver.

Ökad fysisk aktivitet gäller alla åldrar och måste ske utifrån egna förutsättningar. Fysisk aktivitet för äldre pekas ut som ett viktigt område i den nationella äldreutvecklingsplanen som antogs 2006. Aktivitetsprogram som är anpassade till äldres behov är ett viktigt sätt att stimulera till fysisk aktivitet.

En förutsättning för att fler rör på sig tillräckligt i vardagen är att samhällets fysiska planering sker utifrån detta perspektiv. Ett grundläggande område är möjligheterna till en säker gång- och cykeltrafik, men staten och kommunerna har också ett övergripande ansvar för att den fysiska planeringen sker utifrån människors behov av fysisk aktivitet, och då pratar man mycket om naturområden och rekreationsområden.

Regeringen tar i folkhälsopropositionen upp några av dessa ovan redovisade frågor. Bland annat ska en utvärdering göras av fysisk aktivitet på recept. En manual ska utarbetas om fysisk aktivitet och samhällsplanering, och ett dialogforum ska diskutera vad olika aktörer kan göra. Vi tycker att det är bra, men vi tycker att det är lite tunt och vagt.

Vi föreslår att regeringen tar initiativ till en dialog med samtliga aktörer som ska leda fram till en nationell strategi för att främja och öka den fysiska aktiviteten för hela befolkningen.

Fru ålderspresident! Vi står bakom samtliga reservationer men nöjer oss med att lyfta upp reservation 30 och 34.

Anf. 193 ELINA LINNA (v):

Fru ålderspresident! Jag ska börja med att ta upp några allmänna synpunkter på propositionen.

Regeringens folkhälsoproposition har varit efterlängtat. Redan vintern 2007 lovade regeringen att folkhälsopropositionen skulle läggas fram i riksdagen före jul samma år. Nu är vi i juni, och nu debatterar vi propositionen *En förnyad folkhälsopolitik*. Det är bra att vi får möjlighet att debattera den här propositionen som vi har väntat så länge på.

Visst finns det förnyelse. Borta är de socioekonomiska faktorernas betydelse för folkhälsan. Inkomstskillnader och strukturella sociala skillnader nämns inte. Regeringen vill i stället öka folkhälsan genom att öka människors möjlighet att välja utförare av vård, omsorg, stöd och service. Hälsans bestämningsfaktorer verkar inte heller ha så stor betydelse för folkhälsan längre.

Vi ska vara glada över att det övergripande nationella målet finns kvar, nämligen att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Men hur dessa förutsättningar skapas går inte att läsa i propositionen. I stället är det individens perspektiv och valfrihet som ska råda.

Jag påstår att det finns en kluvenhet i regeringens förslag. Vi kan ta föräldrastödet som exempel. I propositionen vi kan läsa: "Föräldrastödet ska erbjudas alla föräldrar med barn upp till dess att barnet har fyllt 18 år. Om detta ska bli verklighet är det nödvändigt att hela samhället engageras. Det handlar inte om en för föräldrar obligatorisk verksamhet, däremot handlar det om att bygga upp en verksamhet som är tillgänglig och intressant för alla föräldrar och som är anpassad efter barnens ålder och mognad".

Det är inte obligatoriskt, men hela samhället ska engageras, och det ska vara en verksamhet för alla föräldrar. Några pengar för uppbyggnad

den av en sådan verksamhet finns inte med i propositionen. Jag förmodar att det är Sveriges Kommuner och Landsting som ska bygga upp denna verksamhet. Folkhälsoministern kanske redan har talat med SKL om detta. Det finns kanske pengar någonstans som inte redovisas i propositionen.

Fru ålderspresident! Den här regeringen brukar tala mycket om vetenskap och evidens, och det tycker jag är bra. Men den här propositionen bygger väldigt mycket på tyckande och tro. Det är svårt att hitta fakta eller källor bakom påståendena. Jag har två exempel från propositionen.

På s. 31 kan vi läsa att det finns "ett starkt samband mellan flera olika former av cancer, däribland bröstcancer, och en hög alkoholkonsumtion". Visst kan det vara så, men var kan jag läsa mer om alkoholkonsumtionens betydelse för förekomsten av bröstcancer? Jag tycker att det vore intressant, för det är en uppgift som jag inte har mött tidigare.

Det andra exemplet handlar om något som kallas för samproblemsjukdomar och som bland annat frivilliga och ideella organisationer ska råda bot på. Jag letade efter definitionen på ordet samproblemsjukdomar på nätet i går kväll. Jag fick en träff. Det var ett citat från folkhälsopropositionen som en kristdemokrat hade använt i en debatt. Hon hade inte heller förklarat ordet samproblemsjukdomar närmare. Men det kanske folkhälsoministern kan göra sedan.

Fru ålderspresident! Fler än vi i oppositionen har reagerat undrande på den nya folkhälsopolitiken. Jag ska citera en forskare från Köpenhamns universitet, Signild Vallgård, som i tidningen Dagens Samhälle skriver följande: "Regeringen kombinerar i propositionen konservatism och liberalism. En konservativ uppfattning om att människor har behov av vägledning och färdigheter för att träffa riktiga val och att staten därför har ett ansvar för att hjälpa dem (paternalistisk omsorg). Och en liberal uppfattning om att människor ska behandlas som förnuftsvaror, som kan och bör välja själva hur de vill leva sina liv och att respekt ska visas för den enskildas autonomi och integritet.

Regeringen vill ha fria individer – som gör som regeringen vill."

Jag upprepar den sista meningen från citatet: "Regeringen vill ha fria individer – som gör som regeringen vill."

Ett exempel på paternalism, enligt min mening, är förslaget som kallas för utvecklat stöd för gravida kvinnor med missbruk. Regeringen tänker återkomma med ett konkret förslag om utvidgad tvångsvård enligt LVM, lagen om vård av missbrukare, för de kvinnor som inte förmår att upphöra med sitt missbruk. Vänsterpartiet är avvisande till mer tvångsvård och menar att det redan i dag finns en lagstiftning som räcker gott och väl. Vi anser i stället att en fungerande vårdgaranti för både män och kvinnor med missbruksproblem är en mer framgångsrik väg. Det finns redan i dag utrymme för tvångsvård, och en framtida utredning borde snarare inrikta sig på hur vården för dessa kvinnor ska utvecklas än på mer tvång.

Fru ålderspresident! Vänsterpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet en viktig reservation som jag tänker beröra lite närmare. Det handlar om barns och ungas uppväxtvillkor, målområde 3 i folkhälsopropositionen. Det verkar som om regeringen har missat ordet uppväxtvillkor. Självklart är det bra att regeringen har för avsikt att satsa

på föräldrastöd och tänker utreda barns och ungdomars psykiska hälsa. Men barns uppväxtvillkor ser så olika ut.

Alla familjer har olika behov och förutsättningar. Det finns stora grupper av barn vars föräldrar har sämre förutsättningar än andra att erbjuda ett bra stöd. I det perspektivet står det klart att regeringen med sina individuellt riktade åtgärder riskerar att svika stora grupper av barn. Vänsterpartiet menar att till exempel flickor och pojkar vars föräldrar sitter i fängelse, är häktade eller har psykiska problem har uppväxtvillkor som inte går att jämföra med någon annans. Det handlar om tusentals barn som befinner sig i speciellt svåra situationer. Av deras uppväxtvillkor behöver man göra djupanalyser så att man kan ge också de barnen jämlika villkor.

När det gäller barns och ungas uppväxtvillkor förbiser också regeringen det faktum att många barn i Sverige i dag växer upp i fattigdom. Att växa upp i fattigdom påverkar självklart folkhälsan. Asylsökande, papperslösa och gömda barn har en mycket utsatt situation när det gäller hälsoaspekter.

Riksdagens utredningstjänst har beräknat utvecklingen av barnfattigdomen för Vänsterpartiets räkning. Läget förvärras mest för barn med ensamstående föräldrar. Där ökar fattigdomen från 14,9 procent till 26,9 procent, vilket motsvarar 145 260 barn. Utredningstjänsten har i beräkningarna utgått från prognoser om antalet personer med sjukpenning, föräldrapenning och arbetslöshet enligt prognoser från Konjunkturinstitutet och Försäkringskassan. I beräkningarna ingår förändringarna i sjukpenning, föräldrapenning, pensioner, sjuk- och aktivitetsersättning, arbetsmarknadsunderstöd, skatter, avgifter för barnomsorg och ett stort antal fler relevanta variabler.

Siffrorna borde oroa också regeringen. Sedan 2007 har barnfattigdomen ökat avsevärt. Andelen barn i fattiga hushåll 2006 var 8,4 procent. Siffran ökade till 10,3 procent 2007 och i år beräknas siffran öka ytterligare till 11,3 procent.

Som jag sade i början av mitt anförande nämner regeringen inte de socioekonomiska faktorernas betydelse för folkhälsan. Vill regeringen att hälsoklyftorna ska öka? Nej, det tror jag inte. Men regeringen förblindas av skattesänkingspolitiken i så stor utsträckning att man inte tänker på konsekvenserna av sin politik för småbarnsföräldrar. Sammantaget gör regeringen nedskärningar på 1,1 miljarder kronor per år i sänkta ersättningsnivåer för småbarnsföräldrar.

Utskottsmajoriteten hänvisar till pågående arbete och blundar för ökningen av barnfattigdomen. Det är sorgligt. Det nationella målet för folkhälsopolitiken ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen” verkar vara svårt att nå med regeringens politik. Vänsterpartiet menar att det är viktigt att inse att folkhälsopolitiken inte är ett isolerat politikområde utan måste implementeras inom alla politikområden, annars kommer vi inte att kunna nå de mål vi i stort sett är överens om.

Fru ålderspresident! När det gäller målområdet Hälsa i arbetslivet förväntade jag mig verkligen mer. Regeringen satsar ju hårt på arbetet. Vi vet att arbetsmiljöarbetet har tagit många kliv tillbaka, till exempel har Arbetslivsinstitutet lagts ned, arbetslivsforskningen har minskat kraftigt och 30 procent av Arbetsmiljöverkets resurser ska försvinna.

Vad kommer dessa försämringar i arbetslivet att få för konsekvenser för arbetslivet? Det verkar inte heller bekymra regeringen. Vänsterpartiet anser att folkhälsa bör ses som en naturlig och självklar faktor i alla former av åtgärder, beslut, uppföljningar och lagstiftningar. Det är därför vi föreslår ett hälsoindex i statsbudgeten. Ett hälsoindex borde vara ett lika viktigt inslag som att redovisa tillväxtfaktorer och budgetprognos.

Fru ålderspresident! Propositionen är omfattande, och Vänsterpartiet har ett stort antal yrkanden i betänkandet. Det är inte möjligt för mig att ta upp alla, men jag vill ändå påminna om ännu en grupp i samhället som har en hög ohälsa. Jag syftar på homo-, bi- och transsexuella personer. Ohälsan i denna grupp är oroande. De fördomar och den stigmatisering som HBT-personer utsätts för bidrar säkerligen till att försämra hälsan. Det handlar särskilt om den psykiska ohälsan. Därför föreslår Vänsterpartiet att HBT-perspektivet bör stärkas i folkhälsomålen.

Fru ålderspresident! Självklart står jag bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservationerna 2 och 22.

Anf. 194 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru ålderspresident! Skapa samhällliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Så lyder målet, som vi har hört av tidigare talare och som faktiskt riksdagen antog 2003. Att främja hälsa är ett sätt att styra samhället mot långsiktig hållbarhet både ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Det handlar om samhällsstrukturer och inte bara om enskilda individers livsstil.

Miljöpartiets mål för folkhälsopolitiken är att skapa dessa samhällliga förutsättningar så att människor ges verklig möjlighet att göra goda val och få en jämlik och god hälsa. Då behövs politiska beslut – en politik där både samhällets ansvar och människors förutsättningar att göra goda val beaktas.

Vi har en struktur för samlat folkhälsoarbete i Sverige. Den bygger på det gedigna arbete som gjordes av Nationella folkhälsokommittén 1997–2000. Detta ledde till att riksdagen våren 2003 fattade beslut om ett nationellt övergripande folkhälsomål och en sektorsövergripande målstruktur för det samlade folkhälsoarbetet med elva målområden. Det är alltså det övergripande målet som är styrande för folkhälsopolitiken.

Kort efter regeringsskiftet lades en skrivelse fram för uppföljning av folkhälsopolitiken. Nuvarande regering valde att dra tillbaka den, och regeringen återkommer först nu med propositionen *En förnyad folkhälso-politik*.

Vad består förnyelsen av? Det finns mycket övrigt att önska i denna proposition – utifrån mitt sätt att se. Miljöpartiet ifrågasätter starkt regeringens nya grepp på folkhälsoområdet. Det är tydligt att man vill sätta sin ideologiska politiska prägel genom att lyfta upp vissa frågor och tona ned det övergripande målet som riksdagen har antagit. Vi menar dock att de moderatledda regeringspartierna missar essensen för modern folkhälsopolitik.

Folkhälsopolitiken kan aldrig reduceras till det som individer gör, väljer att göra eller skulle kunna göra. Individens situation är självklart viktig, likaså de sociala sammanhang individen befinner sig i, oavsett om det är familj, vänkretsar, arbetsplatser eller annat. Essensen av folkhälsa

är att kunna se de samhälleliga strukturer och sammanhang som skapar förutsättningar för hälsa respektive ohälsa. Det är att se konsekvenser av politiska förslag i ett brett folkhälsoperspektiv. Så länge individen inte gör det spelar det ingen roll hur mycket individerna själva är redo att välja. Det samhälleliga ansvaret i den här propositionen är nedtonat, och politikens ansvar för att skapa de samhälleliga förutsättningarna är borta.

Därför har Miljöpartiet yrkat avslag på propositionen och väljer i stället att lägga fram ett eget förslag med 51 hemställanspunkter för att tydliggöra vilka åtgärder vi vill se i folkhälsopolitiken.

Förslaget till riksdagsbeslut i den här propositionen – som gör det till en proposition, inte en skrivelse – är att riksdagen ska godkänna regeringens förslag om att omformulera rubrikerna i folkhälsopolitikens målområden. Regeringen har slagit på trumman för denna proposition, det vill säga att det är en proposition och inte en skrivelse. Men handen på hjärtat, inte är väl rubrikändringen er viktigaste politik, Maria Larsson?

Den värdeladdning som rubrikerna i dag innehåller är en tydlig inriktning för målområdena, vilket också gör att människor snabbt får en inblick i vad målområdena handlar om och vilken inriktning politiken ska ha.

Nationella folkhälsokommittén föreslog ursprungligen 18 nationella mål. Det var inte av slumpmässiga skäl eller obetänksamhet när den tidigare regeringen i samarbete med Miljöpartiet och Vänsterpartiet valde att i stället utgå från politikområden men samtidigt skapa en tydlighet för dessa målområden med hjälp av rubriker med en tydlig inriktning. Det gav en signal om åt vilket håll man vill gå och hur man vill se att utvecklingen ska ske. Var och en kan uppfatta en tydlig skillnad i exempelvis rubriceringen ”Hälsa i arbetslivet” respektive ”Ökad hälsa i arbetslivet”, liksom ”Miljöer och produkter” jämfört med ”Sunda och säkra miljöer och produkter”.

Folkhälsoområdet är komplext och kräver målinriktade arbetssätt. Den tydlighet i färdriktning som rubrikerna hittills har inneburit är snarare något man behöver mer av i politiska sammanhang – inte mindre.

Ett målinriktat och organiserat folkhälsoarbete förutsätter goda kunskaper om hur man kan påverka de levnadsförhållanden som har betydelse för folkhälsan. Men då måste man också ta till sig den vetenskapliga forskning som finns. Folkhälsovetenskap är den grund som propositionens förslag borde ha.

Allvarligast är att regeringen väljer bort vikten av samhälleliga förhållanden för folkhälsa, likaså vikten av att ojämlikhet i hälsa måste motverkas. Det strukturella perspektivet saknas. I stället riktas fokus mot individen och det lilla sociala sammanhanget närmast runt individen. Man talar om människans behov av integritet och valfrihet, människans villkor och individens förutsättningar. Att det är viktiga frågor ska inte ifrågasättas, men genom den fokusförändring som görs missar man essensen för modern folkhälsopolitik.

Det här är Kristina Pellmers och Bengt Wramners bok *Grundläggande folkhälsovetenskap*. Den läses på Mälardalens högskola när man läser in sig på vad som är folkhälsovetenskap. Jag rekommenderar varmt läsning av denna *Grundläggande folkhälsovetenskap*.

Folkhälsovetenskap kan definieras på följande sätt: Med folkhälsovetenskap avses det tvärvetenskapliga område som syftar till att studera ar-

betslivets, levnadsvanornas, miljöns, samhällsstrukturens och vårdsystemets betydelse för befolkningens hälsa samt hälso- och sjukvårdens effektivitet. Här ryms även studier av olika hälsopolitiska åtgärders effekter.

Den så kallade Achesonrapporten, som kom 1998, definierar folkhälsovetenskapen kortfattat på följande sätt:

”Public health sciences is the science and art of preventing disease, prolonging life and promoting health through organised efforts of society.”

Det handlar alltså om samhället. Det handlar om en politik som går in i alla politikområden. Som jag ser det har man valt bort jämlikhet och hållbarhet.

Dessa utgångspunkter som fanns i den tidigare folkhälsopolitiska skrivelsen till riksdagen har man nu valt bort. Jag tycker att det är väldigt olyckligt, för det är grundläggande för att kunna uppnå det övergripande målet för folkhälsopolitiken. I stället väljer regeringen att lägga fokus på det lilla sociala sammanhanget runt individer, och resonemangen rör människans behov av integritet och valfrihet.

Regeringen skriver till och med: ”Folkhälsoarbetet bör ha människans behov av integritet och valfrihet som grund.” Det resonemanget bygger inte på modern folkhälsovetenskaplig forskning. Det är mycket olyckligt att regeringen bortser från den kunskap som finns. Professor Robert Putnam och professor Michael Marmot har till exempel skrivit om detta ganska mycket i sina vetenskapliga publikationer.

Miljöpartiet menar att man inte bara kan välja bort de här utgångspunkterna och kalla området ”en folkhälsopolitik på lika villkor”. Det kan inte ses som annat än en tillbakagång i svenskt folkhälsoarbete. Det är olyckligt att regeringen nu bryter den positiva trend med att skapa samhälleliga förutsättningar för hälsa som påbörjats.

Visst finns det enskilda förslag i propositionen som är bra, till exempel att intensifiera det självmordsförebyggande arbetet eller att ge Folkhälsoinstitutet och Livsmedelsverket i uppdrag att främja bra kostvanor och fysisk aktivitet. Men det som regeringen lägger fram till riksdagen för beslut är, som sagt, de ändrade rubrikerna på målområdena. De andra förslagen i propositionen är skrivna på ett sådant sätt att det är en beskrivning av regeringens vilja, men det ger inte möjlighet för riksdagen att ta ställning till konkreta uppdrag.

Miljöpartiet de gröna anser att den ändrade inriktningen på folkhälsopolitiken är av en sådan art att vi vill avslå propositionen.

Regeringen har inte heller förstått eller haft vilja att koppla samman klimatfrågorna och hälsoutvecklingen. Professor Elisabet Lindgren vid Stockholm Resilience Centre var nyligen i riksdagen och berättade om kopplingar mellan klimatpåverkan och hälsopåverkan.

Två graders ökad temperatur kommer att leda till fler infektionssjukdomar. Malariamyggan kan komma tillbaka även i Sverige. Det kommer att leda till en ändrad utbredning av harpest och andra infektionssjukdomar. Det kommer att leda till ökad påverkan på de människor som lider av hjärt-kärlsjukdomar när vi får tropiska nätter kanske månader i följd.

Socialstyrelsen har nyligen presenterat rapporten *Hälsofrågor, en självklar del av miljöarbetet*. I den här rapporten ger Socialstyrelsen dels en översikt av miljörelaterad hälsopåverkan i Sverige, dels sin syn på hur

hälsofrågor kan hanteras i miljömålsarbetet. De beskriver hur man på ett bättre sätt kan ta hänsyn till hälsa i arbetet med att uppnå miljömålen, och vice versa. Men i den här propositionen finns det inte ens nämnt.

Miljörelaterad hälsopåverkan – ja, FN:s världshälsoorganisation tog under 2007 fram värden för hälsoeffekter som beror på miljöfaktorer. I antal påverkade handlade det för Sverige om nästan 138 000 svenskar som har en försämrad livskvalitet, ca 500 000 som har en nedsatt aktivitetsförmåga eller besvär som kan relateras till olika miljöfaktorer och 14 000 dödsfall per år.

Om kopplingen mellan klimat och hälsa skriver inte regeringen en rad i sin folkhälsoproposition. Det är mycket anmärkningsvärt.

Jag kan inte låta bli att också ta upp utveckling och insatser inom olika målområden. Miljöpartiet saknar att folkhälsoläget inte beskrivs utifrån de bestämningsfaktorer som finns identifierade inom de olika målområdena. Nu ges i stället en bild som utgår från riskfaktorer och hälsoutfall, medan den folkhälsopolitiska rapportering som redovisas av hälsans bestämningsfaktorer saknas. Det är väldigt olika nivå på de förslag som tas upp av regeringen – stort och smått blandas.

Som jag har sagt tidigare anser vi att vissa förslag är bra medan andra har helt fel fokus. Vi har tagit upp det i motionen. Upprörande är särskilt formuleringarna inom målområdet Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa. Jag undrar om Folkpartiet helt har sovit när man släppte igenom denna proposition.

Fokus har flyttat från tryggt och säkert sex till att motverka riskbetende. Man beskriver inte längre HBT-personer, utan man omformulerar det till ”beakta att ungdomar är en heterogen grupp”. Eller är det homosexuella, transpersoner och bisexuella man avser när man skriver att ”ungdomar är en heterogen grupp”? Jag undrar.

Det står också: ”En graviditet som inledningsvis upplevs som oönskad fortsätter inte alltid att vara det, utan en del kvinnor ändrar sig och bestämmer sig för att fullfölja graviditeten.”

Är det kd som helt har utformat texten i propositionen? Vad säger Folkpartiet? Tycker ni att man ska raljera så över rätten till abort?

Vi har tidigare här i kammaren i dag diskuterat socialförsäkringssystemet och den påverkan det kommer att bli på människor när man känner otrygghet för sin sociala och ekonomiska trygghet. Det påverkar folkhälsan betydligt. Det finns inte heller mycket med i denna proposition.

Avslutningsvis, fru ålderspresident, är folkhälsoarbete långsiktigt, och det ska bygga på grundläggande folkhälsovetenskaplig forskning, inte på tyckande.

Jag står bakom reservationerna i betänkandet, men för tids vinnande vill jag yrka bifall till reservationerna 4, 29 och 34.

Anf. 195 MARIANNE KIERKEMANN (m):

Fru ålderspresident! Ja, det här är en omfattande proposition, och det är väldigt svårt att få med allting i en sådan här proposition. Men när man hör oppositionen har man en känsla av att vi skulle kunna lösa alla problem med en folkhälsoproposition. Så är inte fallet.

Jag tänkte bara kommentera lite grann, bland annat Per Svedbergs första anförande om att han inte ser några konkreta åtgärder i propositionen. Jag undrar om vi har läst samma proposition. Per efterlyste också en förstärkning av barnpsykiatrin. Här har alliansen lagt 500 miljoner på en förstärkning av psykiatrin. Att det inte har fått någon stor effekt ännu är inte så konstigt, för det är inte så förfärligt länge sedan Anders Milton lämnade sin rapport.

Vad sedan gäller Elina Linna tyckte hon att man skulle lösa det här med en möjlighet att välja utförare. Då undrar jag var Elina Linna har läst det.

Föräldrastöd ska kommuner och landsting betala. Men vi har ju lagt 70 miljoner kronor om året på ett nationellt föräldrastöd.

Att man kombinerar konservatism och liberalism: Det är inte så märkligt när det är fyra partier som har lite olika inriktning att även en proposition har lite olika tyngdpunkter.

Man pratar om barnfattigdom. Ja, det är ett mått i Sverige. Men när jag ser de små barnen i Burma, Kina och Zimbabwe och hur de har det kan jag inte tycka att barn i Sverige är speciellt fattiga. Även om man här ser det som ett mått kan jag inte tycka det.

Vad står förnyelsen för? Jag kan ta mitt anförande, så kan vi kanske ta någonting om det efteråt.

Fru talman! Det är med stor tillfredsställelse som jag yrkar bifall till förslaget i socialutskottets betänkande SoU11 *En förnyad folkhälsopolitik*.

Det är en folkhälsopolitik som syftar till att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen med utgångspunkt i den enskilda människans integritet och valfrihet.

Med anledning av propositionen har närmare 200 yrkanden lagts. Det visar att folkhälsa både engagerar och inspirerar, vilket är väldigt positivt.

Propositionen innehåller elva målområden. Alla är viktiga bitar för att bidra till en god folkhälsa. Men när man pratar med folk ute, alltså landstings- och kommunpolitiker, som är de som genomför den här folkhälsopolitiken, säger de att det är alldeles för många områden att hålla reda på. Vi hade hellre sett att vi hade haft färre områden. Ja, det är faktiskt så.

För vart och ett av dessa elva målområden har regeringen tillsatt utredningar för att kartlägga och analysera problem eller anslagit pengar för att stödja arbetet.

Kommuner och landsting har en nyckelroll i det förebyggande folkhälsoarbetet. Vi avser därför att stötta kommunerna med 50 miljoner kronor för att utveckla det lokalt sektorsövergripande hälsofrämjande arbetet.

Vår inriktning är att underlätta eget ansvarstagande men samtidigt bidra till att intensifiera det hälsofrämjande arbetet och till att det bedrivs med kunskap och evidens som grund.

Det finns några särskilt angelägna målgrupper och områden som vi har valt att satsa extra pengar på.

Det första gäller insatser riktade mot barn och unga, där föräldrastöd ingår som en viktig bit.

Det andra gäller den ökande ohälsan bland unga, framför allt kvinnor, ibland med självmord som följd. Där vill vi skapa ett nationellt program för självmordsprevention med en nollvision som mål.

Det tredje handlar om att intensifiera hälsofrämjande insatser bland äldre.

Dessa tre områden har alliansen sett som särskilt viktiga, men propositionen innehåller, som jag sade tidigare, åtgärder på en mängd olika områden som också är viktiga ur olika aspekter.

Alkohol, narkotika, dopning och tobak skapar mycket elände. Här behöver man ta riktiga krafttag. Här satsar vi 260 miljoner per år 2008–2010 på att till exempel så långt det är möjligt förhindra tidig tobaksdebut, på att se över möjligheten att utvidga lagen om vård av missbrukare till att även inkludera ett skydd för det ofödda barnet när den gravida mamman missbrukar. Vi hörde här att Vänsterpartiet inte tycker om den här lagen och det tvånget. Men vad gör man när mammorna vägrar att samarbeta? Då är det kanske barnet som man ändå måste se till.

Vi vill satsa på det drogforebyggande arbetet inom skolorna.

Vi satsar också 28 miljoner kronor per år på förebyggande spelberoendeinsatser.

Den brist på jämställdhet inom offentligfinansierad vård som inte garanterar kvinnor samma vård som män är naturligtvis orimlig. Alliansen satsar därför 100 miljoner på att kvalitetssäkra offentligfinansierad verksamhet på kommunal nivå och landstingsnivå.

Fas får dessutom 30 miljoner kronor per år i tre år för att initiera ett forskningsprogram om kvinnors hälsa.

Något som har föranlett många motioner handlar om att införa HPV-vaccination i det allmänna vaccinationsprogrammet. Nu har jag inte hört någonting om det – eller också har jag missat det – i de tidigare anförandena. Kanske är det en bra idé, kanske inte. Men så länge inte alla frågetecken är utträtade är jag väldigt tveksam till att införa det, för det har följdkonsekvenser som vi inte kan se i dag.

Något annat som vi också satsar på gäller mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer. Det är problem som begränsar människors liv och rörelsefrihet och som vi måste ha en handlingsplan med åtgärder för att bekämpa. Den handlingsplan som riksdagen i april i år behandlade omfattar 56 åtgärder inom sex områden.

Det handlar om ökat stöd och skydd till våldsutsatta, stärkt förebyggande arbete, stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet, utveckling av insatser riktade till våldsutövare och ökad samverkan och ökade kunskaper.

För dessa nödvändiga insatser har alliansen avsatt 400 miljoner om året i tre år, och för jämställdhetsinsatser med inriktning på kvinnors hälsa.

Jag kan fortsätta att räkna upp åtgärd efter åtgärd med åtföljande finansiering, och jag känner mig oerhört nöjd med att alliansen inte bara talar om vad man vill göra utan också finansierar det. Det är nämligen skillnaden mellan den förra folkhälsopropositionen och denna.

Alla önskemål kostar pengar, och det vi har valt att satsa på och det vi har valt att se som viktiga områden har vi också lagt pengar på.

Många önskemål framförs, och mer pengar önskas naturligtvis från oppositionen. Men den möjligheten har man haft tidigare och inte använt sig av, så det ser jag mest som prat i kvadrat.

Anf. 196 ELINA LINNA (v) replik:

Fru ålderspresident! Jag vill förklara hur det kom sig att jag lyfte upp det här med valfrihet och hur jag nu uttryckte mig.

Det handlar helt och hållet om helheten i folkhälsopolitiken. Det handlar om strukturer i samhället. Jag tror att om Marianne skulle ha lyssnat ordentligt på mig och på Gunvor G Ericson som kom efteråt hade hon förstått att vi båda två utgår från de bestämningsfaktorer och de strukturer i samhället som påverkar folkhälsan.

När man läser regeringens proposition ser man att den bygger väldigt mycket på individen och individens perspektiv. Där lyfts till exempel fram att valfrihet på något sätt skulle underlätta när det gäller att folkhälsan ska höjas. Jag tror egentligen inte att det är svårt att förstå, om man vill förstå.

Regeringen har massor med små förslag, men man kan titta på strukturen och de förutsättningar i samhället som vi ska bygga upp med politiken för att folkhälsan ska bli bättre och klyftorna ska minska. Då finns det inte förslag.

Jag tog upp det här med samproblemsjukdomar. Marianne kan kanske förklara för mig vad det betyder. Moderaterna har nämligen gärna ett sjukdomsperspektiv när vi talar om folkhälsan. Vad betyder samproblemsjukdomar? Vad är det för sjukdomar?

Anf. 197 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru ålderspresident! Det är kanske inte så konstigt om vi har lite olika perspektiv. För oss kanske det är så att vi ser frihet och integritet som en viktig bit i folkhälsan.

Det var inte så många frågor som Elina Linna ställde. Men nej, jag kan inte svara på frågan om samproblemsjukdomar. Vi moderater ser inte helst till sjukdomar, utan vi ser helst till att bevara det friska friskt i så stor utsträckning som möjligt.

Anf. 198 ELINA LINNA (v) replik:

Fru ålderspresident! Vi har varit överens om folkhälsopolitiken. Folkhälsokommittén arbetade under flera år och lade fram flera betänkanden – delbetänkanden och slutbetänkanden – och sedan lades propositionen fram på hösten 2002 eller om det var på våren 2003. Det fanns en reservation från Kristdemokraterna som yrkade avslag på den propositionen. Men alla andra partier stod bakom den, och de stod också bakom Folkhälsokommitténs tolkning av de strukturer i samhället som vi behöver för att nå upp till det nationella målet. Där har det alltså inte funnits några politiska skiljaktigheter tidigare utom just att Kristdemokraterna hade en annan åsikt.

När det gäller barnfattigdomen blir jag faktiskt rätt så upprörd över att man i detta sammanhang, när vi talar om ökade klyftor i vårt samhälle, negligerar detta. Naturligtvis finns det i många andra länder fler barn som lider av svält och större fattigdom än hos oss.

Men sanningen är att sedan 2007 har barnfattigdomen ökat. Den minskade 2006. Men sedan regeringen började driva sin skattesänkingspolitik, som betalas med några pengar, har den ökat. Det är en siffra som riksdagens utredningstjänst har räknat fram. Då har man tagit hänsyn till regeringens nedskärningar när det gäller ensamstående föräldrar som har svåra ekonomiska förutsättningar redan tidigare. Och nu ökar barnfattigdomen i Sverige.

Anf. 199 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru ålderspresident! Det var inte några frågor, och därför har jag inte så mycket att säga.

Anf. 200 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru ålderspresident! Jag begärde ordet när Marianne Kierkemann hänvisade till att kommuner och landsting vill ha färre målområden. Jag satt under den förra mandatperioden i en arbetsgrupp som SKL hade tillsatt och som handlade om hälsa och jämställdhet, och jag hörde aldrig någon säga det i den arbetsgruppen. Jag undrar därför vad det uttalandet från Marianne Kierkemann bygger på.

Jag undrar också om Marianne Kierkemann inte gillar de förslag som den nationella folkhälsokommittén lade fram i sitt arbete 1997–2000.

Hela denna proposition har inte föregåtts av någon remissrunda, vilket är vanligt när man lägger fram förslag i riksdagen. Hur kan ni då veta vad man tycker lokalt?

Anf. 201 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru ålderspresident! Jag bygger det på samtal som jag har haft med personer som arbetar ute i kommuner och landsting med folkhälsa. Så det är inte några antaganden.

Men visst är det så att jag inte har suttit med i någon utredning på SKL, och det är möjligt att man har olika åsikter beroende på var man sitter, om man sitter högt upp på SKL eller om man sitter ute på golvet. Det kan jag inte svara på.

Jag måste erkänna att jag inte har läst förslagen från 2000 från Nationella folkhälsokommittén. Det är långt före min tid. Jag har ägnat mig åt det som är nutid och inte dåtid, även om de säkert hänger med fortfarande.

Anf. 202 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru ålderspresident! Det ante mig att det var så och att det bygger på egna personliga erfarenheter från samtal med olika lokala företrädare. Jag tycker att det är väldigt tråkigt att vi ska bygga riksdagens politik på det. I andra sammanhang brukar det vara viktigt att ha forskning och evidens att bygga politiken på. Det tycker jag att vi ska ha i detta sammanhang också.

Jag var folkhälsolandstingsråd i Sörmland under den förra mandatperioden. Vi försökte jobba efter vetenskap och evidens. Jag rekommenderar att man läser grundläggande folkhälsovetenskap och att man sedan bygger politiken på det.

Det var inte personer högt upp på SKL som satt i denna arbetsgrupp. Det var personer som jobbade lokalt med folkhälsofrågor. Det var landstingsråd, det var kommunalråd, men det var också tjänstemän från olika lokala enheter.

Vi jobbade hårt för att politiken skulle utgå från bestämningsfaktorer, alltså hur man mäter folkhälsa. I till exempel kapitel 5 i detta förslag görs en beskrivning av nuvarande folkhälsopolitik. Där nämns att folkhälsopolitikens 11 målområden omfattar 42 bestämningsfaktorer och att dessa mäts via 36 huvudindikatorer och 47 delindikatorer.

Men regeringen säger inte huruvida man ska fortsätta detta arbete eller ge någon kommentar till att målområde 6, det som är en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård, saknar identifierade bestämningsfaktorer och indikatorer.

Min fråga till Marianne Kierkemann är: Vill ni att politiken ska utveckla bestämningsfaktorer och indikatorer i enlighet med folkhälsovetenskaplig forskning?

Anf. 203 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Fru ålderspresident! Först och främst skulle jag vilja kommentera det som Gunvor G Ericson sade om att man inte ska bygga riksdagens politiska beslut på tyckanden. Men det har vi faktiskt inte gjort. Vi har elva målområden och inte fem eller sex, eller vad man skulle kunna tänka sig att någon annan skulle vilja ha. För övrigt har jag inte så mycket kommentarer.

Man kan tycka och vilja väldigt mycket. Men sammantaget handlar ändå varje önskemål om pengar, och denna folkhälsoproposition är finansierad, vilket den förra inte var. Det är inte mina ord, utan det är ord från generaldirektören för Folkhälsoinstitutet.

Anf. 204 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru ålderspresident! *Mens sana in corpore sano*. En sund själ i en sund kropp. Så kan vi sammanfatta folkhälsopolitikens elva målområden som bygger på en helhetssyn på människan. Hälsa till kropp och själ hör ihop.

Att i detta anförande lyfta fram alla målområden är omöjligt, men jag vill ändå lyfta fram några.

Barnen är vår framtid, säger vi ibland. Och det ligger mycket i detta uttryck. Att våra barn och ungdomar får en bra början i livet är viktigt. Familjerna i dagens samhälle kan se olika ut. Men oavsett hur de ser ut ska samhället erbjuda stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap. Här kommer en nationell strategi för en kvalitetshöjande kompetensuppbyggnad och utveckling att tas fram.

Målområde 3 om barns och ungas uppväxtvillkor hör naturligt ihop med målområde 9 om fysisk aktivitet och målområde 10 om matvanor och livsmedel.

Centerpartiet har på olika sätt pläderat för betydelsen av en sund kost och fysisk aktivitet. I dag finns alarmerande rapporter om hur barn och unga rör sig för lite, om övervikt och följsjukdomar och om osunda matvanor. Här har både hemmen och skolan stor betydelse för goda matvanor och främjande av fysisk aktivitet.

Ett gott exempel är Ljungensskolan i skånska Vellinge. Två gånger i veckan går eleverna några kilometer, och målet är att gå sträckan till Gambia, där de har brevkontakt med en skola. Det är 430 mil till Gambia, och gångsträckan multipliceras med antalet elever i klassen för att man ska få ihop tillräckligt med mil. Och just nu är de i Tyskland.

Jag faller ned i ett djupt hål där allt bara är mörker. Dessa ord kommer från en kvinna i 30-årsåldern. Hon lever ett liv med ångest, depressioner och självmordsförsök. Och hon är inte unik.

Unga kvinnor är överrepresenterade när det gäller självmordsförsök. Det är en djup tragedi när det som inte får hända ändå händer.

Under rubriken ”Självmordsprevention” finns det åtgärder för att verkställa visionen att ingen ska behöva ta sitt liv.

Det nationella, regionala och kommunala arbetet för att minska tillgången till dödliga metoder och medel för självmord ska utvecklas. Personalgrupper inom skola, vård och omsorg ska utbildas. Det ska vara information till allmänheten, händelseanalys av lex Maria-anmälningar och stöd till organisationer – till exempel Spes, Riksförbundet för suicidprevention och efterlevandes stöd, som jobbar mycket bra med det förebyggande. Men framför allt kan de hjälpa anhöriga till någon som inte längre orkade leva.

I detta sammanhang vill jag passa på att bemöta Vänsterpartiets reservation om att regeringen inte värderar Nationella hjälplinjens arbete. Vid en telefonkontakt med personer som är engagerade i detta arbete visade det sig att här utgår statligt stöd och att regeringsföreträdare nyligen hade varit på besök där för att informera sig om verksamheten.

Fru ålderspresident! Missbruket är ett folkhälsoproblem som drabbar både missbrukaren och de närstående. Missbruket har också samhällsliga konsekvenser i form av våld, brottslighet och sjukskrivningar och kostar samhället åtskilliga miljarder varje år. Antalet narkotikarelaterade dödsfall i Sverige har dubblats på tio år. År 2007 registrerades 350 dödsfall – att jämföra med 170 dödsfall år 1997.

I syfte att komma till rätta med missbruket aviserar regeringen åtgärder för att minska bruket av alkohol och missbruket av narkotika. Vidare prioriteras insatser mot dopning och insatser mot spelberoende.

Årligen avsätts 260 miljoner under perioden 2008–2010 till att driva en kraftfull alkohol- och narkotikapolitik, och arbetet med att informera skolungdomar om farorna med droger ses över.

En utvärdering av skolprojektet för perioden 2005–2007 pågår, och regeringen ser en fortsättning för dem högre upp i åldrarna, på gymnasiet och i högskolorna. I det fortsatta arbetet är samarbete och samordning nyckelord.

Fru ålderspresident! Målområde 8 handlar om sexualitet och reproduktiv hälsa. De riskabla sexvanorna i Sverige ökar. Sex av tio män som har sex med män har det oskyddat, enligt en undersökning från Malmö högskola. Spridningen av könssjukdomar, till exempel klamydia, tyder på att många ungdomar i dag lever farligt.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra en undersökning om hur rådgivningen om sex och samlevnad i dag fungerar och hur den kan förbättras.

Någonting som kommer är den virtuella ungdomsmottagningen. Jag vill citera från Ungdomsmottagningen.se:

”I slutet av 2008 lanseras Ungdomsmottagningen.se, en webbplats om hälsa, sex och relationer. På webbplatsen kommer du att hitta information om och kunna diskutera många viktiga ämnen. Du kommer att kunna få svar på vart du kan vända dig om du undrar om något, behöver hjälp eller mår dåligt, oavsett var i landet du bor.

På Ungdomsmottagningen.se kommer du också att kunna ställa anonyma frågor och få personliga svar.

Du kan redan nu vara med och påverka vilka ämnen vi ska ta upp och hur. Ska det vara texter, filmer, bilder, tester?”

Fru ålderspresident! I samband med ett seminarium om kultur och hälsa sade en av föreläsarna att det verkliga åldrandet börjar vid 60. Det blev då en aha-upplevelse för oss som är i den åldern eller för dem som kanske har föräldrar i den åldersgruppen. Men det verkliga åldrandet kan bli det goda åldrandet.

Eftersom medellivslängden ökar i Sverige kommer folkhälsopolitiska insatser för äldre att få en allt större betydelse. Hälsofrämjande och förebyggande insatser riktade till äldre kan nämligen skjuta upp funktionsnedsättning och beroende av hjälp. Förändrade levnadsvanor kan ge positiva hälsoeffekter även långt upp i åldrarna.

Fru ålderspresident! Folkhälsopolitik är ett stort och viktigt område så mycket mer skulle kunna sägas. Men flera talare står på tur så av hänsyn till dem stoppar jag här och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 205 ELINA LINNA (v) replik:

Fru ålderspresident! Det är glädjande att höra att Nationella hjälplinjen får statligt stöd. Men menar Lars-Ivar Ericson det stöd som finns i årets budget, eller finns det redan ett beslut hos regeringen om att Nationella hjälplinjen ska få permanent finansiering från staten?

Anf. 206 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru ålderspresident! Den regeringsföreträdare som jag pratade med hade upplevt sitt besök hos Nationella hjälplinjen som någonting väldigt positivt, och han värderade deras arbete. Om jag tolkat honom rätt blir det inga problem med stöd också i fortsättningen.

Anf. 207 ELINA LINNA (v) replik:

Fru ålderspresident! Det är bra att få detta till protokollet, för i årets budget finns det inte pengar mer än för i år. Nationella hjälplinjen är utvärderad av Socialstyrelsen, och den utvärderingen visar på väldigt goda resultat.

Jag tolkar Lars-Ivar Ericsons besked här så att det blir en permanent finansiering. Det tycker jag är väldigt bra.

Jag ska passa på att ställa en fråga om detta med sexualitet och reproduktiv hälsa. Tidigare har vi ju här tagit upp frågan om hiv/aids-prevention. Jag tror att Lars-Ivar också nämnde om hur viktigt detta är. Rege-

ringen har 145 miljoner kronor för detta ändamål. Det är samma summa pengar som den som funnits en längre tid. I verkligheten betyder det att landsting och kommuner egentligen får en mindre finansiering när det gäller det förebyggande arbetet. Vad anser Lars-Ivar om det?

Anf. 208 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru ålderspresident! Det skulle vara väldigt bra om mer pengar kunde avsättas till detta viktiga arbete. Vi konstaterar att det nu var möjligt att avsätta just 145 miljoner per år för perioden 2008–2010 och då för insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar.

Det finns väl en tro på att det inte bara är pengarnas storlek som avgör hur information och insatser på bästa sätt går fram. Det handlar också om att utveckla effektiva kommunikationsstrategier och om samordning mellan alla de olika organ som jobbar för att bekämpa hiv/aids.

Anf. 209 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru ålderspresident! Folkhälsoinstitutet redovisade för regeringen i mars 2003 förslag till indikatorer inom folkhälsoområdet och har därefter arbetat tillsammans med ett stort antal myndigheter för att förbättra det ursprungliga förslaget. Det har resulterat i att Folkhälsoinstitutet har antagit 38 huvudindikatorer. Men på målområde 6, En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård, krävs det mer utvecklingsarbete, skrev man. Det fanns förslag i den skrivelse som lades på riksdagens bord att man skulle fortsätta det arbetet. Men eftersom skrivelsen togs tillbaka finns det inte något sådant uppdrag.

I regeringens förslag nu nämns inte bestämningsfaktorer under kapitlet Uppföljning och utvärdering av folkhälsoarbetet. I stället skriver man: När det gäller utvärdering finns det ingen självklar och perfekt metod. Erfarenheten visar emellertid att en kombination av kvalitativ och kvantitativ forskning är mest effektiv och att utvärdering bör ske i termer av process, implementering och effekt.

Betyder det att ni inom de borgerliga partierna inte längre anser att utveckling ska följas med hjälp med bestämningsfaktorer och indikatorer?

Anf. 210 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Jag känner mig lite konfunderad inför alla de här fina orden, men jag antar att Gunvor G Ericson vill ha mer stöd till de hälsofrämjande sjukhusen. Vi har varit verkligen bra på att stödja dem och har avsatt medel för nätverket för hälsofrämjande sjukhus.

Anf. 211 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det är jättebra att det äntligen kom pengar till de hälsofrämjande sjukhusen. Det hade Miljöpartiet med i budgeten i höstas. Då avslogs det förslaget. Men nu finns det med, och det är bra, men det var inte det jag avsåg.

Det här handlar om bestämningsfaktorer och indikatorer som en grund i folkhälsovetenskapen, på vilket sätt man ska mäta utvecklingen i folkhälsan. Om man har det övergripande målet att skapa samhällsliga förutsättningar måste man, för att kunna se att de här samhällsliga förut-

sättningarna ger effekt, mäta det på något sätt. Det är det som är utvärdering och uppföljning.

Tyvär har varken Moderaterna eller Centerpartiet svarat på frågan om bestämningsfaktorer och indikatorer. Men det är möjligt att vi kan få svar senare i debatten av folkhälsoministern.

Men jag har andra frågor. Centerpartiet innehar jordbruksministerposten hos regeringen, och samma minister har också ansvar för matkvalitet. Det var bra att Lars-Ivar Ericson tog upp kostens betydelse för hälsa i sitt anförande. Men trots denna medvetenhet, till skillnad från i fråga om bestämningsfaktorer, har vi inte några konkreta förslag om lagreglering av transfetter i Sverige. Varför har vi inte det?

Min andra fråga handlar om att Centerpartiet också har miljöministerposten. Då borde man se kopplingen mellan klimatförändringar och hälsoförändringar. Är Centerpartiet nöjt med folkhälsoskrivningen vad gäller klimatförändringarnas hälsopåverkan? Är Centerpartiet nöjt med det sätt varpå man i den här folkhälsopropositionen analyserar risker för folkhälsan?

Anf. 212 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Gunvor G Ericson tar upp transfetternas betydelse för hälsan. Om jag minns rätt har hon haft tillfälle att diskutera det med vår jordbruksminister flera gånger, och jag antar att hon har fått betydligt klokare svar än vad jag kan ge på den frågan. Jag vill nog hänvisa till vad han har sagt i sammanhanget. När vi nu har en jordbruksminister som intresserar sig mycket för just kostens betydelse tror jag att han kommer att bevaka de här frågorna också i fortsättningen.

När det gäller miljöarbetet har vi en offensiv minister som kommer från Centerpartiet, Andreas Carlgren. Jag är alldeles säker på att han i samband med översynen av miljökvalitetsmålen kommer att beakta miljöns betydelse för människors hälsa.

Anf. 213 PER SVEDBERG (s) replik:

Fru talman! Du sade mycket klokt i ditt anförande, Lars-Ivar. Det jag reagerade lite på och funderar lite kring är en virtuell ungdomsmottagning. Jag tänkte att jag skulle prata lite om det. Det är synd att Marianne Kierkemann har lämnat lokalen, för det här var en del i det hon ifrågasatte hos mig.

Jag har varit i kontakt med ungdomsmottagningar i det område där jag bor och kan konstatera att hur könssjukdomarna ökar väldigt kraftigt. Det är ett jättestort problem. Jag tycker att man kunde ha varit lite mer offensiv i propositionen med satsningar på till exempel centralstyrda direktkampanjer.

Man säger: Om vi får direktiv uppifrån och när vi känner att vi har ett stöd för vårt arbete tänjer vi oss mer. Alltså gör vi mer om vi känner att vi har stöd från centralt håll.

Ungdomsmottagningarna stänger på sommaren, det är lite märkligt. Både du och jag har väl upptäckt att vårsolen och sommarsolen är här. Vi ser hur staden lever och hur ungdomarna rör sig. Livsstilen hos ungdomar har betydligt förändrats från den tid när jag var ung och förmodligen också från den tid du var ung. Vi har ett helt annat mönster vad gäller sexuella vanor och så vidare.

Vad säger du – hade det inte varit bra om man hade kunnat satsa lite mer på kampanjer kring de här tiderna och om RFSU och RFSL hade fått möjlighet att utveckla och utarbeta vidare planer för att hämma och dämpa smittspridningen?

Anf. 214 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Per Svedberg säger att det är mycket som har förändrats sedan vi var unga. Det gäller också sättet att skaffa sig information och söka hjälp. När vi hade frågor på några områden gick vi kanske till biblioteket eller köpte någon tidning. Men dagens ungdomar söker information på nätet.

Jag tror väldigt mycket på att just den virtuella ungdomsmottagningen kommer att ha stor betydelse. Det intressanta är att den byggs upp på det sättet att man rådfrågar ungdomarna: Hur vill ni att vi ska utforma den på bästa sätt? Ska det vara texter, filmer, bilder eller tester? Vi vill veta om dina tankar och erfarenheter. Skicka in din egen berättelse. Var med och påverka arbetet med ungdomsmottagningen. Man inbjuder också till en hearing den 18 juni och slutar med: Din röst är viktig.

Just denna virtuella ungdomsmottagning blir då ett bra komplement till alla de utmärkta ungdomsmottagningar som vi har runt om i Sverige.

Anf. 215 PER SVEDBERG (s) replik:

Fru talman! Precis, ett komplement. Men vad händer med det som finns i dag? Hade det inte varit på sin plats med en satsning för att stärka ungdomsmottagningarna? Hade det inte varit på sin plats att man hade stärkt kampanjverksamheten kring sexuellt överförbara sjukdomar? Egentligen var det detta som var frågan.

Anf. 216 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Det görs en del för att förbereda kampanjer och information. Bland annat håller Socialstyrelsen just nu på att ta fram en kommunikationsstrategi för att få fram en mer ändamålsenlig och anpassad information till unga människor och vuxna. Det händer en hel del på detta område just nu.

Anf. 217 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Det är många utskott i riksdagen som behandlar propositioner som gäller folkhälsan. Det var en lång debatt i dag om den reformerade sjukskrivningsprocessen, som i allra högsta grad berör folkhälsan. Vi har tagit beslut om jobbpolitiken. Den har varit oerhört viktig. En av de viktigaste sakerna att tänka på när det gäller att främja människors hälsa, välbefinnande och livskvalitet är arbete. Det har jag sagt förut och refererat till Världshälsoorganisationens arbete. Vi har fattat beslut om mäns våld mot kvinnor och diskriminering på olika grunder. Allt det här har bäring på just hälsa och välbefinnande för människor i befolkningen.

Det vi nu diskuterar är utvecklingen av de nationella målen som beslutades för fem år sedan. Det gör att vi här koncentrerar oss på utvecklingen av dessa mål och inte tar hela vida bredden, som en del talare här har efterlyst.

Vi har nu viktiga signaler om att vi måste arbeta kraftfullt inom folkhälsoområdet. Det kom en avhandling ganska nyligen som visade att i den äldsta gruppen har antalet sjukår ökat och att en del av sjukligheten är förebyggbar. OECD har kommit till samma slutsats när det gäller Sverige, Belgien och Japan. Det här är viktigt för oss. Det är viktigt för de enskilda människor som drabbas av förebyggbar ohälsa. Det är också viktigt för skattepåsen. Vi måste se till att de pengar vi har går till det som inte går att undvara.

En del i den här propositionen som är en utveckling är den som gäller äldre. Det är jag som äldretalesman för Folkpartiet väldigt glad över. Satsningen är tydlig, och Folkhälsoinstitutet har här en viktig roll att spela.

Folkhälsoinstitutet har varit motorn i ett EU-projekt som har tagit fram vad som behöver göras för att förebygga ohälsa hos äldre. Det är baserat på evidensbaserad forskning. Man har också identifierat områden där vi inte har tillräckligt med kunskap för att kunna säga vilken väg som är bäst att välja. Men det handlar om äldre, att behövas, att ha rätt till arbetsmarknaden och inte vara utestängd från den. Det handlar om kost, om motion och om att förebygga skador.

Det handlar också om sådant som missbruk. Där har regeringen tillsatt en utredare som jag förutsätter kommer att se också på äldres missbruk. EU:s speciella centrum för missbruksfrågor har särskilt tagit upp missbruk av substanser bland äldre vuxna, ett förbiset problem. Man tar upp läkemedel, narkotika och alkohol och pekar också på riskindivider. Det här är något som är viktigt för att ta vara på, och jag förutsätter att Folkhälsoinstitutet kommer att göra det.

Det finns en motion om djur. Då kan jag tala om att i Äldreboendedelegationen, som jag är ordförande i, har vi nu ett särskilt kapitel om djur. Det kommer ett förslag till regeringen i december. Djur har visat sig ha en väldigt positiv effekt, inte minst inom demensvården.

Det finns ett avsnitt om suicid. Vi ska nu satsa mer på att förebygga självmord. Återigen är det viktigt att alla åldersgrupper kommer med. Vi har satt fokus på unga människor, av förklarliga skäl, men en fjärdedel av de självmord som begås i Sverige begås av 65-åringar och äldre.

Sedan är det en helt annan fråga som jag är glad över nu lyfts fram. Det är värdet av positiva ljudlandskap, att buller inte är något som man måste tåla. Boverket arbetar nu med frågan och tar fram nya riktlinjer för vad man ska tänka på när man bygger och bygger om för att det skapas positiva ljudlandskap.

Det togs upp några specifika frågor i tidigare inlägg, till exempel vad Folkpartiet tycker i abort- och sex- och samlevnadsfrågor. Vi har inte ändrat ståndpunkt och det kan jag inte se att regeringen har gjort heller. Vad vi gör i betänkandet och i den propositionen som ligger bakom det är att vi pekar på saker och ting som måste utvecklas.

Ungdomar ser annorlunda på tillvaron och har andra informationskällor i dag än i mitten av 70-talet, då jag var med i en grupp som arbetade just för att förebygga oönskade graviditeter bland ungdomar. En oönskad graviditet är det ingen som vill uppleva om man kan slippa. Men i dag behövs andra verktyg för att nå ungdomarna och också för att få ungdomarna att använda de metoder som finns. Det behövs också en insikt om att vara rädda om varandra.

Det togs också upp en annan sak, detta med samproblem. Det är en professor i Norge, Peter Hjort, som har tagit fram den benämningen. Han beskriver hälsohoten sedan sekelskiftet 1800–1900. Först kom det en våg med infektionssjukdomar. Det var det stora hälsoproblemet. Det klarade vi med antibiotika och andra läkemedel. Sedan kom nästa våg med hjärt- och kärlsjukdomar och cancer. Vi har blivit mer framgångsrika i kampen mot tobak och även alkohol och när det gäller kostens betydelse och så vidare. När dessa problem har ebbat ut kommer de samhällsutlösa hälso-problemen, detta att få livspusslet att gå ihop och så vidare. Det är naturligtvis en utmaning för oss att skapa en tillvaro där vi kan ha ett bra privatliv kopplat till ett bra arbetsliv.

Det finns en rad motioner till propositionen och reservationer till betänkandet, men läser man dem finner man att det antingen pågår arbete ute i myndigheterna eller också pågår utredning. Det beror på att regeringen vill ha ett bra kunskapsunderlag att bygga på innan man går till denna riksdag med förslag. Sådant saknas på en rad områden, så jag tycker att det är att välkomna att vi har fått i gång alla de utredningar som hänvisas till.

Därmed yrkar jag bifall till betänkandets förslag till beslut och avslag på reservationerna.

Anf. 218 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Att Barbro Westerholm har jobbat länge med hälsofrågor vet jag.

Men jag vill ställa samma fråga till Barbro Westerholm och Folkpartiet som jag ställde till Moderaterna och Centerpartiet men inte fick svar på, detta hur uppföljning och utvärdering av folkhälsoarbetet ska gå till, eftersom det i propositionen står: Erfarenheten visar emellertid att en kombination av kvalitativ och kvantitativ forskning är mest effektivt och att utvärdering bör ske i termer av process, implementering och effekt. Betyder det att man inte längre anser att utvecklingen ska följas med hjälp av bestämningsfaktorer och indikatorer? Det är min ena fråga.

Jag har ytterligare frågor. Innan jag går in på dem vill jag säga att jag är väldigt glad att Barbro Westerholm tog upp Miljöpartiets motion om djur i vården och att den har beaktats på något ställe. Men i folkhälso-propositionen är den inte beaktad.

Jag ställde i mitt anförande mycket riktigt också frågor om aborträtten som Barbro Westerholm svarade på genom att prata om att förebygga oönskade graviditeter. Jag håller helt med om att vi måste jobba för att förebygga oönskade graviditeter, men det är inte det som står i den meningen. Är det den meningens fokus som Folkpartiet verkligen vill ha?

Det var mina första två frågor.

Anf. 219 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Fru talman! Man kan läsa texter på olika sätt. Jag läser den utifrån det som vi är överens om i alliansen, att den abortlagstiftning som vi har ligger fast. Men vi måste naturligtvis förebygga så långt som möjligt.

När det gäller bestämningsfaktorer var jag med i det EU-arbete som leddes av Folkhälsoinstitutet. Vi brottades med de här begreppen och fann att det råder delade meningar bland forskare.

Jag menar att det är klokt av regeringen att skriva som den gör i propositionen därför att det tål att tänkas på hur vi ska följa effekterna av vad vi gör och hur vi ska identifiera boven eller bovarna i dramat. Ibland är det ju kombinationer.

Vad gäller att djuren inte är beaktade så kommer vårt förslag till regeringen först veckan före jul i år. Jag skulle bli lite purken om regeringen inte väntade på vår mycket seriösa utredning på denna punkt.

Anf. 220 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag får tacka för att man gör ett seriöst jobb med den utredningen. Jag hoppas att det också blir en ordentlig remissrunda där man går igenom förslaget, vilket jag är jättebesviken över att man inte har gjort med folkhälsopropositionen. Förslagen i folkhälsopropositionen har inte alltså inte varit ute på remiss. Jag tycker att det är tråkigt.

Jag tackar också Barbro Westerholm för att hon svarar på frågan om bestämningsfaktorer. Det är uppenbarligen så att regeringen inte har skrivit ut det därför att det finns tveksamheter hos regeringen. Det innebär att Folkhälsoinstitutet inte får ett tydligt uppdrag för hur man ska göra med målområde 6 där det inte finns bestämningsfaktorer och indikatorer.

Nästa vecka är det den nordiska folkhälsokonferensen i Östersund. Där kommer man säkert att fortsätta tala om bestämningsfaktorer, indikatorer och hur man ska följa upp folkhälsoarbetet.

Inom WHO har man varit överens om att hälsoarbetet är en del av det långsiktigt hållbara samhället och att vi ska kunna få ihop detta med långsiktigt hållbart ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Ekonomiska och sociala perspektiv har betydelse för hur man ska mäta detta, inte bara livsstilsfaktorer och vad individen har för möjligheter. Då är det lite tråkigt om man inte vill fortsätta på det kunskapsunderlag som ändå finns. Min erfarenhet är att det finns ganska tydlig forskning på att det är ett sätt att mäta och det vi har just nu. Det har inte kommit något förslag på något bättre, vad jag vet. Eller vet kanske Barbro Westerholm något bättre?

Anf. 221 BARBRO WESTERHOLM (fp) replik:

Fru talman! Det är just det som är problemet. Är man inte överens i forskarvärlden vore det oklokt av oss i politiken att gå före och bestämma oss för tidigt.

Folkhälsoinstitutet, precis som alla myndigheter, har ett ansvar för sitt område. Det vore fel om regeringen satt och detaljstyrde med frågor här och där. De måste få ett bredare mandat och ett ansvar för att ta saker och ting som de utifrån sin fackkunskap tycker är viktigast och mest relevanta. De är helt på det klara med målet för folkhälsoarbetet. De kan massor om metoder, feltramp, missvisande och rättvisande statistik och så vidare. Det är den expertisen vi ska använda men inte hålla på och dutta med uppdrag utan lita på att de kommer med det mest relevanta.

Anf. 222 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Vi som har varit i kammaren nästan hela dagen börjar bli lite trötta nu. Men nu när vi talar om folkhälsa ska vi vara glada. Att slippa bli sjuk och få onödiga symtom är alltid mycket bättre än att be-

höva drabbas. Men vi ska förstås ha en god vård när vi drabbas. Det är allianspolitik det!

Min kollega Marianne Kierkemann drog föredömligt penningasatsningarna på de olika områdena, så det ska jag inte uppta kammarens tid med. Men jag vill nämna något när det gäller frågan om en förnyad folkhälsopolitik som har varit uppe. Man har talat om valfrihet och individens integritet och förutsättningar.

Jag är av den bestämda uppfattningen att ska man göra livsstilsförändringar måste man vara motiverad till det. Det går inte att bara lägga fram förslag och lagstiftningar uppifrån, för vi är människor med egna val och prioriteringar. Vi i socialutskottet är väl ett alldeles utmärkt exempel på det. Vi har haft en viktningsstävling, fru minister. Under tre månader har vi tävlat och utskottet har blivit 66 kilo lättare. (Applåd) Ja, det är det värt! Jag är övertygad om att ingen av oss hade lyckats så här bra om vi inte hade varit motiverade och tävlingsinriktade. Socialutskottet är fortfarande lika viktigt men på ett annat sätt.

När vi talar om folkhälsa måste vi inse dessa faktorer. Vi måste ha kommunikationsmetoder. Vi måste få en argumentering som uppfordrar så att kunskapen kombinerad med motivation ger resultat. Det känns oerhört viktigt att säga.

Jag är också mycket stolt över att man har fokuserat särskilt på barn och äldre. Det är två av de åldrar i våra liv när vi kanske är skörast på många sätt och när det är lätt att vi glöms bort för att små barn och äldre inte är lika högljudda. Där finns oerhört mycket mer att göra.

Jag talar gärna om den psykiska hälsan hellre än ohälsan. Här ska vi se till att alla mår bra. Det är den största vinsten för samhället humanitärt och också ekonomiskt. Här står så vackert att de äldre ska kunna leva ett bättre liv, slippa få funktionsnedsättningar allt för tidigt och så vidare. Våra barn ska få de bästa möjliga förutsättningarna. Jag är oerhört glad för att vi nu också satsar på föräldrautbildning. Det är Folkhälsoinstitutet som ska ansvara för detta, men många folkrörelser och studieförbund kan komma in och bli resurser. Man kan ha en oerhört bra utbildning. Det är en resurs som kommer våra barn till del men också deras föräldrar.

Det finns en del områden som vi inte vet så mycket om, men som jag personligen känner oro för. Ett sådant är strålningsrisken, inte minst för våra barn. Vi vet att det är mycket strålning. Det är datorer, telefoner och så vidare. Hur mycket tål ett barn totalt sett? Där har vi Statens strålskyddsinstitut och FAS som ansvarar för att följa forskning och utveckling och avrapportera till regeringen. Det känns bra.

Detsamma gäller elektromagnetiska fält. Många människor som känner att det inte tål det och blir sjuka blir nonchalerade i dag. Också detta följer Statens strålskyddsinstitut, vilket jag känner är en trygghet.

En annan sak som har omnämnts är hälsofrämjande sjukhus eller hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Vad är mer naturligt än att satsa förebyggande inom den vanliga sjukvården? Att inte glömma bort att någon efter sin första hjärtinfarkt är motiverad för ett samtal om att kanske stressa lite mindre, motionera lite mer, sluta röka och dricka i alltför stora mängder och så vidare.

Vi vet att man då är mottaglig. Och när doktorn säger det – då måste det vara sanning! Allt doktorn säger är ju inte sanning, men i det här fallet är det oerhört viktigt att använda den auktoritet som sjukvården är.

Det gäller sjuksköterskor, sjukgymnaster, undersköterskor och alla som jobbar inom vården – hela teamet.

Tandvården har blivit ett föredöme när det gäller förebyggande arbete. Man vet att det är viktigt att man förebygger så att man får en god tandhälsa. Därför hoppas jag mycket på det här. Jag tycker att vi borde premiera alla landsting som har hälsofrämjande sjukhus och som stimulerar till fler. Det är på den nivån man också kan motivera medarbetarna. Regeringen satsar som sagt på detta och skriver vackert om det i sin proposition.

Smittspridning är en annan fråga som är oerhört viktig för oss. Vi har vaccinationsprogram. Det är Socialstyrelsen som fastställer dem. Nu är två vacciner på ingång. Det ena är pneumoni och det andra HPV när det gäller livmoderhalscancer. Det är oerhört viktigt att det blir vetenskap och beprövad erfarenhet och att man vet vad man gör. När vi hade en hearing i socialutskottet fick vi se siffror på att många av de kvinnor som får livmoderhalscancer och dör i denna sjukdom inte har följt de gynekologiska kontrollerna. Det är en viktig signal om att vi ska göra vårt bästa så att även de återstående 25 procent som inte följer de förebyggande kontrollerna ska göra det. Men inte heller här kan vi tvinga någon att göra det.

Avslutningsvis, fru talman, handlar det om fysisk aktivitet, matvanor och livsmedel. Hemma i Kalmar län har vi testat fysisk aktivitet på recept. Det har varit en framgång. Regeringen och vi i socialutskottet vill nu se till att detta följs upp och utvärderas så att vi vet vad detta har givit. Hur kan man i framtiden rikta sådana här principer till doktorerna och fortsätta att arbeta efter detta att allt som skrivs ut på recept inte är salva, tabletter och sprutor? Det finns behandlingsformer som är precis lika viktiga och ibland kanske ännu viktigare. Man kan ta dem tillsammans med sin medicin och så vidare. Det känns oerhört bra.

Det handlar också om våra barn och ungdomar och om skolhälsovården. Vad lagar man för mat i skolan? Om inte barnen äter utan går till kiosken eller korvkiosken i stället är det klart att det inte är bra. Vi ska också på kommunal nivå hälsa våra kolleger där att se till att det är bra mat i skolan som barnen äter. De ska kanske också cykla till skolan även om det är lite mer än tre kilometer. Men inte heller det bestämmer vi ju i den här kammaren.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 223 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Det är sen kväll efter en lång dags debatt. Jag är stum av beundran för uthålligheten hos en del deltagare i debatten som jag har sett i kammaren under större delen av dagen.

Jag är också glad och stolt över förslagen som finns i den folkhälso-politiska propositionen, *En förnyad folkhälsopolitik*, som vi debatterar i kväll och som riksdagen beslutar om i morgon. Vi har fått mycket positiva reaktioner till departementet från folkhälsoarbetare både på den nationella nivån och, inte minst, på den lokala och regionala nivån. De säger: Här kommer konkretion i förslagen! Det här har vi längtat efter. Nu vill vi sätta i gång.

Alliansregeringen för en aktiv folkhälsopolitik. Vi lägger fram en proposition med förslag riktade mot framtiden, och vi gör det med en ekonomisk satsning på 115 miljoner kronor 2008, 2009 och 2010. Det finns en skillnad mot den skrivelse som tidigare regering brukade lägga fram med en passiv redovisning för hur folkhälsan hade utvecklats och utan ekonomiska satsningar.

Naturligtvis är 115 miljoner inte avgörande för att göra den enda positiva skillnaden i folkhälsan. Men de har betydelse. Utöver detta lägger regeringen fram en rad förslag och gör en rad satsningar på andra områden som berör också folkhälsan. Det gäller inte minst de 260 miljoner kronorna årligen på det drogpreventiva arbetet. De är mycket centrala i folkhälsoarbetet. Den stora satsning vi gör på psykiatrin har självfallet betydelse för att människor snabbt ska få stöd och hjälp när de har psykisk ohälsa.

Det handlar också om de förslag vi lägger fram inom arbetsmarknadspolitiken. Hälsa går också att relatera till tillgången till ett arbete. Vi har förslag som har diskuterats här i dag om möjligheten att få rehabilitering och snabb hjälp vid sjukdom. Det gäller insatser mot spelberoende, insatser på missbrukarvårdens område och alla de insatser vi gör inom äldreomsorgen. Allt detta har betydelse.

Låt mig först slå fast att folkhälsan är god i vårt land. Det är viktigt att säga det. Vi har en låg barnadödlighet. Vi har en hög medellivslängd – en av de högsta i världen. Vi har en hög sysselsättningsgrad. Jämfört med många länder har vi ett lågt tobaksbruk. Vi har i jämförelse få hiv-positiva i vårt land, även om vi ser en ökning.

Det finns också en hälsotrend i vårt land som är glädjande. Man behöver bara titta på alla livsstilsmagasin och hälsomagasin som finns i Pressbyråns hyllor. Det finns en hälsotrend i dag i alla åldrar, vilket är glädjande. Detta tar vi spjörn emot i det folkhälsopolitiska arbetet.

Men jag ser också oroande tecken på folkhälsans utveckling. Jag skulle vilja nämna fyra områden där jag tycker att utvecklingen känns alarmerande.

Det första handlar om gruppen unga kvinnor, 16–24 år, som uppger att de mår psykiskt dåligt. Den gruppen har ökat jämfört med mitten på 1990-talet. Förskrivningen av antidepressiva medel har ökat på ett oroväckande sätt till den här gruppen. Det är samma sak när det gäller äldre.

Det andra är alkoholkonsumtionen, som ligger högt i vårt land – 9,8 liter per person och år. Även om vi har sett en minskning av totalkonsumtionen jämfört med 2004 är konsumtionen vida över den nivå vi hade 1994, då den låg på 7,9 liter per person. I spåren av det ser vi ett ökat antal våldsbrott, ökad rattonykterhet och ökade sjukvårdskostnader.

Det tredje är att sexuellt överförbara sjukdomar har ökat. Vi hade en 45-procentig ökning av klamydia jämfört med 2006. Förra året hade vi också det högsta hivsmittotalet sedan 1986. Det ser jag med oro på.

Det fjärde är att övervikt och fetma bland barn har ökat mellan två och fem gånger sedan 1980-talet. Även om vi där åtminstone ser en stagnation är det för tidigt att säga om vi kan se en trend i ökningstakten. Det är min förhoppning, men där är vi inte riktigt än.

Det här, bland annat, är våra utmaningar. Utmaningarna finns, men låt oss ändå en gång till säga att vi har en relativt sett mycket god folkhälsa i landet. Att bygga en bättre folkhälsa är ett långsiktigt arbete som

kräver uthållighet och långsiktighet. Det finns ingen *quick fix*. Det är ett delat ansvar mellan individ och samhälle. Vi har uthålligheten. Vi har långsiktigheten i vårt arbete, och vi bygger vårt arbete på en vetenskaplig grund. Allt det där är viktigt.

Jag vill nämna några av de förslag vi lägger fram. Tyvärr finns det inte tid att gå in på alla. Jag förutsätter att ni alla har tagit del av dem också. Men jag skulle vilja betona och lyfta fram några förslag alldeles särskilt.

Ska man bygga en bättre folkhälsa psykiskt och fysiskt måste man bygga rätt från början. Därför är barn och unga en prioriterad målgrupp. De som har allra störst förutsättningar att ge barn goda vanor och god psykisk hälsa är föräldrarna. De är de viktigaste personerna i varje barns liv. Och det finns ett mycket starkt stöd i forskningen att en satsning på stöd till föräldrar stärker barns hälsa.

Därför satsar vi på ett föräldrastöd som ska vara under barnets hela uppväxt. Vi har sedan många år tillbaka en bra föräldrautbildning innan barnet föds och under barnets första år. Nu är det dags att ta nästa steg med forskningen som grund, att erbjuda föräldrastöd också till föräldrar med femåringar som vill veta mer, ha kunskap om barnets utveckling, barnets behov men också ta del av andra föräldrars erfarenheter. Vad gör man med en femåring som inte vill äta och som inte kan somna på kvällen?

Stöd till tonårsföräldrar är det mycket få kommuner som erbjuder i Sverige i dag, men där det finns är det efterfrågad vara. Tonårsföräldrar är naturligtvis bekymrade när 14-åringen har kommit hem berusad flera fredagskvällar i rad eller över tonåringen som stänger in sig framför datorn i timmar och inte längre vill komma till middagsbordet.

Att vara förälder är svårt och viktigt, men samhället har erbjudit ganska lite stöd i den uppgiften. Nu ska en utredare lämna förslag på hur stödet kan utformas för att vi ska kunna iscensätta det ute i kommunerna från 2009, och pengar finns, 70 miljoner per år under 2009 och 2010 för att det ska kunna bli verklighet ute i kommunerna.

Det är nämligen på det lokala planet som folkhälsoarbetet kan göra skillnad. Vilka metoder behöver vi använda för att bygga starka skyddsfaktorer runt barn, och hur minskar vi riskfaktorerna? Vilka parter behöver samarbeta med varandra för att säkra en trygg och hälsofrämjande uppväxt särskilt för utsatta barn?

Vi lägger 50 miljoner kronor på interventionsforskning. Det är ett helt nyskapande, nydanande arbete för att utveckla det lokala hälsofrämjande arbetet. Vi söker svaret på hur vi bygger stöd runt Kalle så att han inte, beroende på den problematik som han kanske redan som liten omges av i sin närmiljö, går in i förödande missbruk, kriminalitet eller psykiska problem.

Några kommuner ska få en god möjlighet att bedriva det här arbetet i samarbete med forskare. Det ska vila på vetenskaplig grund, precis som allt annat vi gör. Vår övertygelse är att det här vetenskapsstödda folkhälsoarbetet blir till nytta inte bara i de utsedda försökskommunerna utan att det kan ge oss metoder som får betydelse för det lokala folkhälsoarbetet i resten av landet.

Fru talman! Den demografiska utvecklingen med allt fler äldre i vårt land gör att också äldre är en prioriterad målgrupp för folkhälsoarbetet.

Vi måste få in ett hälsofrämjande synsätt in i rehabiliteringsinsatserna, in i sjukvårdens uppgifter, in i äldreomsorgen. Det är aldrig för sent att börja leva ett mer hälsosamt liv. Bra kost, motion för både hjärta och hjärna och roliga aktiviteter tillsammans med andra främjar hälsa, behåller funktioner och håller sjukdomen på avstånd.

Vi har årliga stimulansmedel på 1,35 miljarder kronor till kvalitetsutveckling inom äldreomsorgen, exempelvis till ett rikare socialt liv, bättre kost och snabbare rehabilitering.

Utredningsförslagen kring lagen om valfrihetstjänster och Vårdighetsutredningen sätter äldres självbestämmande och delaktighet i fokus. Också detta är centralt för hälsan, att få råda över sin egen vardag och få bestämma vem som ska hjälpa till med morgonduschen.

Vi ger uppdrag till Folkhälsoinstitutet att presentera konkreta förslag för att förbättra äldres hälsa och livskvalitet.

Fru talman! Den psykiska ohälsan ökar såväl hos unga kvinnor som hos äldre. Vi presenterar i propositionen ett program för färre självmord. Vår vision är att ingen ska behöva ta sitt liv. Utifrån att vi vet att det är människor i psykisk utsatthet av olika slag och ibland förenat med alkohol eller drogmissbruk som tar sitt liv vet vi att det finns ett antal saker vi skulle kunna göra för att färre skulle se det som den enda utvägen. Eftersom vi har den kunskapen uppfordrar det till åtgärder. En nollvision är det självklara. Vi måste kunna sätta in insatser innan så att ingen behöver ta sitt liv.

Vi har i decennier bedrivit ett framgångsrikt folkbildningsarbete i Sverige för att kunna göra en bra insats, många av oss, när det gäller andningsuppehåll, att kunna stoppa en stor blödning, att kunna ge stöd åt en människa i chock. Det har räddat liv.

På samma sätt menar jag att det är hög tid att vi startar ett folkbildningsarbete när det gäller själens hälsa. Det handlar om att våga fråga, att veta hur man förhåller sig när man möter någon med psykisk ohälsa, att våga tala om vår psykiska hälsa eller ohälsa lika naturligt som vi talar om vårt onda knä.

Vi ska ta fram ett material för att förebygga självmord, en första hjälp för den psykiska hälsan. Det är ett folkbildningsarbete, och frivilligorganisationerna kan bli medarbetare också i detta.

Vi ska ta fram förslag till utbildningsinsatser för att höja kompetensen hos personal som möter personer med självmordsproblematik. Vi ska göra händelseanalys av samtliga självmord för att upptäcka mönster och kunna se hur och var vi måste sätta in åtgärder för att förebygga.

Fru talman! Låt mig helt kort nämna några ytterligare insatser i folkhälsopropositionen. Den dialog vi har startat med branschen om överviktsproblematiken permanentas för att få alla att dra åt samma håll vad det gäller hälsosammare kost och goda motionsvanor.

Vi förstärker preventionsinsatserna mot tobaksbruk. Rökavvänjning måste finnas tillgänglig överallt. Förbättrad tillsyn krävs, inte minst mot den handel som faktiskt säljer tobaksvaror till varannan 15-åring i dag.

Hälso- och sjukvården är en viktig part i det förebyggande arbetet. Svensken har ett stort förtroende för läkare och sjuksköterskor som ger råd, mycket större än för politiker.

Att sjukvården vågar tala om livsstilsfrågor som tobak och alkohol och skriva ut fysisk aktivitet på recept är centralt för en bättre folkhälsa. Vi ger stöd till hälsofrämjande sjukhus.

I nästan allt vi gör räknar vi med ett gott samarbete med frivilligorganisationerna. De är med och bygger ett samhälle med mjukare hörn. Och i dag finns det forskning som visar tydligt att både den som får en frivilliginsats och den som ger den mår bättre.

Folkhälsa i meningen att såväl kropp, själ som ande mår väl kan aldrig uppnås bara genom det offentliga leverans av tjänster och ekonomisk trygghet. Frivilligrörelsens förmåga att bygga relation mellan människor är ovärderlig. Vi ger stöd till uppbyggande av en stödstruktur för frivilligcentraler.

Fru talman! Det finns oändligt många fler förslag men tyvärr, av tidskäl, kan jag inte gå in på dem. Men det är förslag som sammantaget gör skillnad i framtiden i det långsiktiga bygge som folkhälsopolitiken utgör. (Applåder)

Anf. 224 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Maria Larsson säger att folkhälsopropositionens förslag ligger på vetenskaplig grund. Jag tycker att det är väldigt svårt att hitta den vetenskapliga grunden när man till exempel myntar nya begrepp som samproblemsjukdomar.

Barbro Westerholm har hänvisat till en norsk forskare som heter Peter Hjort som beskriver problem som kommer utifrån förändringar i samhället. Barbro kallade det för samhällslösta problem.

Då blir jag ännu mer fundersam. Hur kommer det sig att regeringen inte kopplar till folkhälsopolitikens mål att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen? Det är ju grunden och huvudmålet.

Det är bra med alla de förslag som Maria Larsson beskriver för oss. Det är inget fel på dem, men det duttas väldigt mycket. Man kallar propositionen *En förnyad folkhälsopolitik*. Jag hittar märkliga saker där, som till exempel det här med samproblemsjukdomar. Det verkar som om det skulle ändra något eller betyda mycket för folkhälsan. Det berör inte Maria Larsson alls i sitt anförande, men det finns beskrivet i betänkandet också.

Anf. 225 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är lite märkliga randanmärkningar som en del av oppositionens partier har när det gäller den här propositionen. Målet är tydligt beskrivet. Målområdena ligger där. Vi ändrar rubriceringen därför att de tidigare skapade mycket förvirring om de var mål i sig eller om de beskrev ett målområde. Den kritiken har framkommit, och det är anledningen att vi gör den förändringen.

När det gäller begreppet samproblemsjukdomar, som jag förstår vållar Elina Linna stor oro och där hon inte tycker att hon förstår av som menas, finns det faktiskt en beskrivning på s. 33. Det vore bra om Elina Linna läste propositionen. Där står det ganska tydligt att det handlar om psykosomatiska eller psykosociala problem. Det kan exempelvis vara sådant som går att relatera till det samhälle vi lever i, att vi upplever mer

stress i den samhällsbild som finns i dag, att mycket av den kroniska tröttheten går att relatera till det omgivande samhället och så vidare.

Barbro Westerholm nämnde en professor som har den här begrepps-bildningen. Jag tycker att det är någon stor fara med att introducera ett nytt begrepp när vi samtidigt ger en förklaring. Det finns alldeles utmärkt beskrivet på s. 33. Jag rekommenderar Elina Linna att läsa där.

Anf. 226 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag har den sidan framme, men jag tycker att det är något fel med psykosomatiska problem. Nu kallar man det för samproblem-sjukdomar. På den sidan finns också andra sådana här lite märkliga be-skrivningar som jag inte vet hur man kommit fram till, till exempel att på senare tid har man alltmer uppmärksammat möjligheten att upplevelsen av stress beror på att våra existentiella behov inte är tillgodosedda. Det är en intressant beskrivning, men det sägs inte varifrån den här beskrivning-en kommer och vad man egentligen menar med den.

Jag ska också passa på att fråga Maria Larsson om Nationella hjälplinj-en. Som Maria Larsson hörde tog jag upp den med Lars-Ivar Ericson. Just med tanke på nollvisionen när det gäller självmord är det viktigt att de resurser som finns i samhället används. Nationella hjälplinjen har ut-värderats av Socialstyrelsen och visar goda resultat.

Sedan hoppas jag också att Maria Larsson hinner kommentera hiv-preventionen och andra sexuellt överförbara sjukdomar. Regeringen sat-sar endast 145 miljoner per år. Det är samma summa som har funnits ti-digare. I realiteten är det mindre pengar. Är inte Maria Larsson orolig över att pengarna inte räcker till behoven?

Anf. 227 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Begreppen finns väl förklarade. Den forskning som vi använder som utgångspunkt finns naturligtvis även om vi inte kan skriva ut hela forskningsrapporterna och inte heller anger var vi har hämtat uppgifterna. Det är grunden för hela den folkhälsopolitiska propositionen att vi naturligtvis använder befintlig forskning och tillgängliga forsk-ningsresultat när vi beskriver hur situationen ser ut och den kunskaps-grund som finns. Det är grundläggande i hela det arbetet som vi bedriver på Socialdepartementet på alla politikområden. Vi återvänder ständigt till det. Jag kan ibland känna lite vanmakt över att vi inte har kommit längre med att arbeta utifrån evidens och beprövad erfarenhet på det sociala området.

När det gäller Nationella hjälplinjen kan jag ge Elina Linna positiva besked. När vi nu prioriterar det preventiva arbetet inom det här området är Nationella hjälplinjen en av de delar som måste vara väl fungerande.

När det gäller hivprevention är det inte endast 145 miljoner som sat-sas. Det är faktiskt hela 145 miljoner kronor. Det är mer pengar än hela den folkhälsopolitiska satsning som vi nu gör med nya pengar. En så stor insats som 145 miljoner gör vi inte på något annat preventivt arbete riktat enbart mot en diagnos. Det är en väldigt stor satsning.

Nu försöker jag att se till att vi använder de här pengarna på bästa sätt. Vi sluter avtal för merparten av pengarna med Sveriges Kommuner och Landstingen varje år. Nu har vi talat om för dem att det centrala är att se till att smittskyddet ökar och att vi har möjlighet att få till stånd ett

bättre smittskydd för att hejda klamydiasmittan och hivsmittan. Det är ett av de prioriterade områden som Sveriges Kommuner och Landsting nu har fått i uppgift att satsa på. Dessutom har vi väldigt många uppdrag just nu som håller på att iscensättas via Socialstyrelsen.

Prot. 2007/08:122

4 juni

*En förnyad
folkhälsopolitik*

Anf. 228 PER SVEDBERG (s) replik:

Fru talman! Hur ska man prata om detta för att det ska bli rätt ämne? Uppenbarligen var mitt anförande lite halvroande, för jag hörde att statsrådet skrattade.

Jag ska säga så här: Saker och ting hänger ihop. Det kan vi konstatera av de inlägg som har varit här. Vi kan se hur de socioekonomiska skillnaderna spelar en väldigt stor roll för folkhälsan. Samtidigt som vi står här och säger att det har en stor betydelse drivs det via andra utskott och andra delar igenom förslag som bygger på skillnaderna i samhället. Det gör mig lite bekymrad.

Om man tänker utifrån ett holistiskt synsätt – och statsrådet påpekade nyss att allting hänger ihop, kropp, ande och så vidare – är det viktigt att man tar ett helhetsgrepp och känner att man är med på banan oberoende vilket politikområde vi pratar om. Det är viktigt att vi har en inriktning.

Ingen ska behöva ta sitt liv. Nej, det är alldeles rätt. Det är ett stort misslyckande varje gång någon människa tar sitt eget liv. Det finns mycket stöd och hjälp i samhället för att mildra och lätta för folk som har det bekymmersamt.

Jag tänkte bara påpeka att vi satsar lite mer pengar på psykiatrin än vad regeringen gör, ungefär 1,4 miljarder mer på tre år. Det är lite intressant, för jag tror, precis som statsrådet pekar på, att det krävs insatser.

I samma andetag kan jag konstatera att man frös statsbidragen till landstingen och kommunerna, vilket i sin tur ledde till att delar som är ytterst viktiga för landstingssektorn blev lite hämmade. Frågan är: Hur hänger det ihop? Borde man inte ha tänkt holistiskt över hela linjen?

Anf. 229 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Tack för frågan! Den var ganska vid. Jag vet inte riktigt hur jag ska fånga in den. Men låt mig säga ungefär så här: De sammanhang som Per Svedberg tar upp är ganska väl utvecklade också i den folkhälsopolitiska propositionen. Läs till exempel på s. 49 där vi skriver så här: "Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande förutsättningarna för en god hälsa på lika villkor. En hög sysselsättningsnivå som möjliggör för människor att försörja sig genom eget arbete är grundläggande för ett välfärdssamhälle. Samtidigt är det viktigt att det finns ett fungerande socialförsäkringssystem som träder in under perioder i livet då sjukdom, olyckor och arbetslöshet drabbar individen."

Vi har den här holistiska synen. Och en av de mycket fundamentala, grundläggande lösningarna är ju att vi behöver fler som kommer i arbete. Det är precis det som har hänt.

Vi har slutat att beskatta låginkomsttagarna i det här landet högst av alla länder, vilket ni gjorde under er regeringsperiod. Vi har lättat på beskattningen för låginkomsttagare och för medelinkomsttagare just för att de ska kunna ha en bättre ekonomisk situation. Det hänger ihop. Ekonomi hänger ihop med hälsa. Så är det. Det är därför som vi tycker att det är centralt att arbeta på att också kunna behålla mer av sin inkomst.

När det gäller psykiatrin är det jättebra att Socialdemokraterna nu satsar. Dessvärre gjorde ni inte det i majoritetsställning i någon större utsträckning, utan psykiatrin har varit ett eftersatt område. Vi har påbörjat ett förbättringsarbete där som är väldigt centralt och viktigt, därför att tillgängligheten är en sådan viktig faktor. Inte minst för barn och unga som behöver hjälp är det av vikt att det inte är milslånga köer där man får vänta i flera månader.

Det här är ett arbete som kommer att ta tid. Det tror jag att både ni och vi inser. Men vi har börjat vända på skutan och det är ett väldigt centralt och viktigt arbete som behöver fortgå under lång tid, skulle jag vilja säga.

Anf. 230 PER SVEDBERG (s) replik:

Fru talman! Risken är att det nästan blir en allmänpolitisk debatt utifrån det här. Då kan man bara hänvisa till debatten som var innan vår debatt. Jag fördjupar mig inte mer i det.

Apropå psykiatrin vill jag peka på att Miltonutredningen blev klar i oktober 2006. Visst var det så? Där lades det fram en mängd bra förslag. Den utredningen sattes väl i sjön av någon. Jag tror att det var vi för att se till möjligheterna till satsningar i framtiden.

Jag var inne på och pratade lite om en annan del. Hur ser Maria Larsson på utvecklingen av skolhälsovården, barns och ungas möjligheter att få stöd och stöttning där? Uppenbarligen är det så att om man har en problembild utifrån hemmiljön krävs det extra mycket av de miljöer som finns runt omkring. Dels har vi förskolan, dels skolan.

När det gäller kopplingen skolhälsovård, BUP och den typen av utveckling, ser du möjligheter eller hur tänker du kring det? Jag anser att det skulle behöva satsas kraftigt på den utvecklingen eftersom det, som jag hänvisade till nyss, i de andra delarna blir en del försämring. Då är det extra viktigt att vi tar hand om barnen.

Du pratar om föräldrastöd. Det kanske är så att vi skulle behöva ytterligare stödfunktioner för de vuxna. Jag vet inte riktigt vad man borde kalla det. Det är en mängd människor som mår dåligt i dag. Det är en mängd människor som mår ännu sämre efter beslutet i morgon.

Anf. 231 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tror att det efter beslutet i morgon är väldigt många fler som kommer att känna sig lättade och glada. De kommer att veta att de kan få snabbare hjälp när de drabbas av sjukdom, att det faktiskt är någon som lyfter på luren, ringer och säger "nu ska vi titta på dina bekymmer, kom hit i morgon", i stället för att ingen hör av sig under sex månader, under tolv månader – alla de här fallen som vi har sett radas upp – inte förrän man får ett erbjudande om förtidspension. Det är ju det vi bryter nu. Det är därför hälsan kan bli en positiv faktor också i den här problematiken där vi har sett utanförskapet växa. Jag tror att många kommer att välkomna beslutet som kommer att tas i morgon också i det här avseendet. Det finns två positiva beslut som kommer att fattas i morgon.

I Miltonutredningen fanns många förslag. En hel del av dem har vi effektuerat. Flera kommer vi att återkomma till. Det arbetet är inte på nå-

got sätt fullföljt än. Vi räknar med att kunna göra mer satsningar inom psykiatrins område.

När det gäller skolhälsovården kan jag bara hålla med om att det är en central och viktig del. Den har varit det under väldigt lång tid. Att det inte står så mycket om den här beror på att det naturligtvis kommer förslag från ett annat departement på det här området. Jan Björklund har också tydligt talat om den viktiga roll som skolhälsovården spelar. Vi har naturligtvis ett samarbete. Men det är anledningen till att vi inte skriver så mycket om detta i den här propositionen. Men det kommer också.

Vi försöker säkra upp på alla sätt. Men det som tillförs och som är nytt här är ju föräldrastödet, därför att vi ser föräldrarnas möjligheter som så centrala och vi vill ge dem det stödet i den här viktiga uppgiften. Där finns det i dag en hel del annan kunskapsgrund än det fanns för bara tio år sedan som gör att vi måste sätta in det här nu när vi vet att detta är en framgångsfaktor för att ge barn en säker och trygg uppväxt.

Anf. 232 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det var väldigt intressant att lyssna på Maria Larsson. Jag vill börja med att fråga varför man inte har gjort någon remissrunda, vilket brukar vara vanligt när man lägger fram förslag till riksdagen.

Det är också intressant att se hur man försöker bemöta vår kritik av hur man grundar det här i folkhälsovetenskaplig forskning. Jag skulle vilja veta vilken vetenskaplig grund följande uttryck bygger på: Folkhälsan bör ha mänskliga behov av integritet och valfrihet som grund. Var finns det vetenskapligt stöd för det?

Jag ställde också tidigare här i kammaren frågan kring bestämningsfaktorer, skrivningarna som finns i kap. 3.5 om uppföljning och utvärdering av folkhälsoarbetet. Min konkreta fråga inom det området är: Anser Maria Larsson att man inte ska fortsätta utvecklingsarbetet inom målområde 6 En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård med bestämningsfaktorer och indikatorer, eftersom det nu inte finns några sådana inom det området?

Min tredje fråga handlar om kopplingen mellan klimat och hälsa, som jag tog upp i mitt huvudanförande men som Maria Larsson inte berörde i sitt anförande om vilken analys regeringen har gjort av de kommande klimatförändringarnas påverkan på hälsan.

Anf. 233 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Eftersom det går fortare att framställa frågor än att framställa svar, om man ska hinna utveckla dem lite, kanske jag inte hinner med allt. Men jag beundrar Gunvor G Ericsons uthållighet i debatten, efter att ha deltagit i den förra debatten också. Låt mig säga det. Glömmer jag något nu får du återkomma.

Jag börjar med indikatorerna som det har varit en förfrågan om från flera personer som har deltagit i debatten innan. Låt mig säga att vi är en regering som har arbetat otroligt mycket med att försöka få fram indikatorer på en mängd olika områden inom den sociala sektorn därför att det var en fullständig avsaknad. De finns inte. Vi har börjat jobba med det. Vi är långt framme nu när det gäller äldreomsorgen. Det återstår en del när det gäller den övriga sociala sektorn, men vi jobbar med det inom alla områden.

Det är självklart så att indikatorer är mycket viktiga också för att man ska kunna följa upp folkhälsans arbete. För mig är det en självklarhet att vi måste ha indikatorer som är uppföljbara, där vi kan mäta hur arbetet fortskrider. Det innebär att vi självklart kommer att använda oss av dem också i fortsättningen. Sedan behöver man också göra mer kvalitativa utvärderingar. Men de mer kvantitativa måtten, som ändå försöker vara lite kvalitativa, är centrala och viktiga.

När det gäller förfrågan innan om hälsofrämjande hälso- och sjukvård är det faktiskt så att Socialstyrelsen fick ett uppdrag som de inte riktigt fullgjorde den gången, så de har fått det en gång till och kommer att göra det här i samband med att de också utarbetar riktlinjer för att kunna följa levnadsvanor. De slår ihop de arbetena. Också det kommer att fullgöras. För mig är uppföljningsarbetet centralt, att ha indikatorer som gör det mätbart över tid är väldigt centralt på alla politikområden.

Att det inte har funnits någon remissomgång beror helt enkelt på att det inte fanns några utredningar gjorda på folkhälsopolitikens område. Vi var angelägna om att lägga fram en proposition utifrån det anslag som vi har att förfoga över och faktiskt låta också riksdagen ta ställning till det vi föreslår anslagsmässigt.

Anf. 234 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det gläder mig ändå att folkhälsoministern inser vikten av att jobba med indikatorer. Tidigare talare från regeringspartierna har kanske inte riktigt förstått den delen av folkhälsopolitiken. Det kanske snarare är det som det handlar om. Det är också bra att Socialstyrelsen har fått det uppdraget igen att jobba med den biten. Det är angeläget att följa arbetet om vad som är verksamma metoder.

WHO har ett antal gånger tryckt på att man måste jobba mer hälsofrämjande, att det inte enbart handlar om hälso- och sjukvården utan att det är de övergripande strukturerna som är avgörande.

Jag kommer då in på ytterligare frågor. Men jag kan innan dess inte låta bli att bara konstatera hur man har fördelat skrivningarna i texten. Jag har roat mig med att räkna hur många sidor som har skrivits om de olika målområdena. Målområde 3, Barn och ungas uppväxtvillkor, fick flest antal sidor. Det var tio sidor eftersom det där finns konkreta förslag. Men Hälsa i arbetslivet fick en och en halv sida i folkhälsopropositionen. Det är anmärkningsvärt med tanke på att vi tidigare i dag har diskuterat socialförsäkringsförslaget, som kommer att leda till en ökad ekonomisk stress. Ekonomisk stress är en riskfaktor, inte en friskfaktor.

Jag har ytterligare en fråga om införselkvoter. Maria Larsson nämnde i sitt anförande rattonykerhet. Det finns en färdig utredning, SOU 2006:72, om alkohol. Vi har lagt fram ett yrkande om att ta med denna fråga. Det har inte riksdagens majoritet velat bifalla, men jag undrar om Maria Larsson tittar på utredningen så att det kommer ett förslag.

Anf. 235 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru talman! Frågan om alkohol ligger hos Åsa Torstensson, om jag inte missminner mig, på trafikområdet.

Jag vill gärna hinna besvara frågorna. Jag tar dem lite rapsodiskt och snabbt.

Målområdenas olika omfång beror naturligtvis på att på en del målområden har förslag lagts fram från andra departements synvinklar. När det gäller arbetslivet har det funnits massor av förslag om möjligheten att få ett arbete. Det är en så stark korrelation mellan tillgång till arbete och hälsa. Vi har nystartsjobben och jobb- och utvecklingsgaranti. Det finns hur många förslag som helst som faktiskt har varit oerhört positiva på området. Det gör att vi skriver kort om det. De nya förslag som vi presenterar skriver vi mycket och omständligt om för att förklara dem i detalj. Det är förklaringen till att det ser så olika ut. Det finns fler departement som jobbar med folkhälsopolitiska frågor.

Vi skriver inte uttryckligen om kopplingen klimat–hälsa. Det är en pågående fråga. Jag menar att vi fortfarande har för lite kunskap om detta. Vi har sett vissa trender och tendenser, till exempel att sorkarna blev fler och att sorkfebern ökade därför att det var en förhållandevis mild vinter. Här kommer många nya faktorer. Här finns skäl till analyser för framtiden.

Det här är en folkhälsoproposition som försöker ta upp så mycket som möjligt, men vi kan inte täcka in riktigt allt av det arbete som pågår på departementet.

Sedan var det frågan om valfrihet och integritet. Jag är förvånad över om Gunvor G Ericson, som är så bevandrad i folkhälsopolitiken, har missat att det finns ett starkt samband mellan möjligheten till inflytande, självbestämmande över sitt eget liv, att råda över sin egen vardag och hälsa. Det finns nog dokumenterat i åtskilliga forskningsavhandlingar. Jag kan säkert plocka fram ett antal sådana om det skulle vara av intresse, men det är väl en stark och stor självklarhet.

Anf. 236 SOLVEIG TERNSTRÖM (c):

Fru talman! Mitt anförande kommer verkligen inte att vara evidensbaserat. Det säger jag till Gunvor G Ericson. Det kommer att vara helt annorlunda. Jag hoppas att du inte blir ledsen.

För några år sedan gjorde jag en resa i Sverige. Jag besökte ett femtiotal äldreboenden på dagarna. På kvällarna var det öppet hus för allmänheten, och jag ledde ett dialogseminarium. Publiken bestod av kvinnor i alla åldrar, men mest var det medelålders och äldre kvinnor. De satt i grupper runt runda bord. En fråga ställdes till dem: Vad är hälsa för dig?

Efter en stunds resonering runt varje bord började svaren att ramla in på frågan: Vad är hälsa för dig? Hälsa för många var att få sjunga och dansa, promenera, arbeta i trädgården, vara i skogen, simma, cykla. Hälsa för många var också att ha ett djur, en hund, en katt. Någon beskrev att höns var höjden av lycka och hälsa, att hämta färska nyvärpta ägg. Hälsa var också att få vara med barnbarnen, att inte bli bortkopplad från familjen trots att man hade blivit gammal. Att ha någon att leva för var hälsa.

Att läsa, att få ha tystnad omkring sig var också hälsa. Att ha vänner, framför allt en väninna, var en bekräftelse och försäkring på god hälsa – att inte behöva vara ensam. Fast någon tyckte förstås att det var skönt att få vara ifred ibland, att få sova ut. Det var framför allt de yngre kvinnorna som tyckte att det var skönt att få sova. De var trötta.

Någon sade att hälsa för henne var att få åka till Ullared utan att ha gubben med. Det var många olika typer av hälsa.

För många äldre kvinnor var hälsa också att gå upp på morgonen och kunna ta på sig kläderna själv. Det tyckte jag var starkt. Det var många som sade just att detta att få gå upp och ta på kläderna själv var hälsa. Hälsa var också att inte behöva ta mediciner, slippa gå till doktorn, att inte ha ont. Om man måste gå till doktorn skulle han eller hon svara meddetsamma om man ringde.

Att få taktillmassage var ljuvligt! Efter det behövdes ingen doktor.

För mig är hälsa avlastning, ropade en 79-årig kvinna. Hon orkade inte längre därför att hennes alzheimersjuka man tog livet av henne. Biståndshandläggaren sade alltid nej. Att ta bort biståndshandläggaren var hälsa för henne.

Att slippa en massa tillsatser i maten, att veta varifrån maten kommer är hälsa. Lokalodlad mat, små slakterier där man vet att kalven och grisens inte har lidit nöd och transporterats långväga var också hälsa. Det blev ett långt resonemang om maten – vad som var hälsa och inte hälsa.

Det var många individuella önskningar och drömmar om hälsa. Man kan få veta mycket om man lyssnar på en enskild människa.

Men att arbeta och gå till jobbet? Jodå, om man var frisk gick allting. Men några sade: Du ska veta, Solveig, att man kan vara frisk fast man är sjuk. Det hörde jag lite då och då, det vill säga att man kan vara frisk fast man är sjuk. Det tyckte jag var så starkt.

Man sade också: Du ska veta, Solveig, att man kan bli frisk, i alla fall blir man friskare om man är med i en kör, går på konsert eller spelar teater. Jo, det visste jag.

Det var givande kvällar, och vi skrattade mycket när vi försökte granska och analysera vad hälsa var för var och en av oss. Jag lärde mig mycket. Jag tror att också de som deltog gjorde det. Efteråt drack vi kaffe och kände oss friska, rent av uppspelta.

Regeringen har överlämnat en proposition till riksdagen. I proposition 110 redogör regeringen för en förnyad folkhälsopolitik. Hur ska det svenska folket bli friskare? Men blir vi inte både friskare och äldre? Jodå, men vi blir också sjukare. Vi lever ju i ett modernt komplext samhälle.

Enligt regeringen bör folkhälsoarbetet ha människans behov av integritet och valfrihet som grund och bygga på sambandet mellan hälsans villkor och individens förutsättningar. Det hälsofrämjande inslaget i det förebyggande folkhälsoarbetet bör betonas. Kommuner och landsting har en nyckelroll och bör förbättra och utveckla sina metoder och verktyg. Det är viktigt. Barn och unga samt äldre är särskilt angelägna grupper för det hälsofrämjande folkhälsoarbetet.

Regeringen föreslår elva målområden, som vi har hört flera av ledamöterna tala om här i dag.

Vad jag gläds över i den här propositionen är bland annat att de problem som har presenterats i rapporten från Sveriges Kommuner och Landsting (*O*)*jämställdhet i hälsa och vård* vad gäller kvinnor och män kommer att åtgärdas. Det blev jag väldigt glad för. Bland annat kommer Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS, att beviljas 90 miljoner under åren 2008–2010 för forskning om kvinnors hälsa. Ja, men se där! Det lönar sig att bråka!

Jag är också väldigt glad över den nya diskrimineringslagen, där också ålder numera ingår.

Det finns alltså en hel del att vara nöjd över i denna proposition, inte minst löften om det ökade stödet till äldre med hälsofrämjande och förebyggande insatser. Och jag hoppas sannerligen att stödet ökar till den mest osynliga kämpande gruppen i vårt samhälle, särskilt de äldre kvinnorna, det vill säga alla de anhöriga som ger hela sin tid och bränner ut sig för sina närmaste utan så mycket hjälp från samhället. Jag fick nu senast för några timmar sedan ett skärande vittnesmål av en förtvivlad kvinna som har kämpat med sin dementa man i många år utan att ha fått någon hjälp från kommunen.

Det finns ett kapitel i regeringens proposition, som vi har hört talas om tidigare, som heter ”Ett hälsans framtidsscenario”. Detta är mycket intressant. Sett ur ett historiskt perspektiv har ohälsoproblemen varierat. Under århundraden har olika typer av infektionssjukdomar och farsoter som smittkoppor, pest, kolera och tbc dominerat. Man har kallt dem fattigdomssjukdomar. I Sverige finns de knappt kvar, men de finns som vi alla vet kvar i de fattiga länderna.

En bit in på 1900-talet här i Sverige kom de så kallade välfärdssjukdomarna, eller vällevnadssjukdomarna, med hjärt-kärlsjukdomar och olika cancersjukdomar. De sjukdomarna kämpar vi fortfarande med.

Men de hälsoproblem som många tror kommer att dominera i framtiden är psykosomatiska eller psykosociala sjukdomar. Dessa kallas samproblemsjukdomar. Jag tycker att det här är ett väldigt konstigt namn, men jag förstår meningen. Jag tycker att det är en väldigt intressant rapport. De sjukdomarna är ju relaterade till både samhället och vårt samliv och samspel med andra människor. Dessa sjukdomar yttrar sig ofta i en extrem trötthet, magsmärtor och svåra stressymtom. Här står sjukvården inför problem, för den har inte alls samma redskap som när det gäller diagnostik och behandling av välfärdssjukdomar. Jag tycker att det är väldigt intressant.

När fattigdomssjukdomarna dominerade var Sverige ett jordbruksland, och sedan blev vi ett industriland med välfärdssjukdomar och därefter ett informations- och kunskapssamhälle med en totalt förändrad livsstil, med bland annat nya kost- och motionsvanor.

Många av samproblemsjukdomarna antas vara stressrelaterade. Man tror ofta att stressen beror på yttre faktorer. Det här är ännu mer intressant. Men på senare tid har man alltmer uppmärksammat möjligheten att upplevelsen av stress beror på att våra existentiella behov inte är tillgodosedda.

”Våra existentiella behov.” När jag läste detta hajade jag verkligen till, för det är man inte van att läsa i en politisk studie i våra dagar. Våra inre behov – kanske rent av våra själar! Nu tog jag fram rödpennan och fortsatte att läsa.

”Studier på samband mellan ensamhet och isolering och hälsa har de senaste decennierna blivit allt fler. De som i dag finns publicerade” – forskningen alltså – ”visar att en av de viktigaste faktorerna vid hälsa och sjukdom är kärlek och närhet.”

Tänk att få säga det i denna lokal: Kärlek och närhet! Det är otroligt! Studier på samband mellan ensamhet och isolering har de senaste decennierna blivit allt fler. Vi vet att människor är oerhört ensamma. Och de studier som i dag finns publicerade visar att en av de viktigaste faktorerna vid hälsa och sjukdom är kärlek och närhet.

Fru talman! Är inte detta fantastiskt?

Och nu kommer jag fram till det som jag egentligen har velat tala om hela tiden, och som jag inte har hittat i propositionen, vilket jag är lite ledsen för. Men nu hittade jag en ingång.

Så här står det i propositionen:

”I framtiden har hälso- och sjukvården blivit ännu bättre på att behandla och bota välevnadssjukdomarna. — — — Samproblemsjukdomar” — om ingen kan hitta ett bättre ord sedan — ”däremot kan inte i första hand lösas med kirurgiska ingrepp eller läkemedel utan snarare genom medmänskliga insatser och samhällsförändringar. Viktiga faktorer vid hälsa och sjukdom är kärlek och närhet. — — — För sjukvårdens del handlar därför framtiden om att hitta nya förhållningssätt gentemot patienter.” Just det! Nya förhållningssätt!

Bot är när den fysiska sjukdomen blir mätbart bättre. Helande är det förlopp genom vilket man blir hel.

Vi har i alliansen här i riksdagen skapat ett nätverk som vi kallar Kultur och hälsa, och där är vi övertygade om att kulturen i olika former kan ha en helande och läkande kraft för sjuka människor. Detta är naturligtvis ingen nyhet. Bevisen är många. Till och med en del framsynta kommuner har redan börjat praktisera kultur i vården, med goda resultat framför allt för äldre, dementa och psykiskt sköra personer.

Fru talman! Jag hade naturligtvis hoppats att folkhälsopropositionen skulle ha uppmärksammat kultur och hälsa och kultur i vården, som en del i det nya förhållningssätt som vi ska möta framtidens sjukdomar med. Men jag och alla förhoppningsfulla får trösta oss med att äldre- och folkhälsominister Maria Larsson och kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth publicerade en artikel i Göteborgs-Posten för en tid sedan där de underströk kulturens betydelse för hälsan. Kulturministern har också tillsatt en kommitté som ska analysera kulturpolitiken, och som en del i detta arbete ska kommittén särskilt uppmärksamma sambanden mellan kultur och folkhälsa.

Vi väntar! Vi väntar otåligt.

Anf. 237 ANNE LUDVIGSSON (s):

Fru talman! Jag har varit nära 10 000 kvinnor i kväll — det var närhet — för jag har sprungit Våruset. Jag ber om ursäkt för min klädsel, men jag ville gärna hinna tillbaka till den här debatten. Jag kan inte säga att det var hälsa direkt, men det var i alla fall hälsofrämjande — det kan vi konstatera.

Jag ska ta upp två delar utifrån den motion som vi s-kvinnor har väckt med anledning av folkhälsopropositionen och där vi tar upp att ojämlikheten i hälsa, vård och omsorg fortfarande är stor i vårt land. Grupper som är mindre resursstarka med sämre utbildning och lägre inkomst har sämre hälsa och sämre tillgång till vård och omsorg, när det gäller både förebyggande insatser och behandlande. Vi vet alla att kvinnor och män bemöts och tas om hand olika inom hälso- och sjukvården.

Det är trevligt att Maria Larsson finns här i debatten också.

Utskottet förutsätter att beslutet om nytt mål för hälso- och sjukvården ska öka fokus på kvinnors och mäns skilda behov och villkor, att tillsynsmyndigheterna därigenom löpande kan följa upp och analysera utvecklingen från ett jämställdhetsperspektiv och att detta ska innebära ett ökat tryck på sjukvårdshuvudmännen. Men det är långt ifrån det statliga engagemang i folkhälsoarbetet, ekonomiskt och organisatoriskt, som vi socialdemokrater och s-kvinnor efterlyser.

Förslaget innebär att man identifierar ojämlikheterna, men man gör inte särskilt mycket åt dem.

Regeringen, liksom utskottsmajoriteten, är alltså ovillig att satsa på riktade åtgärder eller att specialdestinera medel för att förbättra kvinnors situation i vården.

Det var den ena delen. Den andra handlar om HPV-vaccination i det allmänna vaccinationsprogrammet.

År 2006 godkändes det första HPV-vaccinet som förebygger livmoderhalscancer och kondylom inom EU. Därmed blev det också tillgängligt i Sverige. Året efter beslutade Läkemedelsförmånsnämnden om högkostnadsskydd för 13–17-åriga flickor när det gäller det här vaccinet.

Det är glädjande att över 43 000 flickor har vaccinerats i Sverige, men det finns en tydlig skillnad mellan dem som har fått del av vaccinet och dem som inte blivit vaccinerade. En helt ovetenskaplig men enkel statistik visar att det är i storstäder och i storstädernas mer välbärgade stadsdelar som de flesta vaccinationer äger rum. Det är välinformerade föräldrar, ofta med högre inkomst, som låter vaccinera sina döttrar.

Det har, som sagt, snart gått två år sedan vaccinet kom till Sverige och ett år sedan det fick högkostnadsskydd. Socialstyrelsen har nu sent omsider förordat allmän vaccination, men nu verkar förhållningsstrategin ligga på finansieringen.

Men för varje år som går utan att vaccinet införs i vaccinationsprogrammet förlorar en hel årskull flickor möjligheten att bli gratisvaccinerade mot livmoderhalscancer. Och för varje år som går utan en massiv och riktad information som varken staten eller landstingen är villiga att ta ansvar för hinner en årskull 17-åringar fylla 18 år. Därmed går de miste om högkostnadsskyddet.

Fru talman! Regeringen efterlyser bättre underlag om de långsiktiga effekterna av vaccinationen. Jag vet att det har varit en rad utfrågningar och så i utskottet. Men vaccinet är godkänt av läkemedelsmyndigheterna runt om i världen, i USA, i EU och i Sverige. Här har vaccinet också, som första vaccin, fått högkostnadsskydd av Läkemedelsförmånsnämnden. Dessutom har Socialstyrelsen föreslagit att det ska ingå för flickorna i årskurs 5 och 6.

Då måste man ändå fråga sig vad de ansvariga myndigheterna i alla dessa länder som godkänt vaccinet inte har förstått. Nu är en utredning på gång. Men jag vill fråga statsrådet Maria Larsson: När ska den här utredningen tillsättas, och när ska den vara klar?

Det är många frågor.

Jag har bara överskridit min tid med ytterst lite.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 5 juni.)

14 § Katastrofmedicinska insatser i utlandet

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2007/08:SoU18
Katastrofmedicinska insatser i utlandet (prop. 2007/08:138).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 5 juni.)

15 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmäldes och bordlades
Proposition
2007/08:164 Stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Montenegro, å den andra

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för proposition 2007/08:124 *Från sjukersättning till arbete* skulle förlängas till *onsdagen den 18 juni*.

Finansutskottets betänkande
2007/08:FiU31 Krisberedskap i betalningssystemet

Civilutskottets betänkande
2007/08:CU20 Naturresursfrågor och vattenrätt

Civilutskottets utlåtande
2007/08:CU24 Grönbok om insyn i gäldenärers tillgångar

Utrikesutskottets betänkande
2007/08:UU4 Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter

Trafikutskottets betänkande
2007/08:TU14 Riskutbildning för körkortsaspiranter och andra trafiksäkerhetsfrågor

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2007/08:MJU17 Djurskyddskontroll m.m. i statlig regi

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2007/08:SfU13 Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 4 juni

2007/08:1292 Vägledande strategi för Genomförandegruppen

av *Anders Karlsson* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:1293 Finansiering av vårdpersonal för biståndsinsatser

av *Stefan Attefall* (kd)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2007/08:1294 Bättre kunskap om orsakerna till skolbränder

av *Gunnar Sandberg* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:1295 Förebyggande av skolbränder

av *Gunnar Sandberg* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:1296 Huvudkontoret för SIT och SPM

av *Jasenko Omanovic* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:1297 Beslut om medel från EU:s strukturfonder

av *Jasenko Omanovic* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1298 Sexuella trakasserier inom forskarutbildningen

av *Eva Olofsson* (v)

till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2007/08:1299 Lagreglering av privata säkerhetsföretag

av *Alice Åström* (v)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1300 Regelförenkling vid beskattning

av *Finn Bengtsson* (m)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:1301 Tåg till Dalafjällen

av *Patrik Forslund* (m)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:1302 Framtiden för bränslestationer för sjötrafik

av *Lars-Arne Staxäng* (m)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1303 Jakt på varg

av *Ann-Kristine Johansson* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 juni.

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 4 juni

2007/08:1248 Lärdomar av försäljningar av statliga företag
av *Raimo Pärssinen* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1267 Klinisk forskning

av *Finn Bengtsson* (m)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:1268 Avknoppning av skolor

av *Mats Gerdau* (m)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:1269 En EU-studie och en europeisk säkerhetsstrategi som bidrag för utveckling

av *Carina Hägg* (s)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2007/08:1270 Påföljder för sexualbrottslingar

av *Cecilia Wigström* i Göteborg (fp)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1271 Skärpt personkontroll av personer vid kärnkraftverk

av *Carl B Hamilton* (fp)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1272 Registrering av personal inom polisen

av *Lena Olsson* (v)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1273 Införande av nya hastighetsgränser

av *Oskar Öholm* (m)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:1274 Färdtjänst i annan kommun

av *Betty Malmberg* (m)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:1275 Nedskärningarna på kommunal vuxenutbildning

av *Mikael Damberg* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:1276 Medel att undvika vräkningar

av *Magdalena Andersson* (m)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:1277 Villkor för personlig assistans

av *Maria Lundqvist-Brömster* (fp)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2007/08:1278 Gemensam nordisk rovviltportal

av *Sinikka Bohlin* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:1281 Ny pensionsmyndighet

av *Marina Pettersson* (s)

till statsrådet *Cristina Husmark Pehrsson* (m)

2007/08:1283 Dödsolyckor i arbetslivet

av *Torbjörn Björlund* (v)

till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2007/08:1284 JAS Gripen i Baltikum

av *Allan Widman* (fp)

till försvarsminister *Sten Tolgfors* (m)

2007/08:1287 Återanvändning av träavfall

av *Krister Örnfjäder* (s)

till miljöminister *Andreas Carlgren* (c)

Prot. 2007/08:122

4 juni

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 juni.

18 § Kammaren åtskildes kl. 22.34.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 § anf. 41 (delvis),

av talmannen därefter till och med 9 § anf. 68 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med anf. 115 (delvis),

av talmannen därefter till och med 12 § anf. 146 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med anf. 185,

av tjänstgörande ålderspresidenten därefter till och med 13 § anf. 209 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Val av ordförande i Statsrådsarvodesnämnden.....	1
2 § Anmälan om inkomna upppteckningar från EU-nämnds- sammanträde.....	1
3 § Förnyad bordläggning.....	2
4 § Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder	2
Justitiekammarens betänkande 2007/08:JuU22.....	2
Anf. 1 ALICE ÅSTRÖM (v).....	2
Anf. 2 MEHMET KAPLAN (mp)	3
Anf. 3 MARYAM YAZDANFAR (s)	4
Anf. 4 INGE GARSTEDT (m)	4
Anf. 5 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	5
Anf. 6 INGE GARSTEDT (m) replik	5
Anf. 7 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	5
Anf. 8 INGE GARSTEDT (m) replik	6
Anf. 9 MILDRED THULIN (c).....	6
Anf. 10 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp).....	7
Anf. 11 ANDRE VICE TALMANNEN	8
Anf. 12 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp).....	8
Anf. 13 OTTO VON ARNOLD (kd)	8
(Beslut fattades under 11 §.)	9
5 § Rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen	9
Justitiekammarens betänkande 2007/08:JuU23.....	9
Anf. 14 MARYAM YAZDANFAR (s)	9
Anf. 15 LENA OLSSON (v).....	10
Anf. 16 MEHMET KAPLAN (mp)	10
Anf. 17 KRISTER HAMMARBERGH (m)	11
Anf. 18 MARYAM YAZDANFAR (s) replik	13
Anf. 19 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	13
Anf. 20 MARYAM YAZDANFAR (s) replik	13
Anf. 21 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	14
Anf. 22 MILDRED THULIN (c).....	14
Anf. 23 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp).....	15
Anf. 24 INGER DAVIDSON (kd).....	15
(Beslut fattades under 11 §.)	16
6 § Ny marknadsföringslag m.m.	17
Civilutskottets betänkande 2007/08:CU21.....	17
Anf. 25 AMEER SACHET (s).....	17
Anf. 26 EGON FRID (v).....	19
Anf. 27 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m)	21
Anf. 28 AMEER SACHET (s) replik.....	23
Anf. 29 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik	23
Anf. 30 AMEER SACHET (s) replik.....	24
Anf. 31 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik	24

Anf. 32	EGON FRID (v) replik.....	24
Anf. 33	KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik	25
Anf. 34	EGON FRID (v) replik.....	25
Anf. 35	KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik	26
Anf. 36	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	26
Anf. 37	EGON FRID (v) replik.....	28
Anf. 38	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik	28
Anf. 39	EGON FRID (v) replik.....	28
Anf. 40	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c) replik	29
Anf. 41	JAN ERTSBORN (fp).....	29
Anf. 42	YVONNE ANDERSSON (kd).....	31
Anf. 43	EGON FRID (v) replik.....	32
Anf. 44	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	33
Anf. 45	EGON FRID (v) replik.....	33
Anf. 46	YVONNE ANDERSSON (kd) replik	34
Anf. 47	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	34
Anf. 48	AMEER SACHET (s) replik	37
Anf. 49	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik	37
Anf. 50	AMEER SACHET (s) replik	38
Anf. 51	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik	38
Anf. 52	EGON FRID (v) replik.....	39
Anf. 53	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik	39
Anf. 54	EGON FRID (v) replik.....	40
Anf. 55	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp) replik	40
	(Beslut fattades under 11 §.).....	41
7 §	Det nya statliga lantmäteriet.....	41
	Civilutskottets betänkande 2007/08:CU23	41
Anf. 56	GUNNAR SANDBERG (s)	41
Anf. 57	CHRISTINE JÖNSSON (m).....	42
Anf. 58	LENNART PETTERSSON (c)	43
Anf. 59	LARS TYSKLIND (fp).....	44
Anf. 60	GUNNAR SANDBERG (s) replik.....	45
Anf. 61	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	45
Anf. 62	GUNNAR SANDBERG (s) replik.....	46
Anf. 63	LARS TYSKLIND (fp) replik.....	46
Anf. 64	YVONNE ANDERSSON (kd).....	46
	(Beslut fattades under 11 §.).....	47
8 §	Spärrmöjligheter för telefonitjänster.....	47
	Civilutskottets betänkande 2007/08:CU25	47
	(Beslut fattades under 11 §.).....	47
9 §	En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete	47
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU12	47

Anf. 65	KURT KVARNSTRÖM (s)	47
Anf. 66	LISELOTTE OLSSON (v)	52
Anf. 67	GUNVOR G ERICSON (mp)	56
Anf. 68	GUNNAR AXÉN (m)	58
Anf. 69	LISELOTTE OLSSON (v) replik	63
Anf. 70	GUNNAR AXÉN (m) replik	63
Anf. 71	LISELOTTE OLSSON (v) replik	64
Anf. 72	GUNNAR AXÉN (m) replik	64
Anf. 73	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	65
Anf. 74	GUNNAR AXÉN (m) replik	65
Anf. 75	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	65
Anf. 76	GUNNAR AXÉN (m) replik	66
Anf. 77	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	66
Anf. 78	GUNNAR AXÉN (m) replik	67
Anf. 79	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	67
Anf. 80	GUNNAR AXÉN (m) replik	68
Anf. 81	SOLVEIG ZANDER (c)	68
Anf. 82	LISELOTTE OLSSON (v) replik	71
Anf. 83	SOLVEIG ZANDER (c) replik	71
Anf. 84	LISELOTTE OLSSON (v) replik	72
Anf. 85	SOLVEIG ZANDER (c) replik	72
Anf. 86	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	73
Anf. 87	SOLVEIG ZANDER (c) replik	73
Anf. 88	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	74
Anf. 89	SOLVEIG ZANDER (c) replik	74
Anf. 90	ULF NILSSON (fp)	75
Anf. 91	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	78
Anf. 92	ULF NILSSON (fp) replik	78
Anf. 93	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	79
Anf. 94	ULF NILSSON (fp) replik	79
Anf. 95	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	80
Anf. 96	ULF NILSSON (fp) replik	80
Anf. 97	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	81
Anf. 98	ULF NILSSON (fp) replik	81
Anf. 99	LISELOTTE OLSSON (v) replik	82
Anf. 100	ULF NILSSON (fp) replik	82
Anf. 101	LISELOTTE OLSSON (v) replik	83
Anf. 102	ULF NILSSON (fp) replik	83
Anf. 103	LARS GUSTAFSSON (kd)	83
Anf. 104	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	85
Anf. 105	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	86
Anf. 106	KURT KVARNSTRÖM (s) replik	86
Anf. 107	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	87
Anf. 108	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	87
Anf. 109	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	87
Anf. 110	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	88
Anf. 111	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	88
Anf. 112	LISELOTTE OLSSON (v) replik	89
Anf. 113	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	89

Anf. 114 LISELOTTE OLSSON (v) replik	90
Anf. 115 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	90
Anf. 116 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	91
Anf. 117 KURT KVARNSTRÖM (s) replik.....	95
Anf. 118 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik.....	96
Anf. 119 KURT KVARNSTRÖM (s) replik.....	96
Anf. 120 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik.....	97
Anf. 121 TALMANNEN.....	97
Anf. 122 KURT KVARNSTRÖM (s) replik.....	97
Anf. 123 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	98
Anf. 124 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik.....	98
Anf. 125 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	99
Anf. 126 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik.....	99
Anf. 127 SIW WITTGREN-AHL (s)	100
Anf. 128 SOLVEIG ZANDER (c) replik	102
Anf. 129 SIW WITTGREN-AHL (s) replik	102
Anf. 130 SOLVEIG ZANDER (c) replik	103
Anf. 131 SIW WITTGREN-AHL (s) replik	104
(förts. 12 §).....	104
Ajournering.....	104
Återupptagna förhandlingar	104
10 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 22 maj.....	104
AU7 Ett starkare skydd mot diskriminering.....	104
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	108
JuU22 Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder	108
JuU23 Rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.....	109
CU21 Ny marknadsföringslag m.m.....	109
CU23 Det nya statliga lantmäteriet	110
CU25 Spärrmöjligheter för telefonitjänster	110
12 § (förts. från 9 §) En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete (förts. SfU12).....	111
Anf. 132 MATS G NILSSON (m)	111
Anf. 133 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	113
Anf. 134 MATS G NILSSON (m) replik	114
Anf. 135 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	114
Anf. 136 MATS G NILSSON (m) replik	115
Anf. 137 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	115
Anf. 138 MATS G NILSSON (m) replik	116
Anf. 139 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	116
Anf. 140 MATS G NILSSON (m) replik	117

Anf. 141	FREDRICK FEDERLEY (c)	117
Anf. 142	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	119
Anf. 143	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	119
Anf. 144	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	120
Anf. 145	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	121
Anf. 146	TOBIAS KRANTZ (fp)	121
Anf. 147	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	124
Anf. 148	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	124
Anf. 149	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	125
Anf. 150	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	125
Anf. 151	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	126
Anf. 152	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	128
Anf. 153	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	129
Anf. 154	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	129
Anf. 155	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	130
Anf. 156	RONNY OLANDER (s)	130
Anf. 157	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	134
Anf. 158	RONNY OLANDER (s) replik	134
Anf. 159	FREDRICK FEDERLEY (c) replik	135
Anf. 160	RONNY OLANDER (s) replik	136
Anf. 161	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	136
Anf. 162	RONNY OLANDER (s) replik	137
Anf. 163	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	138
Anf. 164	RONNY OLANDER (s) replik	138
Anf. 165	HELENA RIVIÈRE (m)	138
Anf. 166	RONNY OLANDER (s) replik	140
Anf. 167	HELENA RIVIÈRE (m) replik	141
Anf. 168	RONNY OLANDER (s) replik	141
Anf. 169	HELENA RIVIÈRE (m) replik	142
Anf. 170	TINA ACKETOFT (fp)	142
Anf. 171	RONNY OLANDER (s) replik	144
Anf. 172	TINA ACKETOFT (fp) replik	145
Anf. 173	RONNY OLANDER (s) replik	145
Anf. 174	TINA ACKETOFT (fp) replik	146
Anf. 175	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	146
Anf. 176	TINA ACKETOFT (fp) replik	147
Anf. 177	SIW WITTGREN-AHL (s) replik	147
Anf. 178	TINA ACKETOFT (fp) replik	148
Anf. 179	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	148
Anf. 180	TINA ACKETOFT (fp) replik	148
Anf. 181	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	149
Anf. 182	TINA ACKETOFT (fp) replik	149
Anf. 183	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	150
Anf. 184	JENNIE NILSSON (s)	151
Anf. 185	ANDRE VICE TALMANNEN	153
Anf. 186	LARS-ARNE STAXÄNG (m)	153
Anf. 187	MIKAEL CEDERBRATT (m)	156
Anf. 188	MARIANNE WATZ (m)	157
Anf. 189	JAN ERICSON (m)	158

Anf. 190	GÖRAN THINGWALL (m)	161
	(Beslut skulle fattas den 5 juni.)	162
13 §	En förnyad folkhälsopolitik	162
	Socialutskottets betänkande 2007/08:SoU11	162
Anf. 191	MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp)	162
Anf. 192	PER SVEDBERG (s)	163
Anf. 193	ELINA LINNA (v)	166
Anf. 194	GUNVOR G ERICSON (mp)	169
Anf. 195	MARIANNE KIERKEMANN (m)	172
Anf. 196	ELINA LINNA (v) replik	175
Anf. 197	MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	175
Anf. 198	ELINA LINNA (v) replik	175
Anf. 199	MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	176
Anf. 200	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	176
Anf. 201	MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	176
Anf. 202	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	176
Anf. 203	MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	177
Anf. 204	LARS-IVAR ERICSON (c)	177
Anf. 205	ELINA LINNA (v) replik	179
Anf. 206	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	179
Anf. 207	ELINA LINNA (v) replik	179
Anf. 208	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	180
Anf. 209	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	180
Anf. 210	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	180
Anf. 211	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	180
Anf. 212	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	181
Anf. 213	PER SVEDBERG (s) replik	181
Anf. 214	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	182
Anf. 215	PER SVEDBERG (s) replik	182
Anf. 216	LARS-IVAR ERICSON (c) replik	182
Anf. 217	BARBRO WESTERHOLM (fp)	182
Anf. 218	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	184
Anf. 219	BARBRO WESTERHOLM (fp) replik	184
Anf. 220	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	185
Anf. 221	BARBRO WESTERHOLM (fp) replik	185
Anf. 222	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	185
Anf. 223	Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	187
Anf. 224	ELINA LINNA (v) replik	191
Anf. 225	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	191
Anf. 226	ELINA LINNA (v) replik	192
Anf. 227	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	192
Anf. 228	PER SVEDBERG (s) replik	193
Anf. 229	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	193
Anf. 230	PER SVEDBERG (s) replik	194
Anf. 231	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	194
Anf. 232	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	195
Anf. 233	Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	195
Anf. 234	GUNVOR G ERICSON (mp) replik	196
Anf. 235	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik	196

Prot. 2007/08:122
4 juni

Anf. 236 SOLVEIG TERNSTRÖM (c).....	197
Anf. 237 ANNE LUDVIGSSON (s).....	200
(Beslut skulle fattas den 5 juni.).....	201
14 § Katastrofmedicinska insatser i utlandet.....	202
Socialutskottets betänkande 2007/08:SoU18.....	202
(Beslut skulle fattas den 5 juni.).....	202
15 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	202
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	203
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	204
18 § Kammaren åtskildes kl. 22.34.....	205

Tryck: Elanders, Vällingby 2008